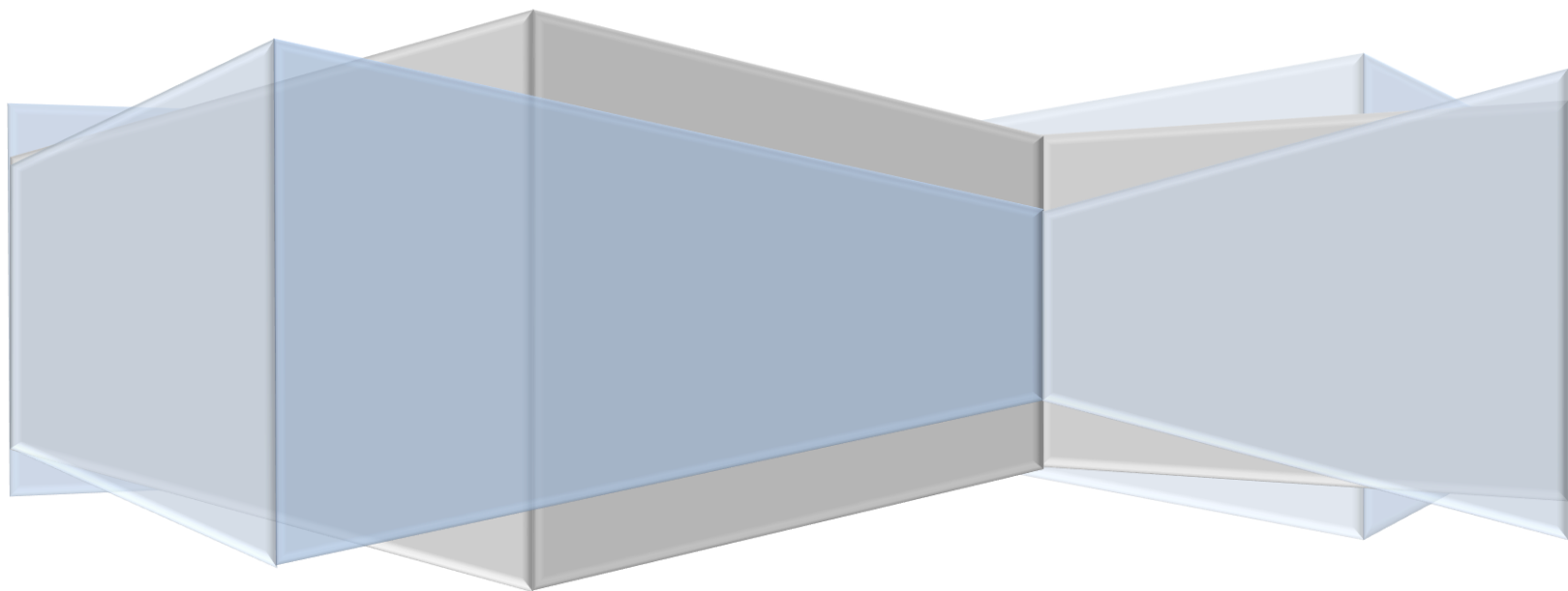

HEVES MEGYEI SZAKKÉPZÉSI CENTRUM

**A közép és emelt szintű érettségi
vizsgák vizsgakövetelményei és a
szóbeli vizsga témakörei
tantárgyanként**

**Heves Megyei SZC Sárvári Kálmán Technikum, Szakképző
Iskola és Kollégium Szakmai Programjának 2. számú
melléklete**

Készült: „100/1997. (VI. 13.) Korm. rendelet az érettségi vizsga vizsgaszabályzatának kiadásáról” alapján, mely hatályos: 2020.02.15.

Közismereti érettségi vizsgatárgyak	13
MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM.....	14
I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK	14
A) KOMPETENCIÁK	14
1. Szövegértés.....	14
2. Írásbeli szövegalkotás.....	14
3. Szóbeli szövegalkotás, beszéd	15
4. Fogalomhasználat.....	15
B) ISMERETKÖRÖK.....	16
1. MAGYAR NYELV	16
1. témakör: Kommunikáció	16
2. témakör: A magyar nyelv története	18
3. témakör: Ember és nyelvhasználat.....	19
4. témakör: A nyelvi szintek	21
5. témakör: A szöveg	22
6. témakör: A retorika alapjai.....	24
7. témakör: Stílus és jelentés.....	24
2. IRODALOM.....	27
2.1. Szerzők, művek.....	27
1. témakör: Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők	27
2. témakör: Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők	28
3. témakör: Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők	29
4. témakör: Művek a világirodalomból	30
5. témakör: Színház és dráma.....	30
6. témakör: Az irodalom határterületei	31
7. témakör: Regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom	31
2.2. Értelmezési szintek, megközelítések	33
TÖRTÉNELEM	35
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY	35
A) KOMPETENCIÁK	35
1. Ismeretszerzés, források használata	35
2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	36

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3. Tájékozódás térben és időben.....	37
4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	39
B) TÉMAKÖRÖK.....	41
1. Az ókor és kultúrája	42
2. A középkor	42
3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora	42
4. Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492-1789).....	43
5. Magyarország a kora újkorban (1490-1790)	43
6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789-1914).....	44
7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon (1790-1914).....	44
8. A világháborúk kora (1914-1945)	45
9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945).....	45
10. A jelenkor (1945-től napjainkig)	46
11. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig	46
12. Társadalmi, állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismeretek	47
MATEMATIKA.....	48
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY	48
A) KOMPETENCIÁK	48
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok.....	48
2. Számelmélet, algebra	48
3. Függvények, az analízis elemei.....	49
4. Geometria, koordináta geometria, trigonometria.....	49
5. Valószínűség-számítás, statisztika.....	49
B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK.....	50
1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok.....	50
2. Számelmélet, algebra	52
3. Függvények, az analízis elemei.....	57
4. Geometria, koordináta geometria, trigonometria	60
5. Valószínűség-számítás, statisztika.....	66
ÉLŐ IDEGEN NYELV	68
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY	69
A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK.....	69

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1. Olvasott szöveg értése	69
2. Nyelvhelyesség	70
3. Hallott szöveg értése	72
4. Íráskészség.....	73
5. Beszédkészség	75
B) TÉMAKÖRÖK.....	76
C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK	80
1. Kommunikációs helyzetek	80
2. A kommunikációs szándékok listája	80
D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCSEK	82
1. Nyelvtani szerkezetek.....	82
2. Szókincs	83
BIOLÓGIA	84
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY	84
A) KOMPETENCIÁK	84
B) TÉMAKÖRÖK.....	86
1. Bevezetés a biológiába	86
2. Egyed alatti szerveződési szint	88
3. Az egyed szerveződési szintje.....	95
4. Az emberi szervezet.....	103
5. Egyed feletti szerveződési szintek	120
6. Öröklődés, változékonyság, evolúció	127
FÖLDRAJZ	133
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK.....	133
A) KOMPETENCIÁK	133
B) TÉMAKÖRÖK.....	134
1. Térképi ismeretek.....	134
2. Kozmikus környezetünk.....	135
3. A geoszférák földrajza	138
4. A földrajzi övezetesség	150
5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején	156
6. A világgazdaság jellemző folyamatai	159

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.....	161
Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában.....	162
8. Európa földrajza. A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában	169
9. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői	177
10. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei	185
TESTNEVELÉS.....	187
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY	188
A) Elméleti ismeretek.....	188
B) Gyakorlati ismeretek.....	191
Szakszó-, név- és fogalomtár.....	198
KÖZÉPSZINT	198
EMELT SZINT	199
INFORMATIKA	202
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK.....	202
A) KOMPETENCIÁK	202
Általános kompetenciák	202
Tartalomorientált kompetenciák	202
B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK	205
1. Információs társadalom.....	205
2.. Informatikai alapismeretek -hardver.....	207
.3. Informatikai alapismeretek - szoftver	208
4. Szövegszerkesztés.....	209
5. Táblázatkezelés.....	211
6. Adatbázis-kezelés	214
7. Információs hálózati szolgáltatások	216
9. Könyvtárhasználat	218
8. Prezentáció és grafika.....	218
10. Algoritmizálás, adatmodellezés.....	221
11. A programozás eszközei	221
Ágazati szakmai érettségi vizsgatárgyak.....	223
KÖZGAZDASÁG ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA.....	224
ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI	224

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

KÖZÉPSZINT	225
A) KOMPETENCIÁK	225
1. Olvasott és hallott szakmai szöveg megértése	225
2. Precizitás, pontosság	225
3. Lényegkiemelés és szabálykövetés.....	226
4. Kapcsolatteremtő képesség	226
B) TÉMAKÖRÖK	227
1. Gazdasági és jogi alapismeretek.....	227
2. Általános statisztika és statisztika gyakorlat	229
3. Pénzügyi alapismeretek.....	230
4. Pénzügy gyakorlat.....	231
5. Adózási alapismeretek.....	232
6. Adózás gyakorlat.....	233
7. Számviteli alapismeretek.....	233
8. Számvitel gyakorlat.....	235
EMELT SZINT.....	237
A) KOMPETENCIÁK	237
1. Olvasott és hallott szakmai szöveg megértése.....	237
2. Precizitás, pontosság	237
3. Áttekintő- és rendszerezőképeség.....	238
4. Kapcsolatteremtő képesség	238
B) TÉMAKÖRÖK	239
1. Gazdasági és jogi alapismeretek.....	239
2. Általános statisztika és statisztika gyakorlat	242
3. Pénzügyi alapismeretek.....	244
4. Pénzügy gyakorlat.....	247
5. Adózási alapismeretek.....	247
6. Adózás gyakorlat.....	248
7. Számviteli alapismeretek.....	249
8. Számvitel gyakorlat.....	253
ÉLELMISZERIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA.....	254
ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI	254

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Tartalmi követelmények	255
KÖZÉPSZINT	255
A) KOMPETENCIÁK	255
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	255
2. Elemi számolási készség	255
3. Megbízhatóság	255
4. Önállóság, rendszerező képesség.....	256
B) TÉMAKÖRÖK	256
1. Élelmiszeripari műveletek és gépek	256
2. Műszaki alapismeretek.....	258
3. Laboratóriumi alapismeretek	259
4. Élelmiszeripari anyagismeret.....	260
5. . Élelmiszeripari technológiák.....	261
Tartalmi követelmények	263
EMELT SZINT	263
A) KOMPETENCIÁK	263
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	263
2. Rendszerező képesség.....	264
3. Analitikus gondolkodás.....	264
B) TÉMAKÖRÖK	265
1. Élelmiszeripari műveletek és gépek.....	265
2. Műszaki alapismeretek.....	268
3. Laboratóriumi alapismeretek	268
4. Élelmiszeripari anyagismeret.....	270
5. Élelmiszeripari technológiák.....	271
6. Élelmiszerkémia.....	273
7. Mikrobiológia	274
8. Élelmiszeripari vállalkozások működtetése	275
ÜGYVITEL ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA	277
ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI	277
KÖZÉPSZINT	278
A) KOMPETENCIÁK	278

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	278
2. Precizitás, pontosság, megbízhatóság.....	278
3. Jó kommunikációs képesség szóban és írásban	279
B) TÉMAKÖRÖK	280
1. Gépírás és iratkezelés gyakorlat.....	280
2. Levelezési ismeretek és gyakorlat	283
3. Kommunikáció alapjai, az üzleti kommunikáció gyakorlata.....	286
4. Gazdasági alapismeretek.....	292
5. Jogi ismeretek.....	295
6. Vállalkozási ismeretek	297
Tartalmi követelmények.....	301
EMELT SZINT	301
A) KOMPETENCIÁK	301
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	301
2. Precizitás, pontosság, megbízhatóság.....	301
3. Jó kommunikációs képesség szóban és írásban	302
B) TÉMAKÖRÖK	302
1. Gépírás és iratkezelés gyakorlat.....	302
2. Levelezési ismeretek és gyakorlat	306
3. Kommunikáció alapjai, az üzleti kommunikáció gyakorlata.....	309
4. Gazdasági alapismeretek.....	318
5. Jogi ismeretek.....	320
6. Vállalkozási ismeretek	323
KERESKEDELEM ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA	327
ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI	327
Tartalmi követelmények.....	328
KÖZÉPSZINT	328
A) KOMPETENCIÁK	328
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	328
2. Elemi számolási készség	328
3. Megbízhatóság	328
B) TÉMAKÖRÖK	328

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1. A marketing alapjai.....	329
2. Marketing a gyakorlatban	330
3. Az üzleti tevékenység tervezése, elemzése.....	331
4. Vezetési ismeretek	334
5. Üzleti tevékenység a gyakorlatban.....	335
6. Áruforgalom.....	335
7. Áruforgalom gyakorlata.....	337
Tartalmi követelmények	339
EMELT SZINT	339
A) KOMPETENCIÁK	339
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	339
2. Elemi számolási készség	339
3. Megbízhatóság	339
B) TÉMAKÖRÖK	340
1. A marketing alapjai.....	340
2. Marketing a gyakorlatban	342
3. Az üzleti tevékenység tervezése, elemzése.....	343
4. Vezetési ismeretek	347
5. Üzleti tevékenység a gyakorlatban.....	348
6. Áruforgalom.....	348
7. Áruforgalom gyakorlata.....	351
VENDÉGLÁTÓIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA.....	352
ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI	352
Tartalmi követelmények	353
KÖZÉPSZINT	353
A) KOMPETENCIÁK	353
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	353
2. Rendszerező képesség.....	354
3. Logikus gondolkodás	354
4. Gyakorlatias feladatelemzés képessége.....	354
5. Elemi számolási készség	354
B) TÉMAKÖRÖK	355

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1. Vendéglátó üzleti gazdálkodás	355
2. Szakmai számítások	356
3. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban	357
4. Élelmiszerismeret	359
5. Termelés elmélete	361
6. Értékesítés elmélete	362
Tartalmi követelmények	365
EMELT SZINT	365
A) KOMPETENCIÁK	365
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség	365
2. Rendszerező képesség	365
3. Logikus gondolkodás	365
4. Gyakorlatias feladatelemzés képessége	366
5. Elemi számolási készség	366
B) TÉMAKÖRÖK	367
1. Vendéglátó gazdálkodás	367
2. Szakmai számítások	368
3. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban	370
4. Élelmiszerismeret	372
5. Termelés elmélete	375
6. Értékesítés elmélete	376
ERDÉSZET ÉS VADGAZDÁLKODÁS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA	377
ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI	377
Tartalmi követelmények	378
KÖZÉPSZINT	378
A) KOMPETENCIÁK	378
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség	378
2. Rendszerező képesség	379
3. Logikus gondolkodás	379
B) TÉMAKÖRÖK	379
1. Állattan	379

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2. Növénytan	380
3. Termőhely-ismerettan.....	381
4. Műszaki alapismeretek.....	381
5. Vállalkozási és szervezési ismeretek.....	383
Tartalmi követelmények	384
EMELT SZINT	384
A) KOMPETENCIÁK	384
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	384
2. Rendszerező képesség.....	384
3. Megbízhatóság	385
B) TÉMAKÖRÖK	385
1. Állattan	385
2. Növénytan	387
3. Termőhely-ismerettan.....	389
4. Műszaki alapismeretek.....	390
5. Vállalkozási és szervezési ismeretek.....	394
ÉLELMISZERIPARI ISMERETEK 2020	395
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK KÖZÉPSZINTEN	395
A) KOMPETENCIÁK.....	395
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	395
2. Elemi számolási készség	396
3. Megbízhatóság.....	396
4. Önállóság, rendszerező képesség.....	397
5. Analitikus gondolkodás	397
B) TÉMAKÖRÖK.....	397
1. Laboratóriumi alapismeretek	397
2. Élelmiszeripari anyagismeret	400
3. Élelmiszeripari technológiák	401
4. Élelmiszerkémia	405
5. Mikrobiológia.....	408
6. Élelmiszeripari vállalkozások működtetése.....	409
KERESKEDELMI ISMERETEK 2020	410

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK.....	411
A) KOMPETENCIÁK.....	411
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	411
2. Rendszerben való gondolkodás	411
3. Információk kezelése, keresése	412
B) TÉMAKÖRÖK.....	412
1. A marketing alapjai	412
2. Kereskedelmi gazdaságtan	415
3. Kereskedelmi ismeretek	419
4. Kereskedelmi gyakorlat és levelezés	428
VENDÉGLÁTÓIPARI ISMERETEK 2020	432
I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK.....	432
A) KOMPETENCIÁK.....	432
1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség.....	432
2. Rendszerező képesség	432
3. Logikus gondolkodás	433
4. Gyakorlatias feladatértelmezés képessége	433
5. Számolási készség	433
B) TÉMAKÖRÖK.....	434
1. Vendéglátó gazdálkodás elmélete.....	434
2. Vendéglátó gazdálkodás gyakorlata	436
3. Általános élelmiszerismeret és élelmiszerek a gyakorlatban.....	439
4. Élelmiszerbiztonság alapjai és vendéglátás higiénéje	445
5. Felszolgálati alapok és felszolgáló szakmai ismeretek	449
6. Értékesítés elmélete és gyakorlata.....	454
7. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban.....	459
8. Termelés elmélete és gyakorlata	462
9. Jogszabályok a vendéglátásban, szervezés és irányítás a vendéglátásban	464

Közismereti érettségi vizsgatárgyak

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

I. RÉSZLETES VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Közép- és emelt szinten egyaránt

1. Szövegértés

- Információk feldolgozása és megítélése.
- Információk célirányos és kritikus használata: kiválasztás, újrendezés a téma és az olvasási cél összefüggésében.
- Nyomtatott és elektronikus információforrások ismerete és használata *(pl. egy nyelvű szótár, antológia, kézikönyv, lexikon, enciklopédia, írott és elektronikus sajtó; CD-ROM, Magyar Elektronikus Könyvtár)*. A célirányos, etikus és kritikus információhasználat.
- Nyelvi, kommunikációs és irodalmi ismeretek alkalmazása nyomtatott és elektronikus információforrások szövegeinek értelmezésében, létrehozásában, összehasonlításában, megítélésében.
- Személyes állásfoglalás kialakítása különféle gondolatokról, ismeretekről, véleményekről. ▪ Irodalmi és nem irodalmi szövegek értelmezése.
- Különböző szövegértelmezési eljárások alkalmazása a műfajnak és az adott szempontnak megfelelően.
 - A gondolatmenet, a kifejezőmód, a műfaj, a szerkezet, a grammatikai szerveződés, a stílus jelentéshordozó szerepének megfogalmazása szépirodalmi, szakmai-tudományos, publicisztikai és gyakorlati szövegek értelmezésével, összehasonlításával, értékelésével.
- Annak bemutatása, hogyan hordozza és fejezi ki az irodalom különböző korok és emberek tapasztalatait, élményeit, gondolatait, erkölcsi megfontolásait.
- Szövegen belüli és szövegek közötti jelentésbeli utalások megfogalmazása.
- A cél, a kommunikatív kontextus meghatározása, a szerzői vélemények, álláspontok felismerése, rekonstruálása, értékelése írott megnyilatkozásokban.
- Olvasmányokra való tárgyyszerű, illetve a személyes érintettséget is kifejező reagálás különböző írásbeli és szóbeli közlésmódokban, a műfaji normák és a címzettek figyelembevételével.

2. Írásbeli szövegalkotás

- Széles körű olvasottságon alapuló tájékozottság és személyes vélemény megfogalmazása különböző témákban és különböző műfajokban a műfajnak, a témának, a címzettnek megfelelő szabotossággal.
 - Tájékoztató, érvelő és esszé-típusú szövegek létrehozása a megadott témákban *(pl. a kulturális örökség; a civilizáció ellentmondásai; az élet minősége, a mindennapi életvitel döntéshelyzetei; az emberi kapcsolatok, erkölcsi kérdések, érzelmek; a mindenkori jelen problémahelyzetei, kérdései, válaszai; a tömegkommunikáció, az információs társadalom)*.
- Írásbeli és szóbeli műfajok felépítési, nyelvhasználati normáinak önálló alkalmazása, ideértve az önellenőrzés és a javítás képességét.
- A megnyilatkozás céljának és tárgyának megfelelő kifejtettségű és stílusú közlés, a köznyelvi norma alkalmazása, biztos helyesírás, rendezett, olvasható íráskép.

- Kérdés, probléma írásbeli megvitatása, érvek megfogalmazása, a téma több nézőpontú értékelését is magában foglaló önálló vélemény, álláspont, következtetés megfogalmazása az érvelés módszerével.
- Műalkotások keltette hangulat, élmény, vélemény, álláspont, értékelés kifejezése *(pl. költészetben, szépprózában, színházi előadásban, filmben, épített alkotásokban, a tárgyi világban, képzőművészetben, zenében)*.
- Gyakorlati írásművek szerkezeti, tartalmi, nyelvi normáinak alkalmazása *(pl. hozzászólásban, pályázatban, levélben, önéletrajzban, kérvényben)*.
- Az információk célirányos, etikus és kritikus felhasználása.

3. Szóbeli szövegalkotás, beszéd

- A beszédhelyzetnek, a műfajnak és a témának megfelelő nyelvi norma követésével lényegre törő, világos felépítésű, önállóan kifejtett közlés.
- A nyilvános beszéd, a közszereplés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumainak alkalmazása élőbeszédben, felolvasásban, memoriter szöveghű előadásában, adott témáról szóló szóbeli előadásban. A nyelv zenei eszközeinek – artikuláció, beszédtempó, hangerő, hangsúly, hanglejtés, szünet – kifejező és pontos alkalmazása.

4. Fogalomhasználat

- Szövegértelmezés, olvasmányélmény, személyes állásfoglalás fogalmilag helytálló bemutatása, előadása.
- Erkölcsi, esztétikai, poétikai, retorikai, stilisztikai fogalmak önálló alkalmazása a beszédhelyzetnek és a témának megfelelően.
- Fogalmak összefüggéseinek és változó jelentésének megértése és bizonyítása példákkal.

Kizárólag emelt szinten

- Fogalmak értelmezése, meghatározása, összehasonlítása történeti kontextusokban is.
- Fogalmak változó érvényességéből következők megfogalmazása *(pl. a köznyelvi norma alakulása, az irodalmiság fogalmának változásai)*.

Az érettségi vizsgán számon kérhető fogalmak körét a Kerettantervek 5-12. évfolyamra érvényes előírásaiban szereplő fogalmak alkotják.

B) ISMERETKÖRÖK

Emelt szinten a középszintű tananyag ismerete is elvárás. Az ismeretkörök emelt szint című oszlopai kizárólag az emelt szinten elvárt többletet tartalmazzák.

1. MAGYAR NYELV

1. témakör: Kommunikáció

VIZSGASZINTEK		
	Középszint	Emelt szint
A nyelv mint kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kommunikációs folyamat tényezőinek, céljának, funkcióinak, valamint ezek összefüggésének megértése, bizonyítása beszédhelyzetek elemzésével, szövegértelmezéssel, szövegalkotással. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kommunikáció folyamata. ▪ A kommunikáció tényezői. ▪ A kommunikációs cél és funkció. ▪ A kommunikáció univerzális jellege. ▪ A kommunikáció fogalmának interdiszciplináris jellege. ▪ Néhány példa a különféle
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelv szerepe a kommunikációban. 	<p>társadalmak és kultúrák jelrendszereinek eltéréseire (pl. a folklór, az utca, az elektronikus kommunikáció jelrendszere).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelvi és nem nyelvi kommunikációs normák kultúránkénti eltérései példák alapján.
Pragmatika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A sikeres nyelvhasználat gyakorlata: a nyelvhasználat, a társalgás összetevői□ beszédaktusok□ az együttműködés elve□ udvariassági formák. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelv működése, a nyelvhasználat különböző kontextusokban, különböző célok elérésére. ▪ Együttműködési elvek. ▪ Deixis.
Nyelvi és vizuális kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az emberi kommunikáció nem nyelvi jelei és kifejezőeszközei (pl. gesztusok, mimika, térközsabályozás, tekintet, külső megjelenés, testtartás, fejtartás, csend). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A vizuális és a nyelvi jel, a vizuális és a nyelvi kommunikáció.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>A kommunikáció működése</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kommunikáció formája: a szóbeliség és az írásbeliség. ▪ A szövegfajták tartalmi és formai jellemzőinek kapcsolata a kommunikációs folyamattal. ▪ Példák a különböző közlésmódok kommunikációs funkcióira (párbeszéd, történetmondás, levél, üzenet, feljegyzés; köszönés, megszólításformák). 	
<p>Személyközi kommunikáció</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kommunikációs zavar, manipuláció, elvárás, megfelelés. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A közvetlen személyközi kommunikáció, az írott és az elektronikus tömegkommunikáció különbségei.
<p>A tömegkommunikáció</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A különféle kommunikációs helyzetekben elhangzó üzenetek céljának dekódolása, az üzenetek szándékának felismerése. ▪ Tény és vélemény, tájékoztatás és véleményközlés megkülönböztetése a tömegkommunikációban ▪ A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tájékoztató és véleményközlő műfajok.
	<p>tömegkommunikáció.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ A tömegkommunikáció jellemzői, funkciói, megjelenési formái, nyelvi és képi kifejezési formái. ▪ A reklámok, internetes felületek. ▪ Néhány tömegkommunikációs műfaj. 	

2. témakör: A magyar nyelv története

VIZSGASZINTEK		
	Középszint	Emelt szint
A nyelv mint történeti képződmény	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Változás és állandóság a nyelvben. ▪ Nyelvi változások felismerése a jelenkorban és múltban, példák alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szinkrón és diakrón nyelvszemlélet.
A magyar nyelv rokonsága	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bemutatása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának kutatói, a nyelvrokonság kutatásának módszerei. ▪ A magyar nyelvrokonság főbb bizonyítékai.
Nyelvtörténeti korszakok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar nyelv történetének fő korszakai. ▪ A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvmélekek (pl. <i>A tihanyi apátság alapítólevele, Halotti beszéd és könyörgés, Ómagyar Máriasiralom</i>). ▪ A nyelvújítás lényege és jelentősége példák alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az ősmagyar, az ómagyar, a középmagyar korszak, az újmagyar kor. ▪ A nyelvtörténeti korszakokat jellemző változások néhány példája a hangrendszerből, a nyelvtani rendszerből. ▪ Az életmód, a történelem és a szókincs néhány összefüggése, anyagi és szellemi műveltség megjelenése a szókészletben néhány példával. ▪ Nyelvtörténeti-nyelvtudományi kézikönyvek (pl. <i>A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára – TESZ</i>). ▪ A nyelvújítás története, hatása, értékelése, ortológus-neológus vita főbb állomásai és szereplői, a magyar nyelv sztenderdizációja. ▪ Néhány szöveg nyelvi szempontú bemutatása a régi magyar irodalom köréből (pl. <i>Pázmány Péter, Mikes Kelemen</i>).
A magyar nyelv szókészletének alakulása	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szókészlet rétegei: ősi örökség, belső keletkezésű elemek, jövevényszók, nemzetközi műveltségyszók, idegen szavak. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szókincs jelentésváltozásának főbb típusai, tendenciái.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Nyelvművelés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A mai magyar nyelvművelés néhány kérdése. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelvművelés fogalma, kérdései, feladata, szinterei; a nyelvi norma. ▪ A nyelvművelés szerepe az új nyelvi fejlemények, jelenségek értelmezésében.
--------------	---	---

3. témakör: Ember és nyelvhasználat

VIZSGASZINTEK		
	Középszint	Emelt szint
Ember és nyelv	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelv mint a gondolkodás része. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelv szerepe a világról formált tudásunkban. ▪ Korlátozott kódú nyelvek: gesztusnyelvek, jelnyelvek.
A jel, a jelrendszer	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelv mint jelrendszer. ▪ A jel, jelek, jelrendszerek a nyelvi és nem nyelvi közlésben. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelvi jel sajátosságai. ▪ A jeltípusok.
Általános nyelvészet		<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelvek egyező és eltérő tulajdonságai, nyelvtipológia, főbb nyelvtípusok és jellemzőik (agglutináló, izoláló, flektáló). ▪ Az anyanyelv és más, tanult, ismert nyelvek jellemző tulajdonságainak összehasonlító megfigyelése.
Nyelvváltozatok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelvváltozatok rendszere, a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása. ▪ A köznyelv jellemzői, használati területe. ▪ A nyelv társadalmi tagolódása szerinti csoportnyelvek, azok jellemző használati köre, szókincese. ▪ Csoportnyelvek, szaknyelvek, rétegnyelvek, hobbinyelvek. A szleng és az argó. ▪ Egynyelvű szótárak. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelv területi tagolódása: leggyakoribb nyelvjárásaink jellemzői, területi megjelenésük, a regionális köznyelv jellemzői. ▪ A rétegnyelvi szótárak (pl. tájszótár, szaknyelvi szótár). ▪ A szókinces szerepének jellemzése nem irodalmi és irodalmi művekben (pl. újságnyelvben, szaknyelvben, szociográfiában).
Nemzetiségi nyelvhasználat és határon túli magyar nyelvűség	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hazánkban élő nemzetiségi nyelvhaználata. ▪ Nyelvünk helyzete a határon túl. ▪ Nyelvi identitás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kétnyelvűség, kettősnyelvűség, kevert nyelvűség kérdései. ▪ A nyelvközösség helyzete és nyelvhasználati közötti összefüggés.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Nyelv és társadalom	<ul style="list-style-type: none">▪ Nyelvi sokszínűség, nyelvi tolerancia, nyelvi diszkrimináció.▪ A tömegkommunikáció, valamint az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra.▪ Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre (pl. szövegszerkesztés számítógéppel, kommunikáció az interneten, elektronikus levelezés).▪ Az új „szóbeliség” (skype, chat) jelenségei és jellemzői.	<ul style="list-style-type: none">▪ Kettősnyelvűség, kétnyelvűség, kevert nyelvűség.
Nyelv és politika		<ul style="list-style-type: none">▪ Nyelvi tervezés, nyelvpolitika, nyelvművelés, nyelvtörvény, norma.▪ Korlátozott kód.

4. témakör: A nyelvi szintek

VIZSGASZINTEK		
	Középszint	Emelt szint
Hangtan	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A magánhangzók és a mássalhangzók rendszere. ▪ A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggése. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hangtani ismeretek: a magyar hangállomány ismerete, a hangok alapvető képzési, ejtési jellemzői. <ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar hangrendszer nyelvjárási eltéréseinek megfigyelése. ▪ A magyar hangrendszer néhány nyelvtörténeti vonatkozása.
A helyesírás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar helyesírás rendszerszerűsége. ▪ Helyesírási szótár, elektronikus szótárak az iskolai és hétköznapi szövegalkotásban. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A magyar helyesírás rendszere. A magyar helyesírás alapelvei. ▪ A helyesírás stilisztikai változatai.
Alaktan és szótan	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A morféma, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szószerkezetek alkotásában. ▪ Az alapszófajok, a viszonszóok és a mondatszók. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alaktani sajátosságok: a szótó, a szóelemek szerepe és funkciója, kapcsolódási szabályaik. ▪ A szavak szófaji rendszerbe sorolásának kritériumai, hagyományai, egy lehetséges szófaji rendszer megismerése.
A mondat szintagmatikus szerkezete	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szószerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik. ▪ A mondatrészek fogalma, fajtái, felismerésük mondatban, helyes használatuk a mondatok felépítésében (állítmány, alany, tárgy, határozó, jelző). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A vonzat.
Mondattan	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai. ▪ Az egyszerű és összetett mondatok felismerése, egyszerű mondatok elemzése. ▪ A helyes mondatszerkesztés a gyakorlatban. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az egyszerű és összetett mondatok típusainak felismerése. ▪ Összetett mondatok elemzése. ▪ Mondatvariánsok közötti különbségek értelmezése (pl. a stílusérték szempontjából).

5. témakör: A szöveg

VIZSGASZINTEK		
	Középszint	Emelt szint
A szöveg és a kommunikáció	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szöveg, szövegösszefüggés, beszédhelyzet. ▪ Szövegek jellemzőinek megfigyelése. ▪ A címzett szerepe a szöveg megalkotottságában. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szöveg fogalma, a szövegek jellemzőinek megfigyelése, megnevezése, rendszerezése. ▪ Szövegpragmatika: szövegvilág, nézőpont, fogalmi séma, tudáskeret, forgatókönyv.
A szöveg szóban és írásban	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra. ▪ A szóbeli és írott szövegek szerepe, eltérő jegyei. ▪ Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány egyszerűbb műfajában. ▪ A szövegfonetikai eszközök és az írásjelek értelmes, kifejező alkalmazása. ▪ A szövegfonetika helyes használata (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szövegek alkotása a tájékoztató, érvelő, meggyőző, vitázó közlésformák néhány összetettebb műfajában. ▪ Érvelő esszék írása. ▪ A szövegfonetika jelentősége, funkciója (hangsúly, hanglejtés, hangerő, szünet, beszédtempó).
A szöveg szerkezete és jelentése	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szöveg és a mondat viszonya. ▪ A különféle szövegek felépítése, egységei. ▪ Szövegméret, megjelenés. ▪ A szövegkohézió, a témaháló és a cím. ▪ Bekezdés, tömb, szakasz. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szövegértelem összetevői: a pragmatikai, a jelentésbeli és a nyelvtani szintek. ▪ Az elsődleges és másodlagos, mögöttes jelentés. ▪ Szövegkohézió: téma–réma, topik, fókusz, kulcsszó. ▪ A szövegmondat. ▪ Nyelvtani tényezők a szöveg jelentésének megteremtésében: kötőszó, névmás, névelő,
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ határozószó, előre- és visszautalás, deixis, egyeztetés.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Szövegértelmezés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szövegértés, szövegfeldolgozás technikája, olvasási típusok és stratégiák. ▪ A téma értelmezése mindennapi, ismeretterjesztő és szépirodalmi szövegekben. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A téma értelmezése tudományos szövegekben.
Az intertextualitás	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szövegköziség, intertextualitás jelenségeinek értelmezése irodalmi és nem irodalmi szövegekben. 	
A szövegtípusok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szövegtípusok jellemzői megjelenés, műfajok és nyelvhasználati szinterek szerint. ▪ A legjellegzetesebb közlésmódok: a beszélt nyelvi társalgási és az írott monologikus szövegek ▪ Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípusok: mindennapi, közéleti és hivatalos, tudományos, sajtó és média, szépirodalmi. ▪ A továbbtanuláshoz, illetve a munka világában szükséges szövegtípusok: különböző típusú önéletrajzok, motivációs levél; különböző témájú hivatalos levelek (pl. panaszos levél), kérvény, beadvány; hozzászólás, felszólalás, vitaindító, rövid ünnepi beszéd; ajánlás, méltatás; szórólap szövege. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szövegtípusok: monologikus, dialogikus és polilogikus; beszélt, írott, elektronikus; spontán, tervezett. ▪ Közlésmódok: elbeszélő, leíró, érvelő. ▪ Ismeretterjesztő, szépirodalmi és egyszerűbb tudományos szövegek elemzése (pl. a címzettek, a téma, a szóhasználat, a megszerkesztettség szempontjából).
Az elektronikus írásbeliség és a világháló hatása a szövegre, szövegek a médiában	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az internetes szövegek jellemzői, az írott és internetes szövegek összehasonlítása, az eltérő és azonos jegyek megfigyelése, megnevezése. ▪ Az internetes adatkeresés, a különböző forrásokból származó adatok megbízhatóságának és használhatóságának kérdései. ▪ A különböző forrásból származó információk megadott szempontok szerint való összehasonlítása, megvitatása, kritikai következtetés levonása. A pontos és etikus hivatkozás. ▪ Az elektronikus média hagyományos (rádió, televízió) és 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Digitális formájú szövegek alkotása, multimédiás kiegészítések használata. ▪ Az írott és az elektronikus tömegkommunikáció szövegtípusait elkülönítő nyelvi és nem nyelvi tényezők. ▪ Médiaközlések elemzése (pl. hír, kommentár, tudósítás, interjú, cikk, glossza, ismeretterjesztő szöveg): tartalmi, szerkezeti és szövegformálási kritériumai, nyelvhasználati, hatásbeli sajátosságai. ▪ A hagyományos és az új elektronikus média publicisztikai és a tájékoztató műfajai.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	új közlésmódjai (pl. honlap, blog, internet), az új közlésmódok társadalmi hatása.	
--	--	--

6. témakör: A retorika alapjai

VIZSGASZINTEK		
	Középszint	Emelt szint
A nyilvános beszéd	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben. ▪ A beszéd felépítése, a beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig. ▪ A hivatalos felszólalás, hozzászólás különböző helyzetekben, a nyilvános beszéd, a közszerelés főbb nyelvi és viselkedésbeli kritériumai. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A retorika jelentősége és alkalmazása. ▪ A retorika mint a szónoklás tudománya. ▪ Néhány történeti értékű és jelenkori szónoki beszéd retorikai eszközei és esztétikai hatása.
Érvelés, megvitatás, vita	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kulturált véleménynyilvánítás és vita gyakorlata. ▪ Az érvelés műfajai: a tétel, a bizonyítás, a cáfolat, az érv és az ellenérv. ▪ Az érv felépítése. Az érvelés logikája, technikája; az érvek elrendezése. A releváns és a hibás érv megkülönböztetése. ▪ A kiselőadás és a vizsgafelelet felépítése. ▪ Az állásinterjú. ▪ A hatásos előadásmód eszközei. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szónok tulajdonságai, feladatai. ▪ Az érvelési hibák. ▪ A cáfolat módszerei. ▪ Az előadás szemléltetésének módjai (bemutatás, prezentáció). ▪ A hatásos meggyőzés és véleménynyilvánítás nyelvi (mondat- és szövegfonetikai eszközök) és nem nyelvi kifejezésbeli eszközei a különféle szövegműfajokban, az audiovizuális és multimédiás közlés különböző formáiban. ▪ A hivatalos felszólalás, hozzászólás különböző helyzetekben.
A szövegszerkesztés eljárásai	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az összefoglalás funkciója és típusai (pl. vázlat, tartalmi kivonat, tömörítés). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szónoklat felépítése: bevezetés (az érdeklődés felkeltése, a jóindulat megnyerése, témamegjelölés), elbeszélés, érv, cáfolat, összekötő elem; befejezés (összefoglalás, kitekintés). ▪ Indukció, dedukció.

7. témakör: Stílus és jelentés

	VIZSGASZINTEK	
--	----------------------	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Középszint	Emelt szint
Szóhasználat és stílus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Stílus és jelentés a mindennapi nyelvhasználatban, a szaknyelvben és a szépirodalomban. ▪ A jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (<i>pl. bizalmas, közömbös, választékos</i>), felismerése, hatásának elemzése. ▪ Egyszerű stílusjelenségek felismerése, magyarázata. ▪ Stílusérték (alkalmi és állandó). ▪ Stílushatás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A szóhasználat nyelvtani, jelentésbeli és stiláris kötöttségei. ▪ Jelentésszerkezet, jelentéselem, jelentésmező, jelhasználati szabály. ▪ Denotatív, konnotatív jelentés.
A szójelentés	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A nyelvi szintek alkalmi és állandó stílusértékének megfigyelése, felismerésük, valamint alkalmazásuk a szövegalkotásban. ▪ A szavak jelentésének szerkezete, jelentéselemek. ▪ Egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés. ▪ Egynyelvű szótárak használata (<i>pl. Magyar szinonimaszótár, Magyar értelmező kéziszótár</i>), valamint kétnyelvű szótárak ismerete. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A hangalak és jelentés viszonya, jelentésmező. ▪ Motivált és motiválatlan szavak. ▪ A szójelentés változásai. ▪ A jelentés szerepe a nyelvi szerkezetek kialakításában. ▪ A szórend jelentésváltozatainak megfigyelése, hatásértelmezés.
Stíluszeszközök	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A helyzetnek, kommunikációs célnak megfelelő stíluszeszközök tudatos használata a szövegalkotásban. ▪ Az egyszerűbb szóképek köznyelvi és szépirodalmi szövegekben: hasonlat, metafora, metonímia. ▪ Metaforikus jelentés. ▪ Az egyszerűbb alakzatok: felsorolás, ismétlődés, ellentét, gondolatritmus. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A bonyolultabb szóképek: szinesztézia, szinekdoché, összetett költői kép, allegória, szimbólum. ▪ Az alakzatok. ▪ A szókészlet stilisztikája és a mondatstilisztikai eszközök (<i>pl. archaizálás, evokáció, verbális stílus, nominális stílus, körmondat</i>). ▪ Hangszimbolika, hangutánzás, hangulatfestés, alliteráció.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Stílusréteg, stílusváltozat	<ul style="list-style-type: none">▪ A leggyakoribb stílusrétegek jellemzőinek megismerése, felismerése, elemzése, összefüggésben a szövegtani jellemzőkkel.▪ A társalgási stílus ismérvei, minősége. ▪ A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stílárís kötöttségei.▪ A publicisztikai stílus főbb jellemzői, tipikus szóhasználat, a megjelenítés közlésértéke (<i>pl. tipográfia, képi világ</i>).	<ul style="list-style-type: none">▪ Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílusának összehasonlítása.▪ Nem irodalmi és szépirodalmi szövegek stílushatásának komplex értékelése.▪ A tudományos és a szakmai stílus sajátosságai.▪ A stílus és norma koronkénti változatai – néhány példa bemutatásával.
--------------------------------	---	---

2. IRODALOM

2.1. Szerzők, művek

A Szerzők, művek (2.1). szempontjaiból összeállított tételekben megjelenhetnek különböző korok, szerzők, művek az Értelmezési szintek, megközelítések (2.2.) szempontjai szerint.

1. témakör: Művek a magyar irodalomból I. Kötelező szerzők

SZERZŐK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ady Endre ▪ Arany János ▪ Babits Mihály ▪ József Attila ▪ Kosztolányi Dezső ▪ Petőfi Sándor 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A főbb művek szövegismereten alapuló értelmezése, kapcsolatok a művek között (<i>pl. témák, műfajok, kifejezőmód, jellemző motívumok</i>), a művek elhelyezése az életműben, az adott korszakban. ▪ Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, illetve 1-3 epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (<i>pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján.</i>) ▪ Műrészletek értelmezése. ▪ Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. ▪ Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. ▪ Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. ▪ A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. ▪ A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok. ▪ Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. ▪ A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. ▪ A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. ▪ Különféle kritikák, interpretációk.

2. témakör: Művek a magyar irodalomból II. Választható szerzők

SZERZŐK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Balassi Bálint ▪ Berzsenyi Dániel ▪ Csokonai Vitéz Mihály ▪ Illyés Gyula ▪ Jókai Mór ▪ Karinthy Frigyes ▪ Kassák Lajos ▪ Kertész Imre ▪ Kölcsey Ferenc ▪ Krúdy Gyula 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az életmű néhány jellemzője keretében néhány lírai, illetve 1-3 epikai, drámai alkotás bemutatása, értelmezése (<i>pl. a korstílus, a téma, a műfaj, a kompozíció, a jellemző motívumok, jelentésrétegek, világlátás alapján</i>). ▪ A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. ▪ Műrészetek értelmezése. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az életút, az életmű legjelentősebb tényei. ▪ Kronológiai és topográfiai tájékozottság, a szerzők jellegzetes regionális, kulturális kötődései, a pályakép főbb jellemzői. ▪ A pályaszakaszokat jellemző főbb témák, kérdésfeltevések. ▪ A pályaképre ható irányzatok és szellemi kötődések, világirodalmi párhuzamok.
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Márai Sándor ▪ Mikszáth Kálmán ▪ Móricz Zsigmond ▪ Nagy László ▪ Nemes Nagy Ágnes ▪ Németh László ▪ Ottlik Géza ▪ Örkény István ▪ Pilinszky János ▪ Radnóti Miklós ▪ Szabó Lőrinc ▪ Szilágyi Domokos ▪ Vörösmarty Mihály ▪ Weöres Sándor ▪ Zrínyi Miklós <p style="margin-top: 10px;">A fenti lista bővíthető legfeljebb két, a fentiekhez hasonló jelentőségű szerzővel, vagy egy szerzővel a közelmúlt vagy a jelenkor irodalmából.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. ▪ Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kötetek, ciklusok, témák, motívumok. ▪ A művek hatása, fogadtatása egy-két példa alapján. ▪ A szerző utóélete, helye és hatása az irodalmi-kulturális hagyományban. ▪ Különböző kritikák, interpretációk. ▪ Tájékozottság a korszakban, a kortársak között (<i>pl. Berzsenyi és Kazinczy, Berzsenyi és Kölcsey; Jókai és kora</i>), az irodalmi hagyományban (<i>pl. az antik hagyomány Berzsenyi, Kosztolányi, Radnóti költészetében</i>). ▪ Műfaji, kifejezőmódbeli, tematikai sajátosságok a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása. ▪ A művek fogadtatása, hatása, utóélete az irodalmi-kulturális hagyományban egy-egy példával.

3. témakör: Művek a magyar irodalomból III. Kortárs szerzők

MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>Kortárs műalkotás: a mindenkori vizsga előtti utolsó harminc évben keletkezett (írt, bemutatott, megjelent) irodalmi alkotás.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Legalább egy szerző néhány lírai, drámai, illetve epikai művének értelmezése az utolsó harminc évből. ▪ A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. ▪ Műrészletek értelmezése. ▪ Memoriterek szöveghű és kifejező előadása. ▪ Művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Nyomtatott szöveg, digitális közlés. ▪ Tájékozódás a kortárs irodalmi nyilvánosságban (<i>pl. antológiák, irodalmi ismeretterjesztés, könyvhét</i>). ▪ A művek hatása, fogadtatása – egy-két példa alapján, különféle kritikák, interpretációk. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása.

4. témakör: Művek a világirodalomból

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>Választható korok és művek a világirodalomból</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az európai irodalom alapvető hagyományai: az antikvitás és a Biblia (pl. <i>műfajok, témák, motívumok, hőstípusok</i>). ▪ További választható korszakok: a romantika, a realizmus, a századfordulós modernség a szimbolizmustól az avantgárdig, a 20. század. ▪ A korszak jellemzőinek és egyikét kiemelkedő alkotásának bemutatása. ▪ A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása egy-két mű lényegre törő értelmezésével. ▪ Műrészletek értelmezése. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, gondolati, filozófiai vonatkozása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ További választható korszakok: a középkor, a reneszánsz, a felvilágosodás, avantgárd és a 20. század első fele, a 20. század második fele és kortárs világirodalom. ▪ A korszak jellemzőinek és egyikét kiemelkedő képviselőjének vagy alkotásának bemutatása. ▪ Művek értelmezése a korszak szellemi irányzataival, a korstílussal való összefüggésben is (pl. <i>műfaji sajátosságok, a téma, a kompozíció összefüggései, a lehetséges és szükséges stíluskorszakbeli, stílustörténeti vonatkozások</i>).

5. témakör: Színház és dráma

SZERZŐK / MŰVEK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szophoklész egy műve ▪ Shakespeare egy műve ▪ Molière egy műve ▪ Katona József: <i>Bánk bán</i> ▪ Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> ▪ Egy 19. századi dráma: Ibsen, Csehov ▪ Örkény István egy drámája 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A világlátás és a kifejezőmód sajátosságainak bemutatása a dráma lényegre törő értelmezésével. ▪ Drámarészletek értelmezése. ▪ Színház és dráma az adott mű korában. ▪ A művekről szóló olvasatok, vélemények megértése. ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani vagy társadalmi vonatkozása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Vörösmarty Mihály: <i>Csongor és Tünde</i> ▪ Az epikus dráma. Az abszurd dráma. ▪ Egy 20-21. századi magyar dráma. ▪ Az adott mű színpadi előadása mint az interpretáció eszköze (pl. <i>színpadi megjelenítések összehasonlítása</i>). ▪ Memoriter szöveghű és kifejező előadása.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Egy 20. századi magyar dráma 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ A művekben felvetett kérdések néhány etikai, történeti, lélektani, társadalmi, továbbá gondolati, filozófiai, esztétikai vonatkozása.
--	--	---

6. témakör: Az irodalom határterületei

SZERZŐK / MŰVEK / JELENSÉGEK /	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
MŰFAJOK		
<p>Egy jelenség vagy szerző vagy műfaj vagy műalkotás elemzése vagy bemutatása a lehetséges témák egyikéből.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A népköltészet. ▪ Az irodalom filmen, televízióban, dalszövegben, a virtuális valóságban: az adaptáció <i>(pl. irodalom filmen, rajzfilmen, rádióban, televízióban, digitális közlésben)</i>. ▪ A gyermek- és ifjúsági irodalom. ▪ A szórakoztató irodalom vonzereje, hatáskeltő eszközei <i>(pl. tematizált hőstípusok, élethelyzetek, értékvilág, kalandosság, csattanó, szójáték)</i>. ▪ Egy-két tipikus műfaj jellemzőinek bemutatása <i>(pl. útirajz, detektívregény, kalandregény, képregény, tudományos fantasztikus irodalom, humoros és erotikus irodalom, dalszöveg, sanzon, vicc, reklámvers)</i>. ▪ A virtuális tér műfajai: fanfiction, komment, blog stb. ▪ Mítosz, mese és kultusz. <p>Film- és könyvsikerek, divatjelenségek korunk kultúrájában <i>(pl. A Gyűrűk Ura, Bridget Jones naplója)</i>.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az olvasmányok iránti tömegszükséglet és a művészi színvonal / minőség összefüggései. ▪ „Magas” (elit) művészet és a tömegkultúra viszonyának problémája egy korszakban. ▪ Könyvnyomtatás, sajtó, irodalom <i>(pl. a folytatásos regény jelentősége és példái)</i>. ▪ Egy-egy jellemző nézet az irodalomolvasás szellemi, lelki motivációiról. ▪ Az irodalom felhasználása, praktikus használata <i>(pl. gyógyító használata: olvasásterápia; alkalmi költészet: köszöntők, ünnepi versek)</i>. ▪ Az irodalmi ismeretterjesztés főbb nyomtatott és elektronikus műfajai <i>(pl. könyvismertetés, ajánlás, kritika, CD-ROM, internetes könyvkinálat)</i>.

7. témakör: Regionális kultúra, interkulturális jelenségek és a határon túli irodalom

SZERZŐK /	VIZSGASZINTEK
-----------	---------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

MŰVEK / JELENSÉGEK / INTÉZMÉNYEK	Középszint	Emelt szint
Egy szerző vagy műalkotás vagy jelenség vagy intézmény bemutatása vagy elemzése a lehetséges témák egyikéből.	<p>Csak középszinten: Regionális jelenségek, valamint a határon túli irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Az adott régió, a tájegység, a település múltbeli és jelenkori kulturális, irodalmi hagyományainak bemutatása (<i>pl. nemzetiségi, etnikai kisebbségek irodalma, alkotások a kisebbségekről; folklór, művelődéstörténeti vonatkozások; múzeum, színház, civil társaságok</i>). ▪ A tájhoz, a régióhoz, a településhez kötődő szerzők; tájak, régiók, társadalmi problémák irodalmi alkotásokban való 	<p>Csak emelt szinten: Interkulturális jelenségek, valamint a határon túli irodalom</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Interkulturális jelenségek, eltérő szöveghagyományok. ▪ Posztmodern jelenségek a mai kultúrában. ▪ Szerzők, művek a határon túli magyar irodalomból.
	<p>megjelenítése.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Szerzők, művek a határon túli magyar irodalomból. 	

2.2. Értelmezési szintek, megközelítések

Az Értelmezési szintek, megközelítések (2.2.) szempontjai különböző korokból és szerzőktől származó műveket is kérhetnek a Szerzők, művek (2.1.) megengedett témaköreiben.

Témák	Vizsgaszint	
	Középszint	Emelt szint
Témák, motívumok	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Szépirodalmi alkotások gondolati, tematikus, motivikus egyezéseinek és különbségeinek összevetése. ▪ Az olvasott művekben motívum, téma változatainak felismerése, értelmezése (pl. <i>hegy, kert, sziget, alászállás, felemelkedés, nemzedékek, család, felnőtté válás, beavatás; ember és természet, mikro- és makrokozmosz, felnőtt-gyermek, férfi-nő, bűn és bűnhődés, vándorlás, kaland, falusi és nagyvárosi életformák; a háború élménye, a holokauszt, a légerek világa, a diktatúrák, az elidegenedés stb.</i>). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Műveket összekötő motivikus összefüggések (pl. <i>hasonlóságok, párhuzamosságok, nyilvánvaló utalások</i>) elismerése, szerepének, jelentésének megfogalmazása. ▪ Néhány téma, motívum, toposz, archetípus hosszszetszerű feltárása érvekkel, példákkal. ▪ Egy-egy szépirodalmi mű motívumai továbbélésének bemutatása példákkal. ▪ Az intertextualitás egy-egy példájának bemutatása elsősorban a posztmodern irodalmából.
Műfajok, poétika	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A műnemek és műfajok felismerése. ▪ Alapvető versformák felismerése. ▪ Poétikai fogalmak alkalmazása művek bemutatásában, értelmezésében. ▪ Azonos műfajú alkotások összehasonlítása. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Különböző korokban keletkezett, azonos műfajú alkotások poétikai szempontú összevetése, történeti változásának vizsgálata. ▪ Műfajteremtő művek, egyegy magyar és világirodalmi példa bemutatása. ▪ Egy-egy műfaj, poétikai sajátosság változása hosszabb-ridebb történeti folyamatban (pl. <i>elégiák a magyar irodalomban; epigrammák Kazinczytól Illyésig, a meseforma változatai, az antik és a shakespeare-i tragédia; regényformák, regénytípusok; a posztmodern irodalom poétikai jellemzői</i>).

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Korszakok, stílustörténet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ A kifejezésmód és világlátás 	
	változása a különböző korszakokban a középkortól napjainkig.	
Irodalomtörténet		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Az irodalom, az irodalmiság történetileg változó hagyományának bemutatása néhány példával. ▪ A magyar irodalomtörténet / művelődéstörténet főbb korszakainak néhány jellemzője. ▪ Azonosság és változás az irodalomban (<i>pl. a kifejezésmódok, a témák, a hőstípusok változásai; irányzatok, programok</i>).

TÖRTÉNELEM

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

1. Ismeretszerzés, források használata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>1.1. Releváns információk gyűjtése történelmi forrásokból (tárgyi, írásos stb.), következtetések megfogalmazása, a források értelmezése</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes információkat gyűjteni a forrásból megadott szempontok szerint, összevetni az információkat ismereteivel, az eltéréseket megfogalmazni és indokolni. - Tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó kérdésekre válaszolni <i>szöveges forrás, képi forrás, statisztikai táblázat, diagram, grafikon, térkép, térképvázlat, ábra</i> alapján. - Legyen képes <i>képi forrásokat</i> saját szavaival leírni, ismereteivel összevetni és a nagy történelmi korszakok, korstílusok szerint csoportosítani. - Tudja értelmezni a szöveges forrásokat megadott szempontok szerint, és tudjon forrásokból gyűjtött információkra vonatkozó következtetéseket megfogalmazni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tudja csoportosítani, típusuk alapján meghatározni az <i>írásos</i> forrásokat, és bemutatni jellemzőiket konkrét példák alapján. - Legyen képes megnevezni a történelmi háttérre utaló tartalmi elemeket, műfaji, nyelvi sajátosságokat a forrás elemzése és értelmezése során.
<p>1.2. Tanult ismeretek felidézése, azonosítása forrás alapján</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes felismerni és megnevezni eseményeket, személyeket, fogalmakat, földrajzi helyeket, korszakokat, korstílusokat <i>szöveges</i> forrás alapján. - Legyen képes azonosítani személyeket, fogalmakat, kulturális emlékeket, korszakokat, korstílusokat, illetve ezek jellemzőit jellemző <i>kép</i> alapján, folyamatokat <i>térképvázlatok</i> alapján, jelenségeket, folyamatokat <i>ábra</i> alapján. - Legyen képes azonosítani a térképes ábrázolás fontosabb sajátosságait. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes kiegészíteni <i>szemléltető ábrát, térképvázlatot, táblázatot, grafikonot, diagramot</i> a hiányzó információval.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	- Legyen képes kiegészíteni <i>szöveges forrást</i> a hiányzó információval.	
1.3. Különböző típusú forrásokból származó információk összevetése	- Legyen képes megállapítani két azonos tárgyú történelmi forrás közti tartalmi és formai különbségeket.	- Legyen képes összevetni két azonos tárgyú nem szöveges, illetve különböző típusú forrásban megjelenő információkat, álláspontokat. - Tudjon feltételezéseket megfogalmazni a források tartalmi és formai különbözőségének okáról.
1.4. Forráskritika alkalmazása	- Legyen képes felismerni szöveges források szerzőjének szándékát, azonosítani nézőpontját. - Legyen képes érveket, bizonyítékokat gyűjteni egy forrás hitelességének megállapításához más forrás segítségével.	- Legyen képes feltárni a forrás keletkezésének körülményeit. - Legyen képes megállapítani a forrás hitelességét ismeretei alapján.
1.5. Folyamatok és történelmi jelenségek, történelmi személyiségek bemutatása/értelmezése, értékelése források alapján	- Legyen képes értelmezni jelenségeket, <i>szöveges források, képi ábrázolások, statisztikai táblázatok, diagramok, grafikonok, ábrák</i> alapján, folyamatokat bemutatni térképvázlatok alapján. - Legyen képes bemutatni történelmi mozgásokat <i>térképek</i> segítségével. - Tudjon felhasználni képzőművészeti alkotásokat egy-egy történelmi korszak sajátosságainak bemutatásához . - Legyen képes kiválasztani több forrás közül azt, amelyik alkalmas egy történelmi állítás, feltételezés, vélemény indoklására vagy cáfolására. - Legyen képes kiválogatni a rendelkezésre álló forrásokat megadott kérdés alapján.	- Hozzon példát arra, hogy a történelem sorsfordító eseményeinek eltérő értékelései léteznek. - Legyen képes kifejteni megadott források alapján, hogy azok hogyan tükrözik a bemutatott személy vagy esemény megítélését. - Legyen képes megfogalmazni az események, jelenségek többféle megítélése közötti különbségeket, és azok lehetséges okaira vonatkozó feltételezéseket.

2. Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Fontosabb történelmi fogalmak felismerése, azonosítása, meghatározása forrás alapján, történelmi fogalmak helyes használata	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes felismerni a fontosabb történelmi fogalmakat meghatározás alapján. - Legyen képes használni a történelmi szakszókincset. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes forrás alapján meghatározni, történelmi jelenségekhez kapcsolni történelmi fogalmakat.
2.2. Az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmak kiválasztása, rendszerezése, fogalmak jelentésváltozásainak ismerete	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes kiválasztani és megadott szempont szerint rendszerezni az egy témához vagy korhoz kapcsolható fogalmakat. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes megkülönböztetni, összehasonlítani a történelmi fogalmak jelentésváltozatait. - Tudja, hogy bizonyos fogalmak a különböző történelmi korokban eltérő jelentéssel bírtak, és tudja értelmezni e különböző jelentéseket források segítségével.
2.3. Szövegalkotás megadott témában (szóban és írásban)	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes kiemelni a lényeges ismereteket egy megadott témához. - Legyen képes szerkesztett szöveget alkotni kérdések, megadott szempontok alapján, megadott források felhasználásával. 	

3. Tájékozódás térben és időben

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Események, folyamatok, jelenségek, személyek elhelyezése térben és időben	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes történelmi régiókhoz kapcsolni, elhelyezni, konkrét földrajzi helyhez rendelni eseményeket, jelenségeket, személyeket. - Legyen képes térképvázlaton jelölt pontokhoz, területekhez rendelni földrajzi helyeket. - Legyen képes sorrendbe állítani a fontos történelmi eseményeket. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes azonosítani térképvázlaton jelölt földrajzi helyeket. - Legyen képes táblázatba rendezni eseményhez vagy eseménysorhoz kapcsolódó adatokat.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes összekapcsolni a történelmi eseményeket évszámokkal, nevekkkel és helyekkel. - Legyen képes bemutatni konkrét eseménysorokat. - Legyen képes meghatározni a fontos történelmi események időpontját konkrét kronológiai adatokkal. 	
<p>3.2. A nagy történelmi korok és a kisebb korszakok elnevezésének és sorrendjének, valamint legfontosabb jellemzőinek felismerése és bemutatása.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tudja megállapítani a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok sorrendjét. - Tudja kiválasztani a nagy történelmi korok és a kisebb korszakok jellemzőit felsorolásból. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes jellemezni a különböző történelmi korszakokat több szempontból. - Tudja megadott szempontból korszakokra felbontani az egyetemes vagy a magyar történelmet. - Példákkal bizonyítsa, hogy egy-egy korszaknak többféle korszakhatára is létezhet. - Legyen képes analógiákat felismerni több korszakból vett példák alapján.
<p>3.3. A földrajzi környezet szerepének felismerése és bemutatása az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulásában</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tudjon példákat felsorolni arra, hogy a földrajzi környezet hatással volt az egyes történelmi kultúrák és államok kialakulására. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tudjon feltételezéseket megfogalmazni és azokat indokolni a földrajzi környezetnek az egyes civilizációk kialakulásában játszott szerepéről.
<p>3.4. A történelmi fejlődés során kialakult régiók bemutatása térképeken és a történelmi tér változásainak ismerete</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tudja az adott kor történelmi régióit megnevezni történelmi térkép vázlat alapján, vagy hozzárendelni felsorolt nevekhez. - Legyen képes leolvasni a történelmi tér változásait térképről. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes jellemezni a korszak történelmi régióit történelmi térkép vázlat és más segédlet alapján.
<p>3.5. Különbségek és egybeesések felismerése, értelmezése a világtörténet és a magyar történelem</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje fel az egyetemes és a magyar történelem felsorolt eseményeiből azokat, amelyek valamilyen összefüggés alapján egymáshoz kapcsolhatók. - Tudjon kiválasztani jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségeket, akik egymással kapcsolatban álltak. 	<ul style="list-style-type: none"> - Tudja felsorolásból kiválasztani a jelentős magyar és egyetemes történelmi személyiségek kortársait.

legfontosabb eseményei között		
3.6. Aktuális események történelmi előzményeinek bemutatása	- Tudja kiválasztani megadott felsorolásból valamely aktuális esemény történelmi előzményeit.	- Legyen képes állításokat megfogalmazni valamely jelenkori esemény történelmi előzményeivel kapcsolatban.

4. Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Ok-okozati összefüggések, események, folyamatok, cselekedetek <u>mozgatórugóinak rendszerezése, feltárása,</u>	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes feltárni az események, folyamatok, cselekedetek mozgatórugóit. - Legyen képes csoportosítani a felsorolt történelmi okokat, célokat, következményeket megadott szempontok szerint. - Legyen képes összekapcsolni a felsorolt történelmi tényezők közül az okokat és a következményeket. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes feltételezéseket megfogalmazni történelmi események okairól, következményeiről és azokat indokolni. - Legyen képes megkülönböztetni a különböző típusú okokat, következményeket, és felismerni azok eltérő jelentőségét. - Tudjon önálló kérdéseket megfogalmazni történelmi események okairól és következményeiről.
bemutatása	<ul style="list-style-type: none"> - Tudjon megfogalmazni egyszerű kérdéseket történelmi események okairól és következményeiről. - Legyen képes kiválasztani a különböző felsorolt történelmi tényezők közül az adott történelmi esemény okait, következményeit. - Legyen képes megkülönböztetni történelmi események okait, következményeit. - Legyen képes összevetni egyes fontosabb történelmi események következményeit és a benne részt vevők szándékait. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes összehasonlítani történelmi események okait, következményeit és a résztvevők szándékait, és rámutatni a közöttük levő összefüggésekre. - Tudjon feltételezéseket megfogalmazni megadott forrás segítségével, hogy az emberek nézeteit, döntéseit és cselekedeteit élethelyzetük miként befolyásolhatja.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<ul style="list-style-type: none"> - Ismerje fel az események, folyamatok, cselekedetek ok-okozati összefüggéseit. <p>Példákkal bizonyítsa, hogy egy történelmi eseménynek egyszerre több oka és következménye van.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes több szempontból feltárni történelmi jelenségek okait (társadalmi, gazdasági, politikai, eszmei). 	
4.2. A <u>változás és fejlődés</u> közötti különbség értelmezése konkrét példákon	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes példákat kiválasztani a változás és a fejlődés bemutatására. - Legyen képes felismerni és bemutatni változást, fejlődést egy korszakon belül. 	<ul style="list-style-type: none"> - Értelmezze példák segítségével a változás és a fejlődés közti különbséget. - Legyen képes felismerni és bemutatni több korszakon átívelő változást, fejlődést.
4.3. Történelmi <u>analógiák</u> megadott szempontok szerinti keresése, értelmezése	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes összehasonlítani hasonló történelmi eseményeket megadott vagy önálló szempontok alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes analógiákat keresni történelmi eseményhez megadott szempontok szerint, és választását indokolni.
4.4. <u>Hosszabb időtávú történelmi változások bemutatása</u>		<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes áttekinteni történelmi jelenségek változásait hosszabb időtávon. - Legyen képes bemutatni egy ország vagy régió történelmét hosszabb időtávon keresztül.
4.5. <u>Személyek, pártok, csoportok</u> szerepének felismerése, bemutatása egy történelmi esemény alakulásában	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes kapcsolatot találni történelmi események és szereplők között. - Legyen képes bemutatni források segítségével történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes több szempontból bemutatni történelmi szereplőknek az események alakulásában betöltött szerepét. - Legyen képes értelmezni az ugyanazon eseményeket, személyeket többféleképpen, illetve ellentmondásosan bemutató állításokat. Legyen képes bemutatni érvekkel alátámasztott véleményeket az ellentmondásosan értékelhető eseményekről és személyekről.
4.6.	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes problémaközpontúan rendszerezni tanult ismereteit 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes megkülönböztetni a történelmi események,

<p>Történelmi jelenségek <u>problémaközpontú, forrásokon alapuló rendszerezése, bemutatása</u></p>	<p>és a forrásból gyűjtött információkat.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes problémaközpontúan bemutatni történelmi eseményeket és jelenségeket. - Legyen képes komplex módon összerendezni, bemutatni, magyarázni, értékelni a múlttól szóló információkat és a történelmi események és változások leírásait egy megadott kérdés szerint. 	<p>összefüggések lényeges és kevésbé lényeges elemeit. - Tudjon érveket gyűjteni és bemutatni feltevések mellett és ellen, az érveket kritikailag értékelni.</p>
<p>4.7. <u>Általános szabályok alkalmazása</u> konkrét esetekre</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes felismerni egy megadott általános szabály érvényesülését valamely forrásban megjelenő konkrét esetben. - Legyen képes bemutatni az eseményeket, jelenségeket a felismert történelmi kontextus figyelembe vételével többféle szempontból, többféle forrás alapján. - Legyen képes alátámasztani vagy cáfolni egy történelmi kérdésre adott válaszát érvekkel és a források vizsgálatán alapuló következtetésekkel és bizonyítékokkal. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes besorolni konkrét jelenségeket általános fogalmi kategóriákba.
<p>4.8. A történelmi <u>kulcsfogalmak használata</u> történelmi jelenségek <u>bemutatásakor</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes megállapítani, hogy egy történelmi jelenség mely kulcsfogalmak alapján értelmezhető. - Legyen képes történelmi jelenségeket bemutatni kulcsfogalmak felhasználásával. 	<ul style="list-style-type: none"> - Legyen képes történelmi jelenségeket értelmezni és értékelni történelmi kulcsfogalmak felhasználásával.

B) TÉMAKÖRÖK

A középszintű érettségi vizsgán a számon kérhető évszámok, személyek, topográfiai adatok és fogalmak megegyeznek az alap- és középfokú történelem kerettantervek évszámokra, személyekre, topográfiai adataira és fogalmaira vonatkozó – az adott témakörhöz rendelhető – tantárgyi követelményeivel.

Az emelt szintű érettségi vizsga egyszerű, rövid választ igénylő feladatainak megoldásához szükséges részletes követelményeket a történelem kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei tartalmazzák.

Az emelt szintű érettségi vizsga írásbeli részének szöveges (kifejtendő) feladatai és szóbeli tételei megoldásához szükséges nevek, fogalmak stb.

körére vonatkozóan a kerettanterveknek az évszámokra, személyekre, topográfiára és fogalmakra vonatkozó részei példaként értelmezendőek.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1. Az ókor és kultúrája

TÉMÁK	VIZSGA SZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Poliszok ókori Hellászban	Az athéni demokrácia működése a Kr.e. 5. században.	
1.2. Társadalmi és politikai küzdelmek az ókori Rómában	Julius Caesar egyeduralmi kísérlete.	Octavianus hatalomra jutása és a principátus Augustus idején.
1.3. Az európai kultúra alapjai	A görög-római hitvilág. Az antikvitás kiemelkedő kulturális emlékei. A zsidó vallás fő jellemzői. A kereszténység kialakulása és főbb tanításai.	Az ókori keleti civilizációk vallási és kulturális jellemzői. A görög filozófia kimagasló képviselői (Platón, Arisztotelész). A kereszténység államvallássá válása.

2. A középkor

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Nyugat-Európa a kora középkorban	A hűbériség és a jobbágyság jellemzői. Az uradalom és a mezőgazdasági technika.	A Frank Birodalom történetének főbb állomásai.
2.2. A középkori egyház	A nyugati és a keleti kereszténység főbb jellemzői. Hitélet és vallások (pl. keresztény, zsidó) – együttműködés és konfliktusok.	A legfontosabb szerzetesrendek jellemzői (<i>pl. bencések, kolduló rendek</i>).
2.3. Az érett középkor Nyugat- és Közép-Európában	A középkori város és a céhes ipar.	A rendi állam kialakulása és működése Angliában és Franciaországban.
2.4. Az iszlám vallás és az Oszmán Birodalom	Az iszlám vallás kialakulása és főbb tanításai.	Az Oszmán Birodalom kialakulása és főbb jellemzői.
2.5. A középkor kultúrája	A román és gótikus építészet; a reneszánsz kultúra.	Művelődés és írásbeliség a középkorban.

3. A középkori magyar állam megteremtése és virágkora

TÉMÁK	VIZSGA SZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1. A magyar nép története az államalapításig	A magyar nép eredete, vándorlása és a honfoglalás.	A honfoglaló magyarság életmódja.
3.2. Az államalapítás és az Árpád-házi uralkodók kora	Géza fejedelemsége és I. (Szent) István államszervező tevékenysége. A tatárjárás és az ország újjáépítése IV. Béla idején.	Az új rend megszilárdulása Szent László és Könyves Kálmán idején. Az Aranybulla.
3.3. Az Anjouk és Luxemburgi Zsigmond kora	A középkori magyar állam megerősödése I. Károly idején.	I. (Nagy) Lajos törvényei és az Anjou-kori társadalom. Zsigmond király külpolitikája.
3.4. A Hunyadiak	Hunyadi Mátyás reformjai és külpolitikája.	Hunyadi János törökellenes harcai.

4. Szellemi, társadalmi és politikai változások a kora újkorban (1492-1789)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A földrajzi felfedezések és következményei	A földrajzi felfedezések és a kapitalista gazdaság jellemzői.	A 16-17. századi gyarmatosítás és a világgazdaság kialakulása.
4.2. Reformáció és katolikus megújulás	A lutheri és kálvini reformáció. A katolikus megújulás. A barokk stílus jellemzői.	
4.3. Alkotmányosság és abszolutizmus a 17-18. században	Az alkotmányos monarchia jellemzői Angliában.	A francia abszolutizmus XIV. Lajos korában.
4.4. A felvilágosodás kora	A felvilágosodás eszmerendszere és főbb képviselői források alapján.	Az Egyesült Államok létrejötte és alkotmánya.
4.5. Nagyhatalmi konfliktusok a 17-18. században		Nagyhatalmi konfliktusok a 17-18. században (harmincéves háború, spanyol örökösödési háború, osztrák örökösödési háború, hétéves háború).

5. Magyarország a kora újkorban (1490-1790)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Az ország három részre szakadása és az országrészek berendezkedése	A mohácsi vész és az ország három részre szakadása. A várháborúk (1541-1568).	A három országrész berendezkedése.
5.2. Az Erdélyi Fejedelemség virágkora	Erdély sajátos etnikai és vallási helyzete. A hazai reformáció és a barokk kulturális hatásai.	Bethlen Gábor fejedelemsége.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.3. A török kiűzése és a Rákóczi-szabadságharc	A Rákóczi-szabadságharc okai, főbb eseményei és eredményei.	Zrínyi Miklós tevékenysége és a török kiűzése Magyarországról.
5.4. Magyarország a 18. századi Habsburg Birodalomban	Demográfiai és etnikai változások a 18. században. Mária Terézia és II. József reformjai.	
5.5. Művelődés, egyházak, iskolák		Reformáció és katolikus megújulás Magyarországon.

6. A polgári átalakulás, a nemzetállamok és az imperializmus kora (1789-1914)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. A francia forradalom eszméi és a napóleoni háborúk	Az Emberi és polgári jogok nyilatkozatának alapkérdései.	A napóleoni háborúk fordulópontjai. A nagyhatalmi együttműködés céljai és rendszere a bécsi kongresszus nyomán.
6.2. A 19. század eszméi és a nemzetállami törekvések Európában	A korszak főbb eszmeáramlatainak (liberalizmus, nacionalizmus, konzervativizmus és szocializmus) jellemzői.	Az egységes Németország létrejötte és nagyhatalommá válása.
6.3. Gyarmati függés és harc a világ újrafelosztásáért	A szövetségi rendszerek kialakulása.	Gyarmatok és gyarmattartók a 19. század közepétől az első világháborúig.
6.4. Az ipari forradalom hullámai és hatásai	Az ipari forradalmak legjelentősebb területei (könnyűipar, nehézipar, közlekedés), néhány találmánya és a gyáripar kezdetei.	Az ipari forradalmak társadalmi hatásai (demográfia, életmód, nők helyzete)

7. A polgárosodás kezdetei és kibontakozása Magyarországon (1790-1914)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A reformkor	A reformkor fő kérdései, Széchenyi és Kossuth reformprogramja.	A nemzeti eszme a reformkorban. A rendi országgyűlés és a megyerendszer működése.
7.2. Forradalom és szabadságharc	A pesti forradalom eseményei, az áprilisi törvények. A szabadságharc főbb katonai és politikai eseményei.	Népek, nemzetiségek (pl.: németek, zsidók, szlávok) szerepe a forradalom és szabadságharc eseményeiben.
7.3. A kiegyezés és a dualizmus	A kiegyezéshez vezető út. A kiegyezés tartalma és értékelése.	A polgári állam kiépülése Magyarországon (közigazgatás, közegészségügy, iskolahálózat).

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.4. Társadalmi és gazdasági változások a dualizmus korában	Gazdasági változások a dualizmus korában. A magyar polgárosodás társadalmi, gazdasági jellegzetességei, sajátosságai. Népek, nemzetiségek (pl.: zsidók, németek) szerepe a modernizációban. Etnikai viszonyok és a nemzetiségi kérdés a dualizmus korában.	Budapest világvárossá fejlődése. Társadalmi és életmódbeli változások a dualizmus korában. Egyenlőség és emancipáció.
---	---	---

8. A világháborúk kora (1914-1945)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Az első világháború és következményei	Az első világháború (hadviselők, frontok, a háború jellege). Az első világháborút lezáró békerendszer.	
8.2. Gazdaság, társadalom és életmód		Életmód és mindennapok a 20. század első felében. A világgazdasági válság és a New Deal.
8.3. A fasizmus és a nemzetiszocializmus	A náci Németország legfőbb jellemzői.	Az olasz fasizmus jellemzői.
8.4. A kommunista diktatúra	A kommunista ideológia és a sztálini diktatúra a Szovjetunióban.	
8.5. A második világháború	A világháború előzményei, kitörése és jellemzői. A holokauszt.	A második világháború főbb hadi és diplomáciai eseményei.

9. Magyarország a világháborúk korában (1914-1945)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Az első világháború és következményei Magyarországon	A trianoni békediktátum és következményei.	Magyarország az első világháborúban. Az őszirózsás forradalom és a tanácsköztársaság.
9.2. A Horthy-korszak	Az ellenforradalmi rendszer konszolidációjának legfontosabb lépései. A magyar külpolitika a két világháború között. A politikai rendszer főbb jellemzői. Társadalmi, gazdasági, ideológiai kérdések.	A válság és hatása: a belpolitikai élet változásai az 1930-as években.
9.3. Művelődési viszonyok és társadalom	Társadalmi rétegződés és életmód a húszas-harmincas években. Az	A klebelsbergi oktatás- és kultúrpolitika.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	antiszemita megjelenési formái és a „zsidókérdés” Magyarországon.	
9.4. Magyarország a második világháborúban	Magyarország háborúba lépése és részvétele a Szovjetunió elleni harcokban. Magyarország német megszállása és a nyilas hatalomátvétel. A holokauszt Magyarországon.	Magyarország a náci birodalom árnyékában. A területi revízió lépései. Kállay Miklós miniszterelnöksége.

10. A jelenkor (1945-től napjainkig)

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. A kétpólusú világ kialakulása	A keleti és a nyugati blokk főbb politikai, gazdasági, társadalmi jellemzői, a hidegháborús szembenállás jellemzői. Az ENSZ létrejötte, működése.	Nemzetközi konfliktusok a hidegháború idején (berlini válság, Korea, Kuba, Vietnam).
10.2. A „harmadik világ”		A gyarmati rendszer felbomlása Indiában. A Kínai Népköztársaság létrejötte. A közel-keleti helyzet összetevői, az izraeli állam.
10.3. A kétpólusú világrend megszűnése	A kétpólusú világrend megszűnése; a Szovjetunió és Jugoszlávia szétesése; Németország újraegyesítése.	
10.4. Az európai integráció	Az Európai Unió alapelvei, intézményei és működése.	Az európai integráció főbb állomásai (bővülés és mélyülés).
10.5. A globális világ sajátosságai	A globális világgazdaság ellentmondásai.	A tömegkultúra új jelenségei napjainkban.

11. Magyarország 1945-től a rendszerváltozásig

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. A kommunista diktatúra kiépítése és a Rákosi-korszak	Az egypárti diktatúra működése, a gazdasági élet és a mindennapok jellegzetességei a Rákosi-korban.	Magyarország szovjetizálása (1945-1949).
11.2. Az 1956-os forradalom és szabadságharc	Az 1956-os forradalom és szabadságharc kitörésének okai és főbb eseményei; a megtorlás.	A magyar forradalom nemzetközi jelentősége és összefüggései.
11.3. A Kádár-korszak	A rendszer jellemzői a Kádár-korszakban, életmód és mindennapok.	A Kádár-rendszer válsága, a külpolitikai változások és az ellenzéki mozgalmak.
11.4. A rendszerváltozás és a piacgazdaságra való áttérés	A rendszerváltozás főbb eseményei. A piacgazdaságra való áttérés és következményei.	A közjogi rendszer átalakítása (1990-2011).

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

11.5. Demográfiai folyamatok és a határon túli magyarság	A határon túli magyarság 1945-től.	Demográfiai változások Magyarországon 1945-től.
--	------------------------------------	---

12. Társadalmi, állampolgári, pénzügyi és munkavállalói ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
12.1. Társadalmi tagozódás és felelősségvállalás	A magyarországi romák története és helyzetének főbb jellemzői napjainkban. A szociális ellátórendszer fő elemei.	Társadalmi rétegződés és társadalmi egyenlőtlenségek. Nemzetiségek Magyarországon.
12.2. Az aktív és felelős állampolgárság alapjai	Az emberi jogok ismerete és a jogegyenlőség elvének bemutatása, az állampolgári jogok, köteleességek. A politikai intézményrendszer fő elemei (országgyűlés, kormány, köztársasági elnök, alkotmánybíróság, ombudsman, helyi önkormányzatok, az Alaptörvény). A választási rendszer fő elemei.	
12.3. Alapvető pénzügyi és gazdasági fogalmak, folyamatok. A munkaviszonyhoz kapcsolódó ismeretek	A háztartás pénzügyei (adók és járulékok, pénzkezelési technikák, banki ügyletek). A munkaviszonyhoz kapcsolódó jogok és kötelezettségek, a munkaviszony megszűnése.	Az állam gazdasági szerepvállalása. A pénzpiac működése. A vállalkozási formák, a vállalkozás alapítása és működtetése.

MATEMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az érettségi követelményeit két szinten határozzuk meg:

- *középszinten* a mai társadalomban tájékozódni és alkotni tudó ember matematikai ismereteit kell megkövetelni, ami elsősorban a matematikai fogalmak, tételek gyakorlati helyzetekben való ismeretét és alkalmazását jelenti;
- az *emelt szint* tartalmazza a középszint követelményeit, de az azonos módon megfogalmazott követelmények körében az emelt szinten nehezebb, több ötletet igénylő feladatok szerepelnek. Ezen túlmenően az emelt szint követelményei között speciális anyagrészek is találhatóak, mivel emelt szinten elsősorban a felsőoktatásban matematikát használó, illetve tanuló diákok felkészítése történik.

A) KOMPETENCIÁK

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

- A vizsgázó legyen képes adott szövegben rejlő matematikai problémákat észrevenni, szükség esetén matematikai modellt alkotni, a modell alapján számításokat végezni, és a kapott eredményeket értelmezni.
- Legyen képes kijelentéseket szabatosan megfogalmazni, azokat összekapcsolni, kijelentések igazságtartalmát megállapítani.
- Lássa az eltéréseket, illetve a kapcsolatokat a matematikai és a mindennapi nyelv között.
- A matematika minden területén és más tantárgyakban is tudja alkalmazni a halmaz fogalmát, illetve a halmazműveleteket.
- Legyen jártas alapvető kombinatorikus gondolatmenetek alkalmazásában, és legyen képes ennek segítségével gyakorlati sorbarendezési és kiválasztási feladatok megoldására.
- Ismerje a gráfok jelentőségét, sokoldalú felhasználhatóságuk néhány területét, és legyen képes további felhasználási lehetőségek felismerésére a gyakorlati életben és más tudományágakban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje a halmazelmélet alapvető szerepét a mai matematika felépítésében.

2. Számelmélet, algebra

- A vizsgázó legyen képes betűs kifejezések értelmezésére, ismerje fel használatuk szükségességét, tudja azokat kezelni, lássa, hogy mi van a „betűk mögött”.
- Ismerje az egyenlet és az egyenlőtlenség fogalmát, megoldási módszereit (pl. algebrai, grafikus, közelítő).
- Legyen képes egy adott probléma megoldására felírni egyenleteket, egyenletrendszereket, egyenlőtlenségeket, egyenlőtlenség-rendszereket.
- Tudja az eredményeket előre megbecsülni, állapítsa meg, hogy a kapott eredmény reális-e.
- Az *emelt szinten* érettségiző diáknak legyen jártassága az összetettebb algebrai átalakításokat igénylő feladatok megoldásában is.

3. Függvények, az analízis elemei

- A vizsgázó legyen képes a körülötte levő világ egyszerűbb összefüggéseinek függvényszerű megjelenítésére, ezek elemzéséből tudjon következtetni valóságos jelenségek várható lefolyására.
- Legyen képes a változó mennyiségek közötti kapcsolat felismerésére, a függés értelmezésére. Értse, hogy a függvény matematikai fogalom, két halmaz elemeinek egymáshoz rendelése. Ismerje fel a hozzárendelés formáját, tudja elemezni a halmazok közötti kapcsolatokat.
- Lássa, hogy a sorozat diszkrét folyamatok megjelenítésére alkalmas matematikai eszköz, a pozitív egész számok halmazán értelmezett függvény. Ismerje a számtani és mértani sorozatot.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje az analízis néhány alapelemét, amelyekre más szaktudományokban is (pl. fizika) szüksége lehet. Ezek segítségével tudjon függvényvizsgálatokat végezni, szélsőértéket, görbe alatti területet számolni.

4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria

- A vizsgázó tudjon síkban, illetve térben tájékozódni, térbeli viszonyokat elképzelni, tudja a háromdimenziós valóságot - alkalmas síkmetszetekkel - két dimenzióban vizsgálni.
- Vegye észre a szimmetriákat és az arányokat, tudja ezek egyszerűsítő hatásait problémák megfogalmazásában, bizonyításokban, számításokban kihasználni.
- Tudjon a feladatok megoldásához megfelelő ábrát készíteni.
- Tudjon hosszúságot, területet, felszínt, térfogatot mérni és számolni, legyen tisztában a mérési pontosság fogalmával.
- Ismerje a geometria szerepét a műszaki életben és bizonyos képzőművészeti alkotásokban.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudja szabatosan megfogalmazni a geometriai bizonyítások gondolatmenetét.

5. Valószínűség-számítás, statisztika

- A vizsgázó értse a statisztikai kijelentések és gondolatmenetek sajátos természetét.
- Ismerje a statisztikai állítások igazolására felhasználható adatok gyűjtésének lehetséges formáit, és legyen jártas a kapott adatok áttekinthető szemléltetésében, különböző statisztikai mutatókkal való jellemzésében.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák tudjon egyszerűbb véletlenszerű jelenségeket modellezni és a valószínűségi modellben számításokat végezni.
- Az *emelt szinten* érettségiző diák ismerje a véletlen szerepét egyszerű statisztikai mintavételi eljárásokban.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

1. Gondolkodási módszerek, halmazok, logika, kombinatorika, gráfok

E témakört (különösen a gondolkodási módszereket, a halmazokat és a matematikai logikát) elsősorban nem önállóan számon kérhető ismeretanyagként kell elképzelni, hanem olyan szemléletformáló, a matematikaoktatás egészét átszövő módszerek, illetve eszközök összességéeként, amely szinte teljes egészében megjelenik minden további témakörben is.

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>1.1 Halmazok</p> <p>1.1.1 Halmazműveletek</p> <p>1.1.2 Számosság, részhalmazok</p>	<p>Ismerje és használja a halmazok megadásának különböző módjait, a halmaz elemének fogalmát.</p> <p>Definiálja és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő fogalmakat: halmazok egyenlősége, részhalmaz, üres halmaz, véges és végtelen halmaz, komplementer halmaz.</p> <p>Ismerje és alkalmazza gyakorlati és matematikai feladatokban a következő műveleteket: unió, metszet, különbség. Tudjon koordináta-rendszerben ábrázolni egyszerűbb pont-halmazokat.</p> <p>Tudja meghatározni véges halmazok elemeinek a számát.</p>	<p>Ismerje és alkalmazza a de Morgan azonosságokat.</p> <p>Tudja alkalmazni a logikai szita módszerét egyszerűbb esetekben. Ismerjen példát véges, megszámlálhatóan végtelen és nem megszámlálhatóan végtelen halmazra. Ismerje a megszámlálhatóan végtelen halmaz definícióját. Bizonyítsa egyszerűbb esetekben, hogy egy halmaz számossága megszámlálhatóan végtelen.</p>
<p>1.2 Matematikai logika</p>	<p>Tudjon egyszerű matematikai szövegeket értelmezni.</p> <p>Értse, és egyszerű feladatokban alkalmazza a tagadás műveletet.</p> <p>Ismerje az „és”, a „(megengedő) vagy” logikai jelentését, tudja használni és összekapcsolni azokat a halmazműveletekkel.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.2.1 Fogalmak, tételek és bizonyítások a matematikában</p>	<p>Tudja a „ha...akkor...” és az „akkor és csak akkor” típusú állítások igazságértékét megállapítani. Használja helyesen a „minden” és a „van olyan” kifejezéseket.</p> <p>Tudjon definíciókat, tételeket pontosan megfogalmazni. Használja és alkalmazza feladatokban helyesen a szükséges, az elégséges és a szükséges és elégséges feltétel fogalmát.</p> <p>Képes legyen egy egyszerű állításról eldönteni, hogy igaz vagy hamis.</p>	<p>Ismerje az alábbi bizonyítási típusokat és tudjon példát mondani alkalmazásukra: direkt és indirekt bizonyítás, skatulyaelv, teljes indukció.</p> <p>Tudja megfogalmazni konkrét esetekben tételek megfordítását.</p>
<p>1.3 Kombinatorika</p>	<p>Tudjon egyszerű sorbarendezési, kiválasztási és egyéb kombinatorikai feladatokat megoldani.</p> <p>Tudja a kedvező esetek számát meghatározni a komplementer esetek segítségével is.</p> <p>Tudja kiszámolni a binomiális együtthatókat.</p>	<p>Ismerje, bizonyítsa és alkalmazza a permutációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), variációk (ismétlés nélkül és ismétléssel), kombinációk (ismétlés nélkül) kiszámítására vonatkozó képleteket.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a binomiális tételt.</p> <p>Ismerje a Pascal-háromszöget és alapvető tulajdonságait.</p>
<p>1.4 Gráfok</p>	<p>Tudjon konkrét szituációkat szemléltetni, és egyszerű feladatokat megoldani gráfok segítségével.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: pont, él, fokszám, teljes gráf.</p> <p>Ismerje a gráf pontjainak fokszámösszege és éleinek száma közötti összefüggést.</p>	<p>Definiálja a következő fogalmakat: többszörös él, hurokél, út, kör, összefüggő gráf, egyszerű gráf, fa.</p> <p>Ismerje a fa pontjai és élei száma közötti összefüggést.</p>

2. Számelmélet, algebra

Az algebra tanításának egyik fő célja annak felfedeztetése és megértetése, hogy egymástól távol állónak tűnő problémák ugyanazon matematikai, algebrai struktúrával rendelkeznek, ezért megoldásuk során hasonló eljárásokat, gondolatmeneteket alkalmazhatunk, s leírásuk formálisan azonos módon történik. (Például különböző témakörökből vett másodfokú egyenletre vezető feladatok.)

Fontos a számolás során megismert műveleti szabályok absztrahálása, a jártasság megszerzése a betűkifejezésekkel végzett műveletekben. Meg kell mutatni a számfogalom bővítésének szükségességét és folyamatát. Emelt szinten el kell juttatni a tanulókat a permanencia-elv fontosságának felismeréséhez.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1 Alapműveletek	Tudjon alapműveleteket biztonságosan elvégezni (zsebszámológéppel is). Ismerje és használja feladatokban az alapműveletek műveleti azonosságait (kommutativitás, asszociativitás, disztributivitás).	
2.2 A természetes számok halmaza, számelméleti ismeretek	Ismerje, tudja definiálni és alkalmazni az oszthatósági alapfogalmakat (osztó, többszörös, prímszám, összetett szám). Tudjon természetes számokat prímtényezőkre bontani, tudja adott számok legnagyobb közös osztóját és legkisebb közös többszörösét kiszámítani; tudja mindezeket egyszerű szöveges (gyakorlati) feladatok megoldásában alkalmazni. Definiálja és alkalmazza feladatokban a relatív prímszámokat.	Tudja megfogalmazni a számelmélet alaptételét. Bizonyítsa, hogy végtelen sok prímszám van.
2.2.1 Oszthatóság	Ismerje a 10 hatványaira, illetve a 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9 számokra vonatkozó oszthatósági szabályokat, tudjon egyszerű oszthatósági feladatokat megoldani.	Tudjon összetett oszthatósági feladatokat megoldani. Tudja meghatározni természetes számok pozitív osztóinak számát.
2.2.2 Számrendszerek	Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből 2-es alapú számrendszerbe és viszont. Ismerje a helyiértékes írásmódot.	Tudja a számokat átírni 10-es alapú számrendszerből n alapú ($n \leq 9$) számrendszerbe és viszont.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

		Tudjon n alapú ($n \leq 9$) számrendszerben felírt számokat összeadni és kivonni.
2.3 Racionális és irracionális számok	Tudja definiálni a racionális és irracionális számokat, és ismerje ezek kapcsolatát a tizedestörtekkel.	Adott n ($n \in \mathbf{N}$) esetén tudja eldönteni, hogy \sqrt{n} irracionális szám-e. Bizonyítsa, hogy $\sqrt{2}$ irracionális szám. Tudja meghatározni tizedestört alakban megadott racionális szám közösleges tört alakját.
2.4 Valós számok	Ismerje a valós számkör felépítését (\mathbf{N} , \mathbf{Z} , \mathbf{Q} , \mathbf{Q}^* , \mathbf{R}), valamint a valós számok és a számegyenes kapcsolatát. Tudjon ábrázolni számokat a számegyenesen. Ismerje és használja a nyílt és zárt intervallum fogalmát és jelölését. Ismerje az abszolútérték definícióját. Ismerje adott szám normálalakjának felírási módját, tudjon számolni a normálalakkal. Tudjon adott helyiértékre vonatkozóan helyesen kerekíteni.	Tudja, hogy mit értünk adott műveletekre zárt számhalmazokon.
2.5 Hatvány, gyök, logaritmus	Tudja értelmezni a hatványozást racionális kitevő esetén. Ismerje és használja a hatványozás azonosságait. Ismerje és alkalmazza a négyzetgyökvonás azonosságait. Definiálja és használja az n a fogalmát. Definiálja és használja feladatok megoldásában a logaritmus fogalmát, valamint a logaritmus azonosságait. Tudjon áttérni más alapú logaritmusra.	Ismerje a permanencia elvet. Tudja szemléletesen értelmezni az irracionális kitevőjű hatványt. Bizonyítsa a hatványozás azonosságait egész kitevő esetén. Bizonyítsa a négyzetgyökvonás azonosságait. Ismerje és alkalmazza a gyökvonás azonosságait. Bizonyítsa a szorzat, a hányados és a hatvány logaritmusára vonatkozó azonosságokat. Bizonyítsa a más alapú logaritmusra való áttérés szabályát.
2.6 Betűkifejezések		Ismerje a polinom fokszámát, fokszám szerint rendezett alakját.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.6.1 Nevezetes azonosságok	<p>Tudja alkalmazni feladatokban a következő kifejezések kifejtését, illetve szorzattá alakítását: $(a + b)^2$, $(a - b)^2$, $a^2 - b^2$.</p> <p>Tudjon algebrai kifejezésekkel egyszerű műveleteket végrehajtani, algebrai kifejezéseket egyszerűbb alakra hozni (összevonás, szorzás, osztás, szorzattá alakítás kiemeléssel, nevezetes azonosságok alkalmazása).</p>	<p>Tudja alkalmazni feladatokban az $a^n - b^n$, illetve az $a^{2n+1} + b^{2n+1}$ kifejezés szorzattá alakítását.</p>
<p>2.7 Arányosság</p> <p style="padding-left: 20px;">2.7.1 Százalékszámítás</p>	<p>Tudja az egyenes és a fordított arányosság definícióját és grafikus ábrázolásukat.</p> <p>Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni az arányosság fogalmát.</p> <p>Ismerje és tudja feladatokban alkalmazni a százalék fogalmát.</p>	

<p>2.8 Egyenletek, egyenletrendszerek, egyenlőtlenségek, egyenlőtlenségrendszerek</p> <p style="padding-left: 20px;">2.8.1 Algebrai egyenletek, egyenletrendszerek</p>	<p>Ismerje az alaphalmaz és a megoldáshalmaz fogalmát. Alkalmazza a különböző egyenletmegoldási módszereket: mérlegelv, grafikus megoldás, ekvivalens átalakítások, következményegyenletre vezető átalakítások, új ismeretlen bevezetése, értelmezési tartomány és értékkészlet vizsgálata.</p> <p>Tudja meghatározni szöveges feladatban szereplő változók értelmezési tartományát és a feladat eredményét összevetni a feladat szövegével.</p> <p>Alkalmazza az egyenleteket, egyenletrendszereket szöveges feladatok megoldásában.</p>	
---	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Elsőfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Tudjon elsőfokú, egyismeretlenes egyenleteket és elsőfokú, kétismeretlenes egyenletrendszereket megoldani.	Tudjon paraméteres elsőfokú egyenleteket megoldani. Tudjon elsőfokú, háromismeretlenes egyenletrendszereket megoldani.
Másodfokú egyenletek, egyenletrendszerek	Ismerje az egyismeretlenes másodfokú egyenlet általános alakját. Ismerje a másodfokú egyenlet diszkriminánsának fogalmát, és a diszkrimináns előjele és a (valós) megoldások száma közötti összefüggést. Ismerje és alkalmazza a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Használja a teljes négyzetté alakítás módszerét. Alkalmazza feladatokban a gyöktényezős alakot. Tudjon törtes egyenleteket, másodfokú egyenletre vezető szöveges feladatokat megoldani. Tudjon egyszerű másodfokú egyenletrendszereket megoldani.	Igazolja a másodfokú egyenlet megoldóképletét. Igazolja és alkalmazza a gyökök és együtthatók közötti összefüggéseket. Tudjon másodfokú paraméteres egyenleteket megoldani.
Magasabb fokú egyenletek	Tudjon okúra egyszerű, visszavezethető másodfokú egyenleteket megoldani.	Tudjon másodfokúra visszavezethető egyenletrendszereket megoldani. Tudjon értelmezési tartomány, illetve értékészlet-vizsgálattal, valamint szorzattá alakítással megoldható összetett feladatokat megoldani. Tudjon két négyzetre emeléssel megoldható egyenleteket megoldani.
Négyzetgyökös egyenletek	Tudjon d típusú $\sqrt{ax + b} = cx$ egyenleteket megoldani.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.8.2 Nem algebrai egyenletek</p> <p style="padding-left: 20px;">Abszolútértékes egyenletek</p> <p style="padding-left: 20px;">Exponenciális és logaritmusos egyenletek</p> <p style="padding-left: 20px;">Trigonometrikus egyenletek</p> <p style="padding-left: 20px;">2.8.3 Egyenlőtlenségek, egyenlőtlenségrendszerek</p>	<p>Tudjon $ax + b = cx + d$ típusú egyenleteket megoldani.</p> <p>Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.</p> <p>Tudjon definíciók és azonosságok közvetlen alkalmazását igénylő feladatokat megoldani.</p> <p>Tudjon egyszerű első- és másodfokú, valamint törtes egyenlőtlenségeket és egyszerű egyenlőtlenség-rendszereket megoldani.</p>	<p>Tudjon összetett abszolútértékes egyenleteket algebrai úton megoldani.</p> <p>Tudjon összetett egyenleteket, egyenletrendszereket megoldani.</p> <p>Tudjon másodfokúra visszavezethető és a 4.5 pontban szereplő azonosságok alkalmazásával megoldható egyenleteket megoldani.</p> <p>Tudjon összetett egyenlőtlenségeket és egyenlőtlenség-rendszereket megoldani.</p> <p>Tudjon egyszerű négyzetgyökös, abszolútértékes, exponenciális, logaritmusos és trigonometrikus egyenlőtlenségeket megoldani.</p>
<p>2.9 Középértékek, egyenlőtlenségek</p>	<p>Ismerje két pozitív szám számtani és mértani közepének fogalmát, kapcsolatát, használatát.</p>	<p>Ismerje n szám számított középértékeit (számtani, mértani, négyzetes, harmonikus), valamint a nagyságrendi viszonyaikra vonatkozó tetteleket.</p> $\frac{a + b}{2} \geq \sqrt{ab}$ <p>Bizonyítsa, hogy _____, ha $a, b \in \mathbf{R}^+$.</p> <p>Tudjon megoldani feladatokat számtani és mértani közép közötti összefüggés alapján.</p>

3. Függvények, az analízis elemei

A témakör (hasonlóan a geometria, illetve a valószínűség-számítás, statisztika fejezetekhez) különösen alkalmas annak szemléltetésére, hogy egy probléma matematikai megoldása három lépésben történik: a matematikai modell megalkotása, a matematikai feladat megoldása a modellen belül, és az eredmény értelmezése. Fontos terület a függvényábrázolás alkalmazása egyenletek és egyenlőtlenségek megoldásában.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1 A függvény	<p>Ismerje a függvény matematikai fogalmát és a függvénytani alapfogalmakat (értelmezési tartomány, hozzárendelés, képhalmaz, helyettesítési érték, értékkészlet).</p> <p>Tudjon szövegesen megfogalmazott függvényt képlettel megadni. Tudjon helyettesítési értéket számítani, illetve tudja egyszerű függvények esetén $f(x) = c$ alapján az x-et meghatározni.</p> <p>Ismerje a kölcsönösen egyértelmű megfeleltetés fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvényeket gyakorlati problémák megoldásánál. Ismerje az inverzfüggvény fogalmának szemléletes értelmezését (pl. az exponenciális és a logaritmus függvény vagy a geometriai transzformációk esetében).</p>	<p>Ismerje a függvénytani alapfogalmak pontos definícióját.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a függvények összegének, különbségének, szorzatának és hányadosának a fogalmát. Ismerje és alkalmazza a függvények megszorításának (leszűkítésének) és kiterjesztésének fogalmát.</p> <p>Ismerje és alkalmazza az inverzfüggvény fogalmát.</p> <p>Ismerje az összetett függvény fogalmát, képzésének módját.</p>
3.2 Egyváltozós valós függvények	<p>Ismerje, tudja ábrázolni és jellemezni az alábbi hozzárendeléssel megadott függvényeket: $x \mapsto ax + b$, $x \mapsto x^2$, $x \mapsto x^3$, $x \mapsto ax^2 + bx + c$, $x \mapsto \sqrt{x}$, $x \mapsto x$, $x \mapsto a^{xx}$</p> <p>$x \mapsto \sin x$, $x \mapsto \cos x$, $x \mapsto \operatorname{tg} x$</p>	<p>Ismerje és tudja ábrázolni az $x \mapsto x^n$ ($n \in \mathbb{N}^+$) függvényt.</p> <p>Tudjon a középszinten felsorolt függvényekből</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	, $x \mapsto a^x$, $x \mapsto \log_a x$.	összetett függvényeket képezni.
<p>3.2.1 A függvények grafikonja, függvénytranszformációk</p> <p>3.2.2 A függvények jellemzése</p>	<p>Tudjon értéktáblázat és képlet alapján függvényt ábrázolni, illetve adatokat leolvasni a grafikonról.</p> <p>Tudjon néhány lépéses transzformációt igénylő függvényeket függvénytranszformációk segítségével ábrázolni: $f(x) + c$, $f(x+c)$, $c \cdot f(x)$.</p> <p>Tudjon egyszerű függvényeket jellemezni (pl. grafikon alapján) értékkészlet, zérushely, növekedés, fogyás, szélsőérték, periodicitás, paritás szempontjából.</p>	<p>Tudja ábrázolni az alapvető függvények (3.2) transzformáltjainak grafikonját ($c \cdot f(ax + b) + d$).</p> <p>Tudja jellemezni a függvényeket korlátosság szempontjából. Tudja meghatározni a függvények tulajdonságait az alapfüggvények ismeretében, transzformációk segítségével.</p> <p>Használja a konvexitás és konkavitás fogalmát a függvények jellemzésére.</p> <p>Tudjon másodfokú függvényre vezető szélsőérték-feladatokat megoldani.</p>
3.3 Sorozatok	Ismerje a számsorozat fogalmát és használja a különböző megadási módjait (utasítás, képlet, rekurzív definíció).	<p>Tudjon sorozatot jellemezni (korlátosság, monotonitás).</p> <p>Ismerje a konvergencia szemléletes fogalmát.</p> <p>Ismerje és alkalmazza egyszerű sorozatokban a konvergens sorozat definícióját.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.3.1 Számítási és mértani sorozatok</p> <p>3.3.2 Végtelen mértani sor</p> <p>3.3.3 Kamatos kamat, járadékszámítás</p>	<p>Tudjon olyan feladatokat megoldani a számítási és mértani sorozatok témaköréből, ahol a számítási, illetve mértani sorozat fogalmát és az a_n-re, illetve az S_n-re vonatkozó összefüggéseket kell használni.</p> <p>Tudja a kamatos kamat számítására vonatkozó képletet használni, s abból bármelyik ismeretlen adatot kiszámolni.</p>	<p>Alkalmazza egyszerű sorozatokban a konvergens sorozatok összegének, különbségének, szorzatának és hányadosának határértékére vonatkozó tételeket. Bizonyítsa a számítási és a mértani sorozat általános tagjára vonatkozó összefüggéseket, valamint az összegképleteket. Ismerje a végtelen mértani sor fogalmát, összegét.</p> <p>Tudjon gyűjtőjáradékot és törlesztőrészletet számolni.</p>
<p>3.4. Az egyváltozós valós függvények analízisének elemei</p> <p>3.4.1 Határérték, folytonosság</p> <p>3.4.2 Differenciálszámítás</p>		<p>Ismerje a végesben vett véges, a végtelenben vett véges és a tágabb értelemben vett határérték szemléletes fogalmát. Ismerje a folytonosság szemléletes fogalmát.</p> <p>Tudja a differencia- és differenciálhányados definícióját.</p> <p>Alkalmazza az összeg-, a különbség-, a konstansszoros, a szorzat- és a hányadosfüggvény deriválási szabályait.</p> <p>Alkalmazza egyszerű esetekben az összetett függvény deriválási szabályát.</p> <p>Tudja bizonyítani, hogy $(x^n)' = nx^{n-1}$ ($n \in \mathbb{N}$ esetén). Ismerje a trigonometrikus függvények deriváltját.</p> <p>Alkalmazza a differenciálszámítást érintő egyenletének felírására, szélsőérték-feladatok megoldására és polinomfüggvények vizsgálatára (monotonitás, szélsőérték, konvexitás).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.4.3 Integrálszámítás	<p>Ismerje folytonos függvényekre a határozott integrál szemléletes fogalmát és tulajdonságait.</p> <p>Ismerje a kétoldali közelítés módszerét, az integrálfüggvény fogalmát, a primitív függvény fogalmát, valamint a Newton-Leibniz-tételt.</p> <p>Tudja polinomfüggvények, illetve a szinusz és koszinusz függvény grafikonja alatti területet kiszámolni.</p>
------------------------	---

4. Geometria, koordinátageometria, trigonometria

A témakör követelményeit abban a tudatban kell megfogalmaznunk, hogy a geometria szerepe, funkciója, hangsúlyai sokat változtak az elmúlt évtizedekben. Ennek következtében a szintetikus geometria egyes területeken háttérbe szorult. Szem előtt kell tartani ugyanakkor, hogy a geometria oktatása segíti a pontos fogalomalkotást, a struktúraalkotás képességét, és fejleszti a térszemléletet.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>4.1 Elemi geometria</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.1 Térelemek</p> <p style="padding-left: 20px;">4.1.2 A távolságfogalom segítségével definiált ponthalmazok</p>	<p>Ismerje és használja megfelelően az alapfogalom, axióma, definiált fogalom, bizonyított tétel fogalmát.</p> <p>Ismerje a térelemeket és a szög fogalmát.</p> <p>Ismerje a szögek nagyság szerinti osztályozását és a nevezetes szögpárokat.</p> <p>Tudja a térelemek távolságára és szögére (pont és egyenes, pont és sík, párhuzamos egyenesek, párhuzamos síkok távolsága; két egyenes, egyenes és sík, két sík hajlásszöge) vonatkozó meghatározásokat.</p> <p>Ismerje a kör, gömb, szakaszfelező merőleges, szögfelező fogalmát.</p> <p>Használja a fogalmakat feladatmegoldásokban.</p>	<p>Tudja kitérő egyenesek távolságát és hajlásszögét meghatározni.</p> <p>Ismerje a parabola fogalmát.</p>
<p>4.2 Geometriai transzformációk</p>		<p>Ismerje a geometriai transzformációk és a függvények kapcsolatát.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.2.1 Egybevágósági transzformációk</p>	<p>Ismerje a síkbeli egybevágósági transzformációk (eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés, pont körüli forgatás) leírását, tulajdonságaikat. Alkalmazza a feladatokban az eltolás, tengelyes tükrözés, középpontos tükrözés egybevágósági transzformációkat. Tudjon végrehajtani transzformációkat konkrét esetekben. Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek egybevágósági alapeseteit. Ismerje fel és használja feladatokban a különböző alakzatok szimmetriáit.</p>	<p>Tudja pontosan megfogalmazni az egybevágósági transzformációk definícióit, a síkidomok egybevágóságának fogalmát, valamint a sokszögek egybevágóságának feltételét. Tudja alkalmazni a pont körüli forgatást.</p> <p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a térbeli egybevágósági transzformációkat.</p>
<p>4.2.2 Hasonlósági transzformációk</p> <p>4.2.3 Egyéb transzformációk Merőleges vetítés</p>	<p>Ismerje a középpontos hasonlósági transzformáció leírását, tulajdonságait. Alkalmazza a középpontos nagyítást, kicsinyítést egyszerű, gyakorlati feladatokban. Tudjon szakaszt adott arányban felosztani. Ismerje és tudja alkalmazni feladatokban a háromszögek hasonlósági alapeseteit. Ismerje fel a hasonló alakzatokat, tudja felírni a hasonlóság arányát. Ismerje és alkalmazza feladatokban a hasonló síkidomok területének arányáról és a hasonló testek felszínének és térfogatának arányáról szóló tételeket.</p>	<p>Ismerje a hasonlósági transzformáció definícióját.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a párhuzamos szelők tételét, a tétel megfordítását és a párhuzamos szelőszakaszok tételét. Bizonyítsa és alkalmazza a belső szögfelező tételét.</p> <p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a merőleges vetítést.</p>
<p>4.3 Síkbeli és térbeli alakzatok</p>	<p>Ismerje a síkidomok, testek csoportosítását különböző szempontok szerint.</p>	

4.3.1 Síkbeli alakzatok Háromszögek	<p>Tudja csoportosítani a háromszögeket oldalak és szögek szerint. Ismerje és alkalmazza az alapvető összefüggéseket háromszögek oldalai, szögei, oldalai és szögei között (háromszög-egyenlőtlenség, belső, illetve külső szögek összege, nagyobb oldallal szemben nagyobb szög van). Ismerje és alkalmazza speciális háromszögek tulajdonságait. Ismerje és alkalmazza a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó definíciókat, tételeket (oldalfelező merőleges, szögfelező, magasságvonal, súlyvonal, középvonal, körülírt, illetve beírt kör).</p> <p>Ismerje és alkalmazza a Pitagorasz-tételt és megfordítását. Ismerje és alkalmazza a magasság- és a befogótételt.</p>	<p>Bizonyítsa a háromszög nevezetes vonalaira, pontjaira és köreire vonatkozó tételeket (körülrírt és beírt kör középpontja, magasságpont, súlypont, középvonal tulajdonságai).</p>
Négyszögek	<p>Ismerje a négyszögek fajtáit (trapéz, paralelogramma, deltoid, rombusz, téglalap, négyzet) és tulajdonságaikat, ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban.</p> <p>Ismerje a konvex négyszög belső és külső szögeinek összegére vonatkozó tételeket, alkalmazza ezeket egyszerű feladatokban.</p>	<p>Bizonyítsa a Pitagorasz-tételt és megfordítását.</p> <p>Bizonyítsa a magasság- és a befogótételt.</p> <p>Bizonyítsa a húrnégyszögek és az érintőnéyszögek tételét, ismereteit alkalmazza feladatok megoldásában.</p>
Sokszögek	<p>Ismerje és alkalmazza konvex sokszögeknél az átlók számára, a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket. Ismerje a szabályos sokszögek definícióját.</p>	<p>Bizonyítsa a konvex sokszög átlóinak számára, valamint a belső és külső szögösszegre vonatkozó tételeket.</p>
Kör	<p>Ismerje a kör részeit, ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban.</p> <p>Tudja és használja, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, és hogy külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak. Tudjon szöget mérni fokban és radiánban.</p> <p>Tudja és alkalmazza feladatokban, hogy a középponti szög arányos a</p>	<p>Bizonyítsa, hogy a kör érintője merőleges az érintési pontba húzott sugárra, valamint hogy a külső pontból húzott érintőszakaszok egyenlő hosszúak.</p> <p>Bizonyítsa és alkalmazza feladatokban a kerületi és középponti szögek tételét és a kerületi szögek tételét.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.3.2 Térbeli alakzatok</p>	<p>körívvel és a hozzá tartozó körcikk területével.</p> <p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a Thalész-tételt és megfordítását.</p> <p>Ismerje a következő testeket és azok részeit, alkotóelemeit: hasáb, henger, gúla, kúp, gömb, csonkagúla, csonkakúp. Ismereteit alkalmazza egyszerű feladatokban.</p>	<p>Ismerje és használja a látókör fogalmát.</p> <p>Bizonyítsa a Thalész-tételt és megfordítását.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a körhöz húzott érintő- és szelőszakaszok tételét.</p>
<p>4.4 Vektorok síkban és térben</p>	<p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vektor fogalma, abszolútértéke, - nullvektor, ellentett vektor, - vektorok összege, különbsége, <p>vektor skalárszorosa, - vektorműveletekre vonatkozó műveleti azonosságok, - vektor felbontása összetevőkre.</p> <p>Ismerje a skaláris szorzat definícióját, tulajdonságait.</p> <p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a következő definíciókat, tételeket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vektor koordinátái, - a vektor 90°-os elforgatottjának koordinátái, - vektorok összegének, különbségének, skalárral való szorzatának koordinátái, - skalárszorzat kiszámítása vektorok koordinátáiból. 	<p>Tudja koordinátaikkal adott vektorok hajlásszögét meghatározni. Ismerje az egyértelmű vektorfelbontás tételét.</p> <p>Bizonyítsa a skalárszorzat koordinátákból való kiszámítására vonatkozó tételt.</p>

4.5 Trigonometria	<p>Tudja hegyesszögek szögfüggvényeit derékszögű háromszög oldalarányaival definiálni, ismereteit alkalmazza feladatokban.</p> <p>Tudja a szögfüggvények általános definícióját.</p> <p>Tudja és alkalmazza a szögfüggvényekre vonatkozó alapvető összefüggéseket: pótszögek, kiegészítő szögek, negatív szög szögfüggvénye, $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$, $\sin \alpha$ $\operatorname{tg} \alpha = \frac{\sin \alpha}{\cos \alpha}$</p> <p>Ismerje és alkalmazza a nevezetes szögek (30°, 45°, 60°) szögfüggvényeit.</p> <p>Ismerje és alkalmazza feladatokban a szinusz- és a koszinusztételt.</p>	<p>Függvénytáblázat segítségével tudja alkalmazni egyszerű feladatokban az addíciós összefüggéseket ($\sin(\alpha \pm \beta)$, $\cos(\alpha \pm \beta)$, $\operatorname{tg}(\alpha \pm \beta)$, $\sin 2\alpha$, $\cos 2\alpha$, $\operatorname{tg} 2\alpha$).</p> <p>Bizonyítsa a szinusz- és a koszinusztételt.</p>
4.6 Koordinátagometria	<p>Tudja kiszámítani \vec{AB} vektor koordinátáit, abszolútértékét.</p> <p>4.6.1 Pontok, vektorok Tudja kiszámítani két pont távolságát. Tudja kiszámítani szakasz felezőpontjának, harmadoló pontjainak koordinátáit, alkalmazza ezeket feladatokban.</p> <p>Tudja felírni a háromszög súlypontjának koordinátáit, alkalmazza ezt feladatokban.</p> <p>4.6.2 Egyenes Tudja felírni különböző adatokkal meghatározott egyenesek egyenletét. Tudja kiszámítani egyenesek metszéspontjának koordinátáit. Ismerje az egyenesek párhuzamosságának és merőlegességének koordinátagometriaival feltételeit.</p>	<p>Igazolja a szakasz felezőpontja és harmadoló pontjai koordinátáinak kiszámítására vonatkozó összefüggéseket.</p> <p>Tudja kiszámítani szakasz $n:m$ arányú osztópontjának koordinátáit. Igazolja a háromszög súlypontjának koordinátáira vonatkozó összefüggést.</p> <p>Tudja levezetni az egyenes egyenletét a síkban különböző kiindulási adatokból.</p> <p>Tudja síkbeli egyenesek hajlásszögét meghatározni.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Tudjon megoldani egyszerű geometriai feladatokat koordinátageometriai eszközökkel.</p>	
4.6.3 Kör	<p>Tudja felírni adott középpontú és sugarú kör egyenletét.</p> <p>Tudja meghatározni kétismeretlenes másodfokú egyenletből a kör középpontját és sugarát.</p> <p>Tudja meghatározni kör és egyenes metszéspontját.</p> <p>Tudja felírni a kör adott pontjában húzott érintő egyenletét.</p>	<p>Tudja levezetni a kör egyenletét.</p> <p>Ismerje a kör és a kétismeretlenes másodfokú egyenlet kapcsolatát.</p> <p>Tudja meghatározni két kör kölcsönös helyzetét, metszéspontjait.</p> <p>Tudja felírni külső pontból húzott érintő egyenletét.</p>
4.6.4 Parabola		<p>Tudja levezetni a parabola $x^2 = 2py$ alakú egyenletét.</p> <p>Tudjon feladatokat megoldani a koordinátatengelyekkel párhuzamos tengelyű parabolákkal.</p>
4.7 Kerület, terület	<p>Ismerje a kerület és a terület szemléletes fogalmát.</p> <p>Tudja kiszámítani a háromszög területét különböző adatokból:</p> $t = a \frac{\sin \gamma}{2} \cdot m = ab \cdot \sin \frac{\gamma}{2}$ <p>Tudja kiszámítani nevezetes négyszögek, szabályos sokszögek, továbbá kör, körcikk, körszelet kerületét és területét.</p>	<p>Bizonyítsa a háromszög területének kiszámítására használt képleteket, továbbá ismerje és alkalmazza az alábbi összefüggéseket:</p> $t = \sqrt{s(s-a)(s-b)(s-c)} \quad t = sr$ <p>(bizonyítással),</p> <p>Bizonyítsa nevezetes négyszögek és szabályos sokszögek területképleteit.</p>
4.8 Felszín, térfogat	<p>Ismerje a felszín és a térfogat szemléletes fogalmát.</p> <p>Tudja kiszámítani hasáb, gúla, forgáshenger, forgáskúp, gömb, csonkagúla és csonkakúp felszínét és térfogatát egyszerű esetekben.</p>	<p>Bizonyítsa a csonkagúla és a csonkakúp térfogatképletét.</p>

5. Valószínűség-számítás, statisztika

A modern tudományelmélet egyik fontos pillére az a gondolkodásmód, amellyel a sztochasztikus jelenségek leírhatók. A társadalomtudományi, a természettudományi és a közgazdasági törvényeink nagy része csak statisztikusan igaz. A mindennapi élet történéseit sem lehet megérteni statisztikai ismeretek nélkül, mivel ott is egyre gyakrabban olyan tömegjelenségekkel kerülünk szembe, amelyek a statisztika eszközeivel kezelhetők. A sztochasztika gondolkodásmódja a XXI. század elejére az emberi gondolkodásnak, döntéseknek és cselekvéseknek olyannyira alapvető része lesz, hogy elsajátítása semmiképpen sem kerülhető meg.

Ebben a témakörben középszinten csak az alapfogalmak megértését és használatát követeljük meg, míg emelt szinten a téma matematikai felépítésének egyes részéről is számot kell adni.

TÉMAK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>5.1 Leíró statisztika</p> <p>5.1.1 Statisztikai adatok gyűjtése, rendszerezése, különböző ábrázolásai</p> <p>5.1.2 Nagy adathalmazok jellemzői, statisztikai mutatók</p>	<p>Tudjon adott adathalmazt szemléltetni.</p> <p>Tudjon adathalmazt táblázatba rendezni és táblázattal megadott adatokat feldolgozni.</p> <p>Értse a véletlenszerű mintavétel fogalmát.</p> <p>Tudjon kördiagramot és oszlopdiagramot készíteni.</p> <p>Tudjon adott diagramról információt kiolvasni.</p> <p>Tudja és alkalmazza a következő fogalmakat: osztályba sorolás, gyakorisági diagram, relatív gyakoriság.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: átlag, súlyozott számtani közép, medián, módusz, terjedelem, átlagos abszolút eltérés, szórás.</p> <p>Tudja kiszámítani ismert átlagú adathalmazok egyesítésének átlagát.</p> <p>Tudja a szórást kiszámolni adott adathalmaz esetén a definíció alkalmazásával vagy számológéppel.</p> <p>Tudjon adathalmazokat összehasonlítani a tanult statisztikai mutatók segítségével.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.2 A valószínűség-számítás elemei	<p>Alkalmazza az esemény és az eseménytér fogalmát konkrét példák esetén.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a klasszikus (Laplace)-modellt. Tudja meghatározni esemény komplementerének a valószínűségét.</p> <p>Ismerje a szemléletes kapcsolatot a relatív gyakoriság és a valószínűség között.</p> <p>Tudjon valószínűséget számítani visszatevéses és visszatevés nélküli mintavétel esetén.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a binomiális eloszlás képletét.</p>	<p>Ismerje és alkalmazza a következő fogalmakat: események egyesítésének, metszetének és komplementerének valószínűsége, feltételes valószínűség, függetlenség, függőség.</p> <p>Ismerje és alkalmazza a geometriai valószínűség modelljét.</p> <p>Tudja értelmezni a binomiális eloszlást (visszatevéses modell) és a hipergeometriai eloszlást (visszatevés nélküli modell). Tudjon ezek alkalmazásával konkrét valószínűségeket kiszámítani.</p> <p>Ismerje és tudja kiszámítani a várható értéket a diszkrét egyenletes és a binomiális eloszlás esetén.</p>
---	--	--

ÉLŐ IDEGEN NYELV

A vizsgakövetelmény minden élő idegen nyelv érettségi vizsgájának részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A dokumentum konkrét nyelvi példákat nem tartalmaz.

Az idegen nyelvi érettségi vizsga célja a kommunikatív nyelvtudás mérése, azaz annak megállapítása, hogy a vizsgázó képes-e kommunikációs céljait megvalósítani.

A vizsga mindkét szinten *írásbeli és szóbeli részből* áll, és *a négy nyelvi alapkészséget* méri: olvasott szöveg értése, hallott szöveg értése, beszédképesség és írásképesség. A kommunikatív készségek alkalmazásához a nyelvhasználónak rendelkeznie kell megfelelő szókinccsel, és ismernie kell a nyelv struktúráját is. Ezért *a nyelvtani és lexikai kompetenciát* mindkét szinten külön vizsgarész keretében is mérjük. A vizsga egynyelvű, azaz közvetítési készséget nem mér.

A követelmények az Élő idegen nyelvi érettségi vizsga általános követelményei, valamint az Európa Tanács idegennyelv-oktatással kapcsolatos ajánlásai alapján készültek. Az idegen nyelvi érettségi vizsga szintmeghatározásai igazodnak az Európa Tanács skálájához. A vizsga középszintje a B1, az emelt szint pedig a B2 szintnek felel meg.

Európa Tanács	Érettségi vizsga
C2 Mesterszint	
C1 Haladó szint	
B2 Középszint	Emelt szint
B1 Küszöbszint	Középszint
A2 Alapszint	
A1 Minimumszint	

Az Európa Tanács B1, B2 szintjeinek általános leírása:

B2	Megérti a változatos, konkrét vagy elvont témájú szövegek fő gondolatmenetét, követni tudja a hosszabb, összetettebb érveléseket is. Folyamatos és természetes módon tud a célnyelven interakciót folytatni. Világos és részletes szöveget tud létrehozni különböző témákról. Véleményét indokolni tudja, részletezni tudja a különböző lehetőségekből adódó előnyöket és hátrányokat.
B1	Megérti a fontosabb információkat olyan egyszerű, hétköznapi szövegekben, amelyek gyakori élethelyzetekhez kapcsolódnak (pl. iskola, szabadidő, munka). Képes külföldiekkel kommunikálni mindennapi helyzetekben. Egyszerű, összefüggő szöveget tud alkotni olyan témákban, amelyeket ismer, vagy amelyek az érdeklődési körébe tartoznak. Be tud számolni eseményekről, élményeiről, érzelmeiről és törekvéseiről. Rövid magyarázatot tud fűzni eseményekhez, jelenségekhez, indokolni tud különböző álláspontokat és terveket.

A dokumentum az élő idegen nyelvi érettségi vizsga részletes vizsgakövetelményeit és vizsgaleírását tartalmazza. A vizsga szintje, alapelvei és a készségek szintjén megfogalmazott követelményei azonosak minden élő idegen nyelvben.

Az I. fejezetben található a részletes vizsgakövetelmények. Először a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajtaikat soroljuk fel mindkét szintre vonatkozóan a

vizsgarészek lebonyolításának sorrendjében. Ezt követik a témakörök, a kommunikációs helyzetek és szándékok, továbbá a nyelvtanra és a szókincsre vonatkozó információk.

A készségeken belül külön jelöljük az Európa Tanács szintrendszere szerinti B1 és B2 szintű követelményeket. Az adott szinten megfogalmazott követelmények magukban foglalják az alacsonyabb szinten megadottakat is.

A dokumentum II. fejezete, a vizsgaleírás először a középszintű, majd az emelt szintű vizsgát mutatja be. A vizsgarészek itt is a lebonyolítás sorrendjében követik egymást. A könnyebb kezelhetőség érdekében az egyes vizsgarészek leírásakor megismételjük a készségekre lebontott követelményeket, a szövegek jellemzőit és a szövegfajták felsorolását.

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

Az emelt szinten megjelenő követelményekbe a középszint követelményei is beleértendők.

A) KÉSZSÉGEK ÉS SZÖVEGFAJTÁK

1. Olvasott szöveg értése

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1.1 Készségek	<div style="display: flex; justify-content: space-between;"> <div style="width: 45%;"> <p>A vizsgázó képes az olvasási céloknak, alkalmazásával a szövegben</p> </div> <div style="width: 45%;"> <p>illetve a feladatnak megfelelő stratégiák</p> </div> </div>	
	a gondolatmenet lényegét megérteni	a gondolatmenetet követni
	véleményeket, érvelést nagy vonalakban követni	véleményeket, érvelést követni
	egyes részinformációkat kiszűrni.	az információkat megfelelő részletességgel megérteni
		a szerző álláspontjára következtetni
		a szerző, illetve a szereplők érzéseire, érzelmeire következtetni.

A vizsgarészben használt szöveg

- autentikus, esetleg kismértékben szerkesztett,
- tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének,
- megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre,
- kiválasztásakor a *Témakörök* című rész az irányadó,
- autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához.

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1.2 A szöveg jellemzői	rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos hétköznapi nyelven íródott.	hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb konkrét vagy elvont témájú.
1.3 Szövegfajták	utasítások (pl. használati utasítások) tájékoztató szövegek (pl. hirdetés, menetrend, prospektus, műsorfűzet) levelek újságcikkek (pl. hír, beszámoló, riport) ismeretterjesztő szövegek egyszerű elbeszélő szövegek irodalmi szövegek.	publicisztikai írások.

2. Nyelvhelyesség

	VIZSGASZINTEK
--	----------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
2.1 Készségek	A vizsgázó képes	
	gyakran használt nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.	változatos nyelvtani szerkezetek és lexikai egységek felismerésére, kiegészítésére és létrehozására szövegszinten.
<p>A vizsgarészben használt szöveg vagy szövegrészlet</p> <ul style="list-style-type: none"> - nehézségi foka alacsonyabb, mint az olvasott szöveg megértését mérő feladatoknál, - autentikus, esetleg szerkesztett, - tartalma, szerkezete, nyelve világos, - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához, 		

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
2.2 A szöveg jellemzői	rövid, tartalmilag és szerkezetileg világos	hosszabb, nyelvileg és tartalmilag összetettebb
	hétköznapi nyelven íródott.	konkrét vagy elvont témájú.

3. Hallott szöveg értése

VIZSGASZINTEK		
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
3.1 Készségek	A vizsgázó képes az értési céloknak, illet alkalmazásával a szöveg	ve a feladatnak megfelelő stratégiák
	gondolatmenetét nagy vonalakban követni	gondolatmenetét részleteiben is követni
	egyes tényyszerű részinformációkat megérteni.	megértésén túl a szöveggörnyezetből következtetni az egyes beszélők álláspontjára
		megértésén túl a szöveggörnyezetből következtetni a beszélők érzelmeire és egymáshoz való viszonyára.
<p>A vizsgarészben használt szöveg</p> <ul style="list-style-type: none"> - autentikus vagy autentikus hangzású (stúdiófelvétel), - tematikusan megfelel a korosztály élettapasztalatának és általános érdeklődésének, - megértéséhez nincs szükség az érettségi vizsga általános műveltségi szintjét meghaladó ismeretekre, - kiválasztásakor a <i>Témakörök</i> című rész az irányadó, - anyanyelvi beszélők közvetítésével hangzik el, - egy vagy több beszélő közvetítésével hangzik el, - akusztikai minősége kifogástalan, - hossza és tartalma nem terheli meg feleslegesen a vizsgázó memóriáját, - autentikus jellegéből adódóan tartalmazhat olyan szavakat, kifejezéseket, szerkezeteket, amelyek ismerete nem követelmény az adott vizsgaszinten; ezek megértése azonban nem szükséges az adott feladat sikeres megoldásához. 		
VIZSGASZINTEK		
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
3.2 A szöveg jellemzői	hétköznapi nyelven hangzik el,	változatos nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkező

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	alapvetően gyakran használt nyelvtani szerkezetekből és lexikai elemekből építkezik	
	normál tempójú	természetes, a szöveg jellegének megfelelően változatos tempójú
	a standard kiejtés(ek)hez közel álló.	tartalmilag és szerkezetileg összetett.
3.3 Szövegfajták	<p>közérdekű bejelentések, közlemények (pl. pályaudvaron, repülőtéren, áruházban)</p> <p>rögzített telefonos szövegek (pl. üzenetrögzítő, információs szolgálatok: útinformáció, menetrend)</p> <p>utasítások (pl. utcán, repülőtéren, pályaudvaron)</p> <p>médiaközlemények (pl. időjárás-jelentés, reklám, programismertetés, rövid hír)</p> <p>beszélgetések, telefonbeszélgetések</p> <p>műsorrészletek</p> <p>riportok, interjúk</p> <p>beszámolók.</p>	általános érdeklődésre számot tartó témáról szóló ismeretterjesztő szövegek.

4. Íráskészség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
4.1 Készségek	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a feladatban megadott kommunikációs helyzetek és szándékok cí - a megadott témákhoz kapcsolódó szöve 	<p>szándékokat megvalósítani (lásd mű részt),</p> <p>geket írni (lásd <i>Témakörök</i> című részt),</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	ismert, köznapitémákról írni és véleményét is megfogalmazni	a megadott témákat általános nézőpontból is tárgyalni
	meglévő szókinccsét változatosan használni	álláspontját viszonylag árnyaltan, érvelését rendszerezetten kifejteni
	a szöveget megfelelően felépíteni és tagolni, a logikai viszonyok kifejezését szolgáló nyelvi eszközöket alkalmazni	a nyelvi eszközök széles skálájának változatos alkalmazásával összefüggő, megfelelően tagolt, logikusan felépített szöveget létrehozni
	a szövegfajtának, a közlési szándéknak, a címzetthez való viszonyának megfelelő stílust és hangnemet, választani	
	az adott szövegfajta formai sajátosságainak megfelelő írásművet létrehozni	a nyelvtani struktúrákat valamint a helyesírás szabályait rendszerszerű hibák nélkül, nagy biztonsággal alkalmazni.
	egyszerű nyelvtani szerkezeteket, nyelvi fordulatokat és a helyesírási szabályokat általában biztonsággal alkalmazni.	
4.2 Szövegfajták	személyes jellegű közlés (pl. e-mail, üzenet, blog, naplóbejegyzés)	olvasói levél
	meghívó	cikk (diák)újság számára.
	magánjellegű vagy intézménynek pl. nyelviskolának) szóló levél.	

5. Beszédképesség

	VIZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
5.1 Készségek	<p>A vizsgázó képes</p> <ul style="list-style-type: none"> - a megadott helyzetekben és szerepekben kommunikációs szándékokat megvalósítani (lásd <i>Kommunikációs helyzetek és szándékok</i> című részt), - a megadott témákról szóló beszélgetése című részt), - a kommunikációs stratégiákat a szintne beszélgetést elkezdni, fenntartani és bef 	
	<p>az egyszerű nyelvi eszközök széles skáláját rugalmasan használni, és ezzel mondanivalójának nagy részét egyszerűen kifejezni</p>	<p>folyékonyan, helyesen és hatékonyan használni a nyelvet</p>
		<p>gondolatait, álláspontját következetesen, folyamatosan kifejezni,</p>
	<p>ismerős témáról folyó társalgásban részt venni</p>	<p>a megadott témákat általánosabb nézőpontból is tárgyalni</p>
	<p>kevésbé begyakorolt mindennapi helyzetekben felmerülő feladatokat megoldani</p>	<p>folyamatosan és természetesen részt venni a különböző témájú társalgásokban</p>
	<p>viszonylag folyékonyan elmondani egy történetet,</p>	<p>bonyolultabb, váratlan elemeket is tartalmazó feladatokat sikeresen megoldani</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	beszámolni élményeiről és érzéseiről	
		elmagyarázni álláspontját, világosan érvelni
	érezhető akcentusa és esetleg lassú beszédtempója ellenére érthetően beszélni.	enyhe akcentusa ellenére természetes kiejtéssel, hanglejtéssel és normál beszédtempóban beszélni.

B) TÉMAKÖRÖK

Az érettségi vizsga tartalmi részét az alább felsorolt témakörök képezik, azaz a feladatok minden vizsgarészben tematikusan ezekre épülnek. Ez a lista az érettségi vizsga általános követelményeiben felsorolt témakörök részletes kifejtése közép- és emelt szintre. A lista nem tartalmaz külön országismereti témakört, mert ennek elemei a többi témakörben előfordulnak.

A középszinten felsorolt témakörök az emelt szintre is érvényesek.

	VI ZSGASZINTEK	
	Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
1. Személyes vonatkozások, család	A vizsgázó személye, életrajza, életének fontos állomásai (fordulópontjai)	A család szerepe az egyén és a társadalom életében
	Családi élet, családi kapcsolatok	Családi munkamegosztás, szerepek a családban, generációk együttélése
	A családi élet mindennapjai, otthoni teendők	
	Személyes tervek	
2. Ember és társadalom	A másik ember külső és belső jellemzése	
	Baráti kör	Az emberi kapcsolatok minősége, fontossága (barátság, szerelem, házasság)
	A tizenévesek világa: kapcsolat a kortársakkal, felnőttekkel	Lázadás vagy alkalmazkodás; a tizenévesek útkeresése

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Női és férfi szerepek	Előítéletek, társadalmi problémák és azok kezelése
	Ünnepek, családi ünnepek	Az ünnepek fontossága az egyén és a társadalom életében
	Öltözködés, divat	Az öltözködés mint a társadalmi hovatartozás kifejezése
	Vásárlás, szolgáltatások (posta)	A fogyasztói társadalom, reklámok
	Hasonlóságok és különbségek az emberek között	Társadalmi viselkedésformák
3. Környezetünk	- Az otthon, a lakóhely és környéke (a lakószoba, a lakás, a ház bemutatása)	A lakóhely és környéke fejlődésének problémái
	A lakóhely nevezetességei, szolgáltatások, szórakozási lehetőségek	s
	A városi és a vidéki élet összehasonlítása	A természet és az ember harmóniája
	Növények és állatok a környezetünkben	
	Környezetvédelem a szűkebb környezetünkben: Mit tehetünk környezetünkért vagy a természet megóvásáért?	A környezetvédelem lehetőségei és problémái
	Időjárás	
4. Az iskola	Saját iskolájának bemutatása (sajátosságok, pl. szakmai képzés, tagozat)	- Iskolatípusok és iskolarendszer Magyarországon és más országokban
	Tantárgyak, órarend, érdeklődési kör, tanulmányi munka	
	A nyelvtanulás, a nyelvtudás szerepe, fontossága	Hasonló események és hagyományok külföldi iskolákban

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Az iskolai élet tanuláson kívüli eseményei, iskolai hagyományok	
5. A munka világa	Diákmunka, nyári munkavállalás	A munkavállalás körülményei, lehetőségei itthon és más országokban, divatszakmák
	Pályaválasztás, továbbtanulás vagy munkába állás	
6. Életmód	Napirend, időbeosztás	A kulturált étkezés feltételei, fontossága
	Az egészséges életmód (a helyes és a helytelen táplálkozás, a testmozgás szerepe az egészség megőrzésében, testápolás)	A szenvedélybetegségek
	Étkezési szokások a családban	Az étkezési szokások hazánkban és más országokban
	Ételek, kedvenc ételek	Ételspecialitások hazánkban és más országokban
	Étkezés iskolai menzán, éttermekben, gyorséttermekben	
	Gyakori betegségek, sérülések, baleset	
	Gyógykezelés (házi orvos, szakorvos, kórházak)	A gyógyítás egyéb módjai
7. Szabadidő, művelődés, szórakozás	Szabadidős elfoglaltságok, hobbik	A szabadidő jelentősége az ember életében
	Színház, mozi, koncert, kiállítás stb.	A művészet szerepe a mindennapokban
	Sportolás, kedvenc sport, iskolai sport	Szabadidősport, élsport, veszélyes sportok
	Olvasás, rádió, tévé, videó, számítógép, internet	A könyvek, a média és az internet szerepe, hatásai
	Kulturális események	
8. Utazás, turizmus	A közlekedés eszközei, lehetőségei, a tömegközlekedés	A motorizáció hatása a környezetre és a társadalomra

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Nyaralás itthon, illetve külföldön	
	Utazási előkészületek, egy utazás megtervezése, megszervezése	Az idegenforgalom jelentősége
	Az egyéni és a társas utazás előnyei és hátrányai	
9. Tudomány és technika	Népszerű tudományok, ismeretterjesztés	A tudományos és technikai fejlődés pozitív és negatív hatása a társadalomra, az emberiségre
	A technikai eszközök szerepe a mindennapi életben	
10. Gazdaság	Családi gazdálkodás	Üzleti világ, fogyasztás, reklámok
	A pénz szerepe a mindennapokban	Pénzkezelés a célnyelvi országokban
	Vásárlás, szolgáltatások (pl. posta, bank)	

C) KOMMUNIKÁCIÓS HELYZETEK ÉS SZÁNDÉKOK

1. Kommunikációs helyzetek

A vizsgázó az alábbi kommunikációs helyzetekben, illetve szerepekben nyilatkozhat meg szóban, illetve írásban mindkét szinten.

Hely zet	Szer ep
Áruházban, üzletben, piacon	v evő
Családban, családnál, baráti körben	v endéglátó, vendég
Étteremben, kávéházban, vendéglőben	v endég, egy társaság tagja
Hivatalokban, rendőrségen	ü gyfél, állampolgár
Ifjúsági szálláson, campingben, panzióban, szállodában	v endég
Iskolában	t anuló, iskolatárs
Kulturális intézményben, sportlétesítményben, klubban	v endég, látogató, egy társaság tagja
Országhatáron	t turista
Orvosnál	b eteg, kísérő
Szolgáltató egységekben (fodrász, utazási iroda, jegyiroda, benzinkút, bank, posta, cipész, gyógyszertár stb.)	ü gyfél
Szüneti munkahelyen	m unkavállaló
Tájékozódás az utcán, útközben	helyi lakos, turista
Telefonbeszélgetésben	h ívó és hívott fél
Tömegközlekedési eszközökön (vasúton, buszon, villamoson, taxiban, repülőn, hajón)	u tas, útitárs

2. A kommunikációs szándékok listája

A táblázat azon kommunikációs szándékokat tartalmazza, amelyek nyelvi megvalósítása a középszintű vizsgán elvárható. Az egyes kommunikációs szándékokhoz a teljesség igénye nélkül gyűjtöttük a példákat.

A két szint között mennyiségi és minőségi különbség van. Emelt szinten a vizsgázónak a középszint követelményeihez képest több kommunikációs szándékot kell nyelvileg megvalósítania, valamint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

árnyaltabban és igényesebben kell kifejeznie magát. Az utolsó csoportban található kommunikációs stratégiák felsorolása nem teljes, csak ajánlásnak tekinthető.

<i>1. A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok</i>
Megszólítás és arra reagálás
Köszönés, elköszönés és arra reagálás; Bemutatkozás, bemutatás és ezekre reagálás
Telefonbeszélgetésnél megszólítás, bemutatkozás, más személy kérése, elköszönés és ezekre reagálás
Levélben megszólítás, elbúcsúzás
Szóbeli üdvözlőküldés
Érdeklődés horgylét iránt és arra reagálás; Köszönet és arra reagálás
Bocsánatkérés és arra reagálás
Gratuláció, jókívánságok és azokra reagálás
<i>2. Érzelmek kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok</i>
Hála
Sajnálkozás, csalódottság
Öröm
Elégedettség, elégedetlenség
Csodálkozás
Remény
Félelem, aggodalom; Bánat, elkeseredés; Együttérzés
<i>3. Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok</i>
Véleménykérés és arra reagálás, véleménynyilvánítás
Érdeklődés, érdektelenség
Tetszés, nem tetszés
Valaki igazának elismerése, el nem ismerése; Egyetértés, egyet nem értés
Helyeslés, rosszallás
Ellenvetés, ellenvetés visszautasítása; Elismerés kifejezése, dicséret és arra reagálás;
Közömbösség
Ígéret
Akarat, szándék, terv; Kívánság, óhaj
Képesség, lehetőség, szükségesség, kötelezettség; Bizonyosság, bizonytalanság
Preferencia, érdeklődési kör kifejezése, illetve érdeklődés ezek iránt; Kritika, szemrehányás
<i>4. Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok</i>
Dolgok, személyek megnevezése
Dolgok, események leírása

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Információkérés
Igenlő vagy nemleges válasz; Tudás, nem tudás; Válaszadás elutasítása;
Bizonyosság, bizonytalanság; Ismerés, nem ismerés; Feltételezés
Emlékezés, nem emlékezés
Indoklás (ok, cél)
<i>5. A partner cselekvését befolyásoló kommunikációs szándékok</i>
Kérés, kívánság; Felszólítás, tiltás, parancs; Javaslat és arra reagálás
Rendelés
Meghívás és arra reagálás; Kínálás és arra reagálás
Reklamálás
Tanácskérés, tanácsadás; Figyelmeztetés
Engedély kérése, megadása, megtagadása
Segítségkérés és arra reagálás; Segítség felajánlása és arra reagálás
<i>6. Interakcióban jellemző kommunikációs szándékok (kommunikációs stratégiák)</i>
Visszakérdezés, ismétléskérés
Nem értés
Betűzés kérése, betűzés
Felkérés lassabb, hangosabb beszédre; Beszélési szándék jelzése
Téma bevezetése, témaváltás
Félbeszakítás, megerősítés, igazolás
Körülírás
Példa megnevezése
Beszélgetés lezárása

D) NYELVTANI SZERKEZETEK ÉS SZÓKINCS

1. Nyelvtani szerkezetek

V IZSGASZINTEK	
K özépszint (B1)	Em elt szint (B2)
A vizsgázó megérti, és helyesen használja az egyszerű szerkezeteket szóban és írásban,	A vizsgázó változatos szerkezeteket is megért és használ szóban és írásban
ismerős helyzetekben elfogadható nyelvhelyességgel kommunikál	viszonylag nagy biztonsággal használja a nyelvtani szerkezeteket, és közben nem követ el rendszerszerű hibát

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

az esetleg előforduló hibák és az érezhető anyanyelvi hatás ellenére érthetően fejezi ki gondolatait, kommunikációs szándékait.	szükség esetén mondanivalóját képes önállóan helyesbíteni, pontosítani
	árnyaltan fejezi ki kommunikációs szándékait.

2. Szókincs

V IZSGASZINTEK	
Középszint (B1)	Emelt szint (B2)
A vizsgázó megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon a legtöbb olyan témában, amely összefügg saját mindennapi életével	A vizsgázó megfelelő szókinccsel rendelkezik ahhoz, hogy kommunikálni tudjon változatos helyzetekben, illetve elvont témákról
jól tudja alkalmazni alapvető szókincsét, noha még előfordulhatnak nagyobb hibák	a változatos nyelvi, lexikai elemek közül általában ki tudja választani a kommunikációs célnak legmegfelelőbbet; szükség esetén néha körülírást alkalmaz
a bonyolultabb gondolatokhoz, témákhoz nem mindig találja meg a legmegfelelőbb kifejezőeszközt.	kisebb lexikai pontatlanságai nem gátolják a kommunikációt.

A vizsga szókincsének alapjául a mindenkori mai köznyelv szolgál. Speciális tájnyelvi szavak, csoportnyelvi szavak és szakszavak produktív ismerete nem követelménye a vizsgának. Ilyen típusú szavak kizárólag olyan szövegekben fordulhatnak elő, amelyekben az ismeretük nem előfeltétele az adott szöveg megértésének.

BIOLÓGIA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) KOMPETENCIÁK

A biológia érettségi vizsga a nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési feladatokat és a közműveltség tartalmi elemeit, a tudományos gondolkodás műveleteinek tudatos alkalmazását a mindennapi élettel és közös kulturális örökségünkkel összefüggésben kéri számon.

Elvárt kompetenciák:

- induktív következtetés (egyedi tényekből az általános törvényszerűségekre),
- deduktív következtetés (az általános törvényszerűségekből az egyedi esetre),
- analógiás gondolkodás (egy már ismert helyzet vagy jelenség és az adott új, ismeretlen helyzet közötti hasonlóság felismerése),
- sorképzés (relációk kezelése),
- osztályozás (jellemzők alapján hierarchikus csoportokba sorolás),
- kombinatív képesség (megadott elemekből, adott feltételek mellett kombinációk létrehozása és vizsgálata),
- valószínűségi és korrelatív gondolkodás (a múltbeli események alapján a jövőbeli események valószínűségére következtetés, kockázatbecslés, rizikófaktorok ismerete), □ arányossági gondolkodás (két mennyiség együttes változásának vizsgálata: egyenes és fordított arányosság, telítési görbék),
- különböző adatmegjelenítési formák átalakítása egymásba (adatokat táblázattá, táblázatokat grafikonokká),
- az adatok felhasználása bizonyítéknak, érvnek,
- kritikai gondolkodás (értékelés, döntések megalapozása, magyarázatok megalkotása bizonyítékok, érvek, ellenérvek alapján),
- változók vizsgálata (függő és független változók felismerése, elkülönítése, a változók közötti kapcsolatok szisztematikus vizsgálata, kontrollja),
- integrált gondolkodás (az egyik szaktudomány tartalmi elemeinek átvitele és alkalmazása egy másik szaktudomány területén),
- modellekben való gondolkodás, modellek értelmezése, az analógiák azonosítása, □ problémafelismerési és problémamegoldó képesség (a célhoz vezető nem ismert megoldási út megtalálása valós, életszerű helyzetekben),

- a szaknyelv használata, a fogalmak definiálásának képessége (a követelményrendszer szerint),
- lényegkiemelés (a vizsgálat szempontjából fontos jellemzők felismerése, megfigyelése, rögzítése),
- struktúrák és funkciók összekapcsolása (következtetés mintázatból annak szerepére), □
etikai érzékenység (döntések lehetséges következményeinek mérlegelése).

A vizsgázók legyenek képesek a természettudományi megismeréssel kapcsolatos ismereteket összetett élethelyzetekben alkalmazni.

Elvárt kompetenciák:

- legyen képes alkalmazni alapvető matematikai ismereteit,
- megfigyelések, leírások (dokumentáció), összehasonlítások,
- egyszerű kísérletek, mérések tervezése, végrehajtása és eredményeik értelmezése (a kísérlet jellemzőinek ismerete, kontrollok szerepe),
- adatok, ábrák kiegészítése, adatsorok, ábrák (köztük diagramok, grafikonok) elemzése, felhasználása,
- hipotézisek, elméletek, modellek, törvények megfogalmazása, vizsgálata; téves információk azonosítása,
- ismerje a természettudományos érvelés alapelveit (feltevés megfogalmazása, információk forrásainak felkutatása, jelölése, megbízhatóságuk értékelése, érvek és ellenérvek felsorakoztatása, bizonyítékok elemzése, következtetés levonása).

A követelményrendszer adott helyein pontosítja a felsorolt általános kompetenciákat az alábbi módon:

Tudja, ismerje, alkalmazza: a fogalom jelentésének ismerete, megnevezésének, felismerésének és értelemszerű használatának képessége.

Tudja magyarázni, értse: a fogalom mögött álló oksági háttér ismerete.

Értelmezze, elemezze: egy összetett helyzet, probléma vizsgálata az adott fogalmak segítségével. *Fejtse ki:* összefüggő írásbeli vagy szóbeli kifejtés képessége.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Bevezetés a biológiába

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>1.1. A biológia tudománya Vizsgálati szempontok</p> <p>Vizsgáló módszerek</p>	<p>Tudja, hogy a rendszerezés alapegysége a faj. Tudja alkalmazni a rendszerezés alapelveit élőlények csoportosítása során.</p> <p>Értelmezze a természetes rendszert az élővilág fejlődéstörténete alapján. Értse Linné rendszertani munkásságának fő elemeit (mesterséges rendszer, kettős nevezéktan). Ismerje a fénymikroszkóp használatának alapelveit, alkalmazhatóságát biológiai vizsgálatokban. <i>Tudjon kaparékot, nyúzatot készíteni, metszetet elemezni.</i> <i>Tudja, hogyan kell kiszámítani a mikroszkóp nagyítását.</i></p>	<p>Értse a különbséget a mesterséges rendszerek és a fejlődéstörténeti rendszer alapelvei közt. Tudjon értelmezni molekuláris törzsfákat. Fogalmazza meg a különbséget a feltevés (hipotézis) és az elmélet (teória) között.</p> <p>Értelmezzen biológiai kísérletet, ismertesse a szempontokat, ismerje föl a kísérleti változót.</p> <p>Ismertesse a modellalkotás lényegét. Ismerje az élettani állapot leírására használható alapvető eszközök és módszerek (EKG, EEG, CT, UH, röntgen vizsgálat, elektronmikroszkóp) gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit.</p>
<p>1.2. Az élet jellemzői 1.2.1. Az élő rendszerek</p> <p>1.2.2. Szerveződési szintek</p>	<p>Tudja összehasonlítani a különböző szerveződési szinteket: egyed alatti (sejt alatti, sejtszintű, szövet, szerv, szervrendszer) egyed,</p>	<p>Értelmezze működő rendszerként az élő szervezeteket.</p> <p>Tudja értelmezni az élő rendszereket nyílt rendszerekként.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	egyed feletti (populáció, társulás, biom, bioszféra).	Elemezzen kapcsolatokat az élő rendszerek alábbi tulajdonságai között: anyagcsere, elhatárolódás,
		<p>homeosztázis, ingerlékenység, mozgás, alkalmazkodás, belső egység, növekedés, szaporodás, öröklődés és öröklődő változékonyság, evolúció, halandóság.</p> <p>Értelmezzen élő rendszerekben zajló körfolyamatokat (pl. sejtciklus, szív ciklus, nemi ciklus, aszpektusok).</p>
1.3. Fizikai, kémiai alapismeretek	<p>Ismerje a diffúzió és az ozmózis biológiai jelentőségét, és tudja magyarázni a két folyamatot. <i>Tudjon elvégezni és értelmezni egyszerű ozmózisos kísérleteket.</i></p> <p>Ismerje a felületen való megkötődés biológiai jelentőségét (enzimműködés, talajkolloidok, kapillaritás).</p> <p><i>Mutassa ki az orvosi szén nagy felületi megkötőképességét festékoldattal. Tudja magyarázni és értelmezni a kísérletet, értse annak következményeit, alkalmazási lehetőségeit.</i></p> <p>Ismerje az aktiválási energia és a katalizátor fogalmát, tudja azokat alkalmazni biológiai folyamatokra.</p> <p>Ismerje az enzimek előfordulását (minden sejtben működnek), az enzimműködés lényegét, optimális feltételeit, utóbbit hozza összefüggésbe szervezete jellemző</p>	<p>Értse a szervezet ozmotikusan aktív anyagainak szerepét az életfolyamatokban (vérfehérjék a visszaszívásban, nyirokképzés).</p> <p>Értse a kromatográfia elvi alapjait, tudja értelmezni egy leírt kromatográfiás kísérlet eredményét, tudja azt alkalmazni.</p> <p>Hozza összefüggésbe az ATP-bontó enzimeket az energiaigényes folyamatokkal (miozin, Na-K pumpa), illetve az ATP szintézist az egyenlőtlen ioneloszlással (mitokondrium).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>értékeivel (testhőmérséklet, pH - ozmotikus viszonyok).</p> <p>Tudja magyarázni enzimhibán alapuló emberi betegség megnyilvánulását, ismerje megelőzésének lehetőségeit.</p>	<p>Tudjon megtervezni és magyarázni az enzimműködéshez szükséges optimális kémhatást és hőmérsékletet bemutató kísérletet, értékelje annak eredményeit.</p>
---	---

2. Egyed alatti szerveződési szint

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>2.1. Szervetlen és szerves alkotóelemek</p> <p style="padding-left: 20px;">2.1.1. Elemek, ionok</p>	<p>Értse a C, H, O, N, S, P szerepét az élő szervezetben.</p> <p>Ismerje a H^+, Ca^{2+}, Mg^{2+}, Fe^{2+3+}, Na^+, K^+, Cl^-, HCO_3^-, a CO_3^{2-}, NO_3^- - ionok természetes előfordulásait.</p> <p>Tudja magyarázni a só jódozásának és a fogkrémek fluorozásának szerepét.</p>	<p>Ismertesse az I, F, Si szerepét az élő szervezetben.</p> <p>Legyen tisztában a Si élő szervezetben betöltött szerepével.</p> <p>Ismerje a NO_2^- és PO_4^{3-} ionok természetes előfordulásait.</p>
<p style="padding-left: 20px;">2.1.2. Szervetlen molekulák</p>	<p>Értse a víz, a szén-dioxid és az ammónia jelentőségét az élővilágban.</p> <p><i>Értse, hogyan és miért mutatható ki a szén-dioxid meszes vízzel.</i></p> <p>Magyarázza a lipidek oldódási tulajdonságait, tudjon hozni ezekre hétköznapi példákat.</p>	<p>Ismerje a zsírok (glicerin+zsírsavak) és a foszfatidok (glicerin+zsírsavak+ foszforsav) szerkezetét.</p>
<p style="padding-left: 20px;">2.1.3. Lipidek</p>	<p>Értse, miért léphet fel könnyen a zsírban oldódó vitaminok túladagolása.</p>	<p>Ismerje a zsírok (glicerin+zsírsavak) és a foszfatidok (glicerin+zsírsavak+ foszforsav) szerkezetét.</p>

<p>2.1.4. Szénhidrátok</p>	<p>Ismerje a zsírok és olajok biológiai szerepét (energiaraktározás, hőszigetelés, mechanikai védelem), és hozza ezt összefüggésbe a zsírszövet szervezeten belüli előfordulásával. Magyarázza a foszfatidok polaritási tulajdonságai alapján, miért alkalmasak a biológiai membránok kialakítására (hártyaképzés). Lássa és magyarázza a kapcsolatot az epesav polaritása és az epesav sók emulziót stabilizáló szerepe között. <i>Tudjon elvégezni és értelmezni az epe zsírokat szétoszlató szerepét bemutató kísérletet.</i></p> <p>Tudja összehasonlítani a következő szénhidrátokat íz, vízdoldhatóság és emészthetőség szempontjából: szőlőcukor, keményítő, glikogén, cellulóz. Értse a szénhidrátok természetes előfordulásai és az élő szervezetben betöltött szerepük közötti összefüggést. Ismerje fel a glükóz, ribóz, dezoxiribóz molekulájának vázát. Tudja a glükóz összegképletét és a poliszaharidok általános képletét. Ismerje a laktóz és a szacharóz előfordulását és táplálkozás élettani jelentőségét. <i>Tudja elvégezni és értelmezni a keményítő jóddal történő kimutatását (Lugol-próba), és</i></p>	<p>Ismerje fel a sztreinánvázat és a karotinoidok alapszerkezetét.</p> <p>Értse a karotinoidok konjugált kettőskötés-rendszere és fotokémiai szerepe közötti összefüggést a növényekben (karotin, xantofill) és az emberi látás folyamatában (Avitamin, rodopszin).</p> <p>Ismerje az α- és β glükóz szerkezetét, a ribóz, dezoxiribóz, amidóz és cellulóz molekulájának felépítését.</p>
----------------------------	--	--

<p>2.1.5. Fehérjék</p>	<p><i>ismerje fel a keményítőszemcséket mikroszkópban és mikroszkópos képen.</i></p> <p>Ismerje a fehérjék általános szerkezetét (peptidlánc). Tudjon példákat mondani a mindennapi életből a fehérjék szerkezetének megváltozására (tojás- és hússütés). Tudjon elvégezni és értelmezni fehérjék kicsapódását bemutató kísérleteket (hő, nehézfémek, mechanikai hatás).</p> <p>Ismerje a fehérjék biológiai szerepét (enzimek, összhúzóanyagok – aktin és miozin -, vázanyagok, receptorok, szállítófehérjék, tartalék tápanyagok, antitestek, jelölő fehérjék, véralvadás, szabályozó fehérjék).</p> <p>Mondjon példát ezek előfordulására.</p> <p>Magyarázza, miért elengedhetetlen alkotói étrendünknek az eszenciális aminosavak. Mondjon példákat a mindennapi életből a fehérjék szerkezetének megváltozására (tojás- és hússütés).</p> <p><i>Tudjon elvégezni és értelmezni fehérjék kicsapódását bemutató kísérleteket (hő, nehézfémek, mechanikai hatás).</i></p>	<p>Ismerje az aminosavak általános képletét, az oldalláncok kölcsönhatásainak típusait és értse, hogy ezeknek szerepük van a fehérjék térszerkezetének kialakulásában.</p> <p>Értse a fehérjék elsődleges, másodlagos, harmadlagos és negyedleges szerkezetét. Értse a peptidkötés kialakulását és a fehérjék térszerkezetében betöltött szerepét.</p> <p>Értse a stresszfehérjék (hő sokkfehérjék) működésének és a sejt öngyógyító folyamatainak a kapcsolatát, térszerkezetében betöltött szerepét.</p>
------------------------	---	--

<p>2.1.6. Nukleinsavak, nukleotidok</p>	<p>Értse, hogyan rejlik a DNS szerkezetében az információhordozó, örökítő (önmegkettőződő) szerep.</p>	<p>Ismerje fel a nukleotidok és a nukleinsavak általános, cukorbázis-foszfát egységekből felépülő molekulavázát. Értse a nukleotidok (NAD⁺, NADP⁺, ATP) biológiai jelentőségét. Tudjon elemezni kísérleteket a DNS örökítő szerepének bizonyítására (Griffith és Avery, Hershey és Chase kísérlete).</p>
<p>2.2. Az anyagcsere folyamatai 2.2.1. Felépítés és lebontás kapcsolata</p> <p>2.2.2. Felépítő folyamatok</p>	<p>Hasonlítsa és kapcsolja össze az élőlények felépítő és lebontó folyamatait. Hasonlítsa össze az élőlényeket energiaforrás szempontjából (fototrófok, kemotrófok) és C-forrás szempontjából (autotrófok és heterotrófok).</p> <p>Tudja, hogy minden átépítés energiaveszteséggel jár. Magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát.</p> <p>Ismerje e folyamatok lényegét (reduktív, energia-felhasználó) és helyét. Magyarázza a növények, a fotoszintézis alapvető szükségességét a földi életben. Ismerje a fotoszintézis fény- és sötétszakaszának fő történéseit: a víz fényenergia segítségével bomlik, molekuláris oxigén keletkezik, a H szállítómolekulára kerül, ATP keletkezik</p>	<p>Ismerje a hidrolízis és a kondenzáció fogalmát, tudjon példákat hozni ezekre a makromolekula-alapegységek összekapcsolódása és szétbomlása folyamatában.</p> <p>Ismerje a fotoszintetikus színanyagok típusait (karotinoidok, klorofilok) és molekulavázát.</p>

<p>2.2.3. Lebontó folyamatok</p>	<p>(fényszakasz); a szén-dioxid redukálódik a H és az ATP segítségével, glükóz, majd más vegyületek keletkeznek (sötét szakasz). Értse a fotoszintetikus színanyagok szerepét a folyamatban.</p> <p>Ismerje a fotoszintézis egyszerűsített egyenletét.</p> <p>Hasonlítsa össze a biológiai oxidációt és az erjedést (biológiai funkció, sejten belüli helyszín, energiamérleg).</p> <p>Tudja, hogy a szerves molekulák szénvázából széndioxid keletkezik, a hidrogén szállítómolekulára kerül.</p> <p>Tudja, hogy a végső oxidáció során a szállítómolekulához kötött H molekuláris oxigénnel egyesül, víz és ATP keletkezik. Ismerje a folyamat helyét a sejtben.</p>	<p>Ismerje a glikolízis lényegét.</p> <p>Értse a citrátkör lényegét: a H szállítómolekulához kötődését, a szén-dioxid keletkezését, a folyamat helyét.</p> <p>Tudja, hogy az aminosavak lebomlásakor és átalakításakor a N ammónia, illetve karbamid formájában kiválasztódik, vagy más aminosavba kerül.</p>
<p>2.3. Sejtalkotók (az eukarióta sejtben)</p> <p>2.3.1. Elhatárolás</p>	<p><i>Ismerje föl mikroszkópban és mikroszkópos képeken a sejtfalet, szintestet, sejtmagot, zárványt.</i></p> <p>Ismerje fél rajzolt ábrán a sejtthártyát, citoplazmát, sejtközponot, ostort, csillót, endoplazmatikus hálózatot, riboszómát, sejtmagot, mitokondriumot; sejtfalet, zöld szintestet, zárványt. Tudja megkülönböztetni az állati és a növényi sejtet. Ismerje e sejtalkotók szerepét a sejt életében.</p> <p>Ismerje a biológiai hártýák (membránok) szerepét</p>	<p>Ismerje a passzív és az aktív szállítás mechanizmusát,</p>

2.3.2. Mozgás	<p>(anyagforgalom, határolás, összekötés, jelölés, jelfogás) és tudja magyarázni felépítésük általános elvét. Hasonlítsa össze a passzív és az aktív szállítás lényegét (iránya, energiaigénye). Magyarázza az endo- és exocitózis folyamatát.</p> <p>Ismerjen példákat az állás, ostoros, csillós mozgásokra az emberi szervezetben.</p>	<p>végrehajtóit (kettős lipidréteg, membráncsatornák, szállítók, pumpák), hajtóerőit.</p>
2.3.3. Anyagcsere	<p>Ismerje a sejt belső hártárendszerének funkcióját. Ismertesse a mitokondrium és a színtest szerepét (biológiai oxidáció, fotoszintézis).</p>	<p>Ismertesse a sejtbe bejutó anyagok vagy belső felesleges anyagok lebontásának lehetőségét (lizoszóma).</p> <p>Ismerje a sejtbe bejutó anyagok vagy belső felesleges anyagok lebontásának lehetőségét (lizoszóma).</p> <p>Magyarázza a szerkezet és működés kapcsolatát a mitokondriumban folyó citromsavciklus, illetve végoxidáció esetében. Ismerje a glikolízis és az erjedés folyamatainak helyét a sejtben.</p>
2.3.4. Osztódás	<p>Magyarázza a számtartó és a számfelező osztódás lényegét, szerepüket a testi és ivarsejtek létrejöttében és a genetikai sokféleség fenntartásában.</p> <p>Ismerje a kromoszóma mikroszkópos fogalmát és genetikai értelmezését (kapcsoltsági csoport), az emberi testi sejtek és ivarsejtek kromoszómaszámát.</p>	<p>Értse a sejtciklus szakaszait. Hasonlítsa össze a mitózist és a meiózist (folyamataik, előfordulásuk, a genetikai információ mennyiségének és minőségének változása). Értse, hogy a meiózis folyamata miként eredményez genetikai változatosságot.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.3.5. A sejtműködések vezérlése</p>	<p>Értse, hogy a sejt hogyan válaszolhat külső és belső ingerekre (valamilyen belső anyag koncentrációváltozása, működésének megváltozása: alakváltozás, elválasztás vagy elektromos változás).</p>	<p>Értse a K-Na-pumpa fontosságát. Magyarázza a programozott és nem programozott sejthalál különbségét. Tudjon példákat hozni e folyamatokra.</p>
---	---	---

3. Az egyed szerveződési szintje

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>3.1. Nem sejtis rendszerek</p> <p>3.1.1. Vírusok</p>	<p>Értse a vírusok biológiai, egészségügyi jelentőségét. Ismerje a vírusok felépítését és a vírusokkal történő megfertőződés módjait. Hozzon példát vírus által okozott emberi megbetegedésekre. Értse és esettanulmány alapján alkalmazza a fertőzés, megbetegedés, járvány fogalmát. Ismerje megelőzésük lehetőségeit.</p>	<p>Ismertesse a vírusok kialakulására vonatkozó elméletet. Magyarázza a fágfertőzés folyamatát. Hasonlítsa össze a priont a vírussal.</p>
<p>3.2. Önálló sejtek</p> <p>3.2.1. Baktériumok</p>	<p>Hasonlítsa össze a prokarióta és az eukarióta sejt szerveződését.</p> <p>Ismertesse a baktériumok környezeti, evolúciós, ipari, mezőgazdasági és egészségügyi jelentőségét; lássa ezek kapcsolatát változatos anyagcseréjükkel. Magyarázza, hogy a felelőtlen antibiotikum-szedés miért vezet a kórokozók ellenálló formáinak elterjedéséhez. Hozzon példát baktérium által okozott emberi megbetegedésekre. Ismertesse ezek megelőzését és a védekezés lehetőségét. Ismertessen fertőtlenítési, sterilizálási eljárásokat.</p>	<p>Életfolyamataik leírása alapján legyen képes azonosítani a heterotróf, fotoautotróf és kemoautotróf baktériumokat, valamint a baktériumok ökológiai típusait (termelők, lebontók, kórokozók, szimbionták).</p> <p>Ismertesse a különböző fertőtlenítési eljárások biológiai alapját.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.2.2. Egysejtű eukarióták</p>	<p>Az alábbi fajokon mutassa be az egysejtű élőlények változatos testszerveződését, alapvető életműködéseit (emésztés, mozgás, víztartalom-szabályozás) és felépítő anyagcseréjét: óriás amőba, papucsállatka faj, zöld szemesostoros. <i>Ismerje fel ezeket az élőlényeket és jellemző sejtalkotóikat fénymikroszkóppal és fénymikroszkópos képeken.</i></p>	<p>Ismertesse az endoszimbióta elméletet, értse a mellette szóló érveket.</p>
<p>3.3. Többsejtűség 3.3.1. A gombák, növények, állatok elkülönülése</p> <p>3.3.2. Sejtfonalak</p>	<p>Magyarázza, hogy a testszerveződés és az anyagcsere-folyamatok alapján miért alkotnak külön országot az élőlények természetes rendszerében a növények, a gombák és az állatok. Értse, hogy a differenciálódás a sejtek szerkezeti és működésbeli specializálódásával jár. A zöldmoszatok példáján mutassa be és hasonlítsa össze az egysejtű szerveződés és a többsejtű, nem szövetes szerveződés típusait (sejttársulás, sejtfonal, teleptest). Ismerjen fonalas testfelépítésű gombákat (peronoszpóra, fejespenész, ecsetpenész; emberi megbetegedéseket okozó gombák). Tudja, hogy a gombák spórákkal szaporodnak. <i>Vizsgáljon fénymikroszkóppal kenyérpenészt és fonalas zöldmoszatokat, rajzolja le és jellemezze a mikroszkópban vagy mikroszkópos képen látottakat.</i></p>	<p>Hasonlítsa össze a növény állatokat (életszakaszok típusai) és diploid szakasz ivarsejtképzés, spóráképzés)</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.3.3. Teleptest és álszövet</p>	<p>Értelmezze a teleptestes szerveződést a vörös- és barnamoszatok, a zöldmoszatok, a kalapos gombák és a mohák példáin.</p> <p>Ismerje a szivacsok testfelépítésének főbb jellemzőit, hozza kapcsolatba különböző sejtjeik funkcióival.</p> <p>Tudja felsorolni a halálosan mérgező gyilkos galóca azonosítására szolgáló bélyegeket és tudja, milyen tünetek utalnak a mérgezésre.</p> <p>Ismerje és magyarázza a gombaszedés és -tárolás szabályait.</p> <p>Ismertesse a peronoszpóra, a fejespenész, az ecsetpenész, az emberi megbetegedéseket okozó gombák és a sütőélesztő anyagcseréjének gyakorlati jelentőségét.</p> <p>Értelmezze a zuzmókat mint szimbiózisokat.</p> <p>Értse, hogy a zuzmók a levegőszennyezés indikátorai lehetnek.</p> <p>Értse a gombák ökológiai jelentőségét: lebontók, paraziták, szimbionták.</p> <p><i>Vizsgáljon kézinagyítóval és mikroszkóppal lombosmohákat, zuzmókat, ismertesse a megfigyeltek, valamint mikroszkópos képek alapján testfelépítésüket.</i></p>	<p>Tudja értelmetten a mohák egyedfejlődésének lépéseit. Értse fejlődéstörténeti jelentőségét.</p> <p>kétszakaszos a folyamat</p> <p>Hozza összefüggésbe a mohák testfelépítését és társulásokban elfoglalt helyét.</p>
---	---	---

<p>3.4. Szövetek, szervek, szervrendszerek, testtájak</p> <p>3.4.1. A növényvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából</p>	<p>Ismerje a harasztoknál megjelenő evolúciós „újításokat” (szövetek, szervek), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékony alkalmazkodással.</p> <p>Ismerje a nyitvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (virág, mag, víztől független szaporodás), hozza ezeket összefüggésbe a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással.</p> <p>Ismerje a zárvatermőknél megjelenő evolúciós „újításokat” (takarólevelek, bibe, zárt magház, termés, szállítócsövek, gyökérszőrök) legyen képes ezeket összefüggésbe hozni a szárazföldi élethez való hatékonyabb alkalmazkodással, a fényért és vízért folyó versengéssel. Értelmezze a termés biológiai szerepét és a magterjesztés stratégiáit.</p> <p><i>Tudja használni a Növényismeret könyvet a környezetében élő növények megismeréséhez, és élőhelyének, ökológiai igényeinek jellemzéséhez.</i></p>	<p>Tudja értelmezni a harasztok és a zárvatermők kétszakaszos egyedfejlődésében a haploid és diploid szakaszok arányát, és ennek fejlődéstörténeti jelentőségét.</p>
<p>3.4.2. Az állatvilág főbb csoportjai a szervi differenciálódás szempontjából</p>	<p>Ismerje fel és elemezze a testfelépítés, az életműködések (kültakaró, mozgás, táplálkozás, légzés, anyagszállítás, szaporodás, érzékelés) és a környezet kapcsolatát az alábbi állatcsoportok példáján:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szivacsok - laposférgek 	<p>Értse a kettős megtermékenyítés folyamatát.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<ul style="list-style-type: none"> - gyűrűsférgék - rovarok - csigák - a gerincesek nagy csoportjai (csontos halak, kételtűek, hüllők, madarak, emlősök). <p>Jellemezze önállóan csoportjellemzők alapján a fenti csoportokat</p>	<p>Ismerje és elemezze a felsorolt állatcsoportok testfelépítésének és életműködéseinek említett kategóriáiban megjelenő evolúciós újításokat</p>
<p>3.4.3. A növények szövetei, szervei - Szövetek</p> <p>- Gyökér, szár, levél</p>	<p>Legyen képes kapcsolatba hozni a következő szövetek felépítését és működését: osztódó szövet és állandósult szövetek: bőrszövet, táplálékkészítő alapszövet és szállítószövet. <i>Vizsgáljon fénymikroszkóppal növényi szövet-preparátumot, készítsen bőrszövet-nyúzatot (pl. hagyma allelél). Vizsgáljon kristályzárványt. Értelmezze a látottakat, mikroszkópos képen is.</i></p> <p>Ismerje fel egyszerű, sematikus rajzon a hajszálgökér hossz- és keresztmetszetét, a lágy- és a fás szár, valamint a lomblevél keresztmetszetét. Tudja kapcsolatba hozni a gyökér, a szár és a levél alapfunkcióit felépítésükkel.</p>	<p>Magyarázza a különböző környezetben élő növények anatómiai különbségeit. Jellemezze a gyökér, a szár, a levél felépítését és működését, módosulásait. Mondjon példát módosult szervekre.</p> <p>Magyarázza egy talajból felvett vízmolekula atomjainak sorsát a növényben</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Magyarázza a fás szár kialakulását, az évgyűrűk keletkezését</p> <p><i>Vizsgáljon mikroszkópban gázcserenyilást és értelmezze a látottakat, mikroszkópos képek alapján is.</i></p> <p><i>Figyelje meg a víz útját színes tintába mártott fehér virágú növényen és értelmezze a látottakat.</i></p>	<p>Magyarázza a folyadékcszállítás kémiai és fizikai hajtóerőit (ozmotikus szívóerő, gyökérszívás, kapillaritás, párologtatás), hozza összefüggésbe a gyökér, szár és levél felépítésével</p> <p>Írja le és értelmezze a gázcserenyíláson át felvett szén-dioxid-molekula sorsát a növényben. Értelmezzen növényi anyagszállítással kapcsolatos kísérletet.</p>
<p>- Virág, termés</p>	<p>Hozza kapcsolatba a virág biológiai szerepét és részeit. Ismertesse az egyivarú és a kétivarú virág, az egylaki és a kétlaki növény fogalmát</p> <p>Értelmezze a virágos növények fajfenntartó működéseit (mag-, illetve termésképzés, vegetatív szervekkel történő szaporodás). Hasonlítsa össze az ivaros és az ivartalan szaporítás előnyeit és hátrányait. Ismertesse a növények főbb ivartalan szaporítási módjait (tőosztás, dugványozás, oltás, szemzés, klónozás).</p> <p><i>Ismertesse a csírázás külső és belső feltételeit egy csírázási kísérlet kapcsán.</i></p> <p>Soroljon és példák alapján ismerjen fel hormonális hatásra bekövetkező növényi életműködéseket (pl. gyümölcsérés, növekedés, nyugalmi állapot).</p>	<p>Hozza összefüggésbe a nappalhosszúság virágképzésben betöltött szerepét az eredeti élőhely, illetve a megváltoztatott élőhely (pl. honosítás) nappalhosszúságával. Tudjon kapcsolatos teremteni a virág és a termés részei között.</p> <p>Ismerje az auxinok általános szerepét a növények életében.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.4.4. Az állatok szövetei, szaporodása, viselkedése - Szövetek</p> <p>- Szaporodás-egyedfejlődés</p> <p>- Viselkedés</p>	<p>Magyarázza, hogy milyen működésekre specializálódtak a következő szövetek: hámszövet (működés és felépítés szerint csoportosítva), izomszövetek, kötőszövetek és idegszövet. Magyarázza, hogy a funkció hogyan tükröződik a felépítésükben. <i>Ismerje fel fénymikroszkópos készítményen illetve képen a következő szöveteket: többrétegű elszarusodott laphám, vázizom, csontszövet, idegszövet, emberi vér.</i></p> <p>Értse a petesejt, a hímivarsejt, a zigóta, a hímnősség és a váltivarúság, az ivari kétalakúság, az embrionális és posztembrionális fejlődés fogalmát. Vonjon párhuzamot példák alapján az életkörülmények és a szaporodási mód között (ivaros, ivartalan, külső és belső megtermékenyítés, az ivadékgondozás és az utódszám összefüggése). Értelmezze és példán mutassa be az ivartalan szaporodást és a regenerációt.</p> <p>Tudja összehasonlítani az öröklött és tanult magatartásformákat.</p> <p>Ismerje és példák alapján magyarázza az önfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (tájékozódás, táplálkozási magatartás, menekülés, védekezés). Ismerje és példák alapján magyarázza a fajfenntartással kapcsolatos viselkedéseket (a partner felkeresése, udvarlás-nász, párzás, ivadékgondozás, önzetlenség, agresszió).</p>	<p>Ismerje fel a következő szöveteket: simaizom, szívizom, csillós hám, üvegporc. Értelmezze a látott struktúrák szerepét a szövet működésében</p> <p>Értse, hogy a tanult magatartásformák háttérben öröklött tényezők is állnak.</p>
--	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Jellemezze az alábbi magatartásformákat: feltétlen reflex, irányított mozgás, öröklött mozgásmintázat, bevésődés, érzékenyítés, megszokás, feltételes reflex, operáns és belátásos tanulás. Tudjon ezekre példát hozni, illetve példákból ismerje fel ezeket.

Ismerje a motiváció és a kulcsinger fogalmát és szerepüket a viselkedés kialakításában.

4. Az emberi szervezet

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Homeosztázis	Értelmezze a homeosztázis fogalmát, értse jelentőségét. Értelmezze a kiválasztás, valamint a külső és belső elválasztás fogalmait. Értse a szűrővizsgálatok és az önvizsgálat fontosságát. Ismerje és értse az alapfokú újraélesztés lépéseit és szabályait.	Tudja, hogy a homeosztázis-összetevők határértékei élettani állapottól függően megváltozhatnak. Értse a homeosztázis és az egészség kapcsolatát.
4.2. Kültakaró 4.2.1. Bőr 4.2.2. A bőr gondozása, védelme	Értse a bőr funkcióit (védelem, hőszabályozás érzékelés: fájdalom, tapintás, nyomás, hőingerek) és értse kapcsolatukat a bőr felépítésével. Ismertesse a bőr szöveti szerkezetét, mirigyeit és azok funkcióit, és ábrán azonosítsa a bőr részeit. Magyarázza a hám megújulását. Értse a festéksejtek és a bőrpigment (melanin) szerepét. Értelmezze az emberi faj bőrszínskáláját mint a biológiai sokféleség részét. Tudja magyarázni a napsugárzás hatását a bőrre, a napozás egészségügyi vonatkozásait, a védekezést. Ismerje a bőrápolás és hajápolás szerepét és lehetőségeit. Értse a bőr baktériumflórájának jelentőségét. Tudja, mi az anyajegy, a szemölcs, hogyan alakul ki a mitesszer, a pattanás, vízhólyag, vérhólyag. Értse, hogy miért veszélyes az égési sérülés.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Tudja, hogyan kell ellátni kisebb égési sérüléseket.	
<p>4.3. A mozgás</p> <p>4.3.1. Vázrendszer</p>	<p>Ismerje a csontváz biológiai funkcióit.</p> <p>Ismertesse a gerincoszlop tájékait, a mellkas, az agykoponya és az arckoponya csontjait (orrcsontot, járomcsontot, felső és alsó állcsontot). Ábrán ismerje fel ezeket. Tudja kapcsolatba hozni az ember mozgási szervrendszerének sajátosságait a két lábon járással (a gerincoszlop kettős S-alakja).</p> <p>Ismerje a csont kémiai összetételét (szerves és szervetlen alkotók), értse ezek szerepét, hozza összefüggésbe arányuk változását az életkorral, a fiatalkori és időskori csontsérülésekkel.</p> <p>Ismertesse egy lapos és egy hosszú csöves csont szerkezetét a megfelelő funkciókhoz kötve. Ismerje a csigolya részeit.</p> <p>Tudjon példát mondani a csontok összenövésére, varratos, porcos és ízületi kapcsolódására, magyarázza, hogy ezek milyen mozgást tesznek lehetővé az adott helyeken. Ismerje fel rajzon az ízület részeit.</p> <p>Ismertesse a függesztőövek funkcióját, csontjait, a gerincesek ötujjú végtagtípusának csontjait.</p> <p>Értse a férfi és a női medence közti különbség okát.</p>	
4.3.2. Izomrendszer	Ismerje a helyét és funkcióit a következő izmoknak:	Legyen képes magyarázni a mozgási szervrendszer

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.3.3. Szabályozás</p> <p>4.3.4. A mozgás és mozgási rendszer egészségtana</p>	<p>gyűrű alakú záróizmok, mimikai izmok, bordaközi izmok, mellizom, hasizmok, gátizmok, rekeszizom, végtagok hajlító- és feszítő izmai, fejbiccentő izom.</p> <p>Ismertesse a vázizom felépítését: izomsejt, izomrost (izomsejt), izomköteg, izompólya, inak.</p> <p>Értse miért fontos a bemelegítés, hogyan szüntethető meg az izomláz.</p> <p>Értse az izomtónus szerepét a testtartás és a mozgások kialakításában.</p> <p>Ismerje a mozgási szervrendszer épségét, megóvását szolgáló alapelveket (pl. helyes testtartás, testedzés). Tudja, mi a törés, gerincsérülés, ficam, csípőficam, rándulás, lúdtalp, gerincferdülés, és ismerje ezek jeleit.</p> <p>Tudjon példát említeni a testépítés során helytelenül alkalmazott táplálék-kiegészítők káros hatásaira.</p>	<p>működését fizikai (emelő-elv, erő, erőkar), biokémiai (aktin, miozin, kreatin-foszfát, ATP), szövettani (vázizomszövet) ismerete alapján.</p> <p>Tudja, hogy az izomösszehúzóhoz Ca^{2+}-ion szükséges.</p> <p>Értse az izom saját energiatároló és oxigéntároló molekuláinak szerepét.</p> <p>Értse az izomláz kialakulásának okait.</p>
<p>4.4. A táplálkozás</p> <p>4.4.1. Táplálkozás</p>	<p>Tudja magyarázni a táplálkozás jelentőségét, és értse folyamatait (rágás, nyelés, bélperisztaltika).</p> <p>Ismerje a különbséget a táplálék és tápanyag között. Tudja felhasználni a tápanyagok fajlagos energiatartalmát alapvető számítási feladatokban.</p> <p>Értelmezze a testtömegindexet, tudjon következtetéseket levonni értékéből, és értse, hogy</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>normálértéke függ a testösszetételtől, nemtől, életkortól.</p>	
<p>4.4.2. Emésztés</p>	<p>Ismerje fel ábrán a táplálkozási szervrendszer szerveit, tudja biológiai funkcióit.</p> <p>Ismerje a máj szerepét az emésztőnedv-termelésben, a fehérje-, glükóz- és glikogénszintézisben, a raktározásban és a méregtelenítésben.</p> <p>Ismerje fel a fog részeit magyarázza a részek funkcióit, értse a fogképletet.</p> <p>Ismertesse a száj higiéniáját, a szájápolás szabályait és jelentőségét.</p> <p>Tudja, mely emésztőnedvek játszanak szerepet a fehérjék, a szénhidrátok, a zsírok és a nukleinsavak emésztésének folyamatában; ismerje a termelőési helyüket és a működésükhöz szükséges optimális kémhatást.</p> <p><i>Értelmezzon a hasnyál vagy a gyomornedv hatását bemutató kísérletet</i></p>	<p>Értse a kapcsolatot a tápanyagok emésztése és sejtszintű lebontása között.</p> <p>Ismerje a következő emésztőenzimek termelődésének helyét és hatásait: amiláz, laktáz, lipáz, nukleáz, pepszin, tripszin.</p>
<p>4.4.3. Felszívódás</p>	<p>Ismerje a bélbolyhok helyét, és tudja működésük lényegét.</p>	<p>Ismerje a táplálékkal felvett fehérje, szénhidrát és zsír alkotó részeinek útját a szövetekbe történő beépülésig, illetve a felhasználásig</p>
<p>4.4.4. Szabályozás</p>	<p>Tudja, hogy mi válthatja ki az éhség-, szomjúságérzetet és értse a tápcsatorna reflexes folyamatait (nyál- és gyomornedvtermelés, hányás, nyelés).</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.4.5. Táplálkozás egészségtana</p>	<p>Magyarázza a minőségi és mennyiségi éhezés fogalmát.</p> <p>Ismertesse a fehérjék, szénhidrátok, zsírok, növényi rostok, ásványi anyagok (nyomelemek), természetes forrásait, tudjon érvelni hiányuk vagy túlzott fogyasztásuk ellen. Ismerje a következő vitaminok élettani jelentőségét, és tudja azokat összekapcsolni hiánytüneteikkel: D-, A-, B12,- C-vitamin, folsav.</p> <p><i>Figyelje meg az élelmiszerek csomagolásán feltüntetett összetevőket és magyarázza a lehetséges kockázati tényezőket, táblázat segítségével</i></p> <p><i>Értelmezzzen életmódhoz igazodó étrendet, ezzel kapcsolatos adatok, táblázatok használatával.</i></p> <p>Ismerjen a tápcsatorna megbetegedéseinek kialakulását elősegítő kockázati tényezőket (veleszületett hajlamosító tényezők és életvitelből, életmódból eredő kockázati tényezők – pl. nem megfelelő szájjápolás/szájhigiéné, fokozott stressz, túlzott alkohol- és gyógyszerfogyasztás, nem az életmódnak, szükségleteknek megfelelő táplálkozás, kedvezőtlen környezeti hatások).</p> <p>Értse, hogyan változnak az étrendi elvárások tevékenységtől, kortól, nemtől és állapottól (terhesség, szoptatás) függően.</p> <p>Magyarázza az élelmiszer- és ételtartósítás alapvető szabályait. Értse az alultápláltság és a túltápláltság következményeit, kockázati tényezőit. Tudjon érvelni a megfelelő összetételű étrend mellett.</p>	<p>Ismertesse a következő vitaminok élettani jelentőségét: E-, K-, B1-, B6- vitamin.</p> <p>Ismertesse az alapanyagcsere fogalmát és tudja, mitől függ annak értéke.</p> <p>Értelmezzze, miért járhatnak a májbetegségek együtt sárgasággal.</p>
--	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.5. A légzés 4.5.1. Légcsere</p>	<p>Ismerje a légzőrendszer funkcióit. Ismerje a légzőrendszer szerveit. Ismerjen légzési segédizmokat, tudja hogy ezek részvétele a nehézlégtésben feltűnő. Értse a mellkasi és a hasi légzés különbségét. Értse a mellhártya, a rekeszizom, a bordaközi izmok szerepét a belégzés és kilégzés folyamatában. Értse a légzési teljesítmény és a szervezet energiafelhasználása közötti összefüggést. Ismertesse a vitálkapacitás és a légzési perctérfogat fogalmát. Magyarázza aktív sportoló és nem sportoló fiúk és lányok vitálkapacitását bemutató táblázat eltérő értékeit. <i>Határozza meg a légzésszámot nyugalomban és munkavégzés után, magyarázza az eltérést.</i></p>	<p>Elemezzen a légzési térfogatváltozásokat és a légzőmozgásokkal kapcsolatos nyomásváltozásokat bemutató grafikon. Értelmezze a Donders-modellt bemutató ábra alapján a légzőműködések</p>
<p>4.5.2. Gázcsere</p>	<p>Magyarázza a légcsere, a gázcsere és a sejtlégzés összefüggéseit.</p>	<p>Értse, hogy a tüdőben és a szövetekben folyó gázcsere diffúzió alapul.</p>
<p>4.5.3. Hangképzés</p>	<p>Ismerje fel ábrán a gége alábbi részeit: pajzsporc, gégefedő, hangszalagok. Ismerje a hangszalagok szerepét a hangképzésben.</p>	<p>Ismerje, mely porcok között feszülnek ki a hangszalagok. Értse a gége működését, tudja, hogy mitől függ a keletkezett hang erőssége, magassága, és mi befolyásolja a hangszínt.</p>
<p>4.5.4. Szabályozás</p>	<p>Tudja magyarázni a vér szén-dioxid koncentrációjának szerepét a légzés szabályozásában.</p>	<p>Ismertesse a légzésszabályozásban a kemoreceptorok és a mechanoreceptorok szerepét.</p>
<p>4.5.5. A légzés és a légzőrendszer egészségtana (elsősegélynyújtás)</p>	<p>Ismerje az orron át történő belégzés előnyeit a szájon át történő belégzéssel szemben.</p>	<p>Kapcsolja össze fizikai ismereteivel a légmell és a keszonbetegség kialakulását.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Tudjon megnevezni a légzőrendszert károsító tényezőket és ismerje a légzőrendszer gyakori betegségeit (fertőzéses eredetű és daganatos megbetegedések, asztma). Magyarázza, miért jár gyakran együtt a torokgyulladás középfülgyulladással. Értse a dohányzás kockázatait. Tudjon érvelni a dohányzás ellen.</p>	<p>Hozza összefüggésbe a tüdő-léghólyagocskák felületi feszültségét a dohányzással.</p>
<p>4.6. Az anyagszállítás 4.6.1. A testfolyadékok</p>	<p>Hasonlítsa össze a vér, a szövetnedv, a nyirok összetételét, keletkezését, kapcsolatukat. Ismertesse a teljes vértérfogat mennyiségét, az alakos elemek és a vérplazma arányát, a vérplazma fő alkotórészeit és értse jelentőségüket. Ismerje a vörösvérsejtek, a fehérvérsejtek és a vérlemezkék szerepét, keletkezésük helyét, a normál értéktartománytól való eltérés okait és következményeit.</p>	<p>Értelmezze a homeosztázist a folyadékok összetételének példáján. Ismertesse, hogy mi okból változhat a vér kémiai összetétele (pH, glükózszint). Ismerje a hemoglobin fő részeit (hem: 4 db N-tartalmú gyűrű, Fe, globin: fehérje). Ismerje a sérült érfal, a vérlemezkék, a trombin, a fibrin, a kalciumion szerepét a véralvadás folyamatában, tudja, hogy a folyamathoz K-vitamin szükséges. Hozza összefüggésbe ezeket a vérzékenység kialakulásával.</p>
<p>4.6.2. A szöveti keringés</p>	<p>Értse a vérszegénység lehetséges okait. Értse, hogy a véralvadási folyamat rendellenessége vérzékenység, illetve trombózis kialakulásához vezethet.</p> <p>Ismerje a vér, a szöveti folyadék és a nyirok kapcsolatát; a szöveti folyadék szerepét, mint a sejtek közötti anyagcsere helyét. Magyarázza a hajszálerek keringési jellemzőit, funkcióját az anyagcserében.</p>	<p>Értse, hogy milyen mechanizmus mozgatja a folyadékot a nyirokerekben.</p> <p>Ismerje a szövetnedv áramlási mechanizmusát a vérnyomás és a plazmafehérjék ozmotikus nyomásának viszonya alapján.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Értelmezze a nyirokkeringés lényegét (útvonala, funkciója), a nyirokcsomók jelentőségét.</p>	
<p>4.6.3. A szív és az erek</p>	<p>Ismerje a szív működésének alapelveit (üregek térfogat-és nyomásviszonyainak változása, a vér áramlása a szív ciklus folyamán). Értse a szív felépítésének és működésének kapcsolatát.</p> <p>Ismertesse, hogy mi a koszorúerek feladata, hogy miért életveszélyes ezek elzáródása.</p> <p>Ismerje az artériák, a vénák és a kapillárisok felépítését (átmérő, billentyű, szöveti szerkezet), és ezeket hozza kapcsolatba az adott erek funkcióival.</p> <p>Ismerje a szívfrekvencia és a vérnyomás fogalmát és felnőttkori normál értékeit.</p> <p><i>Tudjon pulzust és vérnyomást mérni (automata eszközzel), legyen képes a mért adatok eredményeit értelmezni és magyarázni</i></p>	<p>Tudja grafikonon elemezni a vérnyomás változását, a véráramlás sebességét, az erek keresztmetszetének alakulását a keringési rendszerben. Ismerje a verőtér fogat, perctér fogat értékeit. Tudjon elvégezni alapvető számításokat ezekkel az adatokkal.</p> <p>Értelmezze, mely tényezők segítik a vénás áramlást.</p>
<p>4.6.4. Szabályozás</p>	<p>Tudja, hogy milyen élettani hatások emelik, vagy csökkentik a pulzusszámot és vérnyomást. Magyarázza a véreloszlás megváltozásának élettani funkcióját.</p>	<p>Ismerje a szinuszcsomó és a pitvar-kamrai csomó helyzetét, funkcióját.</p>
<p>4.6.5. A keringési rendszer egészségtana, elsősegélynyújtás</p>	<p>Tudjon érvelni a testedzés és a helyes táplálkozás keringési rendszer egészségére gyakorolt hatása mellett.</p> <p>Ismertesse a keringési rendszer főbb betegségeinek (érelmeszesedés, visszértágulat, a trombózis, a magasvérnyomás/hipertónia betegség, szívritmuszavar és a szívinfarktus) kialakulásában szerepet játszó főbb kockázati tényezőket. Értse a megfelelő életvitel kialakításával csökkenthető</p>	

<p>4.7. A kiválasztás 4.7.1. A vizeletkiválasztó rendszer működése</p>	<p>kockázatokat. Ismerje a szívinfarktus fogalmát és jellemző tüneteit.</p> <p>Ismerjen alapvető sebészeti módokat, tudja, hogyan kell ellátni vérzéssel járó sérüléseket.</p> <p>Ismerje a vizeletkiválasztó rendszer főbb részeit.</p> <p>Értse a víz, a glükóz, a sók, a karbamid visszaszívásának, valamint a gyógyszerek, ionok (pl. hidrogénion) kiválasztásának vesében zajló folyamatait.</p> <p>Ismertesse a vizelet főbb összetevőit: víz, karbamid, Na⁺, K⁺, Cl⁻ ionok, gyógyszerek, hormonok.</p>	<p>Ismertesse a bőr, a máj, a tüdő, a végbél és a vese szerepét a kiválasztásban.</p> <p>Tudja értelmezni a vese kiválasztó működésének három fő részfolyamatát: szűrletképzés, visszaszívás, kiválasztás (exkréció).</p> <p>Ismerje a nefron működését: vesetestecske (tok, hajszálérgomolyag), az egyes csatorna-szakaszok, a csatorna falát behálózó hajszálerek, funkcióit. Magyarozza a szűrletképzés, az aktív és passzív transzport folyamatait.</p> <p>Elemesse a vizeletképződés folyamatát a vér, a tokban és a csatornában lévő folyadék, valamint a vizelet összetétele alapján.</p>
<p>4.7.2. Szabályozás</p>	<p>Ismerjen a vizelet összetétele és mennyisége változásának hátterében álló lehetséges okokat.</p>	<p>Értse a vazopresszin (ADH) és aldoszteron szerepét a folyadéktérfogat és sóháztartás szabályozásában.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.7.3. A kiválasztó szervrendszer egészségtana</p>	<p>Tudjon példát említeni arra, hogy miért jelenhet meg a vizeletben fehérje, glükóz vagy vér.</p> <p>Értse a vesekő kialakulásának okait, ismerje rizikófaktorait és indokolja a folyadékbevitel jelentőségét a vesekőképződés megelőzésében.</p> <p>Ismertesse a művesekezelés jelentőségét.</p>	<p>Értse a művesekezelés és a veseátültetés jelentőségét.</p>
<p>4.8. A szabályozás</p> <p>4.8.1. Idegrendszer</p> <p>- Sejtszintű folyamatok</p>	<p>Hasonlítsa össze az irányítás két alapformáját, a szabályozást és a vezérlést. Értse a visszacsatolások szerepét a szabályozásban.</p> <p>Értse a hasonlóságokat és a különbségeket a hormonrendszer és az idegrendszer működése között (jeladó és célsejt kapcsolata), és tudjon példát hozni összehangolt működésükre.</p> <p>Ismertesse az idegsejt felépítését, változatosságát és funkcióját (az ingerület keletkezését, vezetését, valamint más sejtekre való továbbadását).</p> <p>Ismerje, hogy az élő sejtek membránjának két oldalán az ionok koncentrációja nem azonos, és ez potenciálkülönbséget alakít ki.</p> <p>Ismertesse az inger, az ingerület (akciós potenciál), az ingerküszöb fogalmát. Példával igazolja, hogyan változhat meg az ingerküszöb külső és belső környezeti hatásokra.</p>	<p>Magyarázza a kémiai és az elektromos potenciálok összefüggését az ionmozgásokkal.</p> <p>Értse a helyi (lokális) és a tovaterjedő potenciál kialakulásának helyét és feltételeit.</p> <p>Tudja, hogy az inger erőssége a csúcspotenciál hullámsorozat szaporaságában kódolt. Tudja, hogy az idegsejt membránpotenciáljának változásai az axoneredésnél tovaterjedő csúcspotenciált válthatnak</p>
<p>- Szinapszis</p>	<p>Ismertesse a receptor, a receptornak megfelelő (adekvát) inger fogalmát,</p>	

<p>- Az idegrendszer általános jellemzése</p>	<p>típusait (mechanikai, kémiai, fény, hő).</p> <p>Ismertesse a szinapszis fogalmát, magyarázza a serkentő vagy gátló hatást az átvivő anyag (vagy más molekulák) és a receptor kölcsönhatásával. Tudja, hogy a drogok itt hatnak és hatásuk függőséghez vezethet.</p>	<p>Értse, hogy a drogok és egyes mérgek hogyan hatnak a szinapszis működésére (jelátvivő anyag működésének fokozása, visszavételének gátlása, receptormódosítás).</p> <p>Magyarázza az idegsejt-hálózatok spontán aktivitásának funkcióját (biológiai ritmusok).</p>
<p>- A gerincvelő</p>	<p>Ismerje a központi, környéki idegrendszer, az ideg, dúc, pálya, mag, kéreg, fehér-és szürkeállomány fogalmát, a testi (szomatikus) és a vegetatív idegrendszer jelentését.</p> <p>Ismerje az idegrendszer működésének fő folyamatait, és az ezt megvalósító sejtípusokat (receptorsejt, érzőidegsejt, asszociációs idegsejt, mozgatóidegsejt).</p> <p><i>Készítsen rajzot a gerincvelő keresztmetszetéről és ábrázolja a gerincvelői idegek eredését.</i></p> <p>Hasonlítsa össze a reflexív és a reflexkör fogalmát.</p> <p><i>Ismerje fel ábrán és tudja magyarázni a bőr- és izomeredetű gerincvelői reflexek reflexívét funkcióját.</i></p> <p>A mozgatóműködések példáján értelmezze az idegrendszer hierarchikus felépítését.</p> <p>Tudja, hogy az idegrendszer központi része csontos tokban, agy-gerincvelői folyadékkal és agyhártyákkal védetten helyezkedik el</p> <p>Ismerje a gerincvelő főbb funkcióit (izomtónus kialakítása, védekező mechanizmusok, a bőr ereinek reflexes szabályozása, nemi szervek vérbősége).</p>	<p>Ismerje a gliasejtek és a velőshüvely főbb funkcióit (táplálkozás, szigetelés), hozza összefüggésbe az ingerület vezetési sebességével és az SM (szklerózis multiplex) betegség kialakulásával.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

- Az agy	<p><i>Váltson ki térdreflexet, és magyarázza funkcióját.</i></p> <p>Ismerje fel az agy nyílrányú metszetén az agy részeit (agytörzs /nyúlvelő, híd, közepagy/, köztiagy /talamusz, hipotalamusz/, kisagy, nagyagy), és tudjon példákat említeni funkcióikra.</p> <p>Tudja, hogy az álomalvás létszükséglet.</p>	<p>Ismerje az agytörzsi hálózatos állomány szerepét az alvás-ébrenléti ciklus fenntartásában. Ismerjen elméleteket az alvás funkcióival kapcsolatosan (pl. energiatakarékosság, tanulás, feltöltődés).</p> <p>Ismerje a jobb és bal agyfélteke eltérő funkcióit.</p>
- Testérző rendszerek	<p>Tudja, hogy az elsődleges érzőkéreg sérülése a tudatosuló érzékelés kiesését jelenti.</p>	<p>Értse, hogy az érzőpályák kéreg alatti központjaiban már előzetes feldolgozás is történik (pl. talamusz = kéreg alatti látóközpont).</p>
- Érzékelés	<p>Értse az érzékszervek működésének általános elveit: (adekvát) inger, ingerület, érzet.</p> <p>Ismerje az érzécsalódás (illúzió, hallucináció) fogalmát, és hogy kiváltásukban pszichés tényezők és drogok is szerepet játszhatnak.</p>	
- Látás	<p>Ismertesse és ábrán ismerje föl a szem alapvető részeit, magyarázza ezek működését, a szemüveggel korrigálható fénytörési hibákat, a szürke-és a zöldhályog lényegét.</p> <p><i>Magyarázzon egyszerű kísérleteket a vakfolt, a szintévesztés, a látásélesség és a térbeli tájékozódás vizsgálatára.</i></p> <p><i>Váltson ki pupillareflexet.</i></p> <p>Értse a pupilla akkomodációs és a szemhéjzáró reflex funkcióit.</p> <p>Elemezze a távolságészlelés módjait, támpontjait.</p>	<p>Értse a csapok, pálcikák és dúcsejtek szerepét a látás folyamatában.</p> <p>Ismertesse a kép-és színlátás, a fényerősség-érezékelés optikai és élettani alapjait.</p> <p>Értse a látórendszer és az egyensúlyérzés kapcsolatát</p>
Hallás és egyensúlyérzés	<p>Ismerje föl rajzon a külső-, a közép-és a belső fül részeit.</p> <p>Értse a dobhártya és a hallócsontocskák működését, a szabályozás lehetőségét.</p> <p><i>Értelmezzon kísérletet a hangirány érzékelésének bemutatására.</i></p> <p>Ismerje a zajszennyeződés forrásait, halláskárosító és pszichés hatását.</p>	<p>Értse a kapcsolatot a hallószerv részletes felépítése és működése között (Corti-szerv, alaphártya, szőrsejtek).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

- Kémiai érzékelés	<p>Magyarázza a tömlőcske és zsákocska, valamint a három félkörös ívjárat szerepét.</p> <p>Ismerje a nyúltvelői kemoreceptorok szén-dioxid-érzékenységét, értse a légzés szabályozásában betöltött szerepüket.</p> <p>Ismerje a szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepét az érzékelésben.</p>	<p>Értse a helyzetérzékelés szerveinek és receptorainak (tömlő, zsákocska, három félkörös ívjárat, izomorsó, ínorsó) működését.</p>
- Testmozgató rendszerek	<p>Ismerje a szaglóhám, az ízlelőbimbók szerepét az érzékelésben.</p> <p>Értse, hogy motivációs állapotok irányítják és aktiválják magatartásunkat. Ismerje az agykéreg szerepét az akaratlagos mozgások kialakításában. Ismerje a mozgatópályák kereszteződéseinek funkcionális következményeit.</p> <p>Ismertesse a kisagy fő funkcióját (mozgáskoordináció). Tudja, hogy alkohol hatására ez az egyik leghamarabb kieső funkció.</p>	<p>Ismerje a kéreg alatti magvak és az átkapcsolódás szerepét az automatizált mozgások szabályozásában.</p>
- Vegetatív érző és mozgató rendszerek	<p>Értelmezze, milyen folyamatok szabályozását jelenti a vegetatív szabályozás.</p> <p>Ismerje a szembogár (pupilla), a vázizom, a bél, a szív és a vérerek szimpatikus és paraszimpatikus befolyásolásának következményeit.</p>	<p>Tudja összehasonlítani a szimpatikus és a paraszimpatikus idegrendszer anatómiai hasonlóságait és különbségeit.</p> <p>Tudja magyarázni, hogyan valósul meg szervezetünkben a keringés és a testhőmérséklet szabályozása.</p>
4.8.2. Az emberi magatartás biológiai-pszichológiai alapjai		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

- A magatartás elemei		Ismerje fel esetleírás nyomán az az emberi viselkedés evolúciós (genetikai), ökológiai, kulturális alapjait.
- Öröklött elemek	Ismerjen példákat öröklött emberi magatartásformákra (szopóreflex, érzelmet kifejező mimika)	Esetleírás alapján értékeljen olyan kísérleteket, olyan kísérleti módszereket, amelyek a feltételes reflex, az operáns tanulás és belátásos tanulás kutatására irányulnak. Ismertesse módszerük korlátait. Kapcsolja össze ezeket példákkal az ember viselkedéséből.
Tanult elemek	<p>Ismerje a feltételes reflexek szerepét az ember viselkedésében (félelem, drogtolerancia).</p> <p>A feltételes reflexeket hozza összefüggésbe a fájdalmas ingerekre fellépő vérnyomás-növekedéssel, szívfrekvencia-fokozódással, félelemmel, drogtoleranciával.</p> <p>Magyarázza a tanulás és az érzelmek kapcsolatát (megközelítés-elkerülés, játék, kíváncsiság és unalom).</p> <p>Tudja, hogy a beszéd tanulása kritikus periódushoz kötött.</p> <p>Példákon mutassa be a megerősítés rászoktató vagy leszoktató hatását, a szokás, a rászokás és a függőség kialakulását. Láss a család, az iskola, a hírközlés, reklám stb. szerepét a szokások kialakításában.</p> <p>Foglaljon állást a fentiekkel kapcsolatban.</p>	
- Emlékezés	Ismerje a rövid és hosszú távú memória fogalmát.	
- Pszichés fejlődés	Ismertesse az érzelmi fejlődés hatását az értelmi fejlődésre, hozza összefüggésbe a család szocializációs funkcióival.	

<p>4.8.3. Az idegrendszer egészségstana</p> <p>- Drogok</p>	<p>Ismerje az életmód szerepét az idegrendszeri betegségek kialakulásának (pl. stresszbetegségek) megelőzésében.</p> <p>Ismerje a fájdalomcsillapítás néhány módját, ezek esetleges veszélyeit.</p> <p>Ismerje az agyrázkódás, a migrén, az epilepszia, a stroke (agyvérzés, agyi infarktus) tüneteit.</p> <p>Ismerje a táplálkozási zavarokat (ortorexia, anorexia, bulímia, izomdiszmorfia) és értse kialakulásuk társadalmi és biológiai okait.</p> <p>Ismerjen testképet befolyásoló társadalmi tényezőket.</p> <p>Értse a kémiai és a viselkedési függőségek közös jellegzetességeit és veszélyeit.</p> <p>Tudjon érvelni a drogfogyasztás ellen, értse a szülő, a család, a környezet felelősségét és lehetőségét megelőzésében.</p>	<p>Értelmezze a zsigeri működések kapcsolatát az érzelmi-pszichikus működésekkel, hozza összefüggésbe a pszichoszomatikus betegségek kialakulásával.</p> <p>Ismerje az Alzheimer-kór, a Parkinson-kór tüneteit.</p>
<p>4.8.4. A hormonrendszer</p> <p>- Hormonális működések</p>	<p>Ismertesse a hormonrendszer működésének a lényegét, a hormontermelést és szabályozását.</p>	<p>Magyarázza, hogy ugyanaz a hormon más szervben más hatást fejthet ki (receptor-különbség).</p> <p>Magyarázza, hogyan befolyásolják a hormonok a szervezet szénhidrát-anyagcseréjét (adrenalin, inzulin, glükokortikoidok), só-és vízháztartását (mineralokortikoidok, vazopresszin), kalcium-anyagcseréjét (parathormon, kalcitonin, D-vitamin-hormon).</p>
<p>- Belső elválasztású mirigyek</p>	<p>Ismerje az ember belső elválasztású mirigyeinek elhelyezkedését, az alábbi hormonok termelőési helyét és hatását: inzulin, adrenalin, tiroxin, tesztoszteron, oxitocin.</p> <p>Ábra alapján értelmezze a női nemi ciklus során végbemenő hormonális, valamint a Hatályos 2017. január 1-jétől.</p>	<p>Tudja elemezni az agyalapi mirigy, a hipotalamusz és a mellékvesekéreg hormonjainak hatását.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>- A hormonrendszer egészségtana</p>	<p>méhnyálkahártyában, petefészekben és testhőmérsékletben végbemenő változásokat. Értse a hormonális fogamzásgátlás biológiai alapjait. Tudja magyarázni az inzulin, a tiroxin és az adrenalin hatásait. A pajzsmirigy példáján elemezze a hormontermelés szabályozásának alapelveit.. Tudja magyarázni a cukorbetegség lényegét, típusait, tüneteit, okait, kockázati tényezőit és kezelési módjait.</p>	<p>Tudja, hogy hormon nem csak belső elválasztású mirigyben jöhet létre, gyakorlatilag minden szerv képes előállítani hormont.</p> <p>Tudja elemezni a növekedési hormon, a tiroxin és az inzulin hiányából, illetve többletéből eredő rendellenességeket.</p>
<p>4.8.5. Az immunrendszer - Immunitás</p>	<p>Ismerje az antitest, antigén, immunitás fogalmát.</p> <p>Sorolja fel az immunrendszer jellemző sejtjeit (falósejtek, nyiroksejtek). Magyarozza a memóriasejtek szerepét a másodlagos immunválasz kialakításában.</p> <p>Magyarázza meg a gyulladás tüneteit, kialakulásuk okát. Ismerje a falósejtek szerepét és a genny eredetét. Ismertesse az immunizálás különböző típusait (aktív, passzív, természetes, mesterséges). Minden típusra mondjon példát. Hozzon példát a Magyarországon kötelező védőoltásokra és értse indokoltságukat. Magyarozza a vírus és baktérium által okozott betegségek eltérő kezelésének az okát. Ismerje Pasteur és Semmelweis tudománytörténeti jelentőségét.</p>	<p>Tudja összehasonlítani a természetes (veleszületett vagy anyatejjel szerzett) és az adaptív immunválaszt.</p> <p>Magyarázza a rendszer működésének a lényegét: az idegen anyag megtalálásának a módját, felismerését, az immunglobulinok jelentőségét, az idegen anyag megsemmisítését.</p> <p>Ismerje a vérszérum fogalmát Értse az autoimmun betegségek lényegét.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>- Vércsoportok</p> <p>- Az immunrendszer egészségtana</p>	<p>Ismerje az ABO- és az Rh-vércsoportrendszert.</p> <p>Magyarázza az anyai Rh-összeférhetetlenség jelenségét.</p> <p>Ismerje a vérátömlesztés és a véradás jelentőségét.</p> <p>Értse a láz védekezésben betöltött szerepét és a lázcsillapítás módjait.</p> <p>Értse, hogy az allergia az immunrendszer túlérzékenységi reakciója, tudjon felsorolni allergén anyagokat, értse az allergiák és a környezetszennyezés közti kapcsolatot.</p> <p>Értse az immunrendszer állapota és a betegségek kialakulása közti összefüggést.</p>	<p>Ismertesse a szervátültetésekkel kapcsolatos gyakorlati és etikai problémákat.</p>
<p>4.9. Szaporodás és egyedfejlődés</p> <p>4.9.1. Szaporítószervek</p> <p>4.9.2. Egyedfejlődés</p>	<p>Ismerje a férfi és női nemi szervek felépítését, működését, valamint a megtermékenyítés folyamatát. Értse a nem meghatározottságát (kromoszomális, ivarmirigy általi, másodlagos, pszichés nem). Ismerjen fel ábráról petesejtet és hímivarsejtet és ezek részeit.</p> <p>Ismerje az ember születés előtti fejlődésének eseményeit (barázdálódás, beágyazódás, méhlepény és magzatburkok kialakulása és születésének fő szakaszait, a terhesség, szülés, a szoptatás biológiai folyamatait, a méhlepény és a magzatvíz szerepét).</p> <p>Ismertesse az ember posztembrionális fejlődésének legjellemzőbb változásait (tömeg- és hosszgyarapodás, fogak megjelenése, mászás, ülés, járás, beszéd, kézhasználat, nemi érés, a</p>	<p>Magyarázza a magzati és anyai vérkeringés kapcsolatát.</p> <p>Magyarázza a kapcsolat jelentőségét az immunrendszer szempontjából.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>- A szaporodás, fejlődés egészségtana</p>	<p>gondolkodásmód változása, öregedés). Tudja, hogy a társadalmi, életmódbeli hatások befolyásolják az egyedfejlődés ütemét.</p> <p>Magyarozza a különbséget a klinikai és a biológiai halál fogalma között.</p> <p>Ismertesse a családtervezés különböző módjait, terhességi tesztek lényegét (mit, miből mutatnak ki), a terhességmegszakítás lehetséges következményeit. Tudjon megnevezni a meddőség háttérében álló okokat (ivarsejttermelés zavara, hormonzavarok) és azok kezelésére szolgáló lehetőségeket (mesterséges megtermékenyítés, hormonkezelés).</p> <p>Ismertesse a várandóság jeleit, a terhesgondozás jelentőségét, a terhesség és szoptatás alatt követendő életmódot, a szoptatás előnyeit a csecsemőre és az anyára nézve.</p> <p>Ismertesse, hogyan előzhető meg a nemi úton terjedő betegségek (szifilisz, AIDS, gombás betegségek).</p>	<p>Esetleírások alapján legyen képes azonosítani a kialakuló meddőség háttérében meghúzódó okokat, illetve megjósolni egyes egészségügyi állapotok (fertőzések, genetikai rendellenességek, terhességmegszakítás) meddőséghez vezető következményeit.</p>
--	---	---

5. Egyed feletti szerveződési szintek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>5.1. Populáció</p>	<p>Értelmezze a populáció ökológiai és genetikai meghatározását.</p> <p>Ismerje a populáció egyedszámának korlátlan és korlátozott növekedési modelljeit, értse a környezet eltartó képességének fogalmát.</p>	<p>Ismertesse a populáció jellemzőit (egyedszám, egyedsűrűség, koreloszlás, térbeli eloszlás) és alkalmazza ezeket problémák megoldására.</p>
<p>5.1.1. Környezeti kölcsönhatások</p>	<p>Ismerjen példát hirtelen elszaporodó (gradáció) majd összeomló létszámú populációra. Elemezzon mezőgazdasági problémákat e fogalmak segítségével (pl. sáskajárás, biológiai védekezés).</p> <p>Értelmezzon emberi korfákat, vonjon le belőlük következtetéseket.</p> <p>Ismerje a(z) élettelen és élő környezet fogalmát.</p> <p>Tudja elemezni biológiai rendszerek térbeli (vízszintes és függőleges) és időbeli (periodikus és előrehaladó) változásait</p> <p>Elemezzon tűrőképességi görbéket: minimum, maximum, optimum, szűk és tág tűrés.</p> <p>Legyen képes esettanulmányok alapján a biológiai jelzések (indikációk) felismerésére, magyarázatára.</p> <p><i>Esettanulmány alapján ismerjen fel összefüggéseket a környezet és az élőlény tűrőképessége között.</i></p> <p>Ismertesse a talaj kialakulásának folyamatát.</p>	<p>Elemezze a populációk mennyiségi változásait, értse az ezek hátterében álló okokat; tudja felismerni és jellemezni az r-és K-stratégista populációkat.</p> <p>Ismertesse a környezet kitettségétől függő változását.</p> <p>Értse a niche-elmélet lényegét: tudja értelmezni több környezeti tényező együttes hatásait a populációk elterjedésére.</p> <p>Magyarázza és példákon értelmezze az élettani és az ökológiai optimum, az élettani és ökológiai niche különbségét.</p> <p>Értelmezze a minimum- elvet élettani és ökológiai szempontból; ismerje alkalmazásának korlátait.</p> <p>Ismerje a populációk között fellépő versengés okait, és tudja magyarázni lehetséges kimeneteleit (Gauze-elv).</p> <p>Értse a testtömeg, a testfelület és az élőhely átlaghőmérsékletének az összefüggését.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>5.1.2. Kölcsönhatások - Viselkedésbeli kölsönhatások</p>	<p>Értse a trágyázás jelentőségét, a szakszerűtlen műtrágyázás lehetséges következményeit. Legyen képes felismerni az összefüggést egy faj elterjedése és a környezeti tényezők között.</p> <p>Példákból ismerje fel az időleges tömörülést, családot, kolóniát, monogám párt, háremet.</p>	<p>Elemesse a társas viselkedés és a környezet kapcsolatát. Legyen tisztában az állatok és az ember kommunikációja közötti különbségekkel (jelek száma, elvontsága, objektivitás, hagyományok szerepe).</p> <p>Magyarázza a társas kapcsolatokban megnyilvánuló vonzódás lehetséges okait (pl. csoportos kohézió), ismerje fel a társas kapcsolatokat fenntartó hatásokat (pl. ivadék gondozás, rangsor), hozzon példákat ezek formáira (pl. behódolás, fenyegetés). Magyarázza az agresszió és az altruizmus szerepét és megnyilvánulásait emberek és állatok esetében.</p>
<p>- Ökológiai kölsönhatások</p>	<p>Ismertesse a szimbiózis, a versengés, az asztalközösség az antibiózis, az élősködés és a táplálkozási kölcsönhatás fogalmát, példák alapján azonosítsa ezeket a kölcsönhatástípusokat és tudjon rájuk példákat hozni.</p>	<p>Példákkal igazolja, hogy az egyes élőlény populációk közti kölcsönhatások sokrétűek.</p>

<p>5.2. Életközösségek (élőhelytípusok)</p> <p>5.2.1. Az életközösségek jellemzői</p>	<p>Értse a színteztettség kialakulásának okát.</p> <p>Tudja értelmezni az emberi tevékenység hatását az életközösségekre (pl. fajgazdagság, terület).</p>	<p>Ismerje fel és elemezze az életközösségek térbeli változatosságát (színteztettség, mintázat), előremutató (szukcesszió) és periodikus időbeli változásait, illetve tudjon példát hozni ezekre.</p> <p>Tudja magyarázni az emberi tevékenység (kaszálás, legeltetés, tókotrás, fakitermelés) hatását a szukcesszió folyamatára.</p> <p>Értse, hogy egy életközösség sokfélesége produktivitása és stabilitása összefügg.</p> <p>Legyen tisztában a degradáció fogalmával és ismerje fel ennek okait.</p>
<p>5.2.2. Hazai életközösségek</p>	<p><i>Jellemezzen egy iskolájához vagy lakóhelyéhez közeli terület élővilágát (élőhelytípusok, környezeti tényezők, talaj, uralkodó állat- és növényfajok, színteztettség, időbeni változások).</i></p> <p>A fajok és életközösségek jellemzésére használja a Növényismeret és Állatismeret könyveket. Tudja jellemezni egy terület ökológiai viszonyait az ott élő fajokat jellemző ökológiai mutatók (T-, W-, R-, N-, Zértékek) alapján.</p> <p>Egy tó feltöltődésének folyamatán keresztül mutassa be az életközösségek előrehaladó változásait.</p>	<p>Hasonlítsa össze az alábbi élőhelytípusokat: cserestölgyes, gyertyános-tölgyes, bükkös.</p> <p>Értse, hogy a klíma mellett egyéb tényezők is befolyásolhatják egy-egy terület növényzetét (pl. talajvízszint, alapkőzet) – leírások alapján tudja azonosítani ezen hatásokat.</p> <p>Ismertesse és értékelje az ember szerepét átalakításukban (természetes erdők - faültetvények, folyószabályozás, legeltetés).</p> <p>Ismertesse a szikes puszták jellemzőit, a szikes talaj kialakulásának feltételeit, a másodlagos szikesedést.</p> <p>Ismertesse a sziklagyepek előfordulásait, jellemző környezeti sajátosságait, az itt élő fajok természetvédelmi jelentőségét.</p> <p>Sorolja fel a sziklagyepeket fenyegető fontosabb károsító hatásokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Ismerje a gyomnövények megtelepedésének ökológiai okait.</p>	<p>Tudja, hogy különböző emberi hatásokhoz</p>
		<p>(mezőgazdaság, erdészeti fahasználat, taposás) különböző gyomfajok alkalmazkodhatnak.</p> <p>Értse, hogy a történelem során miként változtak a Kárpát-medence jellegzetes életközösségei (az elterjedő mezőgazdasági művelés, a folyószabályozás és a városiasodás hatásai).</p>
<p>5.3. Bioszféra - Globális folyamatok</p>	<p>Értelmezze a bioszférát globális rendszerként (pl. Gaiaelmélet); értse a bioszféra és abiotikus környezetének kölcsönös egymásra hatását. Legyen képes ebben az összefüggésben értékelni az ember szerepét és feladatait (környezettudatosság). Soroljon fel és magyarázzon civilizációs ártalmakat (feloldatlan stressz, alkoholizmus helytelen életmód, kábítószer-fogyasztás, túlzott gyógyszerfogyasztás, vegyszerek károsító hatásai).</p> <p>Tudjon példát mondani a természetes növény- és állatvilágot pusztító és védő emberi beavatkozásokra (pl. az esőerdők irtása, a monokultúrák hatása, kőolajszenyezés, nemzeti parkok, nemzetközi egyezmények). Hozzon példát hazai lehetőségeinkre és felelősségünkre (pl. vásárlási szokások).</p> <p>Tudja, hogy a globális problémák között tartjuk számon a népességszaporítást, a globális felmelegedést, a hulladékproblémát, a savasodást, az ózonpajzs elvékonyodását. Magyarázza ezek</p>	<p>Ismertesse példák segítségével a közlekedés (úthálózat) ökológiai hatásait.</p> <p>Ismerje a fenntartható gazdálkodás lehetőségeit, esettanulmány alapján magyarázza azokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>okait és következményeit, hozzá ezeket kapcsolatba az ökológiai válsággal.</p> <p>Magyarázza, hogyan függ össze az ökológiai válság társadalmi és gazdasági kérdésekkel. Értse az ökológiai lábnyom fogalmát.</p>	<p>Tudja, hogy a demográfiai és gazdasági növekedésnek a Földön anyagi- és energetikai korlátai vannak. Ismertesse a fenntartható fejlődés fogalmát</p>
<p>5.4. Ökoszisztéma 5.4.1. Anyagforgalom</p> <p>5.4.2. Energiaáramlás</p>	<p>Értelmezze, és példák segítségével mutassa be a termelők, a lebontók és a fogyasztók szerepét az életközösségek anyagforgalmában és energiaáramlásában.</p> <p>Fogalmazza meg a táplálkozási lánc és a táplálékhálózat különbségét.</p> <p>Magyarázza a peszticidek, mérgek felhalmozódását a táplálékláncban.</p> <p>Ismerje a szén és oxigén körforgásának fontosabb lépéseit (autotrófok és heterotrófok szerepe, humuszképződés, szénhidrogén- és kőszenképződés, karbonát-közetek keletkezése)</p>	<p>Tudja értelmezni az ökoszisztéma egyes tagjainak, valamint az ökoszisztéma és az abiotikus környezetének kölcsönhatásait.</p> <p>Leírások alapján legyen képes táplálékhálózatok megszerkesztésére, elemzésére és a kölcsönhatások alapján megállapítani a táplálékhálózat tagjainak jövőjét.</p> <p>Ábra segítségével elemezze a lebontó szervezetek, a nitrogényűjtő, a nitrifikáló és a denitrifikáló baktériumok szerepét a nitrogén körforgásában.</p> <p>Értse az összefüggést a produkció, biomassza és egyedszám fogalma között.</p> <p>Ökológiai piramisok, folyamatábrák elemzésével legyen képes értelmezni az anyag- és</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.4.3. Biológiai sokféleség		<p>energiaáramlás mennyiségi viszonyait az ökoszisztémákban.</p> <p>Értelmezze a sokféleséget különböző szinteken: genetikai diverzitás (az allél-összetétel változatossága), fajdiverzitás (a fajok száma és egyedszám-arányai) és ökológiai diverzitás (az ökológiai funkciók változatossága).</p> <p>Értse, miért fontos mindhárom szinten a sokféleség védelme.</p>
5.5. Környezet- és természetvédelem	Ismertesse a természetvédelem mellett szóló etikai, egészségügyi, kulturális és gazdasági érveket és a	
	<p>veszélyeztető tényezőket (pl. ...).</p> <p><i>Térképen ismerje fel hazánk nemzeti parkjait. Ismertesse a lakóhelyéhez legközelebb fekvő nemzeti parkot, ennek fontosabb értékeit.</i></p>	<p>Esettanulmányok alapján legyen képes felismerni és értelmezni a biodiverzitást veszélyeztető tényezőket és tudja feltárni ezek ökológiai következményeit.</p> <p>Tudjon javaslatot tenni a biodiverzitást veszélyeztető tényezők megelőzésére, hatásaik mérséklésére.</p> <p>Tudjon a szennyezés csökkentését ösztönző főbb gazdasági és jogi lehetőségekről (pl. adók, tiltás, határérték, bírság, polgári per). Tudja értékelni ezek hatékonyságát.</p> <p>Magyarázzon kísérletet a környezetszennyezés káros hatásainak bizonyítására.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

- Levegő	<p>Ismerje a fontosabb légszennyező anyagokat, ezek eredetét és károsító hatását (CO, CO₂, nitrogén-oxidok, ólom és ólomvegyületek, korom, por, halogénezett szénhidrogének).</p> <p>Értse a savas esők kialakulásának folyamatát és legyen tisztában következményeikkel.</p> <p>Értse az üvegházhatás kialakulását és lehetséges következményeit.</p> <p><i>Foglaljon állást a teendőről. Tudjon a teendőről szmogriadó esetén.</i></p>
- Víz	<p>Értelmezze a vizek öntisztuló képességének magyarázatát, korlátait.</p> <p>Ismertesse a fontosabb vízszennyező anyagokat Ismerjen fontosabb vízszennyező anyagokat (pl. nitrátok, peszticidek), ismerje a hőszennyezés fogalmát, a mechanikai és biológiai víztisztítás lényegét, lehetőségeit. Fogalmazza meg álláspontját a legfontosabb teendőről.</p>
- Energia, sugárzás	<p>Ismerje a lehetséges energiaforrásokat, azok hozzáférhetőségét és használatuk korlátait. Értse a megújuló és a nem megújuló energiaforrások közti különbséget.</p>
- Talaj	<p>Magyarázza meg a talajerózió okait, csökkentésének lehetőségeit.</p>
- Hulladék	<p>Ismerje a hulladék típusait, kezelésük lehetséges módját. Lássa a szelektív gyűjtés előnyét, összefüggését a feldolgozással, újrahasznosítással.</p>

6. Öröklődés, változékonyság, evolúció

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

6.1. Molekuláris genetika		
6.1.1. Alapfogalmak	<p>Ismerje és alkalmazza a gén, az allél, a genetikai kód, a kromoszóma, a rekombináció, a kromatinfonál és homológ kromoszóma fogalmakat.</p> <p>Ismerje az általános összefüggést a DNS, a fehérje aminosavsorrendje, térszerkezete és biológiai funkciója, valamint a tapasztalható jelleg között.</p>	<p>Értse a sejten belüli információáramlás főbb lépéseit: a DNS megkettőződés folyamata, a DNS \rightarrow mRNS átírása és az mRNS leolvasása.</p> <p>Értelmezze annak jelentőségét, hogy a genetikai kód általános érvényű.</p> <p>Használja a kodonszótárt.</p> <p>Kösse a fehérjeszintézis fázisait az eukarióta sejt alkotórészeihez.</p> <p>Magyarázza a baktériumok felhasználását emberi fehérje előállítására.</p>
6.1.2. Mutáció	<p>Hasonlítsa össze a mutációt és az ivaros szaporodást, mint a genetikai változékonyság forrásait.</p> <p>Ismerje a mutáció fogalmát, értelmezze evolúciós szerepét és lehetséges hatásait (hátrányos, közömbös, előnyös). Tudjon példát hozni ezekre, esettanulmány alapján. Ismertessen példát az emberi népességben többféle génváltozat tartós jelenlétére.</p> <p>Hasonlítsa össze a mutagén hatásokat (biológiai, kémiai és fizikai), hatásuk felismerésének problémáját, csökkentésük vagy kivédésük lehetőségeit. Tudja, hogy a mutagén és a rákkeltő (karcinogén) hatás gyakran jár együtt.</p> <p>Értse, hogy a genetikai rendellenességek (pl. Downkór) esélye növekszik a szülők életkorával.</p>	<p>A kodonszótár segítségével vezesse le különböző típusú pontmutációk következményeit az aminosavsorrendben.</p> <p>Magyarázza a sarlósejtes vérszegénység és az albinizmus genetikai hátterét, hatásait.</p> <p>Ismertesse a fenilketonúria öröklésmenetét, hatását, kezelésének módját (diéta).</p> <p>Hasonlítsa össze a gén-, kromoszóma- és genommutációkat (ploidiák). Tudja, hogy a kromoszómamutációk lehetnek szerkezetiek és számbeliek, hozzon ezekre példákat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>6.1.3. A génműködés szabályozása</p>	<p>Értse, hogy különböző felépítésű és működésű testi sejtjeink genetikai információtartalma azonos, de ezt mutációk megváltoztathatják. Magyarázza, hogy miért nem mindig aktív minden gén. Értelmezze, hogy a gének megnyilvánulását a hormonális állapot is befolyásolja.</p> <p>Ismertesse a jó- és rosszindulatú daganat, az áttétel fogalmát, néhány daganattípusra utaló jeleket (bőr-, emlő-, hereprosztata-, méhnyakrák), korai felismerésének jelentőségét.</p>	<p>Ismerje fel ábrán a laktóz-operon részeit, értelmezze szerepüket.</p>
<p>6.2. Mendeli genetika 6.2.1. Minőségi jellegek</p>	<p>Értelmezze a haploid, diploid, homozigóta és heterozigóta, genotípus és fenotípus fogalmakat.</p> <p>Ismertesse az öröklésmentek alaptípusait (dominánsrecesszív, intermediér és kodomináns). Esettanulmány alapján magyarázza a tesztelő keresztezésből levonható következtetéseket. Legyen képes családfák genetikai elemzésére.</p> <p>Soroljon fel ember esetében dominánsan, illetve recesszíven öröklődő jelleget.</p> <p>Tudja levezetni a dominanciaviszonyok ismeretében egy egygénés enzimbetegség, az Rh- és AB0vércsoportok öröklődését. Legyen képes családfák genetikai elemzésére.</p> <p>Magyarázza az ivarsejtek szerepét az ivar meghatározásában.</p> <p>Magyarázza példákon a génkölcsonhatás fogalmát, és azt, hogy a legtöbb tulajdonság csak így magyarázható.</p>	<p>Értelmezze Mendel kutatási módszerét, hozza összefüggésbe a valószínűség és gyakoriság fogalmával.</p> <p>Adja meg Mendel következtetéseinek érvényességi korlátait, ennek okait (kapcsoltság, sejttagon kívüli öröklés).</p> <p>Magyarázza, miért alkalmas alanya az <i>ecetmuslica</i> a genetikai vizsgálatoknak.</p> <p>Tudjon két gén két-két allél, illetve egy gén háromhárom alléljával, és letális alléllal kapcsolatos számításokat végezni.</p> <p>Legyen képes családfa alapján következtetni egy jelleg öröklésmentére.</p> <p>Értelmezze és elemezze a nemhez kötött öröklést a vérzékenység és a szintévesztés példáján.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>6.2.2. Mennyiségi jellegek</p>	<p>Ismerje fel génkapcsoltság tényét, magyarázatát (azonos kromoszóma).</p> <p>Ismerjen fel öröklődő mennyiségi tulajdonságokat és hajlamokat az élővilágban és az emberi öröklésben.</p> <p>Hasonlítsa össze a mennyiségi jellegeket és a minőségi jellegeket kialakító gének hatásait (sok gén, jelentős környezeti hatás).</p> <p>Értse, hogy a nemesítés (pl. hibridvetőmagok előállításának) célja sokszor mennyiségi jellegek megváltoztatása.</p> <p>Esettanulmányok alapján értelmezze az öröklött és a környezeti hatások kapcsolatát (ikervizsgálat, környezetváltoztatás).</p>	<p>Két gén kölcsönhatásának jellegére tudjon következtetni a második utódnemzedék arányaiból s tudja levezetni leírás alapján az öröklésmenetet.</p> <p>Közölt adatok ismeretében következtessen 2 gén két allélos öröklésben a kapcsoltság és a rekombináció tényére és tudja levezetni leírás alapján az öröklésmenetet.</p> <p>Értse a kapcsoltság, a rekombinációs gyakoriság és a genetikai térképezés módszerének összefüggését.</p> <p>Ábrán ismerje fel és magyarázza, hogy a mennyiségi jellegek eloszlása a populációban haranggörbéhez közelít.</p>
<p>6.3. Populációgenetika és evolúciós folyamatok 6.3.1. Ideális és reális populáció</p>	<p>Tudja, hogy a populációk genetikai szempontból allél- és genotípus gyakoriságokkal jellemezhetők. Magyarázza, miért jelentik a mutációk a populációk genetikai változatosságának forrását.</p> <p>Példák alapján értelmezze az irányító, a stabilizáló és a szétválasztó szelekció fogalmát, kapcsolja össze ezeket a fajkeletkezés elméletével.</p>	<p>Lássa a matematikai modellt és a megfigyelhető biológiai folyamatok összefüggését.</p> <p>Értelmezze az ideális populáció fogalmát, feltételeit.</p> <p>Értelmezze a Hardy-Weinberg összefüggést 1 gén 2 allélos számítások esetén.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>6.3.2. Adaptív és nem adaptív evolúciós folyamatok</p>	<p>Értse a populáció nagyságának természetvédelmi jelentőségét.</p> <p>Írja le az evolúció darwini modelljét a természetes szelekció útján.</p> <p>Ismertessen adaptív és nem adaptív jellegű evolúciós folyamatokat, illetve egy példa alapján ítélje meg, hogy a folyamat milyen típusba sorolható.</p> <p>Értelmezze a homológia és analógia fogalmát, a konvergens és divergens fejlődést, tudjon példaként ilyen fejlődésű szerveket, élőlényeket bemutatni.</p> <p>Tudjon példákat említeni az evolúció közvetlen bizonyítékaira (zárvány, kövületek, lenyomat, lerakódás).</p>	<p>Értelmezze a születési és halálozási ráta fogalmát, ezek függését a populációsűrűségtől.</p> <p>Értelmezze a kihalási küszöb fogalmát, kapcsolatát a genetikai sodródással és a beltenyészet következtében föllépő leromlással. Magyarázza el ennek természetvédelmi vonatkozásait (fajmegőrzés).</p> <p>Értse a beltenyésztés és a nem véletlenszerű párválasztás biológiai hatásait.</p> <p>Értelmezzen az evolúció szintjeire vonatkozó elméleteket (gén, csoport, kulturális).</p> <p>Magyarázza a relatív és az abszolút (C^{14}/C^{12}) kormeghatározás fogalmát. Értelmezze az élő kövület fogalmát, hozzon rá példát.</p> <p>Ismertesse a pollenanalízis és az évgyűrűelemzés módszerét, az ebből levonható következtetéseket.</p> <p>Értse az evolúció közvetett bizonyítékait (DNS homológia, molekuláris törzsfák, genetikai kód, sejtes felépítés, homológ szervek, az embriók hasonlósága, funkciójukat vesztett szervek léte).</p> <p>Értelmezze, hogy miért jelenthet a házasítás genetikai beavatkozást.</p>
<p>6.3.3. Biotechnológia</p>	<p>Értelmezze a klón fogalmát.</p> <p>Ismertessen néhány példát a genetikai technológia alkalmazására (inzulintermeltetés, génátvitel haszonnövénybe, klónozott fajták a mezőgazdaságban).</p>	<p></p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.3.4. Bioetika	<p>Ismerjen a géntechnológia mellett és ellen szóló érveket.</p> <p>Lássa a genetikai tanácsadás lehetőségeit, alkosson véleményt szerepéről.</p> <p>Ismertesse a humángenetika sajátos vizsgálati módszereit, a módszer korlátait (családfaelemzés, magzati diagnosztika), etikai megfontolásait.</p> <p>Ismerje a Human Genom Program lényegét, jelentőségét.</p>	
<p>6.4. A bioszféra evolúciója</p> <p>6.4.1. Prebiológiai evolúció</p> <p>6.4.2. Az ember evolúciója</p>	<p>Tudja ábrák alapján összehasonlítani az emberszabású majmok és az ember vonásait.</p> <p>Ábrák segítségével magyarázza, hogy egy töredékes koponyából következtetéseket lehet levonni az adott emberelőd tulajdonságairól.</p> <p>Értse, hogy az ember evolúciója során kialakult nagyraszok értékükben nem különböznek; a biológiai és kulturális örökség az emberiség közös kincse.</p>	<p>Tudja, hogy a biológiai evolúciót fizikai és kémiai evolúció előzte meg. Esettanulmányok alapján tudjon értelmezni az élőlények anyagainak kialakulására vonatkozó kísérleteket és az első sejtek kialakulására vonatkozó elméleteket. Értse Miller kísérletét és annak jelentőségét.</p> <p>Leírások alapján tudja értelmezni a korai emberfélék és a <i>Homo</i> nemzetség evolúciójának főbb lépéseit, pl. az agytérfogat változásai, testtartásra utaló bélyegek, tűz- és eszközhasználat alapján.</p>

FÖLDRAJZ

(FÖLDÜNK ÉS KÖRNYEZETÜNK)

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Az érettségi vizsgán a vizsgázónak a földrajzi-környezeti **ismereteiről**, valamint az alábbi földrajzzal kapcsolatos **kompetenciáknak** – adott vizsgaszintnek megfelelő – elsajátításáról kell számot adnia:

- földrajzi-környezeti ismeretek alkalmazása a mindennapokban tapasztalható természeti, társadalmi-gazdasági és környezeti jelenségek, folyamatok magyarázatában, értelmezésében;
- különböző fajtájú térképeken közölt információk olvasása, értelmezése;
- kontúrtérképes feladatok megoldása;
- egyszerű gyakorlati és alapvető számítási feladatok elvégzése, az eredmények értelmezése;
- földrajzi-környezeti tartalmú információkkal kapcsolatos egyszerű vázlatrajzok, folyamatábrák, keresztmetszeti rajzok és térképvázlatok készítése;
- szövegalkotás és szövegértés földrajzi tartalmú témákhoz kapcsolódóan;
- az ismeretanyag belső összefüggéseinek felismerése, több témakör ismeretanyagának logikai összekapcsolását igénylő, összetett feladatok megoldása;
- földrajzi-környezeti tartalmú információhordozók használata, információk feldolgozása, értelmezése és etikus felhasználása;
- földrajzi-környezeti szemlélet és gondolkodásmód alkalmazása feladatmegoldások, szóbeli és írásbeli témakifejtések során.

A földrajz érettségi vizsgakövetelmény tartalmazza az általános iskolai regionális földrajzi tananyagot is. Ezért a vizsga sikeres teljesítéséhez szükség van az általános iskolában tanultak szintézisére, valamint a középiskolában elsajátított ismeretek alapján történő újraértelmezésre. A részletes vizsgakövetelményekben nincs felsorolva a vizsga sikeres teljesítéséhez szükséges topográfiai követelmény, a kerettantervben megadott topográfiai fogalmak egyben a vizsgakövetelményt is jelentik. Az általános fogalmakat csak abban az esetben emeli ki a követelményrendszer, ha azok eltérnek a korábban megszokott gyakorlattól. Az egyes témakörök eltérő részletezettséggel jelennek meg. Részletesebb kifejtés akkor olvasható, ha a hagyományoshoz képest új ismeretekkel és képességekkel kapcsolatos követelmények fogalmazódnak meg.

A közép- és emelt szintű részletes vizsgakövetelményeket tartalmazó táblázatban az emelt szint oszlopa csak a középszintet meghaladó követelményeket tartalmazza, de az emelt szintű vizsga természetesen magába foglalja a középszintű követelményeket is.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Térképi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A térkép	<p>Magyarázza a kicsinyítés mértéke és a méretarány közötti kapcsolatot.</p> <p>Ismertesse a domborzatábrázolás különböző módszereit.</p> <p>Ismerje fel térképen a domborzati formákat.</p> <p>Használja információszerezés során és feladatokban a szintvonal, a magassági számok és a relatív magasság fogalmát.</p> <p>Ismerje a földrajzi fókhalózat jellemzőit.</p> <p>Készítsen térkép vázlatot, és alakítsa ki a jelrendszerét.</p> <p>Használja feladatmegoldásai során a tematikus térképen közölt információkat.</p>	<p>Ismertesse a térképkészítés fejlődését, tudjon olyan korlátokat és vívmányokat említeni, amelyek befolyásolták.</p> <p>Következtessen a nagy, a közepes és a kis méretarányú, illetve különböző tartalmú térképek felhasználási lehetőségeire.</p> <p>Igazolja példákkal, hogy a térképek készítésekor a különböző ábrázolási célok érdekében különböző módszereket alkalmaznak.</p> <p>A vetület fogalma, a legelterjedtebb vetülettípusok és jellemzőik összehasonlítása, alkalmazhatóságuk korlátai.</p>

<p>1.2. Tájékozódás a térképen és a térképpel</p>	<p>Értelmezze a térkép jelei, színei és számai által közölt információkat. Mérjen és határozzon meg távolságot térképi egyenes és görbe vonal mentén különböző eszközök segítségével. Oldjon meg egyszerű számítási feladatokat a méretarány felhasználásával.</p> <p>Olvassa le a tényleges magasságot, számítsa ki a viszonylagos magasságot térképi információk alapján.</p> <p>Végezzen helymeghatározási és tájékozódási feladatokat térképen és térképpel.</p> <p>Oldjon meg tájékozódási, számítási</p>	<p>Határozzon meg távolságot az Egyenlítő vagy valamely hosszúsági kör mentén fokhálózat segítségével.</p> <p>Számítson területet arányszám felhasználásával.</p> <p>Oldjon meg a méretarány használatát igénylő számítási feladatokat. Szerkesszen metszetet a szintvonalas térkép alapján.</p>
	<p>feladatokat a fokhálózat használatával.</p> <p>Olvasson le információkat különböző méretarányú és tartalmú térképekről és tömbszelvényekről, elemezze és vesse össze azokat.</p> <p>Végezzen összehasonlító elemzést tematikus térképekkel.</p>	
<p>1.3. Távérzékelés és térinformatika</p>	<p>Ismertesse a légi- és az űrfelvételek felhasználási lehetőségeit, tudjon példát mondani alkalmazásukra.</p> <p>Azonosítson környezeti elemeket térképvázlattal vagy térképpel történő összevetés alapján légi- és űrfelvételeken.</p> <p>Ismerje a GPS működési elvét és jelentőségét.</p>	<p>Ismertesse a műholdak csoportosítását pályatípus és feladat alapján. Emelje ki a földmegfigyelő műholdcsaládokat. Mutassa be a műholdfelvételek készítésének elvét, a műholdfelvételek típusait és alkalmazásuk lehetőségeit.</p> <p>Olvasson le tényeket légi- és űrfelvételekről.</p> <p>Ismertesse a földrajzi információs rendszer (GIS) szerepét.</p>

2. Kozmikus környezetünk

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>2.1. A csillagászati ismeretek fejlődése. A Világegyetem</p>	<p>Ismertesse a Naprendszer helyét, a Tejútrendszer alakját, méreteit.</p> <p>Igazodjon el a csillagászati nagyságrendekben.</p> <p>Különítse el a csillagok és a bolygók tartalmi jegyeit.</p>	<p>Mutassa be a naptávolság, a hőmérséklet és az anyageloszlás összefüggéseit.</p> <p>Ismertesse a csillagászat történeti fejlődésének jelentősebb állomásait.</p> <p>Értelmezze a csillagképek látszólagosságát, tudjon példákat mondani.</p>
<p>2.2. A Nap és kísérői</p>	<p>Sorolja fel a Naprendszert alkotó égitesteket.</p> <p>Ismertesse a Nap jellemzőit (mérete, távolsága a Földtől, anyagi összetétele, belső és felszíni hőmérséklete).</p> <p>Mutassa be a Nap földi életet meghatározó szerepét, legfontosabb sugárzásait és azok légköri következményeit.</p> <p>Tudja megkülönböztetni a nap- és holdfogyatkozás kialakulásának okait.</p> <p>Sorolja fel a Föld- és a Jupiter-típusú bolygókat, sorrendjüket, mutassa be közös és egyedi jellemzőiket.</p> <p>Ismertesse a Hold mozgásának</p>	<p>Ismertesse a Nap gömbhéjas szerkezetét, a Nap szféráinak jelenségeit és ezek hatását a földi életre.</p> <p>Elemesse a Naprendszer bolygóiról készült adatsorokat.</p> <p>Magyarázza meg a holdfázisok és a nap- és holdfogyatkozások</p>
	<p>sajátosságát, értse a holdfázisok váltakozásának okát.</p> <p>Különböztesse meg a nap- és a holdfogyatkozás jelenségét, valamint okait.</p> <p>Magyarázza a meteor és meteorit közötti különbséget.</p>	<p>kialakulását, készítsen egyszerű ábrát a jelenségekről.</p> <p>Jellemezze a Hold felszínét, bizonyítsa a felszíni hőmérséklet és a légkörhiány összefüggését.</p> <p>Magyarázza a törpebolygó mint égitest kialakulását.</p> <p>Mutassa be az üstökösök felépítésének jellemzőit, mozgásának jellemzőit, jellegzetes formájuk kialakulását.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.3. A Föld és mozgásai</p> <p>Tengely körüli forgás</p> <p>Nap körüli keringés</p>	<p>Legyen tisztában a Föld méreteivel (sugár, Egyenlítő). Ismertesse az eltérítő erő hatásait. Mutassa be egyszerű rajzzal a napsugarak hajlásszöge és a szoláris éghajlati övezetek kialakulása közötti összefüggést.</p> <p>Magyarázza a nappalok és az éjszakák váltakozását. Ismerje az égitestek látszólagos napi K-Ny-i járását, a forgás Ny-K-i irányát. Alkalmazza az alapvető átváltásokat: 15 hosszúsági fok = 1 óra időkülönbség = 1 időzóna, 1 hosszúsági fok = 4 perc időkülönbség. Számítsa ki a helyi és a zónaidőt.</p> <p>Ismerje a keringés pályájának jellemzőit, a keringés idejét. Értelmezzen a keringéssel kapcsolatos ábrákat. Ismerje a tavaszi és az őszi napéjegyenlőség, a nyári és a téli napforduló fogalmát és időpontját. Mutassa be a forgástengely ferdesége és az évszakok kialakulása közötti összefüggést.</p>	<p>Bizonyítsa a Föld alakja és tengely körüli forgása közötti összefüggést. Hasonlítsa össze a Vénusz, a Mars és a Föld felszíni és légköri folyamatait.</p> <p>Magyarázza meg a nappalok és éjszakák hosszának a változását. Számítsa ki a Nap delelési magasságát a nevezetes időpontokban bármely földrajzi helyen. Alkalmazza feladatmegoldás során a dátumválasztó vonal következményét.</p>
<p>2.4. Az űrkutatás szerepe a Naprendszer megismerésében</p>	<p>Mondjon példákat az űrkutatás eredményeinek gyakorlati hasznosítására. Nevezzen meg az űrkutatáshoz kapcsolódó magyar vonatkozású eredményeket.</p>	<p>Mutassa be az űrkutatás legfontosabb mérföldköveit. Sorolja fel az űrkutatás eszközeit, és ismerje azok funkciójait. Ismertesse a mesterséges holdak típusait és szerepüket a mindennapi életben. Mutassa be a mesterséges égitestek,</p>
		<p>szondák jelentőségét a Naprendszer, a Tejútrendszer és más galaxisok, exobolygók megismerésében szövegek alapján.</p>

3. A geoszférák földrajza

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. A kőzetburok		
3.1.1. Földtörténet	<p>Ismertesse a földtörténeti korbeosztás nagy egységeit. Tudja időbeli sorrendjüket és hozzávetőleges időtartamukat, ismerje az egyes földtörténeti idők meghatározó eseményeit, képződményeit, területi előfordulásukat.</p> <p>Fogalmazza meg a légkör, a vízburrok és a bioszféra fejlődésének kapcsolatát a földtörténeti eseményekkel.</p>	<p>Hasonlítsa össze a relatív és az abszolút kormeghatározás elveit, módszereit.</p> <p>Értelmezze a geoszférák fejlődését és azok kölcsönhatásait (öslégkör, ósóceán, bioszféra).</p> <p>Ismertesse az őskontinensek (Pangea, Laurázsia, Gondwana) kialakulásának folyamatát, feldarabolódásuk és összekapcsolódásuk következményeit.</p> <p>Legyen tisztában a jégkorszak fogalmával, tudjon következményeket említeni.</p>
3.1.2. A Föld gömbhéjas szerkezetének jellemzői	<p>Mutassa be a Föld gömbhéjas szerkezetét, tudjon a témához kapcsolódó ábrát elemezni.</p> <p>Ismertesse ábrák segítségével a Föld belsejének fizikai jellemzőit, és tudjon példát mondani következményeire.</p> <p>Értelmezze az asztenoszféra áramlásainak és a kőzetlemezek mozgásainak kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be a geotermikus gradiens gazdasági jelentőségét példák alapján.</p>	<p>Igazolja példákkal a geoszférák közötti kapcsolatokat.</p> <p>Hasonlítsa össze adatok és ábrák alapján az egyes gömbhéjak jellemző kémiai, ásványtani összetételét, hőmérsékleti, nyomás- és sűrűségviszonyait.</p> <p>Mutassa be a földmágnesség és a tájékozódás kapcsolatát.</p>
3.1.3. A kőzetlemezek és – mozgásaik következményei	<p>Ismerje a kőzetlemez és a földkéreg fogalmát, jellemezze a szerkezetét.</p> <p>Hasonlítsa össze a kontinentális, az óceáni kőzetlemezt.</p> <p>Nevezze meg és csoportosítsa felépítésük szerint a nagy kőzetlemezeket.</p> <p>Mutassa be a lemezmozgások okait, típusait és azok következményeit.</p>	<p>Készítsen önállóan ábrát a kőzetburok felépítéséről.</p> <p>Soroljon fel topográfiai példákat a kőzetlemez-határookra, és mutassa meg, ismerje fel azokat a térképen.</p> <p>Mutassa be a geológiai erők megnyilvánulásait a kőzetlemezek mozgásának és következményeinek összekapcsolásával. Készítsen és magyarázzon</p>

	<p>Értelmezze a vulkáni tevékenység és a kőzetlemez-mozgások kapcsolatát. Mutassa be ábra segítségével a magmás ércképződés folyamatát. Csoportosítsa a vulkánokat működésük, alakjuk és a kitörés helye szerint. Mutasson meg térképen és ismerjen fel térképvázlatban vulkáni övezeteket és vulkánokat.</p> <p>Mondjon példát az utóműködésre és annak gazdasági jelentőségére. Magyarozza a földrengés kialakulásának okát, kapcsolatát a vulkánossággal és a lemezszegélyekkel. Mondjon példákat a pusztítás elleni védekezés és kárenyhítés lehetőségeire.</p>	<p>kőzetlemez-mozgásokkal kapcsolatos folyamatábrákat. Ismertesse a vulkáni működés jellegét és helyét meghatározó tényezőket. Magyarozza a nehéz-, a színes- és nemesfémércek képződését, és támassza alá ezt példákkal. Magyarozza példa segítségével az ún. „forró pontok” feletti vulkánosságot.</p> <p>Ismerje a földrengésérősség mérésének elvét, a rengések kísérőjelenségeit. Ismerje a rengésfészek, rengésközpont kapcsolatát.</p>
<p>3.1.4. A hegységképződés</p>	<p>Mutassa be a hegységképződés típusait, kapcsolatát a kőzetlemezek tulajdonságaival és mozgásaival. Mondjon ezekre példákat. Ismertesse a gyűrődés és a vetődés folyamatát, összefüggésüket a szerkezeti mozgásokkal, illetve a gyűrt- és röghegységek kialakulásával. Mondjon példákat típusaikra, formáikra. Különböztesse meg ábrákon, képeken a gyűrt- és a röghegységeket formakincsük alapján. Csoportosítsa a hegységeket szerkezetük, magasságuk és formakincsük alapján.</p>	<p>Mutassa be a hegységképződési szakaszok összefüggéseit. Rajzoljon és elemezzen a hegységképződéshez kapcsolódó egyszerű folyamatábrákat.</p>
<p>3.1.5. A kőzetburok (litoszféra) építőkövei, ásványkincsek</p>	<p>Hasonlítsa össze az ásványok és a kőzetek jellemzőit. Ismertesse a kőszenek, a kősó és a szénhidrogének keletkezését. Sorolja be keletkezés szerint,</p>	<p>Magyarozza és mutassa be példákon a lemezmozgások, a kőzetek keletkezése és átalakulása kapcsolatát, a kőzetek anyagainak körforgását.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>csoportosítsa és ismerje fel az alábbi ásványokat, kőzeteket: kősó, mészkő, dolomit, homok, homokkő, lösz, kőszénfajták, kőolaj, agyag, bauxit, gránit, andezit, bazalt, riolit, vulkáni tufák, márvány, palás kőzetek.</p>	<p>Ismerje fel a kéregszerkezet és az ásványkincsek előfordulása közötti kapcsolatokat.</p> <p>Csoportosítsa összetételük alapján a magmás kőzeteket.</p> <p>Mutassa be a magmás és üledékes</p>
	<p>Mondjon példát az előfordulásukra és a felhasználásukra.</p> <p>Jellemezze a bazaltot, az andezitet és tufáikat, a gránitot, a mészkövet és a lösz.</p> <p>Mutassa be az ércek gazdasági hasznosítását példák alapján.</p> <p>Ismertesse a kőszén és a szénhidrogének keletkezését.</p> <p>Ismerje fel a bányászat, a fosszilis energiahordozók kitermelésének és felhasználásának környezeti következményeit információgyűjtés és –feldolgozás alapján.</p>	<p>ércképződést.</p> <p>Értelmezze a nagy tömegű kőzetátalakítás és a fenntarthatóság kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be a bányászat károkozásának mérséklését és a rekultiváció lehetőségeit példákban.</p>
<p>3.1.6. A Föld nagyszerkezeti egységei</p> <p>Ösföldek</p> <p>Röghegységek</p>	<p>Ismertesse a Föld nagyszerkezeti egységeit.</p> <p>Tudjon példákat mondani a nagyszerkezeti egységek előfordulására, és mutassa meg ezeket a térképen, ismerje fel a térkép vázlaton.</p> <p>Mutassa be a nagyszerkezeti egységek és a jellemző ásványkincselőfordulások kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be ábra és kép segítségével az ösföldek, a röghegységek és a gyűrthegységek formakincsét.</p> <p>Ismertesse az ősmasszívumok szerkezeti (fedett, fedetlen) és morfológiai (hegyvidék, lépcsős vidék, letarolt síkság, táblás vidék) típusait.</p> <p>Ismertesse a Kaledóniai-, a</p>	<p>Mutassa be a Föld nagyszerkezeti egységeinek kialakulását és átalakulásukat a földtörténeti idők folyamán.</p> <p>Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a nagyszerkezeti egységeket.</p> <p>Magyarázza a nagyszerkezeti egységek formakincsének kialakulását.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Gyűrthegységek	<p>Variszkuszi-hegységrendszer tagjait, jellemezze a szerkezetüket.</p> <p>Sorolja fel az Eurázsiai- és a Pacifikus-hegységrendszer tagjait. Hasonlítsa össze a két hegységrendszert.</p>	
Süllyedékterületek, síkságok	<p>Csoportosítsa a síkságokat tengerszint feletti magasságuk és keletkezésük szerint. Tudjon példát az egyes típusokra.</p> <p>Mutassa be gazdasági jelentőségüket</p>	
3.1.7. A földfelszín formálódása	<p>Támassa alá példákkal a geológiai és a földrajzi erők (köztük az ember), valamint az ember szerepét a</p>	<p>Értelmezze a geológiai erők és a földrajzi erők harcát. Mutassa be a földrajzi erők</p>
	<p>felszínformálódásban (lepusztulás, szállítás, felhalmozás).</p> <p>Ismerje fel képeken, ábrákon, modelleken a felszínformákat (mélyföld, alföld, fennsík, dombság, közép-hegység, magashegység, völgy, medence, hátság). Mondjon példát az egyes felszínformákra a kontinensek és hazánk területéről. Mutassa meg a térképen és ismerje fel a térképvázlatban.</p> <p>Ismerje fel a földrajzi erőket az aprózódás és a mállás; a lepusztulás és a felhalmozódás, feltöltődés; az üledékképződés és az üledékes kőzetek keletkezése folyamatában.</p>	<p>munkája és a földrajzi övezetesség összefüggéseit.</p> <p>Ismerje fel, különböztesse meg képeken, ábrákon a felszínformákhoz kapcsolódó tájakat, helyezze el ezeket a kontinenseken és a földrajzi övezetekben.</p> <p>Különböztesse meg a kontinensek területét gyarapító és fogyasztó folyamatokat.</p> <p>Mutassa be a szárazföldek és a tengerek mindenkori földgömbi helyzetének természetföldrajzi és környezeti következményeit a mai földrészek kialakulásához vezető állapotok példáin.</p>
3.1.8. A talaj	<p>Ismertesse a talaj szerkezetét, szintjeinek jellemzőit.</p>	<p>Mutassa be a talajképződés folyamatát.</p> <p>Jellemezze a talajt mint a legösszetettebb és a társadalmigazdasági folyamatok miatt legsérülékenyebb környezeti képződményt.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Nevezze meg és jellemezze az elterjedt zonális és azonális talajokat (pl. mezőségi talaj, barna erdei talaj, podzol, trópusi vörösföld, szikes), tudjon példát mondani földrajzi elhelyezkedésükre.</p> <p>Mutassa be példák alapján a talajt veszélyeztető környezeti folyamatokat és a veszély mérséklésének lehetőségeit.</p>	<p>Mutassa be az elterjedt zonális és azonális talajok kialakításában szerepet játszó tényezőket, bizonyítsa az éghajlat meghatározó szerepét.</p> <p>Mutassa be tematikus térképek összevetésével az éghajlat, a talajtípusok és a gazdálkodás összefüggéseit.</p> <p>Bizonyítsa a domborzati jellemzők, a gazdálkodási mód és a talajpusztulás összefüggéseit. Igazolja példák alapján a fenntarthatóság és a talaj kapcsolatát a különböző éghajlati övekben.</p> <p>Mutassa be a talaj környezeti hatásjelző szerepét.</p>
3.2. A levegőburok		
3.2.1. A légkör kialakulása, anyaga és szerkezete	<p>Sorolja fel és csoportosítsa a légkört alkotó anyagokat.</p> <p>Ismertesse a légkör szerkezeti felépítését, a szférák jellemzőit és a bennük lezajló változások lényegét.</p> <p>Elemessen a témához kapcsolódó ábrát.</p> <p>Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat.</p>	<p>Ismertesse a légkör fejlődését, összetételének változását, az ózonréteg kialakulását.</p> <p>Támassza alá példákkal a légkör gazdasági jelentőségét.</p>
3.2.2. A levegő felmelegedése	<p>Magyarázza a levegő felmelegedését a földrajzi helyzet, a napsugarak hajlásszöge alapján.</p> <p>Bizonyítsa példákkal a felmelegedést és a lehűlést módosító tényezők szerepét.</p>	<p>Ismerje a hőmérséklet gazdasági jelentőségével kapcsolatos fogalmakat (tenyészidőszak, hőösszeg, napfénytartam).</p>

	<p>Fogalmazza meg a felmelegedés és a lehülés törvényszerűségeit. Értelmezze ábra segítségével az üvegházhatás kialakulását, jelentőségét. Mutassa be a hőmérséklet napi és évi járásának folyamatát és összefüggését a Föld fő mozgástípusaival. Számítsa ki a napi és az évi középhőmérsékletet, a napi, az évi közepes és az abszolút hőingadozást.</p> <p>Ábrázoljon grafikusán hőmérsékleti adatokat, hasonlítsa össze és elemezzen hőmérsékleti tematikus térképeket. Ismerje fel a napsugárzás és az energetika kapcsolatának példáit.</p>	<p>Ismertesse a felmelegedést meghatározó és módosító tényezőket, valamint hatásuk gazdasági-energetikai hasznosíthatóságának példáit.</p>
<p>3.2.3. A levegő mozgása</p>	<p>Ismerje a légnyomás és az izobár fogalmát. Magyarázza a légnyomás változásának okát és kapcsolatát a szél kialakulásával, a Föld forgásából származó eltérítő erő szerepét a légáramlás irányának kialakulásában.</p> <p>Mutassa be a magas és alacsony légnyomású, a leszálló és felszálló légáramlású övezetek kialakulásának okait. Ismertesse az állandó szélrendszerek (passzátszelek, nyugatias szelek, sarki szelek) jellemzőit és kialakító tényezőiket. Ismerje a hőmérsékleti egyenlítő fogalmát és szerepét.</p>	<p>Nevezzen meg trópusi ciklonokat, helyi szeleket, szélrendszereket (tornádó, parti szél, hegy-völgyi szél, városi szél), mutassa be jellegzetességeiket. Ismerje a főn kialakulását és jelentőségét. Mutassa be ábra segítségével a függőleges légmozgások és a szelek kapcsolatát.</p>

	<p>Mutassa be az általános légkörzés rendszerét egyszerű rajzon.</p> <p>Mutassa be a monszunszél évszakos irányváltozását és következményeit a mérsékelt és a forró övezetben.</p> <p>Ismertesse a mérsékelt övezeti ciklon és anticiklon jellemzőit, kialakulásuk fő térségeit.</p> <p>Mutassa be hatásukat az időjárásra és az éghajlatra.</p> <p>Magyarázza a hidegfront és a melegfront kialakulásának feltételeit, hasonlítsa össze jellemzőiket.</p> <p>Elemezze hatásukat a mindennapi életre.</p>	<p>Tárja fel a futóáramlás szerepét.</p> <p>Ismertesse a passzát és a forró övezeti monszun szélrendszer kapcsolatát.</p> <p>Készítsen magyarázó ábrát a monszun szélrendszerek kialakulásáról.</p>
<p>3.2.4. Felhő- és csapadékképződés</p>	<p>Alkalmazza a légköri folyamatok bemutatása során a következő fogalmakat: tényleges- és viszonylagos vízgőztartalom, telítettség, túltelítettség, harmatpont, kicsapódás, halmazállapot-változás.</p> <p>Ismertesse a csapadékképződés feltételeit, mutassa be ábra segítségével a felhő- és csapadékképződés folyamatát.</p> <p>Magyarázza a különböző hulló és talajmenti csapadékfajták kialakulásának folyamatát.</p> <p>Támassza alá példákkal a csapadék gazdasági jelentőségét.</p>	<p>Ismerje fel a főbb felhőtípusokat.</p> <p>Értse, mikor és miért alakulnak ki, milyen időjárást eredményeznek.</p> <p>Oldjon meg vízgőztartalomszámítási feladatokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.2.5. Az időjárás és az éghajlat</p>	<p>Mutassa be az időjárási és éghajlati elemek változásainak folyamatát, okait.</p> <p>Mutassa be az időjárás-jelentés és előrejelzés jelentőségét a mindennapi életben és a gazdaságban.</p> <p>Hasonlítsa össze az éghajlati elemekkel kapcsolatos tematikus térképeket és klímadiagramokat, szerkesszen adatokból diagramot, dolgozzon fel szöveges forrásanyagot.</p> <p>Ismerjen fel légköri képződményeket időjárási térképeken és műholdfelvételeken.</p> <p>Értelmezzen szöveges és képi időjárás-előrejelzést, vonjon le</p>	<p>Igazolja példákkal a légkör egységes rendszerként való működését, fogalmazzon meg a Föld éghajlatára vonatkozó törvényszerűségeket, szabályokat.</p> <p>Mondjon példákat az időjárásváltozások biológiai hatásaira. Mutassa be az időjárás okozta veszélyhelyzetekre való felkészülést lehetőségeit, a helyes és másokért is felelős magatartás jellemzőit.</p>
	<p>következtetéseket az időjárási adatokból.</p> <p>Ismerje fel az időjárási veszélyhelyzeteket információk alapján, nevezzen meg megelőzési és védekezési módokat.</p>	
<p>3.2.6. A szél és a csapadék felszínformáló tevékenysége</p>	<p>Mutassa be a szél és a csapadék pusztító, szállító és építő felszínalakító munkáját. Ismerje fel a pusztító és építő tevékenység által létrehozott jellemzői formákat ábrákon és képeken.</p> <p>Igazolja példákkal a szél és a csapadék felszínformáló tevékenységének gazdasági következményeit.</p>	<p>Nevezze meg a felszínformáló tevékenységet befolyásoló tényezőket.</p> <p>Bizonyítsa az összefüggést a szél és a csapadék felszínformálása és a többi természetföldrajzi tényező között.</p> <p>Következtessen a szél és a csapadék által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira.</p>

<p>3.2.7. A légszennyezés következményei</p>	<p>Nevezze meg a legnagyobb légszennyező forrásokat. Mutassa be példák alapján a szennyeződés élettani, társadalmigazdasági stb. következményeit. Dolgozzon fel és értelmezzen légszennyezési adatokat, információkat.</p>	<p>Következtessen a levegő minőségére az összetétel változását bemutató adatsorokból. Érveljen az egyén felelőssége és lehetőségei mellett a károsítás mérséklésében, a légköri folyamatok egyensúlyának megőrzésében. Mutassa be példák alapján az emberi tevékenység ózonréteget károsító hatásait, következményeit, a szennyezés csökkentésének lehetőségeit. Mutassa be a társadalmi eredetű éghajlatváltozások okait és következményeit.</p>
<p>3.3. A vízburok földrajza</p>		
<p>3.3.1. A vízburok kialakulása és tagolódása, tulajdonságai és mozgásai</p>	<p>Mutassa be a vízburok tagolódását, az egyes víztípusok kapcsolódását. Mutassa be a víz körforgásának folyamatát, az egyes területek vízháztartását meghatározó tényezőket.</p> <p>Mutassa be az óceánok és a tengerek közötti különbségeket. Ismertesse a tengervíz felmelegedésének és lehülésének, fagyáspontjának sajátosságait, a víz fajhőjének és hőtároló képességének összefüggéseit.</p>	<p>Ismertesse a vízburok kialakulását.</p> <p>Értelmezze a tengervíz sótartalmát befolyásoló tényezők földrajzi összefüggéseit. Mutassa összefüggéseiben a sótartalom változását egy hosszúsági kör mentén. Értelmezze a sós víz és az édesvíz</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Mutassa be a sótartalom változásának összefüggését a párolgással, a csapadékkal, a hozzáfolyással.</p> <p>Ismerje fel az óceán- és tengervíz mozgási, áramlási rendszerének kialakulását és működését, összefüggését az általános légközzel.</p> <p>Mutasson a térképen hideg és meleg tengeráramlásokat.</p> <p>Bizonyítsa tematikus térképek és éghajlati diagramok segítségével a tengeráramlások éghajlatmódosító hatását és mondjon példát azokra. Értelmezze a tengerjárás kialakulását, természeti- és társadalmi-gazdasági következményeit.</p> <p>Mutassa be példák alapján a világtengert mint természeti erőforrást.</p>	<p>eltérő tulajdonságaiból adódó következményeket.</p> <p>Magyarázza a légközzési és a vízközzési rendszer hasonlóságait, kapcsolatait.</p> <p>Mondjon példát a tengeri üledék, az üledékes ásványkincsek képződésére. Ismertesse kitermelésük lehetőségeit.</p>
<p>3.3.2. A felszíni vizek és felszínalakító hatásuk</p> <p>A tavak</p>	<p>Ismertesse a tómedencék keletkezési típusait.</p> <p>Mutasson példákat a térképen az egyes típusokra.</p> <p>Ismertesse a tavak pusztulásának okait és szakaszait.</p> <p>Értékelje az emberi tevékenység szerepét a tavak keletkezésében és pusztulásában.</p> <p>Mondjon példát a tavak hasznosítási módjaira.</p>	<p>Következtessen a térkép segítségével a tavak keletkezésére elhelyezkedésük, alakjuk, mélységük alapján.</p> <p>Alkosson véleményt néhány példa alapján a mesterséges tavak létrehozásának céljairól és környezeti következményeiről.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>A folyóvizek</p>	<p>Alkalmazza az alábbi fogalmakat: vízgyűjtő terület, vízvásztó, fő- és mellékfolyó, lefolyásos és lefolyástalan terület, vízállás, vízhozam, vízjárás. Mutassa be a folyó vízjárásának jellemzőit, összefüggéseit a földrajzi fekvéssel, a domborzattal és az éghajlattal. Számítsa ki a folyó vízhozamát.</p>	<p>Bizonyítsa példákkal térkép segítségével a domborzat és a szakaszjelleg összefüggését, térbeli változását. Értelmezzen vízállás-jelentést.</p>
	<p>Ismertesse a folyó munkavégző képességét meghatározó tényezőket. Soroljon fel az árvíz kialakulásához vezető tényezőket, a veszélyhelyzet mérséklését segítő megoldásokat.</p>	
<p>3.3.3. A felszín alatti vizek</p>	<p>Magyarázza a felszíni és a felszín alatti vizek kapcsolatát. Ismertesse a felszín alatti vizek kialakulását, vizük mozgását, valamint egymással, a csapadékkal és a párolgással való kapcsolatát. Rendszerezze a felszín alatti vizeket különböző szempontok szerint.</p>	<p>Értelmezze a földtani szerkezet és a felszín alatti víztípusok kialakulásának kapcsolatát. Mutassa be a kőzetminőség szerepét a felszín alatti vizek elhelyezkedésében és mozgásában. Alkalmazza a geotermikus gradiensről tanultakat a felszín alatti vizek hőmérsékletének magyarázatában.</p>
<p>3.3.4. A víz és a jég felszínformáló munkája</p>	<p>Mutassa be ábra alapján a hóhatár magasságának összefüggését a földrajzi szélességgel és a domborzattal. Ismertesse a gleccserek és a belföldi jégtakaró pusztító és építő munkáját. Ismerje fel ábrán, képen a jég által formált képződményeket. Jellemezze a pusztuló és az épülő tengerpartot. Mutassa be ábrák, képek alapján a folyóvíz építő és romboló munkáját. Ismerje fel a jellegzetes képződményeket.</p>	<p>Hasonlítsa össze a belföldi és a magashegységi jégképződés folyamatát. Hasonlítsa össze a kétféle jégtakaró felszínformálását. Mutassa be konkrét tájak példáján a jég felszínformálásának következményeit. Mutassa be a tengervíz mozgásai és a partformák közötti összefüggést. Ismerje fel a víz felszínformáló munkájának földrajzi összefüggéseit. Igazolja ezeket konkrét példákon. Következtessen a jég és a víz által kialakított felszínformák létrejöttének folyamataira.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>A karsztosodás</p>	<p>Ismertesse a karsztosodás folyamatát. Jellemezze a felszíni és felszín alatti karsztformákat, ismerje fel ezeket képeken, ábrákon. Tudjon következtetni kialakulásuk folyamatára.</p>	<p>Ismerje a mészkő oldódásának kémiai folyamatát, a talaj- és növényborítottság szerepét a karsztosodásban. Mutassa be a karsztosodást befolyásoló tényezők összefüggéseit. Ábrázolja egyszerű metszeten a karsztformákat.</p>
<p>A vízburok mint gazdasági erőforrás</p>	<p>Ismertesse hazai példán a vízgazdálkodás feladatait, az ár- és belvízvédelem szerepét. Ismerje fel a veszélyhelyzetek kialakulásához vezető folyamatokat, fogalmazza meg a helyes magatartás jellemzőit. Mutassa be a kommunális és az ipari vízellátás, az öntözés, a vízenergia</p>	<p>Következtessen a földrajzi elhelyezkedésből, a természet- és a társadalomföldrajzi jellemzőkből a vízigényekre és azok kielégítésének módjára. Ismerje a folyószabályozás lényegét és módszereit, mutassa be jelentőségét a társadalmi-gazdasági életben.</p>
	<p>hasznosításának lehetőségeit és korlátait példák alapján. Jellemezze a vízi szállítást, fogalmazza meg előnyeit és korlátait. Mutassa be hazai és nemzetközi példákon a víz kínálta idegenforgalmi lehetőségeket. Ismertesse a belvíz kialakulásának okait, az ár- és belvízvédelem feladatait. Bizonyítsa példákkal a domborzat és a csapadék kapcsolatát a vízenergia hasznosításának lehetőségeivel.</p>	<p>Bizonyítsa szöveges források alapján a nemzetközi összefogás szükségességét a vízgazdálkodásban, a vizek védelmében. Hasonlítsa össze az ivóvíz és az ipari víz tulajdonságait, kinyerésük lehetőségeit és korlátait. Magyarozza a vízzel való gazdálkodás szerepét a fenntartható fejlődésben.</p>
<p>3.4. A geoszférák kölcsönhatásai</p>	<p>Elemezzen a geoszférák kölcsönhatásaihoz kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.</p>	<p>Mutassa be példák segítségével az egyes geoszférákban lezajló folyamatoknak a többi geoszférára gyakorolt hatását és azok következményeit. Mondjon példákat a több geoszférára is kiterjedő környezeti ártalmakra, kiváltó okaira és következményeikre, megelőzésük és megoldásuk lehetőségeire. Elemezzen a témához kapcsolódó folyamatábrákat és szemelvényeket.</p>

4. A földrajzi övezetesség

Megjegyzés: A vízszintes földrajzi övezetességnél szereplő általános követelmények a további résztemakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szoláris és a valódi éghajlati övezetek Szoláris éghajlati övezetek	Magyarázza egyszerű rajz készítésével a napsugarak hajlásszöge és a felmelegedés mértékének földrajzi szélességtől függő változását. Jelölje térképvázlatban a szoláris éghajlati övezeteket, fogalmazza meg helyüket a földrajzi fókuszban.	Magyarázza a szoláris övezetek határainak elhelyezkedését. Értelmezze a szoláris éghajlati övezetesség kialakulásának törvényszerűségeit, értelmezze a valódi éghajlati övezetességgel való kapcsolatát, az övezetességet kialakító és módosító tényezők szerepét, összefüggéseit.
Valódi éghajlati övezetek	Mutassa be, hogyan módosítják az óceánok, a tengeráramlások, a szélrendszerek, a földfelszín és a domborzat az éghajlatot. Értelmezze az éghajlati és a földrajzi övezetesség közötti különbséget.	Mutassa be a szoláris és a valódi éghajlati övezetesség közötti különbséget.

<p>4.2. A vízszintes földrajzi övezetesség</p>	<p>Értelmezze a földrajzi övezetesség fogalmát, rendszerét (övezet, öv, terület/vidék).</p> <p>Jellemezze az egyes övezetek, övek, területek/vidék éghajlati, vízrajzi és felszínformálódási sajátosságait, talaját és élővilágát.</p> <p>Mutassa be, hogyan befolyásolják a természetföldrajzi jellemzők a társadalom lehetőségeit az egyes övezetekben, övekben, területeken.</p> <p>Sorolja fel az egyes övek, területek/vidék legfontosabb gazdasági növényeit, tenyésztett állatait, a gazdálkodás területi típusait.</p> <p>Ismerje fel és jellemezze fényképek, ábrák és leírások alapján a földrajzi övezetesség tipikus területeit.</p> <p>Elemezzen a Föld és a kontinensek zonalitását bemutató tematikus térképeket, diagramokat.</p> <p>Értelmezzen és hasonlítsa össze klímadiagramokat.</p> <p>Ismertesse a különböző övezetek, övek főbb környezeti problémáit</p> <p>Mutassa meg térképen és ismerje fel kontúrtérképen az egyes övezetek, övek, területek/vidék elhelyezkedését.</p>	<p>Mutassa be az összefüggéseket és a törvényszerűségeket a földrajzi övezetesség elemeinek kapcsolatrendszerében (talajképződés folyamata, vízháztartást befolyásoló tényezők, felszínformálódási folyamatok).</p> <p>Mondjon példákat az övezetesség és a táj eltartóképességének kapcsolatára, az övezetesen elrendeződő természeti erőforrásokra, a gazdálkodás jellemző módjaira.</p> <p>Mutassa meg térképen, rajzolja be munkatérképre az életközösségek környezetkárosodással leginkább sújtott területeit.</p> <p>Mondjon példákat arra, hogyan kezeli a társadalom az övezetek, övek, területek környezeti problémáit.</p> <p>Ismerjen fel öveget, területet/vidéket klímadiagramok alapján.</p> <p>Jellemezzen komplexen földrajzi övezeteket, öveget, területet/vidéket tematikus térképek összehasonlításával.</p> <p>Elemezzen az övezetességet bemutató komplex szelvényeket.</p>
<p>4.3. Az egyes övezetek egyedi jellemzői</p>		
<p>4.3.1. A forró övezet</p>	<p>Mutassa be a környezeti tényezők és a természetföldrajzi jellemzők változását az Egyenlítő és a térítőkörök között.</p> <p>Magyarázza az övezet öveinek elkülönítési szempontjait.</p>	<p>Mutassa be a természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve a gazdálkodás kapcsolatát az okozati összefüggések feltárásával. Magyarázza a felszínformálódás övezeten belüli eltéréseit. Értelmezze a száraz és a csapadékos időszak váltakozásának hatását az egyes természetföldrajzi tényezőkre, illetve a társadalmigazdasági sajátosságokra, művelésmódokra.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Egyenlítői öv	<p>Mutassa be a passzát szélrendszer szerepét az egyenlítői éghajlat és a többi természetföldrajzi jellemző kialakulásában.</p> <p>Mutassa be a trópusi erdőirtások és felégetések következményeit.</p>	
Átmeneti öv	<p>Hasonlítsa össze a nedves és a száraz szavanna éghajlati sajátosságait, ismertesse a különbségek okát.</p> <p>Mutassa be az összefüggést a passzát szélrendszer és az éghajlat átmeneti jellege között.</p> <p>Mutassa be a szavannák túllegeltetésének és a növényzet felégetésének hatásait.</p> <p>Értelmezze az állandóan leszálló légáramlás szerepét trópusi sivatagi éghajlat kialakulásában.</p>	
Térítői öv	<p>Ismertesse az időszakos vízfolyások, a jövevényfolyók és az oázisok szerepét a gazdálkodásban.</p>	
Monszun vidék	<p>Magyarázza a trópusi monszun kialakulását, a nyári és a téli monszun, valamint a domborzat szerepét a csapadék térbeli és időbeli eloszlásában.</p>	<p>Mutassa be az összefüggést a forró övezeti monszun éghajlat és a monszungazdálkodás sajátosságai között.</p>
4.3.2. Mérsékelt övezet	<p>Értelmezze az övezet öveinek elkülönítési szempontjait.</p> <p>Ismertesse a mérsékelt övezeti erdőirtások, a füves területek feltörésének, túllegeltetésének következményeit.</p>	<p>Jellemezze a mérsékelt övezet sajátosságait egy adott hosszúsági vagy szélességi kör mentén készült komplex szelvény alapján.</p>
Meleg-mérsékelt öv		<p>Magyarázza a meleg mérsékelt övön belüli földrajzi különbségek okait.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Mediterrán terület	<p>Mutassa be a tipikus mediterrán gazdálkodást, valamint a mediterrán éghajlat szerepét a napi életritmus alakításában.</p> <p>Mutassa be a mediterrán éghajlat jellegzetességeinek összefüggését az uralkodó szélrendszer váltakozásával.</p>	
Monszun terület	Hasonlítsa össze különböző források alapján a forró övezeti és a mérsékelt övezeti monszun éghajlatot.	Indokolja a mediterrán és a mérsékelt övezeti monszun éghajlat elhelyezkedését, eltérő jellemzőit.
Valódi mérsékelt öv	<p>Mutassa be az óceántól való távolság és a nyugati szelek hatását a természetföldrajzi tényezők NY–K irányú változásaira. Igazolja példák alapján a természetföldrajzi adottságok és társadalmi-gazdasági sajátosságok kapcsolatát.</p> <p>Ismertesse a környezeti tényezők szerepét a növénytermesztés és az állattenyésztés jellemzőinek változásában.</p>	<p>Mutassa be a természetföldrajzi adottságok és az életmód, illetve a gazdálkodás kapcsolatát az okozati összefüggések feltárásával. Igazolja éghajlati diagramok és keresztmetszeti ábrák összehasonlító elemzésével a kontinentalitás Ny–K irányú változását Eurázsiaiában.</p>
Óceáni terület	Mondjon példát térkép segítségével az óceánok és a tengeráramlások éghajlatmódosító hatására.	
Mérsékelt szárazföldi terület	Hasonlítsa össze a nedves és a száraz kontinentális éghajlat sajátosságait.	Igazolja a nedves kontinentális éghajlat átmeneti jellegét.
Szárazföldi terület	<p>Mutassa be a száraz-kontinentális éghajlat kialakulásának okait.</p> <p>Ismertesse a terület speciális környezeti problémáit (a nem művelt területek feltörése, túllöntözés stb.) kialakulásuk okait.</p>	<p>Ismertesse a füves pusztát, a sztyep, a préri és a pampa területi különbségeit.</p> <p>Mondjon példákat a terület környezeti problémáinak lehetséges megoldásaira.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Szélsőségesen szárazföldi terület	<p>Ismertesse a tengerektől való távolság és a domborzat szerepét a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlat kialakulásában.</p> <p>Hasonlítsa össze a forró és a mérsékelt övezeti sivatagi éghajlatot.</p> <p>Mutassa be a hő- és fagyaprózódás felszínformáló szerepét a területen.</p> <p>Ismertesse az időszakos vízfolyások, a lefolyástalan területek kialakulásának okait, a vízszerzési lehetőségek szerepét a terület gazdasági hasznosításában.</p>	
4.3.5. Hidegmérsékelt öv	<p>Hasonlítsa össze a tajga éghajlat kiterjedését az északi és a déli félgömbön.</p> <p>Bizonyítsa példákkal a gazdasági hasznosítás okozta környezeti problémákat az övben.</p>	<p>Mutassa be az öv gazdasági hasznosítását befolyásoló tényezőket.</p> <p>Ismertesse a vízháztartás sajátosságait az övben.</p>
4.3.6. A hideg övezet	<p>Ismertesse a sarkkörü és a sarkvidéki öv elkülönítésének szempontjait.</p> <p>Ismertesse, hogyan befolyásolják a hideg övezet természetföldrajzi jellemzői a társadalom lehetőségeit.</p>	<p>Magyarázza a nappalok és az éjszakák időtartamának földrajzi szélességtől függő változását.</p> <p>Mondjon példákat az emberi</p>
Sarkkörü öv	<p>Mutassa be a tundra éghajlat hatását a többi természetföldrajzi jellemzőre.</p>	<p>tevékenység (bányászat, vadászat) kiterjesztésének várható következményeire a hideg övezetben.</p> <p>Ismertesse a talajképződés és a felszínformálódás övre jellemző vonásait.</p>
Sarkvidéki öv	<p>Ismertesse az állandóan fagyos éghajlat hatásait a többi természetföldrajzi jellemzőre és az élővilág elterjedésére.</p>	<p>Magyarázza a belföldi jégtakaró kiterjedésének különbségét az északi és a déli félgömbön.</p>

4.4. A függőleges földrajzi övezetesség	<p>Mutassa be az összefüggést a tengerszint feletti magasság és a környezeti tényezők változása között. Mutassa be keresztmetszeti ábrák segítségével a forró és a mérsékelt övezet hegységeinek függőleges övezetességét, a gazdálkodási lehetőségek változását.</p> <p>Mondjon példát olyan országokra, ahol a mezőgazdasági termelés a függőleges övezetességhez igazodik.</p>	<p>Mutassa be a földrajzi erők magassággal változó felszínformáló szerepét a hegységekben. Készítsen függőleges övezetességet bemutató keresztmetszelvényt. Elemezzen függőleges övezetességgel kapcsolatos képeket, ábrákat, szövegeket. Hasonlítsa össze a növénytermesztés vízszintes és függőleges övezetességgel összefüggő rendszerét.</p>
--	---	--

5. Társadalmi folyamatok a 21. század elején

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>5.1. A népesség földrajzi jellemzői Demográfiai folyamatok</p>	<p>Magyarázza a népességszám-változás időbeli és területi különbségeit, annak okait és következményeit. Mutassa be a demográfiai robbanás okait, következményeit. Hasonlítsa össze a fiatalodó és az öregedő társadalmak jellemzőit.</p>	<p>Kapcsolja össze a korfán tapasztalható eltéréseket jellemző történelmi eseményekkel. Mutassa be a népesedési szakaszok és a korfa alakjának összefüggését. Ismertesse az előregedő és a fiatalodó társadalmak korösszetételéből adódó társadalmigazdasági következményeket. Mutassa be példákon a népességgyarapodás környezeti következményeit szemelvények felhasználásával.</p>
<p>A népesség területi eloszlása</p>	<p>Mutassa be a népesség térbeli eloszlását befolyásoló tényezőket, nevezzen meg példákat ritkán és sűrűn lakott területekre.</p>	<p>Bizonyítsa statisztikai adatok alapján az urbanizálódás és a gazdasági fejlettség összefüggéseit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Jellemezze a népesedési szakaszokat.</p> <p>Olvassa le és értelmezze a korfa adatait.</p> <p>Oldjon meg a demográfiai folyamatokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat, vonjon le következtetéseket az eredmények alapján.</p> <p>Mutassa be adatok alapján a népesség kor- és foglalkozási szerkezetét, következtessen abból a gazdaság fejlettségére.</p> <p>Elemesse a népesség gazdasági aktivitás szerinti jellemzőit (keresők, eltartottak).</p> <p>Nevezze meg és mutassa meg térképen a Föld legnagyobb népességkoncentrációit.</p> <p>Magyarázza meg a népesség egyenlőtlen elrendeződésének okait és következményeit.</p> <p>Nevezzen meg példákat napjaink migrációs folyamataira, magyarázza azok okait.</p> <p>Ismertesse és mutassa meg térképen az emberfajta földrajzi elterjedését.</p> <p>Értelmezze az állam, nemzet, nemzetállam, több nemzetiségű állam, nemzetiség fogalmát konkrét példák alapján.</p> <p>Nevezze meg a világvallásokat és azok vallási központjait.</p> <p>Nevezze meg a világnyelveket.</p>	<p>Mondjon példákat a népességvándorlások típusaira, kapcsolja össze azokat történelmi eseményekkel, illetve a népesség mai eloszlásával.</p> <p>Mutassa be napjaink migrációs folyamatainak társadalmi-gazdasági vonatkozásait.</p> <p>Mutassa be a nagyraszok kialakulásának földrajzi és környezeti okait.</p> <p>Ismertesse példák alapján a világvallások elterjedését, a vallás kulturális és a társadalmi-gazdasági folyamatokban betöltött szerepét.</p> <p>Értelmezze a világnyelvek szerepét.</p>
--	--	---

<p>5.2. Településtípusok, urbanizáció</p>	<p>Csoportosítsa a településeket szerepkörük szerint. Említsen példákat a különböző szerepkört betöltő településekre, a szerepkörök átalakulására.</p> <p>Mutassa be példák alapján a város kialakulásának folyamatát.</p> <p>Magyarázza a városodás és a városiasodás folyamata közötti különbségeket.</p> <p>Ismerje fel képeken, ábrákon és leírásokban a városok övezeteit, eltéréseit a különböző földrészekben.</p> <p>Csoportosítsa a falvakat alaprajzuk</p>	<p>Igazolja példákkal a település szerepköre, alaprajza és arculata közötti összefüggést.</p> <p>Hasonlítsa össze a falu és a város fejlődésének folyamatát.</p> <p>Ismertesse a városokba áramlás eltérő okait a Föld különböző gazdasági fejlettségű térségeiben.</p> <p>Magyarázza a dezurbanizáció és az elővárosodás folyamatát.</p> <p>Hasonlítsa össze a fejlett és a fejlődő világ urbanizációs folyamatait.</p> <p>Mutassa be a falvak átalakulási</p>
	<p>és funkciójuk szerint.</p> <p>Ismertesse a tanya változó szerepét és típusait.</p> <p>Mutassa be az agglomeráció, a bolygóváros és az alvóváros kialakulásának folyamatát, mutasson példát ezekre a térképen.</p> <p>Mutassa be példákkal a nagyvárosi élettől járó környezeti és társadalmi gondokat, nevezzen meg megoldási lehetőségeket.</p> <p>Értelmezze a falusi és városi népesség országonként eltérő arányait és annak összefüggéseit a gazdasági fejlettséggel.</p>	<p>folyamatát, szerepük átértékelődését.</p> <p>Mutassa be a tanyavilág kialakulásának okait.</p> <p>Hasonlítsa össze a tanyát és a farmot.</p> <p>Ismerje fel ábrákon és képeken a különböző földrajzi övezetek és övek településképének, építkezési módjának sajátosságait, adjon magyarázatot azokra.</p>

6. A világgazdaság jellemző folyamatai

<p>6.1. A nemzetgazdaságok és a világgazdaság</p>	<p>Mutassa be az állam piacgazdaságban betöltött szerepét. Nevezze meg és értelmezze a gazdasági fejlettség összehasonlítására alkalmas mutatókat, vessen össze adatsorokat. Jellemezze a centrum és periféria térségeket. Hasonlítsa össze a centrum- és a periféria országok világgazdasági szerepkörét. Értelmezze a periféria helyzet társadalmi-gazdasági jellemzőit. Mutassa meg térképen a világgazdasági pólusokat és vezető országaikat, valamint a Föld különböző térségeinek perifériaországait.</p> <p>Mutassa be összehasonlító adatsorok, diagramok alapján a pólusok világgazdasági jelentőségét. Mondjon példákat különböző fejlettségű országokra.</p> <p>Mutassa be példák alapján a gazdasági fejlettség kapcsolatát az életszínvonallal.</p> <p>Nevezze meg a gazdaság szerveződését befolyásoló természeti és társadalmi telepítő tényezőket, nevezzen meg példákat szerepük átalakulására.</p> <p>Mutassa be a gazdaság ágazati</p>	<p>Mutassa be a piacgazdaság működését, elveit.</p> <p>Hasonlítsa össze a piacgazdaság és a tervgazdaság működését.</p> <p>Magyarázza a nemzetgazdaságok átalakuló szerepének okait és összefüggéseit.</p> <p>Értelmezze a különböző típusú statisztikai forrásokból származó fejlettséget tükröző adatsorokat. Magyarázza meg a világgazdasági pólusok kialakulásának okait, folyamatát és területi átrendeződését.</p> <p>Magyarázza meg a perifériatérségek kialakulásának okait. Támassa alá példákkal az eltérő fejlettségű periféria-országok felzárkózásának különböző lehetőségeit.</p> <p>Mutassa be a centrum és periféria térségek sajátos kapcsolatrendszerét.</p> <p>Alkalmazza konkrét példákban az életszínvonal és az életminőség mérésére szolgáló mutatókat. Értelmezze a gazdasági szerkezet átalakulását, kapcsolatát a társadalmi-gazdasági fejlődéssel. Érzékeltesse példákkal a harmadik és a negyedik szektor jelentőségét a mai világgazdaságban és a</p>
	<p>felépítését.</p> <p>Mutassa be országok példáin a gazdasági szerkezet átalakulását, illetve az egyes ágazatok változó szerepét, a szolgáltatás szerepének felértékelődését.</p> <p>Mutassa be a foglalkozási szerkezet átalakulását.</p>	<p>társadalmi életben.</p> <p>Magyarázza a gazdasági és a foglalkozási szerkezet átalakulásának összefüggéseit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>6.2. Integrációs folyamatok</p>	<p>Nevezze meg az együttműködések kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p> <p>Ismertesse az integrációk fejlődésének szintjeit.</p> <p>Nevezzen meg példákat különböző szintre jutott és különböző típusú integrációkra.</p>	<p>Értékelje az integrációk kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p> <p>Igazolja az integrálódás szükségességét napjaink világgazdaságában. Hasonlítsa össze az egyes integrációs szintek működését. Jellemezze a NAFTA és az Európai Unió mint integráció kialakulásának folyamatát, lépéseit.</p>
<p>6.3. A globaizáció</p>	<p>Értelmezze a globalizáció folyamatát, a világtermék fogalmát. Mutassa be a globalizáció kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p> <p>Ismerje fel leírásokban és hírekben a globalizáció folyamatát, jelenségeit. Mutassa be a globalizáció mindennapi életünkben érzékelhető hatását.</p> <p>Nevezzen meg a globalizációhoz kapcsolódó kedvező és kedvezőtlen folyamatokat.</p> <p>Ismerje a globalizáció és a transznacionális vállalatok szerveződésének kapcsolatát. Ismertesse a transznacionális vállalatok működésének elvét példák alapján. Nevezzen meg a világgazdaságban meghatározó szerepet játszó TNC-eket.</p>	<p>Ismertesse globális világgazdaság működésének jellemzőit, a világméretű szerveződést lehetővé tevő technikai feltételeket. Igazolja a globalizáció nyújtotta előnyök kihasználása és a társadalmi-gazdasági fejlettség kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be a transznacionális vállalatok működését, a termelészervezés sajátosságait. Igazolja a TNC-k szerepét a szolgáltatások és a negyedik szektor (K+F) fejlődésében.</p>
<p>6.4. A monetáris világ</p>	<p>Ismertesse a működőtőke és a pénztőke áramlásának jellemzőit. Nevezzen meg az országok eladósodásához vezető folyamatokat. Mutassa be a mindennapok pénzügyi folyamatait, a pénzügyi szolgáltatások (folyószámla, hitel, befektetés, értékpapírok, valuta)</p>	<p>Mutassa be a működőtőke mozgásának legfőbb irányait és hatásait a gazdasági fejlődésben. Tárja fel az összefüggéseket az eladósodás és az adósságválság kialakulásának folyamatában. Ismerje az eladósodás társadalmi és gazdasági következményeit.</p>

	<p>működésének jellemzőit.</p> <p>Oldjon meg egyszerű valutaváltási számítási feladatokat. Mutassa be az infláció kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p> <p>Értelmezze az egyéni hitelfelvétel kockázatait (árfolyamváltozás, kamatváltozás, törlesztési források).</p> <p>Ismertesse a nemzetközi pénzügyi szervezetek szerepét és feladataikat. Értelmezzen a gazdasági, pénzügyi folyamatokhoz kapcsolódó híreket, adatokat.</p> <p>Mutassa be a szükséglet és a termelés, a fizetőképes kereslet és a gazdasági egyensúly összefüggését. Nevezzen meg költségvetési tényezőket, ismerje az államháztartás fogalmát.</p>	<p>Nevezzen meg az országok eladósodásához vezető világgazdasági eseményeket, folyamatokat.</p> <p>Elemezze az eladósodás folyamatának nemzetközi összefüggéseit.</p> <p>Mondjon példákat inflációt és költségvetési hiányt gerjesztő folyamatokra.</p> <p>Magyarázza az infláció következményeit.</p> <p>Hasonlítsa össze az IMF és a Világbank tevékenységét. Sorolja fel a költségvetés fő összetevőit.</p> <p>Értelmezze az államháztartási hiány kialakulásához vezető folyamatokat.</p> <p>Hasonlítsa össze az árfolyam- és a kamatváltozás hatását egyszerű számítási feladatban.</p> <p>Oldjon meg a témához kapcsolódó problémamegoldást igénylő feladatokat.</p>
--	--	---

7.

Magyarország – helyünk a Kárpát-medencében és Európában

Megjegyzés: A Magyarország természeti és társadalmi-gazdasági jellemzőinél, illetve a nagytájak eltérő természeti és gazdasági képénél szereplő követelmények az egyes nagytájakra is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. A Kárpátmedence természet- és társadalomföldrajzi sajátosságai	<p>Ismertesse a medencejelleg következményeit az éghajlat, a vízrajz, a vízkészlet és a környezeti állapot vonatkozásában. Értelmezze a medencevidék nagytájainak földrajzi jellegzetességeit és az azokból adódó környezeti különbségeket, veszélyhelyzeteket. Helyezze el hazánkat a térképen, a földgömbön, Európában és a Kárpátmedencében.</p> <p>Jellemezze a Kárpát-medence nemzetiségi összetételét tematikus térképek és adatsorok segítségével. Ismertesse a magyarság</p>	<p>Kapcsolja össze a Kárpátmedence szerkezetének, domborzatának kialakulását a földtani fejlődési folyamatokkal. Elemezze a földrajzilag nyitott határ és a zárt medencehelyzet következményeit. A bizonyításhoz használjon különféle tematikus térképeket. Mutassa be a medencejelleg társadalmi hasznosításának, a tájalakítás és következményeinek okozati összefüggéseit, kilátásait. Értékelje a központi fekvés és a tranzithelyzet előnyeit és hátrányait.</p>
	<p>elhelyezkedését a Kárpátmedencében és a világban.</p>	<p>Tudjon példákat mondani a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre.</p>
7.2. Magyarország természeti adottságai	<p>Magyarázza folyamatábra vagy táblázat segítségével a földtörténeti idők meghatározó jelentőségű geológiai eseményeit. Nevezze és mutassa meg térképen az egyes idők, időszakok főbb képződményeit. Sorolja fel hazánk legfontosabb felszínalkotó és hasznosítható kőzeteit. Ismertesse területi előfordulásukat, felhasználásuk lehetőségeit.</p>	<p>Mutassa be a Kárpát-medence földtörténeti fejlődésének lemeztektonikai folyamatát. Ismerje az időszakok, korok eseményeit és hazai földtörténeti emlékeit.</p>

	<p>Mutassa be hazánk földrajzi helyzetének éghajlati következményeit, a legfontosabb módosító tényezőket. Jellemezze hazánk éghajlatát.</p> <p>Értékelje felszíni vizeink gazdasági jelentőségét. Ismertesse a felszín alatti vizek hazai típusait, előfordulásait, hasznosítását. Magyarázza vizeink környezeti problémáit. Mondjon példákat a vízvédelem hazai lehetőségeire és megoldásaira. Nevezze meg kontúrtérképen hazánk legjelentősebb folyóit, tavait és jellemezze azokat. Mutassa be a természetes növénytakaró területi változásait, a legjelentősebb talajtípusok elhelyezkedését. Értelmezzon Magyarország természeti adottságaival kapcsolatos tematikus térképeket.</p>	<p>Ismertesse az egyes éghajlati elemek értékeinek hazai eloszlási jellegzetességeit. Bizonyítson többtényezős földrajzi összefüggéseket (medence-jelleg, földtani felépítés, éghajlat felszíni és felszín alatti vízkészlet és jellemzőik).</p> <p>Bizonyítsa szemelvények alapján a vízszennyezés helyi és regionális összefüggéseit, a nemzetközi összefogás szükségességét a Kárpátmedencében. Mutassa be az éghajlat, a természetes növénytakaró és a talaj összefüggéseit hazánk területén. Prognosztizálja Magyarország feladatait a fenntartható fejlődés, a vízgazdálkodás és a mezőgazdaság kapcsolatában.</p>
<p>7.3. Magyarország társadalmi jellemzői</p>	<p>Ismertesse hazánk 20. századi és jelenkori népesedési folyamatait és azok társadalmi-gazdasági következményeit. Értelmezze hazánk korfáját. Olvassa le diagramokról, adatsorokról és elemezze a</p>	<p>Elemezzon a népesség nemzetiségi összetételét, területi eloszlását bemutató tematikus térképeket, statisztikai adatsorokat, korfákat. Bizonyítsa a népességmozgások összefüggését a gazdasági-politikai tényezőkkel. Értelmezze a településfajták, a</p>
	<p>népességszám, a természetes szaporulat alakulását. Nevezzen meg magas és alacsony népsűrűségű területeket, indokolja a különbségeket. Ismerje a magyarországi nemzetiségeket és azok területi kötődését.</p>	<p>településhálózat átalakulását.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Mutassa be a hazai foglalkozási szerkezetet, átalakulását, magyarázza az okait.</p> <p>Mutassa be hazánk településföldrajzi jellemzőit térképek, képek, adatsorok, ábrák alapján.</p>	<p>Elemezze a lakókörnyezetet és az életmódbeli jellemzőket alakító tényezőket (nagyvárosi, városi, falusi települések; természeti és épített környezet; gazdasági, szociális eltérések).</p> <p>Elemezze a falusias térségek válsághelyzetének okait, és felzárkózásuk lehetőségeit.</p> <p>Ismertesse hazánk településföldrajzi jellemzőinek területi különbségeit, elemezze a településtípusok változó súlyát.</p>
<p>7.4. A hazai gazdasági fejlődés jellemzői</p>	<p>Értékelje hazánk természeti erőforrásait és azok szerepét a nemzetgazdaságban.</p> <p>Ismertesse a magyar nemzetgazdaság jellemző vonásait, területi és szerkezeti átrendeződését ábrák, statisztikai adatsorok, tematikus térképek segítségével.</p> <p>Mutassa be a gazdasági rendszerváltás következményeit.</p> <p>Alkalmazza az országok gazdaságának összehasonlítására szolgáló mutatókat a magyar gazdaság európai és a világgazdaságban elfoglalt helyének bemutatására. Olvassa le tematikus térképekről a GDP regionális adatait, és magyarázza annak eltéréseit. Állapítson meg tényeket, folyamatokat, összefüggéseket adatsorok, ábrák segítségével az egyes ágak, ágazatok helyzetéről, a nemzetgazdaságban elfoglalt szerepéről.</p> <p>Mutassa be az ipar területi és szerkezeti átalakulásának folyamatát. Elemezze a húzóágazatok (autóipar,</p>	<p>Elemezze Magyarország gazdasági szerkezetét, a fejlettség és az életmód kapcsolatát, a regionális különbséget. Ismertesse az összefüggést hazánk társadalmi-gazdasági fejlődése és annak történelmi háttere között.</p> <p>Értelmezze a munkanélküliség kialakulásának okait, csökkentésének lehetőségeit.</p> <p>Értékelje hazánk gazdasági szerepét adatok, szemelvények alapján uniós és világgazdasági kitekintéssel. Mutassa be a külföldi tőke szerepét a rendszerváltozást követő gazdasági fejlődésben.</p> <p>Mutassa be példák alapján a piac és a tulajdonformák szerepét, változását a gazdaság működésében.</p> <p>Állapítson meg tendenciákat, összefüggéseket az egyes ágazatok szerepéről nemzetközi statisztikai adatok alapján, és hasonlítsa össze</p>

	<p>gyógyszeripar, infokommunikációs ágazat) szerepét, illetve annak változásait. Jellemezze a tudásipar feltételeit.</p> <p>Bizonyítsa éghajlati és talajadottságaink szerepét a művelési ágak megoszlásában, főbb terményeink előállításának területi elhelyezkedésében. Nevezze meg a történelmi borvidékeket térkép alapján. Mutassa be tematikus térképek segítségével az infrastruktúra és a településhálózat kapcsolatát. Vegye sorra a hagyományos mezőgazdasági termékek, élelmiszerek, ételek körét. Ismerje fel a hagyományok földrajzi alapjait. Értékelje hazánk közlekedésföldrajzi helyzetét.</p> <p>Vizsgálja meg az átmenő forgalom jellemzőit és infrastruktúráját.</p> <p>Mutassa be és helyezze el a térképen a fontosabb idegenforgalmi körzeteket, tájegységeket, ismertesse azok értékeit. Soroljon fel a világörökség részeként számon tartott hazai értékeket.</p> <p>Ismertesse hazánk integrációs törekvéseit, ennek okait.</p>	<p>ezeket a hazai jellemzőkkel.</p> <p>Mutassa be konkrét példa alapján az ipari parkok szerepét a térségek gazdasági fejlődésében. Vizsgálja meg az ipari és infoparkok, a zöld és barnamezős beruházások szerepét.</p> <p>Elemezze a magyar energiagazdaság adottságait, lehetőségeit, nemzetközi kapcsolatait.</p> <p>Fogalmazzon meg a fenntartható fejlődést támogató törekvéseket.</p> <p>Ismertesse az élelmiszergazdaság szerepét a nemzetgazdaságban.</p> <p>Tudjon példákat mondani Magyarország és az Európai Unió mezőgazdasági kapcsolatára.</p> <p>Mutassa be a turizmus környezetre és a szolgáltatás egyéb ágazataira gyakorolt hatásait.</p> <p>Váolja fel az idegenforgalom szerepét a gazdaságban, vizsgálja eltérő jellegű körzeteit.</p> <p>Prognosztizálja az idegenforgalmi fejlesztések lehetőségeit.</p>
<p>7.5. Hazánk nagytájainak eltérő természeti és társadalmigazdasági képe</p>	<p>Ismertesse térkép segítségével a nagytájakat és rész tájait, mutassa és nevezze meg ezeket kontúrtérképen.</p> <p>Jellemezze a nagytájak felszínét, éghajlatát, vízrajzát, főbb talajtípusait, ásványkincseit és a természeti adottságok hatásait a gazdasági életre.</p>	<p>Bizonyítsa statisztikai adatok segítségével a nagytáj szerepét hazánk gazdasági életében.</p> <p>Helyezze el a földtörténeti időegységekben a nagytájak, rész tájak kőzetanyagának, ásványkincseinek a kialakulását.</p> <p>Ismertesse a tájformálásban szerepet játszó földrajzi erők tevékenységét.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Ismertesse a nagytájak természeti és kulturális értékeit, idegenforgalmi lehetőségeit és központjait. Mutassa meg térképen és nevezze meg kontúrtérképen a nagytájak főbb településeit. Kapcsolja hozzájuk a jellemző természeti erőforrásokat és</p>	<p>Hasonlítsa össze a résztájak természeti és társadalmi-gazdasági adottságait.</p> <p>Ismertesse a történelmi múlt, a hagyományok, az infrastruktúra, a szaktudás szerepét a nagytájak gazdaságában.</p>
	<p>gazdasági tevékenységeket. Mutassa be az összefüggést a földrajzi fekvés, az infrastruktúra, a fogyasztópiac és a gazdaság fejlettsége között.</p> <p>Nevezze meg a nagytájat érintő környezeti problémákat, és ezek mérséklésének lehetőségeit.</p>	<p>Ismertesse a gazdasági szerkezetváltás pozitív és negatív következményeit a térségben.</p> <p>Mutassa be példák alapján a nagytáj jellegzetes településtípusait és azok összefüggését a természeti adottságokkal.</p>
<p>7.6. A magyarországi régiók földrajzi jellemzői</p>	<p>Mutassa meg a térképen, nevezze meg kontúrtérképen hazánk nagyrégióit.</p> <p>Hasonlítsa össze az egyes régiók jellemző erőforrásait, földrajzi adottságait.</p> <p>Jellemezze az egyes régiókat hazánk gazdaságában betöltött szerepük, jellemző gazdasági tevékenységük alapján.</p> <p>Mutassa be az egyes régiók társadalmi-gazdasági központjait, fontosabb településeit.</p> <p>Mutassa be a társadalmi-gazdasági fejlődés, fejlettség regionális különbségeit és összefüggéseit. Elemezzen ehhez kapcsolódó adatokat.</p> <p>Mutassa be a régió területéhez tartozó nemzeti parkok, világörökségi helyszínek értékeit, igazolja idegenforgalmi szerepüket. Nevezzen meg idegenforgalmi célpontokat.</p>	<p>Ismertesse a nagyrégiók kialakításának elveit.</p> <p>Indokolja a regionális fejlettség különbségeit természeti, társadalmi, gazdasági tényezőkkel.</p> <p>Fogalmazzon meg fejlődési, felzárkózási utakat adatok alapján. Magyarázza ezekben a húzóágazatok szerepét.</p> <p>Mondjon példákat a régiókon belüli területi fejlettségi különbségekre, ismerje ezek okait.</p> <p>Mondjon példákat a nagyrégióon belüli és az azok közötti együttműködésekre.</p> <p>Nevezzen meg és csoportosítsa különböző szempontok alapján az egyes régiók területéhez kapcsolódó védett természeti, kulturális értékeket. Hasonlítsa össze az idegenforgalom társadalmi adottságainak (infrastruktúra, szolgáltatások) jellemzőit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Jellemezze a főváros településszerkezetét ábrák segítségével. Mutassa be központi szerepét az ország társadalmi-gazdasági életében.</p>	<p>Ismertesse példák alapján Budapest sokoldalú gazdasági kapcsolatát az agglomeráció településeivel.</p>
<p>7.7. Természeti, kulturális és történelmi értékek védelme</p>	<p>Ismerje fel térképen, kontúrtérképen és nevezze meg hazánk nemzeti parkjait, a világörökséghez tartozó értékeit. Nevezzen meg magyarországi néprajzi csoportokat, tudjon példát mondani hagyományaikra, értékeikre. Nevezzen meg a hungarikumok körébe sorolt termékeket, kulturális értékeket.</p>	<p>Mutassa be a hungarikumok gazdasági és idegenforgalmi jelentőségét.</p>
<p>7.8. Magyarország környezeti állapota</p>	<p>Értékelje hazánk környezeti állapotát tematikus térképek, összehasonlító adatsorok, fotók segítségével. Mutassa be a medence- és a tranzit-jelleg szerepét a környezet szennyeződésében, és az összefogás szükségességét ezek csökkentésére. Sorolja fel a nagyvárosok környezeti ártalmait, a megoldás lehetőségeit, a környezet védelmében tett intézkedéseket és azok eredményeit. Mondjon példát hazánk környezetvédelmi problémákkal foglalkozó intézményeire, azok tevékenységére.</p>	<p>Elemézzon összehasonlító módon különböző forrásokból származó adatokat, fogalmazzon meg előrejelzéseket az adatok alapján. Hasonlítsa össze a védettség jellegét és különböző fokozatait helyek, objektumok példáin. Igazolja példákkal a környezeti szempontokat figyelembe vevő gazdasági fejlesztés fontosságát.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.9. Az országhatárokon átívelő kapcsolatok	Mondjon példákat a határainkon átnyúló eurorégiókra és együttműködésekre. Mutassa be nemzetközi gazdasági kapcsolataink irányának és tartalmának változását adatsorok alapján. Nevezze meg hazánk legfontosabb külkereskedelmi partnereit. Ismertesse a külkereskedelem szerepét hazánk gazdaságában. Mutassa be ábrák, adatsorok alapján a külkereskedelem áruösszetételét.	Ismerje fel a regionális szerveződések földrajzi alapjait. Mutassa be a Kárpát-medencében működő eurorégiók legfőbb tevékenységeit. Ismertesse nemzetközi gazdasági kapcsolataink jellemzőit, az Európai Unió gazdaságában betöltött szerepét.
--	--	--

8. Európa földrajza. A társadalmi-gazdasági fejlődés regionális különbségei Európában

Megjegyzés: Az Európa általános természet- és társadalomföldrajzi képénél megfogalmazott követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

<p>8.1. Európa általános természetföldrajzi képe</p>	<p>Ismertesse a nagytájak felszínformáit, földtörténeti múltjuk és geológiai szerkezetük közötti összefüggést.</p> <p>Támassza alá példákkal a geológiai szerkezet és az ásványkincsek előfordulásának összefüggését.</p>	<p>Mutassa be a kontinens kialakulásának folyamatát geológiai és szerkezetmorfológiai térképek segítségével.</p> <p>Magyarázza a lemeztectonikai folyamatok és a kontinens területének változása közötti</p>
	<p>Mutassa meg a térképen és jellemezze a kontinens nagytájakat, szerkezeti egységeit, éghajlatait. Mutassa be konkrét példákon az éghajlatot alakító és módosító tényezők szerepét a kontinensen. Mutassa be tematikus térképek segítségével az éghajlat, a vízrajz, a növényzet és a talajtípus közötti összefüggést.</p> <p>Ismerje fel diagramok és más ábrák, képek, leírások alapján a kontinens jellegzetes éghajlatait, és jellemezze azokat.</p> <p>Mutassa be konkrét példákon a társadalom környezetalkító tevékenységét és annak hatásait. Nevezze meg a kontúrterképen a kontinens legfontosabb felszíni vizeit és nagytájakat.</p>	<p>összefüggést.</p> <p>Ismerje fel kontúrterképen, ábrán, képen a fontosabb szerkezet-domborzati egységeket.</p>

<p>8.2. Európa általános társadalomföldrajzi képe</p>	<p>Magyarázza a természeti adottságok és a társadalmi-gazdasági fejlődés népsűrűséggel való kapcsolatát.</p> <p>Mutassa meg térképen Európa sűrűn lakott területeit, nagy agglomerációit, és indokolja az elhelyezkedésüket. Sorolja fel és mutassa meg térképen, kontúrtérképen Európa országait, fővárosait, a tanult országok legfontosabb gazdasági központjait, és ismertesse földrajzi jellemzőiket. Hasonlítsa össze Észak-, Mediterrán, Atlanti-, Kelet- és Közép-Európa természeti és társadalmi-gazdasági földrajzi jellemzőit, környezeti állapotát. Nevezze meg az egyes térségek, a tanult országok kulturális, életmódbeli sajátosságait.</p> <p>Sorolja fel jellegzetes mezőgazdasági terményeit, ásványkincseit és ipari termékeit, illetve tipikus gazdasági ágait. Nevezzen meg a tanult országok gazdaságára jellemző termékeket! Mondjon példákat a tanult országok kulturális értékeire.</p>	<p>Mutassa be az európai erőter átalakuló világgazdasági szerepét, térjen ki az új válságjelenségek hatásaira.</p> <p>Elemezze a transzkontinentális infrastruktúra szerkezetét, szerepét a gazdasági fejlődésben. Vizsgálja meg az országok és térségek változó szerepét az integrációs folyamatokban. Mondjon példákat a vendégmunkások, a menekültek és a bevándorlók befogadásából adódó problémákra. Támassza alá példákkal a társadalmi fejlődés, a foglalkozási átrétegződés és az urbanizáció kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be a társadalmigazdasági fejlettség területi különbségeit Európában, magyarázza azok okait és következményeit.</p> <p>Hasonlítsa össze Észak-, Mediterrán-, Atlanti-, Kelet- és Közép-Európa természeti erőforrásait, igazolja példákkal</p>
		<p>ezek hatását a gazdasági élet (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatások) szerveződésére. Összegezze a Földközi-tenger jelentőségét a mediterrán-európai országok társadalmi-gazdasági életében.</p> <p>Mutassa be a tanult országok szerepét, jelentőségét a világgazdaságban és az Európai Unióban.</p>

<p>8.3. Az Európai Unió</p>	<p>Mutassa be az európai együttműködés kialakulását, lényegét és legfontosabb területeit, hatását a tagállamok társadalmi-gazdasági életére.</p> <p>Nevezze meg az Európai Unió tagállamait, főbb intézményeit. Ismertesse hazánk és a szervezet kapcsolatát.</p> <p>Mutassa be példákkal alátámasztva az unión belüli területi fejlettségi különbségeket, a regionális politika fő vonásait.</p> <p>Elemeljen az Európai Unióval kapcsolatos statisztikai adatokat.</p>	<p>Magyarázza az európai integráció kialakulásához vezető okokat, ismerje fejlődésének történetét, kapcsolatát egyéb tömörülésekkel. Helyezze el az Európai Uniót a világgazdaság erőközpontjai között statisztikai adatok elemzése alapján.</p> <p>Tárja fel az integráció bővítésének lehetőségeit és problémáit.</p> <p>Mutassa be a szervezet mezőgazdasági politikáját, területfejlesztési, környezetvédelmi és környezetgazdálkodási törekvéseit.</p>

8.4. A területi fejlettség különbségei Európában		
8.4.1. Az Európai Unió magterületei		
Egyesült Királyság	Mutassa be konkrét példákon a szigetország földrajzi fekvésének és ásványkincseinek szerepét a gazdaság fejlődésében. Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait.	Ismertesse a gyarmatosítás szerepét az ország gazdaságának fejlődésében, legyen tisztában világgazdasági szerepe átalakulásának okaival. Ismertesse forráselemzés alapján a gazdasági szerkezetváltás sikeres és kevésbé sikeres útjait. Jellemezze az ország szerepét az Európai Unióban.
Franciaország	Mutassa be az ipar területi elhelyezkedésének fő vonásait és ezek okait. Ismertesse a mezőgazdaság legfontosabb területi jellemzőit. Ismertesse az ország szerepét az Európai Unió élelmiszertermelésében. Támassza alá példákkal az idegenforgalom gazdasági jelentőségét.	Igazolja a gazdaságpolitika és a mezőgazdasági termelés sajátos vonásainak kapcsolatát. Mutassa be a gazdaság területi átrendeződésének sajátos vonásait.
Benelux államok	Ismertesse az egyes országok társadalmi-gazdasági jellemzőit, az együttműködés kialakulásához vezető okokat. Igazolja, hogy Hollandia az európai közösség jelentős élelmiszerellátója.	Igazolja, hogy az együttműködés kialakulás az Európai Unió előfutárának is tekinthető. Hasonlítsa össze az egyes országok társadalmi-gazdasági folyamatait, magyarázza az eltérő területi jellemzők kialakulását.

<p>Németország</p>	<p>Mutassa be az ország területenként eltérő természeti és társadalmigazdasági adottságait, a gazdaság különbségeit.</p> <p>Ismerje az egykori keleti és nyugati országrész eltérő gazdaságitársadalmi fejlődésének útját, az ország újraegyesítését követő eredményeket és problémákat. Mutassa be a hagyományos iparvidék gazdasági és környezeti átalakulásának folyamatát a Ruhrvidék példáján.</p> <p>Nevezze meg a gazdaság húzóágazatait.</p> <p>Igazolja példák alapján a német nagyvállalatok szerepét hazánk és a volt szocialista országok gazdasági fejlődésében.</p>	<p>Támassza alá példákkal az ipar területi és szerkezeti átalakulási folyamatát, a déli tartományok gyors gazdasági fejlődését.</p> <p>Mutassa be területi különbségek kialakulásának tényezőit.</p>
<p>8.4.2. Fejlett gazdaságú országok Európa közepén</p> <p>Ausztria</p>	<p>Hasonlítsa össze a magashegység és a medencék jellemző társadalmi-gazdasági vonásait.</p> <p>Igazolja az Alpok idegenforgalmi jelentőségét.</p> <p>Igazolja hazánk és Ausztria sokoldalú társadalmi-gazdasági kapcsolatát.</p>	<p>Mutassa be a sajátos történelmi múlt szerepét a társadalmi gazdasági fejlődésben.</p> <p>Mutassa be az ország szerepét, súlyát az Európai Unióban.</p> <p>Ismertesse a magashegységi környezet szerepét a gazdasági életben.</p>

Svájc	<p>Jellemezze a gazdaság területi elhelyezkedésének sajátos vonásait. Mutassa be a közép-európai magashegységi gazdálkodás jellemző vonásait.</p> <p>Nevezzen meg az országra jellemző gazdasági tevékenységeket és termékeket.</p> <p>Mondjon példát a semlegességből adódó nemzetközi szerepvállalásra.</p>	<p>Mutassa be a sajátos történelmi múlt hatását a társadalmigazdasági fejlődésre.</p> <p>Hasonlítsa össze a két alpesi ország (Ausztria és Svájc) természeti és társadalmigazdasági jellemzőit.</p>
<p>8.4.3. A gazdasági felzárkózás lehetőségeinek példái</p> <p>Olaszország</p>	<p>Mutassa be a tipikus mediterrán táj természetföldrajzi jellemzőit és a hozzá kapcsolódó gazdálkodást.</p> <p>Ismertesse a mezőgazdaság jellemző termelési típusait és termékeit.</p> <p>Indokolja tények bemutatásával Olaszország társadalmi-gazdasági kétarcúságát.</p> <p>Hasonlítsa össze az ország északi és déli területeinek természeti és társadalmi adottságait, gazdasági fejlettségét.</p> <p>Mutassa be az idegenforgalom területenként eltérő adottságait.</p>	<p>Tudjon példákat mondani az északi és a déli területek közötti fejlettségi különbség következményeire.</p> <p>Fogalmazza meg az északi ipari háromszög fejlettségének okait, és mutassa be gazdasági kapcsolatait.</p> <p>Mutassa be a mediterrán táj, a történelmi és a kulturális örökség szerepét az ország idegenforgalmában.</p>
Spanyolország, Görögország	<p>Sorolja fel az országok gazdasági fejlődését segítő és nehezítő tényezőket.</p> <p>Mondjon példákat az ipar vezető ágazataira, a gazdaság jellemző termékeire.</p> <p>Mondjon példát az ország kulturális értékeire, idegenforgalmai vonzerejére.</p>	<p>Igazolja a tenger szerepét a gazdaság fejlődésében.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

8.4.4. Kelet-	Mutassa be a XX-XXI. század	Mutassa be a gazdasági-
Közép- és Délkelet-Európa rendszerváltó országai	fordulóján bekövetkezett gazdaságitársadalmi átalakulás folyamatát és ennek társadalmi-gazdasági következményeit.	társadalmi átalakulás eltérő vonásait. Mutassa be a gazdaságitársadalmi átalakulás területileg eltérő következményeit és fejlődési útjait.
Lengyelország	Jellemezze az ország nagytájainak eltérő gazdasági vonásait, a fejlettség területi különbségeit. Ismertesse a magas-és a középhegységi tájak, a tengerpart és a síkságok gazdasági életének jellemzőit.	Hasonlítsa össze az ország nagytájakait erőforrásaik alapján. Ismertesse a mezőgazdaság fejlődésének sajátos vonásait.
Csehország	Jellemezze a középhegységek és a medencék gazdasági erőforrásait. Nevezze meg a cseh gazdaság húzóágazatait.	Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés történelmi vonatkozásait. Indokolja az ország természeti erőforrásainak és gazdaságának térbeli elhelyezkedését.
Szlovákia	Mutassa be a Kárpátok és az alföldi tájak eltérő szerepét a gazdaság fejlődésében. Nevezze meg a szlovák gazdaság húzóágazatait. Nevezzen meg fontosabb magyar vonatkozású városokat.	Vesse össze a cseh és a szlovák fejlődési út jellemzőit. Magyarázza a gyors gazdasági felzárkózás tényezőit.
Románia	Jellemezze az ország nagytájainak természeti adottságait és gazdasági erőforrásait. Nevezze meg a gazdaság húzóágazatait, Nevezzen meg iparosodó és mezőgazdasági tájakat. Nevezzen meg magyar vonatkozású kulturális központokat.	Magyarázza a gazdasági felzárkózás segítő és hátráltató tényezőket. Magyarázza a fejlődés területi különbségeit.
Délsláv államok	Ismertesse az egykori Jugoszláviát megosztó társadalmi különbségeket. Sorolja fel az utódállamokat, emelje ki az Unióhoz csatlakozott államokat.	Mondjon példát a térség országainak Európa és a világ gazdaságában betöltött szerepére. Hasonlítsa össze a térség országainak kapcsolatát az Európai Unióval.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Szlovénia	Jellemezze a magashegységi és a tengerparti tájak előfordításait, nevezzen meg jellemző gazdasági tevékenységeket.	Igazolja a többi utódállamtól eltérő történelmi és kulturális jellemzőinek szerepét a gazdaság fejlődésében.
Horvátország	Jellemezze a tengerpart adottságait. Mutassa be a dalmáciai idegenforgalom szerepét az ország életében.	Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését.
Szerbia	Ismertesse az ország gazdasági erőforrásait, a gazdaság területi elrendeződésének jellemzőit, Vajdaság gazdasági szerepét. Nevezzen meg magyar vonatkozású kulturális központokat.	Ismertesse a nemzetiségek területi elhelyezkedését.
8.5. KeletEurópa	Mutassa be a nagytájak természeti, társadalmi-gazdasági adottságait. Hasonlítsa össze az ország európai és ázsiai részének természeti adottságait, mutassa be azok kapcsolatát a népesség eloszlásával. Mutassa be a földrajzi övezetesség jellemzőit Oroszország területének példáján. Hasonlítsa össze tematikus térképek segítségével Oroszország iparvidékeinek földrajzi jellemzőit. Mutassa be Oroszország világgazdasági szerepét.	Ismertesse a volt Szovjetunió társadalmi-gazdasági jellemzőit. Sorolja fel a gazdálkodás természeti és társadalmi problémáit Oroszországban. Ismertesse az ország energiagazdaságának jellemzőit, az energiatermelés környezeti következményeit.
Ukrajna	Jellemezze a Donyec-medence gazdaságának földrajzi összefüggéseit. Jellemezze Ukrajna mezőgazdaságát. Nevezzen meg magyar vonatkozású településeket.	Mutassa be a társadalmigazdasági fejlődést elősegítő és hátráltató tényezőket.

9. Az Európán kívüli kontinensek, tájak, országok társadalmi-gazdasági jellemzői

Megjegyzés: A kontinensek általános természet- és gazdaságföldrajzi képénél szereplő követelmények a további résztémakörökre is vonatkoznak.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>9.1. A kontinensek általános természet- és társadalomföldrajzi képe</p>	<p>Mutassa be az egyes kontinensek földrajzi sajátosságait. Mondjon példákat az egyes kontinenseken előforduló nagyszerkezeti egységekre. Elemezze tematikus térképek alapján a geológiai szerkezet és az ásványkincsek összefüggéseit. Jellemezze a kontinensek nagytájakait, a folyókat, a tavakat. Mondjon példákat a kontinensek</p>	<p>Ismertesse a kontinens szerkezeti felépítését és annak lemeztektonikai hátterét.</p> <p>Mutassa be a kontinensek természetföldrajzi adottságait éghajlati, növényzeti és talajtérképek összehasonlító elemzésével. Ismerje fel diagramok alapján a földrészek jellemző éghajlatait és térképvázlatokon az éghajlati öveget. Mutassa be az egyes kontinensekre jellemző példákkal a vízszintes és a</p>
	<p>főbb erőforrásaira.</p> <p>Ismerje fel képek, ábrák, leírások és tematikus térképek alapján a földrajzi öveget, a kontinensek jellemző területeit, tipikus tájakait. Ismertesse a népességkoncentráció kialakulását, jellemzőit, a népesség egyenlőtlen elhelyezkedésének okát. Magyarázza a kontinensek országcsoportjainak eltérő ütemű gazdasági fejlődését.</p> <p>Ismertesse a mezőgazdasági termelés egyes kontinenseken jellemző típusait és azok fontosabb terményeit.</p> <p>Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket az egyes országokban. Mondjon példákat a földrészekről az emberi beavatkozás környezetkárosító hatásaira és ezek következményeire, a károsítás mérséklésének lehetőségeire.</p> <p>Sorolja fel, mutassa meg térképen, és</p>	<p>függőleges földrajzi övezetesség rendszerét.</p> <p>Elemezzon keresztmetszetet a kontinensek természeti adottságairól. Mutassa be a kontinensek világgazdasági szerepét, annak változásait.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	nevezze meg kontúrtérképen a kontinensek tanult nagytájakait, folyóit, tavait, jellegzetes térségeit, országait, azok fővárosát és egyéb gazdasági központjait.	
9.2. Ázsia földrajza		
9.2.1. Ázsia általános földrajzi jellemzői	<p>Ismertesse az ázsiai nagy sivatagok kialakulásának okait.</p> <p>Mutassa be példák alapján a monszun szerepét a gazdasági élet jellemzőinek kialakulásában.</p> <p>Hasonlítsa össze a monszun vidék és terület vonatkozásában a kialakító okokat a forró és a mérsékelt övezetben; jellemezze az öntözéses monszungazdálkodást.</p> <p>Mutassa be a népességrobbanást statisztikai adatok segítségével, mondjon példákat a következményeire és a megoldásukra tett erőfeszítésekre. Magyarázza a népességkoncentrációk kialakulásának okait és következményeit.</p> <p>Ismerje fel a területi fejlettség különbségeit a kontinensen.</p>	<p>Mutassa be a kontinens vallásikulturális sokszínűségét, ennek következményeit a társadalom életében.</p> <p>Ismertesse példák segítségével az ősi kultúrák, a világvallások társadalmat, gazdaságot, környezetet befolyásoló szerepét.</p> <p>Értelmezze miért lett Ázsia a világ új fejlődési és gazdasági pólusa.</p> <p>Elemesse az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett erőfeszítéseket.</p> <p>Mutassa be Ázsia elmaradott, szegény térségeinek példáit, elemesse és magyarázza az ottani társadalmi és gazdasági problémák jelenségeit.</p> <p>Elemesse az élelmezési problémák kialakulásának okait, ismertesse a megoldásukra tett erőfeszítéseket.</p>
	<p>Ismertesse a kontinens természeti jellemzőiből adódó veszélyhelyzeteket (földrengés, vulkánkitörés, cunami, tájfun), a védekezés lehetőségeit.</p> <p>Nevezzen meg példákat az eltérő szerepkörű országokra, országcsoportokra (olajországok, mezőgazdasági alapanyag-termelők, összeszerelő-beszállítók, újonnan iparosodott országok, új gazdasági hatalmak)</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

9.2.2. Ázsia országai		
Kína	<p>Ismertesse a népességszám növekedésének időbeli változásait diagramok alapján.</p> <p>Hasonlítsa össze Kelet- és NyugatKína mezőgazdaságát.</p> <p>Magyarázza meg, hogyan lett Kína a világ meghatározó gazdasága, Tárja fel a tengerparti és a belső területek fejlettségkülönbségének természeti alapjait, ennek életmódbeli és környezeti következményeit.</p>	<p>Ismertesse a társadalmi-gazdasági fejlődés sajátos vonásait.</p> <p>Mutassa be a külföldi tőke szerepét az ország gazdaságának fejlődésében.</p> <p>Jellemezze Hongkong sajátos szerepét.</p> <p>Mutassa be a gazdasági fejlődés és a környezet-átalakítás kapcsolatát, az ebből adódó környezeti veszélyeket Kína példáján.</p>
Japán	<p>Mutassa be a szigethelyzet és a természeti erőforrások szűkösségének következményeit a gazdasági fejlődésben.</p> <p>Ismertesse a társadalmi-gazdaság fejlődés sajátos vonásait.</p> <p>Nevezze meg a japán ipar fő ágazatait, termékeit.</p> <p>Támassza alá tényekkel Japán szerepét a térség országainak fejlődésében.</p> <p>Igazolja Japán világkereskedelmi jelentőségét.</p>	<p>Mutassa be a gyarmatosítás hatását a térség társadalmi-gazdasági fejlődésére.</p> <p>Támassza alá tényekkel Japán szerepét Ázsia gazdasági fejlődésében.</p> <p>Bizonyítsa a világpiac igényeihez való alkalmazkodás szerepét a gazdaság fejlődésében. Mutassa be a természeti feltételekhez és a társadalmi szokásokhoz alkalmazkodó japán mezőgazdaság vonásait.</p> <p>Magyarázza meg a japán termőföld-, energia- és nyersanyagszegénység, illetve a biotechnológián és elektronikán alapuló gazdasági hatalom összefüggéseit.</p>
India	<p>Ismertesse az ország népesedési folyamatát és ezek összefüggését az élelmezéssel.</p> <p>Támassza alá példákkal a társadalmi, vallási hagyományok szerepét India</p>	<p>Igazolja gyarmati múlt hatását az indiai társadalmi-gazdasági fejlődésben.</p> <p>Hasonlítsa össze Kína és India demográfiai jellemzőit, a folyamatok</p>

<p>Délkelet-Ázsia iparosodott és iparosodó országai</p> <p>Délnyugat-Ázsia</p>	<p>gazdasági életben. Jellemezze a természeti adottságokhoz igazodó indiai mezőgazdaságot, nevezze meg fő terményeit. Mutassa be indiai példák alapján a duális gazdasági szerkezet sajátosságait.</p> <p>Nevezze meg a térséghez tartozó országokat. Mutassa be példák alapján a térség országainak sajátos társadalmigazdasági fejlődését, azok természeti és társadalmi hátterét. Csoportosítsa az országokat a fejlődési út sajátosságai alapján. Nevezzen meg sajátos kulturális értékeket.</p> <p>Nevezzen meg a területen élő népeket. Mutassa be a terület kőolajgazdagságának világgazdasági jelentőségét. Ismertesse példák alapján a kőolaj szerepét a térség országainak társadalmi-gazdasági életében. Mondjon példákat eltérő gazdasági fejlettségű országokra. Nevezze meg a török és az izraeli gazdaság jellemző vonásait és termékeit.</p>	<p>társadalmi-gazdasági következményeit. Mutassa be az indiai iparfejlődés eredményeit és ellentmondásait, a külföldi tőke szerepét. Fejtse ki az indiai hagyományosan zárt társadalom és az informatikai társadalom ellentmondásait. Értelmezze az ország szolgáltatáskereskedelemben betöltött szerepét.</p> <p>Fogalmazza meg az egyes fejlődési hullámok (csoportok) országainak hasonló és eltérő gazdasági vonásait. Értelmezze a térség világgazdasági jelentőségét.</p> <p>Bizonyítsa a térség geopolitikai fontosságát. Mutassa be a vallás meghatározó szerepét a társadalmi-gazdasági életben. Nevezze meg térség főbb kulturális értékeit, vallási központjait. Értékelje a térség idegenforgalmi adottságait. Értelmezze Törökország kultúrák és kontinensek között betöltött híd szerepét. Ismertesse Izrael sajátos társadalmigazdasági fejlődését, az izraeli gazdaság jellemző ágazatait, termékeit.</p>
<p>9.3. Ausztrália és Óceánia földrajza</p>	<p>Jellemezze Ausztrália és Óceánia sajátos természeti adottságait, erőforrásait. Mutassa be példák alapján ezek hatását a társadalmigazdasági életre.</p>	<p>Ismertesse az elszigetelt fekvés következményeit. Mutassa be a természeti adottságokban megnyilvánuló összefüggéseket és az ausztrál gazdaság legfőbb vonásait. Értékelje Ausztrália</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

		és Óceánia szerepét a világgazdaságban.
9.4. A sarkvidék földrajza	Hasonlítsa össze a két sarkvidék földrajzi adottságait. Mutassa be a globális éghajlatváltozás következményeit.	Értelmezze: a sarkvidékeket mint sajátos élettereket. Ismeresse az Antarktikon működő kutatóállomások jelentőségét.
9.5. Afrika földrajza		

9.5.1. Afrika általános földrajzi jellemzői	<p>Jellemezze Afrika domborzatát, mutassa be kapcsolatát a földtani szerkezettel.</p> <p>Mutassa be a mezőgazdasági termelés övezetes elrendeződését.</p> <p>Mutassa be a trópusi mezőgazdaság jellemző formáit (talajváltó, ültetvényes, oázis- és legeltető gazdálkodás) és az azokhoz kötődő életmódok különbségeit. Értékelje a gazdasági fejlődést befolyásoló természeti és gazdasági tényezőket.</p> <p>Ismeresse a népességgrobbanás következményeit a kontinensen.</p> <p>Mutassa be a fejlettség területi különbségeit, okait. Elemezze a gazdasági fejlődést nehezítő tényezőket.</p> <p>Mondjon példákat a gazdaságilag fejlett és elmaradott területekre, országokra, jellemző gazdasági termékekre.</p> <p>Ismeresse a kontinent veszélyeztető sajátos környezeti problémákat és a mérséklésük lehetőségeit.</p>	<p>Hasonlítsa össze Afrika különböző természeti földrajzi adottságú tájainak gazdasági életét.</p> <p>Mutassa be a gyarmatosítás következményeit, a társadalmigazdasági elmaradottság okait, a népesedési problémákat, a megoldási lehetőségek ellentmondásait. Jellemezze a kontinens világgazdasági szerepének alakulását. Ismeresse népek és kultúrák találkozásából adódó problémákat példák alapján.</p>
--	--	---

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

9.5.2. Afrika regionális földrajza	<p>Mutassa be Afrika tipikus tájainak (sivatag, oázis, éhségövezet) természeti, környezeti és társadalmigazdasági sajátosságait. Hasonlítsa össze Észak-Afrika és trópusi Afrika földrajzi adottságait. Nevezzen meg példaországokat és jellemző gazdasági tevékenységeket, termékeket. Mutassa be a társadalmigazdasági felzárkózás lehetőségeinek példáit. Ismertesse Száhel-öv környezeti problémáit, a kialakulásában szerepet játszó tényezőket.</p>	<p>Magyarázza az ősi kultúra és a globálizáció sajátos kapcsolódását Egyiptom példáján.</p> <p>Ismertesse a Száhel-öv problémájának természeti, társadalmi, egészségügyi összefüggéseit, a nemzetközi segítségnyújtás szerepét a problémák mérséklésében.</p> <p>Mutassa be a Dél-afrikai Köztársaság fejlődésében szerepet játszó tényezőket. Igazolja, hogy az ország a kontinens meghatározó gazdasági központja.</p>
9.6. Amerika földrajza		

<p>9.6.1. Amerikai általános földrajza</p>	<p>Hasonlítsa össze Észak-, Közép- és Dél-Amerika természeti adottságait, erőforrásait.</p> <p>Igazolja példákkal az észak-déli nyitottság és a kelet-nyugati zártság éghajlati következményeit, veszélyhelyzeteit Észak-Amerikában. Mutassa be a vízszintes és a függőleges földrajzi övezetesség hatását a gazdálkodásra. Mutassa be a kontinens társadalmi-kulturális alapon történő felosztásának jellemzőit, a népességkeveredés következményeit.</p> <p>Jellemezze a népesség területi eloszlását, tárja fel ennek okait. Ismertesse az urbanizáció kontinensrészekenként eltérő vonásait, nevezzen meg agglomerálódó térségeket. Hasonlítsa össze az ültetvényeken és a farmvidékeken folyó termelést.</p> <p>Mondjon példákat az ipar szerkezetének és fejlettségének különbségeire az egyes kontinensrészeken. Ismertesse a kontinenst veszélyeztető sajátos környezeti problémákat, a mérséklés lehetőségeit.</p>	<p>Vesse össze a dél-amerikai és az afrikai földrajzi övezetességet, indokolja a különbségeiket.</p> <p>Vizsgálja meg a földrész szerkezeti felépítésének, szerkezetfejlődésének gazdaságot és életmódot meghatározó szerepét.</p> <p>Elemezze összehasonító módon az észak-, dél- és közép-amerikai tájtypusokat.</p> <p>Ismertesse amerikai példák alapján a népességkoncentrációk, a városodás és a városiasodás, a településeggyüttesek, az agglomerációs zónák kialakulási folyamatait, területileg eltérő jellemzőit.</p> <p>Mutassa be amerikai példák alapján a népesség városba áramlásának okait és jellemzőit.</p> <p>Vázolja fel az erőforrásgazdálkodástól a tudásalapú társadalomig ívelő fejlődési utat Amerikában.</p> <p>Fejtse ki a technológiai övezet jellemzőit.</p> <p>Jellemezze a technopoliszt, ismertesse szerepét a modern amerikai gazdaság fejlődésében.</p>
---	---	---

<p>9.6.2. Amerika országai regionális földrajza Amerikai Egyesült Államok</p>	<p>Mutassa be az USA világgazdasági vezető szerepének kialakulását, valamint jelenkori szerepét a világ gazdasági és pénzügyi folyamatainak alakulásában. Értékelje fejlődésének természeti és társadalmi feltételeit. Jellemezze az ország gazdaságát a gazdaság térbeli elrendeződésének és szerkezetének átalakulását. Hasonlítsa össze az egyes gazdasági körzetek jellemzőit.</p>	<p>Ismertesse a népesség összetételének változásait, a bevándorlás szerepét az USA társadalmi-gazdasági fejlődésében. Mutassa be összefüggéseiben és elemezze az USA-beli nagy gazdasági körzetek fejlődésének tendenciáit, az ezeket kiváltó okokat. Mondjon példákat az amerikai TNCK világgazdasági szerepére.</p>
<p>Kanada</p>	<p>Az ország erőforrásainak ismertetésben mutassa be a NAFTA-ban betöltött szerepét.</p>	<p>Ismertesse a gazdasági fejlődés sajátosságait, területi jellegzetességeit, ismerje fel a közöttük meglévő összefüggéseket, tárja fel az USA-val kialakult szoros gazdasági együttműködés földrajzi alapjait.</p>
<p>Latin-Amerika</p>	<p>Ismertesse Latin-Amerika gazdasági fejlődését befolyásoló tényezőket. Ismertesse a gazdasági fejlődés sajátosságait, területi jellegzetességeit. Mutassa be a fejlődés területi különbségeit. Jellemezze a gazdasági fejlődés gócpontjait.</p>	<p>Ismerje fel a latin-amerikai gazdasági fejlődés összefüggéseit. Példák alapján mutassa be Latinamerika világgazdasági szerepét.</p>
<p>Mexikó</p>	<p>Az ország erőforrásainak ismertetésben mutassa be Mexikó NAFTA-ban betöltött szerepét.</p>	<p>Ismertesse az USA és Mexikó határán kialakult gazdasági övezet jellemzőit. Mutassa be Mexikó példáján a fejlődő országok városiasodásának jellemző vonásait.</p>
<p>Brazília</p>	<p>Mutassa be a brazil gazdaság erőforrásait, a gazdaság jellemző ágazatait, területi elrendeződését.</p>	<p>Mutassa be a területi gazdasági különbségek természeti és társadalmi okait. Igazolja, hogy Brazília a feltörekvő országok csoportjába tartozik. Elemezze a fejlődést segítő és nehezítő tényezőket.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>„Banánköztársaságok”, adóparadicsomok</p>	<p>Mondjon példát ún. banánköztársaságra. Ismertesse gazdaságuk sebezhetőségének okait. Nevezzen meg adóparadicsomokat a térségben. Fogalmazza meg gazdasági jellemzőiket.</p>	<p>Elemezze a gazdasági sebezhetőség következményeit. Mutassa be a fejlődés társadalmigazdasági ellentmondásait az adóparadicsomok példáján. Értelmezze világgazdasági szerepüket.</p>
--	--	--

10. Globális kihívások – a fenntarthatóság kérdőjelei

Megjegyzés: A témákhoz kapcsolódó követelmények az egyes geoszféráknál és a gazdasági tevékenységeknél is szerepelnek. Itt csak az ismeretek szintetizálásával kapcsolatos követelményeket soroljuk fel.

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
<p>10.1. A globálissá váló környezetszennyezés és következményei</p>	<p>Mondjon példákat a természeti katasztrófák és az ember okozta környezeti problémákra. Mutassa be azokban a társadalom felelősségét. Ismertesse a megoldásokra irányuló</p>	<p>Értelmezze a környezeti válság kialakulásának okait és folyamatát. Mutassa be a földrajzi környezetnek a társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásait.</p>
	<p>nemzetközi törekvéseket, indokolja az összefogás szükségességét. Mutassa be példákkal az egyik geoszférában történt beavatkozás hatását más geoszférákra. Ismertesse példák alapján a lokális szennyeződés globális következményeit. Mutassa be a környezetkárosítás életkörülményekre, életminőségre gyakorolt hatását példák alapján. Elemezzen a témához kapcsolódó forrásokat.</p>	<p>Rendszerezze különböző szempontok alapján a szférákat ért környezetkárosító hatásokat és tárja fel ezek összefüggéseit. Mutassa be ábrások segítségével a földrajzi környezetben a társadalmi tevékenységek hatására bekövetkezett változásokat. Alkosson véleményt konkrét példák, esetelemzések alapján a témához kapcsolódó szemelvények elemzésekor.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>10.2. A demográfiai és urbanizációs válság</p>	<p>Mutassa be a népességszám alakulásának (növekedés, csökkenés) társadalmi-gazdasági következményeit és összefüggéseit. Ismertesse a népességrobbanás kialakulásának okait, következményeit és területi jellemzőit. Értelmezze, hogy miért szükséges a demográfiai robbanás megfékezése, a háborús és a katasztrófaveszélyek felszámolása. Mutassa be példák alapján a nagyvárosok terjeszkedésének környezeti következményeit. Elemezzen a témához kapcsolódó adatokat, ábrákat, szövegeket.</p>	<p>Mutassa be logikai kapcsolatok feltárásával, hogy a népességszám alakulása hogyan befolyásolja a Föld energia-, nyersanyag-, fogyasztási cikk- és élelmiszerigényét. Lásza ennek területi különbségeit, összefüggéseit a társadalmi-gazdasági fejlettséggel. Példák alapján igazolja az urbanizációs folyamatok eltérő területi jellemzőit és ezek összefüggéseit a környezet állapotával. Értelmezze a fejlődő világ urbanizációs válságának társadalmigazdasági összefüggéseit és következményeit. Mutassa be az összefüggést a környezet állapotának romlása és az életminőség alakulása között. Mutassa be az összefüggést a városi életforma és a környezet fokozott terhelése között. Igazolja példákkal az életminőséget befolyásoló előnyöket és hátrányokat.</p>
<p>10.3. Élelmezési válság</p>	<p>Ismerje fel az élelmiszer termelésének és fogyasztásának területi ellentmondásait. Bizonyítsa példákkal a fokozódó mezőgazdasági termelés környezeti hatásait. Mondjon példát a genetikailag módosított termékek előállításának, elterjedésének lehetséges következményeire. Elemezzen a témához kapcsolódó</p>	<p>Ismertesse az élelmezési válság kialakulásához vezető társadalmigazdasági és környezeti folyamatok összefüggéseit. Magyarázza a bioszféra és a talaj sérülékenysége és az élelmiszerellátás összefüggéseit. Jellemezze a biogazdálkodást.</p>
	<p>forrásokat.</p>	

<p>10.4. A mind nagyobb méretű fogyasztás és a gazdasági növekedés következményei</p>	<p>Mutassa be a nyersanyag- és energiaválság kialakulásának folyamatát.</p> <p>Ismertesse a hulladékkezelés és a hulladékgazdálkodás fontosságát, vesse össze a különböző megoldási lehetőségeket.</p> <p>Mutassa be példák alapján a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeit.</p> <p>Ismertesse példák segítségével az egyén szerepét, felelősségét a fenntartható gazdálkodás kialakításában.</p>	<p>Igazolja az energia- és nyersanyaghatékony gazdálkodás lényegét, az alternatív energiaforrások hasznosítási problémáit.</p> <p>Mutassa be a környezeti szempontok érvényesíthetőségét a termelésben és a fogyasztásban. Vesse össze a fogyasztói társadalom és a tudatos fogyasztói magatartás jellemzőit.</p>
<p>10.5. A környezet- és a természetvédelem feladatai</p>	<p>Ismerje fel a globális környezeti problémákat hírekben, folyamatokban, jelenségekben, és mutassa be kialakulásuk főbb okait.</p> <p>Ismertesse a globális környezeti problémákkal foglalkozó legfontosabb nemzetközi szervezetek (FAO, UNESCO, WHO, WWF) főbb tevékenységeit.</p> <p>Soroljon fel a természeti-táji értékek és az emberiség kultúrkinccseinek védelmében tett lépéseket, igazolja ezek fontosságát.</p> <p>Ismerje a környezet védelmében született főbb egyezményeket, irányelveket, célkitűzéseket, mutassa be a megvalósítás eredményeit és nehézségeit.</p> <p>Mutassa be az egyén társadalmi szerepvállalásának lehetőségeit, a tevékeny közreműködés példáit a környezet védelmében.</p> <p>Mutassa be példák alapján a helyi szerveződések, illetve a regionális és nemzetközi összefogás feladatát és lehetőségeit a környezet védelme és a fenntarthatóság elérése érdekében.</p>	<p>Igazolja, hogy a környezet állapotának feltárása, értékelése és egyensúlyának megóvása globális összefogást igényel.</p> <p>Értelmezze a legfontosabb nemzetközi környezetvédelmi egyezményeket.</p> <p>Mutasson meg a világtérképen néhány nemzetközi védelem alá eső területet.</p> <p>Értelmezze szemelvények segítségével a fenntarthatóság fogalmát, a fenntartható fejlődés elméletét és lehetőségeit.</p> <p>Ismerje a témakörhöz tartozó aktualitásokat.</p>

TESTNEVELÉS

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNY

A) Elméleti ismeretek

	KÖZÉPSZINT	EMELT SZINT
1. Az olimpiai mozgalom létrejötte, célja, feladatai; magyar sportsikerek	<ul style="list-style-type: none"> - Az ókori és az újkori olimpiai játékok kialakulása, története; kiemelkedő események; - olimpiai zászló, szimbólum, jelszó, embléma, olimpiai láng; - magyarok az olimpiai versenyeken, magyar olimpiai bajnokok; - magyar sikersportágak; - paralimpiai játékok. 	<ul style="list-style-type: none"> - Az ókori és az újkori olimpiai játékok kialakulása, története; kiemelkedő események; - olimpiai zászló, szimbólum, jelszó, embléma, olimpiai láng; - magyarok az olimpiai versenyeken, magyar olimpiai bajnokok; - magyar sikersportágak; - paralimpiai játékok; - NOB és a MOB szerepe az olimpiai eszme ápolásában.
2. A harmonikus testi fejlődés	A testi fejlődés rövid jellemzése általános és középiskolás korban (magasság, testsúly, mozgásos cselekvések).	<ul style="list-style-type: none"> - Legfontosabb testméretek (magasság, testsúly, testarányok) alakulása a fejlődés során; - a mozgásos cselekvések változása az életkor függvényében; - a serdülőkor testi és mozgásos cselekvés fejlődésének specialitásai.
3. A testmozgás, a sport szerepe az egészséges életmód kialakításában, és a személyiség fejlesztésében	<p>Tájékozottság bizonyítása az egészséges életmód kialakításához szükséges alapvető ismeretekben.</p> <p>Az egészséges életmód összetevőinek értelmezése: rendszeres testedzés, optimális testsúly, aktív pihenés, testi higiénia, lelki egyensúly, a szabadidő hasznos eltöltése, egészségkárosító szokások (alkohol, dohányzás, drog) hatásai és megelőzésük.</p> <p>A testmozgás szerepe az érzelme- és feszültség szabályozásban, stresszkezelésben (mentális egészség).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A testnevelés és a sport személyiségfejlesztő hatása; - az egészséges életmód meghatározó tényezői; - szenvedélybetegségek veszélyei; - az egyéni és a csapatsportok hatása a személyiségfejlődésre; - az „egészséges” közösség visszatartó ereje; - életre szóló sportolás lehetőségei.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4. A motoros képességek szerepe a teljesítményben</p>	<p>A motoros képességek értelmezése, fejlesztési lehetőségei. A pulzus fogalma, típusai, mérési lehetőségei, összefüggése az intenzitással. Az erőfejlesztés szabályai.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A motoros képességek jellemzése; - fizikai teherbíró képesség; - szellemi teherbíró képesség; - edzettségi állapot mérésének lehetősége; - az egyes képességek és a sportágak kapcsolata; - egyszerű képességfejlesztő módszerek.
<p>5. Gimnasztikai ismeretek</p>	<p>A bemelegítés szerepe és kritériumai. A rendgyakorlatok szerepe a testnevelés órákon. Gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére. Nyújtó, lazító és erősítő hatású gyakorlatok. Légzőgyakorlatok.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A gimnasztika gyakorlatok felhasználása a testedzésben; - gyakorlatok javaslata a testtartás javítására és a különböző kondicionális képességek fejlesztésére.
<p>6. Atlétika</p>	<p>A tanult atlétikai futó, ugró és dobó versenyszámok ismerete és végrehajtásuk lényege.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Az atlétikai mozgásformák csoportosítása; - az atlétika mint előkészítő sportág; - fizikai törvényszerűségek érvényesülése az atlétika versenyszámaiban; - az atlétika mozgásanyagának kapcsolata más sportágakkal; - képességfejlesztés az atlétika mozgásanyagával; - magyarok az atlétika élvonalában.
<p>7. Torna</p>	<p>A női és férfi tornaszerek és az azokon végrehajtható alapelemek ismertetése. A legfontosabb baleset-megelőző eljárások. Segítségadás gyakorlásnál.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - A női és férfi torna versenyszámjai; - a különböző szereken végrehajtható alapelemek és a legfontosabb baleset-megelőző eljárások; - a tanult talaj- és szertornaelemek technikai végrehajtásának és a segítségnyújtás módjainak ismerete - magyar tornászok a világ élvonalában; kiemelkedő nemzetközi eredmények.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

8. Zenés-táncos mozgásformák	A zenés-táncos mozgásformák egyikének ismertetése (pl. ritmikus sportgimnasztika, aerobik, néptánc stb.).	<ul style="list-style-type: none"> - A ritmikus gimnasztika és az aerobik sportág bemutatása; - az esztétikum szerepének megítélése a zenés-táncos mozgásformákban; - a versenygyakorlatok speciális mozgásformái.
9. Küzdősportok, önvédelem	2-2 páros és 1-1 csapat küzdőjáték ismertetése. Egy küzdősport bemutatása, alapvető szabályainak ismertetése. Küzdőjátékok. Alapvető esések, gurulások, tompítások jellemzése.	<ul style="list-style-type: none"> - A küzdősportok tanulásának szerepe az iskolai testnevelésben; - előkészítő küzdőjátékok - páros és csoportos testnevelési játékok; - grundbirkózás és szabályai; - magyarok a küzdősportolók a világ élvonalában.
10. Úszás	Az úszás jelentősége az ember életében, szerepe az egészségtudatos, aktív életvitelben. Egy úszásnem ismertetése. Az úszás higiénijának ismerete.	<ul style="list-style-type: none"> - Az úszás jelentősége az ember életében; - az úszás és a vízi sportok higiénije; - úszásnemek és jellemzőik; - egy úszásnem technikai végrehajtásának leírása; - az úszás alapvető versenyszabályai; - a szabadvízi és az uszodai úszás különbségei; - fizikai törvényszerűségek érvényesülése az úszásban; - a vízből mentés végrehajtása; - kiemelkedő magyar nemzetközi eredmények az úszósportban.
11. Testnevelési és sportjátékok	Labdaérintéssel, -vezetéssel, -átadással, célfelületre történő továbbítással és az összjátékkal kapcsolatos három testnevelési játék ismertetése. Egy választott sportjáték alapvető szabályainak (pályaméretek, játékosok száma, időszabályok, eredményszámítás, a labdavezetésre, a támadásra és védekezésre vonatkozó szabályok), valamint alapvető technikai, taktikai elemeinek bemutatása.	<ul style="list-style-type: none"> - Egy választott sportjáték bemutatása, szabályainak értelmezése; - a sportjátékot előkészítő testnevelési játékok; - két sportág összehasonlítása - szabályainak alapján (pályaméretek, játékoszám, pontszerzés, időtartam, csere, időkérés, technika, taktika stb.); - magyarok a sportjátékokban; sikeres labdajátékok.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Személyes és társas folyamatok a játéktevékenységben (asszertivitás, sikerorientáltság, kooperáció).	
12. Alternatív és szabadidős mozgásrendszerek	Egy választott, alternatív, szabadidős, természetben üzhető sportág jellegzetességeinek és legfontosabb szabályainak ismertetése (sí, kerékpár, természetjárás, evezés, görkorcsolya stb.) Alapvető ismeretek a táborozások előnyeiről.	- Egy választott, alternatív, szabadidős, természetben üzhető sportág bemutatása: sí, kerékpár, természetjárás, evezés, kajakozás, görkorcsolya, gördeszka stb.; - a választott sportág legfontosabb technikai elemeinek és szabályainak ismertetése; - baleset-megelőzés; - felszerelések, és azok karbantartása; - a választott sportág népszerűsége, elterjedése a világban; hazai ismertség; eredmények; - táborozási lehetőségek; alapvető táborozási ismeretek.

B) Gyakorlati ismeretek

1. Gimnasztika	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással. A teljes feljutás ideje legfeljebb: 10 s. Fiúk: függeszkedés állásból teljes magasságig, legfeljebb: 9,7 s. A szabadon összeállított, 48 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.	Lányok: kötélmászás állásból, teljes magasságig mászókulcsolással. A teljes feljutás ideje legfeljebb: 9,7 s. Fiúk: függeszkedés ülésből teljes magasságig, legfeljebb: 9,7 s. A mászókötel hossza: 5 méter. Az adott iskolaévre érvényes kötelező 64 ütemű szabadgyakorlat bemutatása.
2. Atlétika	Egy futó-, egy ugró- és egy dobószám választása kötelező. - 60 m-es síkfutás; - 2000 m-es síkfutás; - Távolugrás választott technikával;	60 m-es síkfutás, 2000 m-es síkfutás; egy választható dobószám (kislabdahajtás, súlylökés, gerelyhajtás, diszkoszvetés); egy választható ugrószám (távol- vagy magasugrás) technikailag elfogadott, teljesítménnyel értékelt bemutatása.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<ul style="list-style-type: none"> - Magasugrás választott technikával; - Súlylökés; - Kislabdahajítás. 	
Futások	<p>Egyik futószám választása kötelező: <i>60 méteres síkfutás</i> térdelőrajttal. Lányok: legfeljebb 9,8 s. Fiúk: legfeljebb 8,8 s. <i>2000 méteres síkfutás</i> Lányok: legfeljebb 10:30 perc. Fiúk: legfeljebb 9:30 perc.</p>	<p><i>60 méteres síkfutás</i> térdelőrajttal. Lányok: legfeljebb 9,5 s. Fiúk: legfeljebb 8,4 s. <i>2000 méteres síkfutás</i> Lányok: legfeljebb 9:50 perc. Fiúk: 9:00 perc.</p>
Ugrások	<p>A két ugrószámból egy választása kötelező. Az ugrás technikája egyénileg választható. <i>Magasugrás</i> Lányok: minimummagasság: 110 cm. Fiúk: minimummagasság: 125 cm. <i>Távolugrás</i> Lányok: minimumtávolság: 330 cm. Fiúk: minimumtávolság: 410 cm.</p>	<p>A két ugrószámból egy választása kötelező. <i>Magasugrás</i> (flop vagy hasmánttechnikával) Lányok: minimummagasság: 115 cm. Fiúk: minimummagasság: 140 cm. <i>Távolugrás</i> választott technikával Lányok: minimumtávolság: 380 cm. Fiúk: minimumtávolság: 480 cm.</p>
Dobások	<p>Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. <i>Kislabdahajítás</i> (Javasolt a Magyar Atlétikai Szövetség által rendszeresített új típusú kislabda használata.) Lányok: minimumtávolság: 20 m. Fiúk: minimumtávolság: 30 m. <i>Súlylökés</i> Lányok. 4 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 5,5 m. Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 7,5 m.</p>	<p>Egy dobószám szabadon választott technikával történő bemutatása. <i>Kislabdahajítás</i> Lányok: minimumtávolság: 30 m. Fiúk: minimumtávolság: 42 m. <i>Súlylökés</i> Lányok. 4 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 7 m. Fiúk: 6 kg-os súlygolyóval; minimumtávolság: 9 m. <i>Diszkoszvetés</i> Lányok: 1 kg-os diszkosszal; minimumtávolság: 20 m. Fiúk: 1,5 kg-os diszkosszal; minimumtávolság: 28 m. <i>Gereyhajítás</i></p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

		Lányok. 600 g-os gerellyel; minimumtávolság: 20 m. Fiúk: 800 g-os gerellyel; minimumtávolság: 32 m.
3. Torna	A talajgyakorlat és a szekrényugrás bemutatása kötelező, és egy további szer kötelezően választható. Lányoknál választható: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.	A talaj- és a szekrényugrás bemutatása kötelező, egy szer kötelezően választható. Lányoknál: felemáskorlát, gerenda, ritmikus gimnasztika választható. Fiúknál a szer lehet: gyűrű, nyújtó vagy korlát.
3.1. Talajtorna	A négy kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő talajgyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: gurulóátfordulás, fejállás, kézállás, mérlegállás. Ajánlott elemek: kézenátfordulás, tarkóbillenés, fejenátfordulás, tigrisbukfenc, gurulóátfordulás futólagos kézállásba.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
3.2. Szekrényugrás	Egy tanult támaszugrás bemutatása (lányok minimum 4 részes, keresztben, fiúk 5 részes, hosszában felállított szekrényen).	Fiúk: lebegőtámasszal végzett terpszátugrás bemutatása. Lányok: lebegőtámasszal végzett guggolóátugrás bemutatása.
3.3. Felemáskorlát	A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: térdfellendülés, kelepfellendülés a felső karfára, alugrás. Ajánlott elemek: ostorlendület, kelepfelhúzóadás, malomforgás, kelepforgás.	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása - - Ostorlendület, kelepfellendülés a magaskarfára, kelepforgás hátra, malomforgás előre, alugrás.
3.4. Gerenda	A négy kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása. Kötelező elemek: járás, felugrás, testfordulat, leugrás. Ajánlott elemek: szökdelések, térdelés és térdelőtámasz,	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása - Felugrás guggolásba, fordulat, lebegőállás, keringőlépés, mérlegállás, szökkenő hármaslépés, guggolás, lábtartás-csere, homorított leugrás.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	fekvőtámasz, hasonfekvés, hanyattfekvés, gurulóátfordulás.	
3.5. Ritmikus gimnasztika	<p>Különböző elemekből álló szabadgyakorlat zenére történő bemutatása (a gyakorlat ideje: 35–45 s).</p> <p>Javasolt elemek: érintőjárás, hintalépés, keringőlépés, fordulatok, szökkenő hármaslépés, lebegő- és mérlegállás, lábemelések és lendítések, törzshullámok, ívelt és nyújtott kartartások stb.</p> <p>Egy választott kéziszerrel (labda, karika, kötél, szalag, buzogány) 3 elem bemutatása.</p>	<p>Önállóan összeállított kéziszergyakorlat bemutatása zenére, a kötelezően megjelölt test- és szertechikai elemeknek megfelelően.</p> <p>A gyakorlat ideje: minimum 45 s. (választható kéziszer: labda, karika, kötél, szalag, buzogány).</p>
3.6. Gyűrű	<p>A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: zsugorlefuggés, lefuggés, homorított leugrás.</p> <p>Ajánlott elemek: futólagos támaszba kerülés, lebegőfüggés, hátsófüggés, vállátfordulás előre, leterpesztés.</p>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
3.7. Nyújtó	<p>A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület, kelepforgás, alugrás.</p> <p>Ajánlott elemek: malomfellendülés, térdfellendülés, nyílugrás.</p>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.
3.8. Korlát	<p>A három kötelező és egy ajánlott elemből álló, összefüggő gyakorlat bemutatása.</p> <p>Kötelező elemek: alaplendület támaszba vagy felkarfüggésbe, felkarfüggés, pedzés, kanyarlati leugrás.</p> <p>Ajánlott elemek: pedzés, billenések, emelések, saslendület, vállállás.</p>	A tanévre kötelezően előírt gyakorlat bemutatása.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4. Küzdősportok, önvédelem	<p>A dzsúdó vagy a birkózás alapelemeinek bemutatása: Dzsúdó alapelemek: – csúsztatott esés állásból, – esés állásból, – dzsúdógurulás; vagy Birkózás alapelemek: – dulakodás, – hídban forgás, – társ felemelése háttal felállásból.</p>	<p>A dzsúdó és a birkózás alapelemeinek bemutatása: Dzsúdó alapelemek: – csúsztatott esés állásból, – esés állásból, – dzsúdógurulás; vagy Birkózás alapelemek: – dulakodás, – hídban forgás, – társ felemelése háttal felállásból.</p>
5. Úszás	<p>50 m megtétele egy választott úszásnemben, szabályos rajttal és fordulóval; 25 m teljesítése egy másik választott úszásnemben, szabályos rajttal.</p>	<p>50 m úszás választott úszásnemben; két másik úszásnemben 25 m teljesítése, szabályos rajttal és fordulókkal. Vízből mentési előgyakorlat (az uszoda falától 5-10 m-re, a medence alján elhelyezett tárgy felhozása a víz alól). Az 50 m-es úszásnemben a pontszám az elért időeredmény alapján kerül kiszámításra.</p>
6. Testnevelési és sportjátékok	<p>Két sportjáték választása kötelező.</p>	<p>A vizsgázó a négy választható labdajáték (labdarúgás, kézi-, kosár- és röplabda) közül három gyakorlati anyagát mutatja be.</p>
Kézilabda	<p>1. Kapura lövés gyorsindítás után - a saját védővonalról indulva átadás a félpályánál álló társnak, a futás közben visszkapott labda vezetése után egykezes beugrások kapura lövés. 2. Büntetődobás - egyenlő eloszlásban, a kapu két alsó sarkába elhelyezett számolyra. 3. Tetszőleges lendületszerzés után távolba dobás kézilabdával.</p>	<p>1. Kapura lövés gyorsindítás után - a saját védővonalról indulva átadás a félpályánál álló társnak, futás közben a visszkapott labda vezetése után egykezes beugrások kapura lövés passzív védő mellett. 2. Büntetődobás - egyenletes eloszlással a kapu két sarkában elhelyezett számolyra. Érvényes a közvetlen találat, amelyet erős, egykezes felső dobással kell elvégezni. 3. Távolba dobás kézilabdával - tetszőleges lendületszerzés után.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Kosárlabda	<p>1. Fektetett dobás - félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, indulócsel után befutás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás. Jobbkezes végrehajtás.</p> <p>2. Fektetett dobás - félpályáról indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal magasságában az oldalvonalnál álló társnak, indulócsel után befutás a kosár felé, a visszakapott labdával leütés nélkül fektetett dobás. Balkezes végrehajtás.</p> <p>3. Büntetődobás - választott technikával.</p>	<p>1. Fektetett dobás - félpályáról a középkörből indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal előtt álló társnak, rövid csel után futás balra és a visszakapott labdával megállás, bal láb elől. Hosszú indulás, labdavezetés az adogató előtt, jobbkezes fektetett dobás.</p> <p>2. Fektetett dobás - félpályáról a középkörből indulva kétkezes mellső átadás a büntetővonal előtt álló társnak, rövid csel után futás jobbra és a visszakapott labdával megállás, jobb láb elől. Hosszú indulás, labdavezetés az adogató előtt, balkezes fektetett dobás.</p> <p>3. Tempódobás - elhelyezkedés a büntetővonal sarkánál kosárlabda alapállásban: rövidindulás után egy leütés tempódobás.</p>
Labdarúgás	<p>1. Labdaemelgetés (dekázás) - a földről felvett vagy feldobott labdát váltott lábbal történő érintéssel kell levegőben tartani.</p> <p>2. Szlalom labdavezetés - 10 m hosszan, öt darab egyenlő távolságra letett tömöttlabda (bója) között szlalom labdavezetés oda-vissza, kapura lövés 10 méterről.</p> <p>3. Összetett gyakorlat: félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 8-10 méterre oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása.</p>	<p>1. Labdaemelgetés (dekázás) - a gyakorlatot a földről felvett, illetve feldobott labdával is lehet kezdeni. A labdát váltott lábú érintéssel kell levegőben tartani.</p> <p>2. Szlalom labdavezetés - 10 m hosszan, öt darab egyenlő távolságra letett tömöttlabda (bója) között szlalom labdavezetés, kapura lövés 10 m-ről. Az utolsó bója 15 m-re legyen a kaputól.</p> <p>3. Összetett gyakorlat: félpályáról indulva labdavezetés, rárúgás a kaputól 10-12 m-re oldalt elhelyezett, ledöntött ugrószekrénytetőre, a visszapattanó labda kapura rúgása.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Röplabda	<p>1. Kosárérintéssel a labda fej fölé játszása egy 2 m sugarú körben. (A labdát legalább 1,5 m-re a fej fölé kell játszani.)</p> <p>2. Alkarérintéssel a labda fej fölé játszása egy 2 m sugarú körben. (A labdát legalább 1 m-re a fej fölé kell játszani.)</p> <p>3. Nyítások választott technikával a támadóvonal mögé, váltott térfélre.</p>	<p>1. Kosárérintéssel 2 m távolságról a labda falra játszása 3 m magasságú vonal fölé.</p> <p>2. Alkarérintéssel 2 m távolságról a labda falra játszása 3 m magasságú vonal fölé.</p> <p>3. Nyítások - felső egyenes nyitástechnikával, érvényes a 3 m-es vonal mögötti terület. Váltott oldalra kell nyitni.</p>
----------	---	---

Szakszó-, név- és fogalomtár

Az alábbi szakkifejezések használata a szóbeli vizsgán elvárható.

KÖZÉPSZINT

11-es rúgás aktív pihenés
alakzatok - oszlop, vonal,
kör alkarérintés álló- és
térdelőrajt alsó egyenes
nyitás - nyitásfogadás
átadás - egykezes, kétkezes mellső, kétkezes felső, pattintott
büntetődobás
Coubertin báró
deformitás döntés
edzésmódszer
edzettség egészség
egészséges
életmód elhízás
előkészítő
gyakorlatok
emelés emelkedés
ereszkedés
esztétikus mozgás
fejelés fejlődések,
szakadozások
fektetett dobás
fogások fordítás
forduló
gimnasztikai
alapforma gurulás
gyerekkor gyors
indítás
hajítás, vetés, lökés
hajlékonyság
hajlítás
helyes légzés (mellkasi, hasi,
teljes) ideális testsúly ízületi
mozgékonyosság járás (futás)
megindítása, megállítása
kapura lövések - beugrásos,
felugrásos keringési rendszer
kiindulóhelyzet
kosárérintés
küzdelem

labdaátadások lábbal - lapos, félmagas, ívelt
labdaérintések - belső, belső csüd, teljes csüd,
külső csüd
labdavezetés
leengedés
légzőrendszer
lendítés
lendületszerzés
magasugrás - flop-, hasmánt-, átlépőtechnika
magyar olimpiai bajnokok - legalább öt név
ismerete mell-, gyors-, hátúszás motiváció
mozgatórendszer
nyitódás, zárkózás, igazodás, takarás
nyújtás
olimpiai játékok - ókori, újkori
játékok passzív pihenés prevenció
pulzus rajtolás rekreáció
ritmikus gimnasztika szerek - kötél, labda, karika,
buzogány, szalag serdülőkor sérülés sikerélmény
sorakozás
szabadgyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszergyakorlatok (babzsák, labda, súlyzó,
medicinlabda stb.) szabadrúgás - közvetett, közvetlen távolugrás - lépőtechnika, ollózótechnika
teljesítmény terhelés természeti erők testedzés testfordulatok testi higiéné testnevelés - sport testtartás
tornaelemek: állások, gurulások, fordulatok, ugrások, billenések, forgások, átfordulások,
támaszugrások,
lebegőtámasz, lendületek, fellendülések, támaszhelyzetek, leugrások,
összekötő elemek tornaszerek - talaj, gerenda, felemáskorlát, ló, nyújtó,
gyűrű, korlát, lólengés váltás
védekezés - emberfogásos, területvédekezés

EMELT SZINT

a szervezet energiaszolgáltató
rendszere akadályfutás
akceleráció
átadások - légátadás, horogátadás, egykezes
oldalsó átadás átlövés autogén tréning bedobás
biológiai életkor biológiai feltételek
cselekvésbiztonság
cselezés
diszkoszveté
s egyéni
felelősség
elemkapcsol

atok
ellenálló
képesség
elzárás-
leválás
értékrend
feladás
felső nyitás
fordulatok
genetikai
adottságok
gyakorlatok az izmok munkájának jellege szerint: erő-, nyújtó-, lazító-, ernyesztőgyakorlatok
gyakorlatok testrésze, izomcsoportra kifejtett hatás szerint: nyak-, kar-, törzs- (has-, hát-, oldal-),
lábgyakorlatok hármassugrás húzás irambeosztás ismeret
izomműködés
jártasság
kalapácsvetés
kapusteknikák - kidobás, kirúgás, vetődés
Kemény
Ferenc
képesség
készség
kinesztézia
kondicionális képességek (erő, gyorsaság, állóképesség)
koordinációs képességek (egyensúlyérzék, téri tájékozódóképesség, reakcióképesség, kinesztézis,
gyorsasági
koordináció, ügyesség) környezetkímélő tevékenység kudarckerülés kudarcátírás kultúra lábboltozat
lelki higiénia les
leütés megelőzés
monotóniatírás
mozgáskészség
mozgáskommun
ikáció
mozgásműveltség
g
nemi különbségek a testmozgásban
nyugalmi pulzusszám
olimpiai bajnokok - legalább 10 név
ismerete olimpiai eszme, jelképek,
bajnokok ortopédiai elváltozások
önismeret pillangóúszás relaxáció
rúdugrás sánc sikerorientáció stressz
stretching

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

szenvedélybetegségek - alkohol, drog, dohányzás

tápanyagszükséglet

társas gyakorlat, szergyakorlatok (pad, bordásfal), kéziszergyakorlatok (babzsák, bot, súlyzó, homokzsák stb.) tempódobás terheléses pulzusszám

terhelési tényezők (intenzitás, ismétlésszám, pihenőidő) testi nevelés testkultúra testnevelés

védekezés - letámadás

INFORMATIKA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A) KOMPETENCIÁK

Általános kompetenciák

A vizsgázótól elvárjuk, hogy az érettségi vizsgán az alábbi általános kompetenciák meglétét bizonyítsa

- *alkalmazói készség; - problémamegoldó készség;*
- *algoritmikus gondolkodás;*
- *önálló munkavégzés;*
- *alkotó munka;*
- *az informatika és a társadalom kölcsönhatásának ismerete; - kommunikációs készség.*

Tartalomorientált kompetenciák

Információs társadalom

Informatikai alapok □ hardver

Informatikai alapok □ szoftver

Szövegszerkesztés

Táblázatkezelés

Adatbázis-kezelés

Információs hálózati szolgáltatások

Prezentáció és grafika Könyvtárhasználat

Algoritmizálás, adatmodellezés A programozás eszközei

1. Információs társadalom

A vizsgázó

- legyen tájékozott a jelek és kódok világában;
- tudja értelemszerűen használni a gyakorlatban a telekommunikációs eszközöket, rendszereket;
- ismerje az információs társadalomban való részvétel lehetőségeit;
- legyen képes a korszerű eszközök hatékony használatával információt szerezni és feldolgozni;
- ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb állomásait, személyeit; - ismerje az informatikai eszközhasználat veszélyeit; - ismerje az informatika etikai és jogi vonatkozásait!

2. Informatikai alapok - hardver A vizsgázó

- ismerje a jelátalakítás és kódolás lehetőségeit, módszereit és jelentőségét az informatikában;
- ismerje a számítógép felépítését és perifériáit;
- ismerje a hálózatok felépítését, alapvető eszközeit és működési elveit; - legyen tisztában a számítógépes munkakörnyezet munkavédelmi és ergonómiai kérdéseivel!

3. *Informatikai alapok - szoftver*

A vizsgázó

- ismerje legalább egy operációs rendszer felhasználói felületét és felépítését;
- legyen képes kiválasztani az adott feladat elvégzéséhez megfelelő eszközt;
- tudja kezelni a fájlrendszer elemeit;
- ismerje a hálózatok alapvető szolgáltatásait!

4. *Szövegszerkesztés*

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott szövegszerkesztő programot;
- tudja használni a szövegszerkesztő program eszközeit;
- tudjon feladatleírás alapján szöveges dokumentumokat készíteni;
- tudja kezelni a szövegszerkesztő nyelvi eszközeit;
- tudjon szöveges dokumentumaiba képeket, táblázatokat, illetve egyéb objektumokat beilleszteni, és tulajdonságaikat módosítani;
- tudjon körlevelet létrehozni;
- legyen képes nagyméretű dokumentumok kezelését megkönnyítő eljárások alkalmazására!

5. *Táblázatkezelés*

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott táblázatkezelő programot;
- tudja használni a táblázatkezelő program eszközeit;
- tudjon a táblázatba szöveget, képet, illetve egyéb objektumot beilleszteni, és azok tulajdonságait módosítani;
- legyen képes adatokat táblázatokba rendezni, azokon számításokat végezni és áttekinthető módon formázni;
- tudja célszerűen használni a különböző adatformátumokat;
- tudja értelemszerűen használni a különböző típusú hivatkozásokat; - tudjon adatokat rendezni, közülük meghatározottakat kigyűjteni;
- tudjon megfelelő típusú diagramot készíteni, tulajdonságait módosítani!

6. *Adatbázis-kezelés*

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott adatbázis-kezelő programot;
- az adatmodell alapján tudjon adatbázist definiálni, annak tartalmát karbantartani;
- legyen képes különféle adatforrásokat importálni az adatbázis-kezelő programba;
- ismerje az adattípusokat, az adatokon értelmezett műveleteket és függvényeket;
- tudjon egyszerű adatbeviteli űrlapot készíteni;
- tudjon adattáblák között kapcsolatokat felismerni és felépíteni;
- tudjon adatbázisokból lekérdezéssel információt nyerni;
- legyen képes könnyen áttekinthető képernyő-, illetve nyomtatási képet készíteni!

7. *Információs hálózati szolgáltatások*

A vizsgázó

- értse az alapvető internetes protokollok működési elvét;

- legyen képes felismerni a gyakoribb internetes hibajelenségek okát;
- tudjon a világhálón információt megkeresni;
- ismerjen online adatbázisokat, tudjon azokból célszerűen információt kinyerni;
- ismerje a különböző típusú elektronikus kommunikációk lehetőségeit, korlátait;
- ismerje és célszerűen alkalmazza az elektronikus levelezést;
- tudjon dokumentumokat, adatállományokat hálózatra elhelyezni, és hozzáférhetőségüket szabályozni;
- tudjon hipervivatkozásokat tartalmazó dokumentumokat készíteni!

8. *Prezentáció és grafika*

A vizsgázó

- tudja kezelni a választott rajzoló, képszerkesztő, valamint prezentációs programot;
- tudja használni a rajzoló, képszerkesztő, valamint prezentációs program eszközeit;
- tudjon bittérképes és vektorgrafikus ábrákat rajzolni, azokkal műveleteket végezni;
- tudjon képekkel műveleteket végezni;
- grafikus ábráit, képeit legyen képes szöveges környezetbe elhelyezni;
- képek, szövegek és egyéb objektumok felhasználásával tudjon interaktív bemutatókat létrehozni!

9. *Könyvtárhasználat* A vizsgázó

- ismerje a könyvtártípusok általános szolgáltatásait, gyűjtőkörét és tereit;
- legyen képes a könyvtár eszközeit, forrásait önálló tanulása érdekében használni;
- ismerje az elektronikus könyvtárak és az elektronikus könyvformátumok lehetőségeit;
- tudjon az információforrásokkal tervezett munkát végezni;
- legyen képes könyvtári katalógusban konkrét dokumentumról és egy témáról tájékozódni;
- tudja komplex és alkotó módon használni a forrásokat;
- ismerje a forrásfelhasználás etikai követelményeit, és tudja alkalmazni szabályait!

10. *Algoritmizálás, adatmodellezés* A vizsgázó

- tudjon pontos feladatmeghatározás alapján adatmodellt felállítani;
- ismerjen algoritmust leíró eszközöket;
- ismerje az elemi programozási tételeket;
- tudjon a megoldandó feladathoz algoritmust készíteni; - legyen képes algoritmusok számítógépes megvalósítására!

11. *A programozás eszközei*

A vizsgázó

- legyen képes programozási feladatot a választott programozási nyelven megoldani;
- ismerje a programozási nyelv fejlesztői környezetét.

B) VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

Az emelt szint a középszint követelményeit magában foglalja, de azokat magasabb szinten kéri számon.

1. Információs társadalom

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.1. A kommunikáció		
1.1.1. A kommunikáció általános modellje	Ismerje a kommunikáció modelljét és tudjon gyakorlati példákat bemutatni, értelmezni, összehasonlítani. Ismerje fel a redundancia hasznos, illetve hátrányos előfordulásait.	Legyen tájékozott különböző kódrendszerekben. Ismerje a zaj hatásainak csökkentésére használt módszereket.
1.1.2. Információs és kommunikációs technológiák és rendszerek	Ismerje és tudja használni a kommunikációs rendszereket: telefon, rádió, televízió, internet. Legyen képes korszerű eszközök hatékony használatával információt szerezni és feldolgozni.	
1.2. Információ és társadalom		
1.2.1. Az informatika fejlődéstörténete	Ismerje az informatika fejlődéstörténetének főbb fázisait, eseményeit, személyeit.	
1.2.2. A modern információs társadalom jellemzői	Ismerje az információs technológiákat és azok társadalmi hatásait. Ismerje a túlzott informatikai eszközhasználat személyiségromboló, egészségkárosító hatását.	
1.2.3. Informatika és etika	Ismerje az infokommunikáció etikai vonatkozásait, és kommunikációs szokásait. Legyen tisztában azzal, hogy az adat, az információ áru, jelentős értéket képviselhet.	
1.2.4. Jogi ismeretek	Ismerje az illegális számítógépes cselekményeket és azok következményeit. Ismerje a szerzői jog fogalmát. Tudja csoportosítani a szoftvereket alkalmazási terület, illetve jogi kategóriák szerint	

2.. Informatikai alapismeretek -hardver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Jelátalakítás és kódolás		
2.1.1. Analóg és digitális jelek	Ismerje az analóg és a digitális	
	jel fogalmát, különbözőségeit. Tudja, hogy minden érzékelhető jel jó közelítéssel digitalizálható.	
2.1.2. Az adat és az adatmennyiség	Ismerje az informatikában használt mértékegységeket.	
2.1.3. Bináris számábrázolás	Ismerje a kettes számrendszert, és a bináris számokkal végezhető alapszámításokat. Tudjon kettes és tízes számrendszer között átváltani.	Ismerje a tizenhatos számrendszert, felhasználási területeit. Tudjon kettes, tízes, tizenhatos számrendszerek között átváltani.
2.1.4. Logikai műveletek	Ismerje a NEM, ÉS, VAGY logikai műveleteket.	Ismerje a Boole-algebra alapjait, a logikai műveletek azonosságait.
2.1.5. Bináris karakterábrázolás	Ismerje az ASCII és a Unicode karakterkódolásokat.	
2.1.6. Bináris kép- és színkódolás	Ismerje az RGB és a CMYK színkódolást, azok különbségeit.	
2.1.7. Kép és hang digitalizálás	Ismerje a képek és hangok digitalizálásának elvi folyamatát.	
2.1.8. Tömörített adattárolás	Ismerje a veszteséges és veszteségmentes tömörítés fogalmát, és felhasználási területeit.	
2.2. A számítógép felépítése		
2.2.1. A Neumann-elvű számítógépek	Ismerje a Neumann-elveket.	Legyen képes a Neumann-elvek értelmezésére.
2.2.2. A számítógép főbb részei és jellemzői	Ismerje a központi feldolgozó egység, memória, buszrendszer, interfész, ház, tápegység, alaplap szerepét, feladatait, jellemzőit.	Ismerje a központi feldolgozó egység részeit, jellemzőit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2.3. A perifériák típusai és főbb jellemzőik	Ismerje a bemeneti eszközök, kimeneti eszközök, bemeneti/kimeneti eszközök, háttértárak szerepét, feladatait, jellemzőit.	
2.2.4. A számítógép részeinek összekapcsolása és üzembe helyezése	Ismerje a számítógép perifériák csatlakoztatási lehetőségeit.	Ismerje a perifériák beüzemelését, és az esetleges problémák megoldásának lehetőségét.
2.2.5. Hálózatok	Ismerje a hálózatok felépítését. Ismerje a hálózati eszközöket, és azok alapvető jellemzőit:	
	hálózati kártya, hálózati közeg, kapcsoló, forgalomirányító, vezeték nélküli hozzáférési pont.	
2.3. Munkavédelem és ergonómia	Ismerje a biztonságos számítógépes munkavégzés feltételeit. Ismerje a perifériák ergonomikus elrendezését, kialakítását, használatát.	

.3. Informatikai alapismeretek - szoftver

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Az operációs rendszer és főbb feladatai		
3.1.1. Az operációs rendszerek részei és funkciói, az operációs rendszer felhasználói felülete	Ismerje az operációs rendszerek jellemzőit, fő részeit és legfontosabb feladatait. Legyen képes egy rendszer megjelenését, néhány paraméterét igényei szerint beállítani. Ismerje az operációs rendszer felhasználói felületét.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1.2. Háttértárak kezelése	<p>Ismerje egy operációs rendszer mappaszerkezetét.</p> <p>Legyen képes mappát, állományt létrehozni, másolni, mozgatni, átnevezni, törölni.</p> <p>Ismerje a mappák és állományok alapvető tulajdonságait. Tudjon mappát és állományt megkeresni a helyi számítógépen.</p>	<p>Ismerje a háttértárak használatba vételének lépéseit: partícionálás, formázás, fájlrendszerek.</p>
3.1.3. Tömörítés	<p>Értse a tömörítés lényegét. Tudjon tömöríteni és kicsomagolni.</p>	<p>Ismerje a tömörítéshez kapcsolódó beállítási lehetőségeket.</p>
3.1.4. Adatvédelem, adatbiztonság	<p>Ismerje az adatok jogosulatlan hozzáféréstől való védelmét.</p> <p>Ismerjen archiválási lehetőségeket.</p>	
3.1.5. Kártevők, vírusvédelem	<p>Ismerje a kártevők fajtáit, a leggyakoribb terjedési módjait, valamint a védekezés eszközeit, módszereit.</p>	
3.1.6. A hálózatok alapvető szolgáltatásai	<p>Tudjon a hálózatba be- és kijelentkezni. Ismerje a helyi hálózat szolgáltatásait és a felhasználói jogosultságokat.</p>	

4. Szövegszerkesztés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. A szövegszerkesztő használata		
4.1.1. Dokumentum megnyitása, mentése	<p>Tudjon különféle formátumú dokumentumokat megnyitni és menteni.</p>	
4.1.2. Szövegbevitel, szövegjavítás	<p>Tudjon szöveget bevinni, javítani, törölni és szimbólumokat beszúrni.</p>	
4.2. Szövegjavítási funkciók		
4.2.1. Keresés és csere	<p>Ismerje a szövegszerkesztő keresés és csere funkcióit.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.2.2. Kijelölés, másolás, mozgatás, törlés	Tudja kijelölni a dokumentum megfelelő részét, legyen képes azt másolni, mozgatni, törölni, másik dokumentumba beilleszteni.	
4.2.3. Nyelvi segédeszközök	Tudja használni a nyelvi ellenőrzés és az elválasztás lehetőségeit	
4.3. Szövegszerkesztési alapok		
4.3.1. A dokumentum egységei	Ismerje a karakter, szó, sor, bekezdés, hasáb, szakasz, oldal fogalmát.	
4.3.2. Karakterformázás	Legyen képes beállítani a karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét.	
4.3.3. Bekezdésformázás	Legyen képes beállítani a bekezdések behúzását, térközét, igazítását, szövegbeosztását, szegélyét, háttérét és mintázatát. Legyen képes egy- és többszintű felsorolást, sorszámozott felsorolást létrehozni. Tudjon különböző beállítási tabulátorokat használni. Legyen képes iniciálét létrehozni, jellemzőit módosítani.	
4.3.4. Szakaszformázás	Legyen képes többhasábos szakaszt kialakítani, jellemzőit módosítani. Legyen képes kialakítani és beállítani élőfejet, élőlábat, lapszámozást, margókat, laptájolást, lapméretet, oldalszegélyt, háttérszint, végjegyzetet, lábjegyzetet.	
4.3.5. Stílusok	Legyen képes stílusok alkalmazására.	Legyen képes új stílust létrehozni, stílusok tulajdonságait beállítani.
4.4. Táblázatok és objektumok a szövegben		
4.4.1. Táblázatkészítés a szövegszerkesztővel	Legyen képes szöveges dokumentumokban táblázatot létrehozni, szerkeszteni és tulajdonságait beállítani.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.4.2. Körlevélkészítés		Tudjon kördokumentumot készíteni.
4.4.3. Képek és alakzatok beillesztése	Legyen képes képeket és alakzatokat beilleszteni valamint tulajdonságaikat beállítani, hozzájuk szöveget rendelni.	
4.4.4. Tartalomjegyzék	Legyen képes tartalomjegyzéket készíteni stílusok felhasználásával.	

5. Táblázatkezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A táblázatkezelő használata		
5.1.1. Táblázat megnyitása, mentése	Tudjon különféle formátumú táblázatokat megnyitni és menteni.	
5.1.2. Adatok bevitele, javítása	Tudjon adatokat bevinni, javítani, törölni és szimbólumokat beszúrni. Tudjon adatokat importálni és exportálni megfelelő kódtáblával.	
5.2. A táblázat szerkezete		
5.2.1. Cella, oszlop, sor, tartomány, munkalap	Ismerje a cella, az oszlop, a sor, a tartomány, valamint a munkalap fogalmát. Tudja ezeket beilleszteni, másolni, mozgatni, illetve törölni.	
5.3. Adatok a táblázatokban		
5.3.1. Cella tartalma	Tudja, hogy a cella tartalma szöveg, szám vagy képlet lehet.	
5.3.2. Számformátumok	Legyen képes megfelelő számformátumot beállítani, és egyéni számformátumot kialakítani. Tudja alkalmazni a dátum, az idő, a pénznem, a százalék formátumokat, továbbá beállítani a tizedesjegyek számát és az ezres tagolást.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.3.3. Adatok rendezése, kigyűjtése	Tudjon a táblázatban adatokat egy vagy több szempont alapján rendezni és kigyűjteni.	
5.3.4. A cellahivatkozások használata	Tudjon hivatkozást használni munkalapon belül és munkalapok között. Ismerje a relatív, abszolút és vegyes cellahivatkozásokat.	
5.3.5. Képletek szerkesztése, függvények alkalmazása	Tudjon egyszerű képleteket és függvényeket használni. Ismerje a dátum és idő, a matematikai, a statisztikai, a kereső, a szövegkezelő és a logikai függvények használatát.	Ismerje az adatbáziskezelő függvények használatát.
5.4. Táblázatformázás		
5.4.1. Karakter- és cellaformázások	Legyen képes beállítani a karakterek betűtípusát, méretét, stílusát, színét. Legyen képes beállítani a cellák igazítását, szegélyezését, háttérszínét, mintával kitöltését.	Legyen képes képlettel meghatározott feltétel alapján cellákra formázást beállítani.
5.4.2. Sor-, oszlop, tartománybeállítások	Legyen képes beállítani az oszlopszélességet és a sormagasságot. Legyen képes cellákat egyesíteni. Legyen képes tartományokat elnevezni, munkalapokat átnevezni.	
5.4.3. Oldalbeállítások	Tudjon élőfejet és élőlábat készíteni, az oldal tulajdonságait beállítani.	
	Legyen képes a dokumentumot nyomtatásra előkészíteni.	
5.5. Diagramok és egyéb objektumok		
5.5.1. Diagramok	Legyen képes diagramot készíteni, szerkeszteni, módosítani. Tudjon az ábrázolandó adatoknak és a belőle levonandó következtetéseknek megfelelő diagramtípust választani.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.5.2. Objektumok	Tudjon a munkalapra képet, alakzatot és szövegdozst beilleszteni, azok tulajdonságait beállítani.	
-------------------	---	--

6. Adatbázis-kezelés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Az adatbázis-kezelés alapfogalmai		
6.1.1. Az adatbázis alapfogalmai	Ismerje az adatbázis, az adattábla, a rekord, a mező, az elsődleges és idegen kulcs fogalmát.	
6.2. Az adatbázis szerkezete és kialakítása		
6.2.1. Az adatbázis-kezelés alapműveletei	Tudjon adatbázist létrehozni, abba különféle formátumú adattáblákat importálni. Tudjon megadott szerkezetű adattáblát létrehozni. Legyen képes az adattábla mezőit helyesen definiálni, a tábla kulcsát meghatározni, az új táblát feltölteni.	
6.2.2. Adattípusok	Ismerje a szöveg, a különböző számtípusok, a dátum és idő, a logikai adattípusokat, és a velük végezhető műveleteket. Legyen képes a mezők adattípusát megadni.	
6.2.3. Adatok módosítása, törlése	Tudjon rekordokat megjeleníteni, egyes mezőket, rekordokat törölni, vagy a	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	bennük levő adatokat újjal felülírni.	
6.2.4. Adattáblák közötti kapcsolatok	Tudjon táblák közötti logikai kapcsolatokat kialakítani.	
6.3. Alapvető adatbázis-kezelési műveletek		
6.3.1. Lekérdezések	Tudjon a létező adatbázisban adott feltételeknek megfelelő rekordokat megjeleníteni. Tudja kiválasztani, hogy a lekérdezésben mely mezők megjelenítése szükséges. Tudjon választó, törölő, frissítő lekérdezéseket készíteni. Legyen képes az adatokat csoportosítva kezelni, szűrni. Legyen képes egy összetett probléma megoldásához segédlekérdezést készíteni. Legyen képes az adatokat megadott feltételek szerint rendezve megjeleníteni.	Ismerje és tudja felhasználni az SQL alapvető utasításait. Legyen képes egy összetett probléma megoldásához allekérdezést készíteni.
6.3.2. Számítások végzése	Legyen képes számított értéket megjeleníteni. Legyen képes aggregáló függvényeket használni: MAX(), MIN(), COUNT(), SUM(), AVG(). Tudja használni a YEAR(), MONTH(), DAY(), NOW(), HOUR(), MINUTE(), SECOND() függvényeket.	Tudjon leírás alapján tetszőleges függvényt alkalmazni.
6.4. Képernyő és nyomtatási formátumok		
6.4.1. Űrlapok és jelentések használata	Tudjon a leírásnak megfelelő űrlapot és jelentést készíteni és módosítani.	

7. Információs hálózati szolgáltatások

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
7.1. Kommunikáció az interneten		
7.1.1. Hálózati alapismeretek	Ismerje a szerver és a kliens szerepét az internetes	Ismerje a csomagkapcsolt hálózatok működésének
	kommunikációban. Ismerje az internet fontosabb szolgáltatásait: web, e-mail, domain-név szolgáltatás.	alapelveit. Ismerje a web és az e-mail szolgáltatásokhoz tartozó gyakoribb hibajelenségeket és azok okát.
7.1.2. Elektronikus levelezési rendszer használata	Ismerjen egy levelezési rendszert. Tudjon levelet küldeni, fogadni, megválaszolni, továbbítani és törölni. Ismerje az elektronikus levél részeit és a levél jellemzőit. Tudjon a levélhez mellékletet csatolni, valamint levél fogadásakor a mellékletet kezelni.	Legyen képes a helyben telepített és a webes levelezőprogram segítségével kezelni elektronikus levelezését. Legyen képes a levelezőfiók beállítását elvégezni a helyben telepített program esetén.
7.1.3. Állományok átvitele	Ismerjen és tudjon alkalmazni egy állomány átviteli lehetőséget. Ismerje az állomány átvitel szolgáltatást. Tudjon internetről állományokat letölteni.	Ismerjen és tudjon alkalmazni több állomány átviteli lehetőséget.
7.1.4. Web-szolgáltatás	Tudjon egy böngészőt használni. Ismerje a böngésző programok navigációs eszközeit. Ismerje az URL fogalmát.	Ismerje az elektronikus kereskedelem működési elvét, előnyeit, hátrányait.
7.1.5. Keresőrendszerek	Tudjon a weben keresni. Tudjon egyszerű és összetett keresési feladatokat megoldani. Tudjon on-line adatbázisokat használni. Legyen képes a találatokat hitelesség és használhatóság szempontjából értékelni.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.1.6. Az internet veszélyforrásai	Ismerje a kéretlen reklámlevél, lánclevél, hoax, adathalászat, internetes csalások veszélyeit, és az ellenük való védekezés lehetőségeit.	
7.2. Weblap készítés		
7.2.1. Hálózati dokumentumok szerkezete	Ismerje a weblapok jellemző elemeit.	Tudjon egyszerű weblapot készíteni a HTML és CSS segítségével. Ismerje a HTML és a CSS alapelemeit.
7.2.2. Weblap készítése weblapszerkesztővel	A címsor, háttérszín, háttérkép, különböző színű, méretű,	

	igazítású szöveg, listák, táblázatok, képek, animációk, hivatkozások elhelyezése egy grafikus weblap-szerkesztővel.	
7.2.3. Formázási lehetőségek	Tudjon egyszerű weblap szerkesztési feladatot elvégezni.	

8. Prezentáció és grafika

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
8.1. Prezentáció		
8.1.1. Adatok bevitele és módosítása	Tudjon a diákra szöveget bevinni, javítani, törölni és szimbólumokat, képeket, alakzatokat, táblázatokat, diagramokat beszúrni, tudja ezek tulajdonságait módosítani.	
8.1.2. Prezentáció elkészítése és formázása	Legyen képes diaképek létrehozására, tervezésére, áttűnések, animációk szerkesztésére. Legyen képes az elkészített prezentációt elmenteni. Legyen képes alakzatok segítségével vektorgrafikus ábrát létrehozni.	Legyen képes a diamintát módosítani.
8.2. Grafika		
8.2.1. Megnyitás, mentés, beszúrás	Tudjon grafikát, illetve képállományokat megnyitni, megadott formátumban menteni. Legyen képes grafikus ábráit, képeit szöveges környezetben elhelyezni.	
8.2.2. Elemi alakzatok megrajzolása, módosítása	Tudjon elemi ábrákat rajzolni, javítani, transzformálni, tulajdonságaikat módosítani.	
8.2.3. Képek feldolgozása, formázása	Tudjon képeket képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani.	

9. Könyvtárhasználat

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
9.1. Könyvtárak		
9.1.1. A könyvtár fogalma	Ismerje a könyvtár és a könyvtári	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	rendszer fogalmát, az egyén és a társadalom életében betöltött szerepét.	
9.1.2. Könyvtártípusok	Tudja a könyvtártípusokat funkciók, szolgáltatások és terek mentén összehasonlítani, a használói igénynek megfelelő könyvtárat kiválasztani (hagyományos és elektronikus könyvtárak).	
9.1.3. A könyvtári szolgáltatások	Ismerje és tudja használni a gyakoribb könyvtári szolgáltatásokat (helyben és távolról elérhetőket).	
9.2. Információ-keresés		
9.2.1. Tájékozódás a könyvtárban	Tudjon könyvtári katalógusban és elektronikus könyvtárban konkrét művet, egy szerző műveit és egy téma forrásait megtalálni. Tudjon összetett keresést megfogalmazni.	
9.2.2. Információ-keresési stratégiák	Tudja információkereső munkájának lépéseit megtervezni: keresés, feldolgozás, felhasználás.	
9.3. Forráshasználat		
9.3.1. Dokumentum-használat	Tudja használni a gyakoribb nyomtatott és nem nyomtatott dokumentumtípusokat. Ismerjen különböző elektronikus könyvformátumokat.	
9.3.2. Kézikönyv-használat	Tudja a tájékoztató eszközöket és kézikönyveket keresési célok mentén kiválasztani és használni (tartalomjegyzék, mutatók, utalók, keresőfelület).	
9.3.3. Forráskiválasztás	Ismerje a forráskiválasztás szempontjait, az információs értéket befolyásoló jellemzőket: dokumentumtípus, forrástípus, megjelenési idő, kiadó, terjedelem, közlési cél.	
9.3.4. Forrásjelölés	Ismerje a forrásjelölés szabályait, funkcióját, etikai vonatkozásait. Tudjon bibliográfiai hivatkozást készíteni könyvről, folyóiratcikkről. Ismerje az interneten elérhető források hivatkozásának alapelveit.	

10. Algoritmizálás, adatmodellezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
10.1. Elemi és összetett adatok, állományszervezés, relációs adatstruktúrák		
10.1.1. Egyszerű adattípusok		Ismerje az egyszerű adattípusokat: egész és valós szám, logikai érték, karakter. Ismerje az egyszerű adattípusokon végezhető műveleteket osztályozásának lehetséges fajtáit.
10.1.2. Összetett adattípusok		Ismerje az összetett adattípusokat: szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz. Ismerje az összetett adattípusokon végezhető műveleteket.
10.1.3. Állományok		Legyen képes a szekvenciális állományokra alkalmazható műveleteket megvalósítani.
10.2. Algoritmisleíró eszközök		
10.2.1. Feladatmegoldás egy algoritmus-leíró eszköz segítségével		Ismerje a mondatszerű algoritmus-leíró eszközt.
10.3. Elemi algoritmusok		
10.3.1. A programozás alapelvei		Feladatmegoldásához tudja használni az alapvető programszerkezeteket: szekvencia, elágazás, ciklus. Tudja használni az elemi programozási tételeket: összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás, kiválogatás, elemi rendezések.
10.4. Rekurzió		
10.4.1. Rekurzív algoritmus		Ismerje a rekurzió fogalmát.

11. A programozás eszközei

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
11.1. Programozási nyelv		
11.1.1. Egy programozási nyelv ismerete		<p>Ismerje egy programozási nyelven a típusdefiníció; a változódeklaráció, a be- és kiviteli utasítások; alapvető programszerkezetek, azaz szekvencia, elágazás, ciklus; eljárások, függvények; állománykezelő műveletek megvalósítását.</p> <p>Legyen képes egy mondatszerű leírással készült algoritmust a használt programozási nyelvben kódolni.</p> <p>Legyen képes mondatszerű leírással megadott rekurzív algoritmust kódolni, és felhasználni.</p>
11.2. Programfejlesztői környezet		
11.2.1. Kódolási, szerkesztési eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben		<p>Tudjon egy közepes nehézségű, de összetett feladatot strukturáltan megoldani az ismert programnyelven.</p> <p>Tudjon e felhasználóval kulturáltan kommunikáló adatbevitelt és adatkivitelét írni.</p>
11.2.2. Programkipróbálási eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben		<p>Legyen képes a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatokat adni. Tudjon nyomkövetéssel programot tesztelni.</p>

Ágazati szakmai érettségi vizsgatárgyak

KÖZGAZDASÁG ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXIV. Közgazdaság ágazat alábbi szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 345 02 Nonprofit menedzser,
- 54 343 01 Pénzügyi termékértékesítő (bank, befektetés, biztosítás),
- 54 344 01 Pénzügyi-számviteli ügyintéző,
- 54 344 02 Vállalkozási és bérügyintéző,
- 54 344 03 Vám -, jövedéki- és termékadjó ügyintéző.
- 54 344 04 Államháztartási ügyintéző

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az igényes felépítés, a gazdaság alapvető folyamatainak ismerete és azok gyakorlati alkalmazásának mérése a gazdálkodási alaptevékenységek körében.

A követelményekben gyakran szereplő alapvető, illetve egyszerű jelző azt fejezi ki, hogy az adott fogalom, eljárás ismeretének vagy alkalmazásának mérése csak egy szűkebb, körülhatárolt gazdasági környezetben jelenik meg.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e az alapvető gazdasági és jogi ismeretek fogalmait, alapvető összefüggéseit,
- megfelelően tájékozott-e a piaci alkalmazkodás lehetőségeiről és a befolyásolás alapvető eszközeiről,
- megfelelően tájékozott-e
 - a különböző vállalkozási formák sajátosságairól, az üzleti vállalkozások és a gazdasági szereplők közötti kapcsolatok rendszeréről,
 - a vállalkozás gazdálkodásának alapvető folyamatairól és lehetőségeiről,
- rendelkezik-e a gazdasági események, folyamatok és adatok közötti kapcsolatok, összefüggések felismerésének, a helyes döntések megalapozásához szükséges információk rendszerezésének képességeivel,

– megfelelően felkészült-e a gazdasági és társadalmi élet számokkal történő leírása, az alapvető pénzügyi szolgáltatások és az azokhoz kapcsolódó intézményrendszer, a magyar adórendszer működése, a főbb adónemek és az alapvető számviteli ismeretek tekintetében.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- olvasott és hallott szöveg megértése,
- precizitás, pontosság,
- áttekintő és rendszerező képesség,
- kapcsolatteremtő képesség.

KÖZÉPSZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Olvasott és hallott szakmai szöveg megértése

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a fogalmak felismerésére meghatározás alapján, illetve a fogalmak definiálására. Tudja a szakmai fogalom lényegi sajátosságait.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes szövegkörnyezetben az egy témához kapcsolódó fogalmak kiválasztására, az összetartozó fogalmak együttes használatára szövegalkotásban.

2. Precizitás, pontosság

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Pontos számítások, egyértelmű megfogalmazás, áttekinthető külalak	Önálló bizonylat vagy dokumentum elkészítésénél tudja alkalmazni az információ feldolgozásának és számítási módjának megismert eljárási szabályait.
2.2. Precizitás	Legyen a munkája pontos, a szakmai követelményeknek megfelelő. Tartsa be a pénzügyi és számviteli bizonylatdokumentáció kitöltési szabályait, kiemelten kezelve a szabályos javítás elsajátítását.
2.3. Felelősségteljes munkavégzés	Tudjon felelősséget vállalni az elvégzett munka tartalmáért és formájáért.

3. Lényegkiemelés és szabálykövetés

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Információgyűjtés	Tudja kiválasztani a rendelkezésre álló információhalmazból az adott szakmai tartalomhoz kapcsolódó lényeges és kevésbé lényeges információt.
3.2. Gyakorlatias feladatértelmezés	Tudja adott szempont szerint csoportosítani, rendezni az információkat. Legyen képes a gazdasági eseményeket rögzítő bizonylatokat egy adott vállalkozás és időszakasz köré rendezni.
3.3. Szabálykövetés	Legyen képes az utasítások megértésére, a kiadott feladatok szerinti elvégzésére és a pontos munkavégzésre.

4. Kapcsolatteremtő képesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Szakmai kommunikáció	Használja helyesen a szakmai fogalmakat, valamint tartsa be az üzleti etikett szabályait. Együttes feladat elvégzése esetén, a saját feladatok megoldása mellett legyen képes a másokkal való együttműködésre.
4.2. Konfliktusmegoldó készség	Legyen képes a munka során fellépő szakmai és személyes nézeteltérések kezelésére, a másik fél tiszteletben tartása mellett, építő kritika meghallgatására, illetve megfogalmazására.
4.3. Szervezőkészség	Legyen képes a lehetséges megoldások közül a legjobb kiválasztására és a választás indoklására.

B) TÉMAKÖRÖK**1. Gazdasági és jogi alapismeretek**

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Mikrogazdasági alapok	<p>Ismerje a szükséglet és a javak fogalmát, főbb csoportjait és kapcsolatait.</p> <p>Ismerje a gazdasági folyamat elemeit, a munkamegosztás szerepét, a gazdasági körforgás alapvető módjait és jellemzőit.</p> <p>Ismerje a piaci alapfogalmakat és szereplőket. Ismerje a kereslet és kínálat kölcsönhatását.</p> <p>Tudja bemutatni a piaci mechanizmus működését, tudja összehasonlítani a különböző piaci állapotokat grafikus ábrázolás alapján.</p> <p>Tudjon felsorolni fogyasztói döntést befolyásoló tényezőket, és ismerje az ár- és a jövedelemváltozás hatásait egy-egy tipikus termék vagy szolgáltatás keresletére.</p> <p>Tudjon különbséget tenni rugalmas és rugalmatlan kereslet között.</p>
1.2. A vállalat termelői magatartása és a kínálat	<p>Ismerje a vállalat környezetét, piaci kapcsolatait, tevékenységének alapvető formáit.</p> <p>Ismerje a termelés költségeinek csoportosítását, összefüggéseit, tudja a költségfüggvényeket jellemezni és ábrázolni.</p> <p>Ismerje a gazdálkodás folyamatában mérhető gazdaságosság követelményeit.</p> <p>Tudja megkülönböztetni az explicit, implicit, számviteli és gazdasági költségeket.</p> <p>Ismerje a számviteli profit, gazdasági profit és a normál profit összefüggéseit, tudja a közöttük lévő összefüggéseket értelmezni.</p> <p>Tudja számszerűen meghatározni a fedezeti összeg nagyságát és grafikusan szemléltetni a változásait.</p> <p>Legyen képes értékelni egy vállalkozás gazdálkodásának eredményét.</p> <p>Ismerje a piaci formákat és tudja összehasonlítani a kínálat meghatározásának módját a különböző piaci feltételek mellett.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.3. A nemzetgazdaság</p>	<p>Ismerje a nemzetgazdaság fogalmát és ágazati rendszerét. Legyen képes jellemezni a gazdasági alanyok (szereplők) főbb csoportjait (vállalat, háztartás, állam, külföld). Ismerje az állam feladatait és az állam gazdasági szerepét. Tudja értelmezni a nemzetgazdaság teljesítményét kifejező különböző kategóriákat. Legyen képes ezeket a mérőszámokat számszerűen is meghatározni és összehasonlítani. Tudjon különbséget tenni a nominális mérőszámok és a reálértéken meghatározott mérőszámok között.</p>
<p>1.4. Jogi alapismeretek</p>	<p>Ismerje a jogszabályok szerkezetének, megjelenésének és érvényességének szabályait. Ismerje a kis- és középvállalkozások jellemzőit, az üzleti vállalkozás sajátosságait. Ismerje az egyéni vállalkozás és a társas vállalkozás jellemzőit, alapításának, szüneteltetésének és megszűnésének főbb szabályait. Legyen képes felsorolni és a felelősség szerint csoportosítani a gazdasági társaságok formáit. Tudja jellemezni az egyes társasági formákat. Tudjon különbséget tenni a csődeljárás és a felszámolási eljárás között. Ismerje a szerződés fogalmát, a szerződés érvényességének, létrejöttének, megszűnésének, módosításának és a követelések elévülésének</p>
<p>1.5. Marketing</p>	<p>feltételeit. Ismerje fel a leggyakoribb szerződések (adásvétel, bérlet, letét, megbízás, vállalkozás, szállítás, fuvarozás, hitel- és kölcsönszerződés, bankszámla- és betétszerződés, folyószámla-szerződés, lízing, biztosítás) tárgyát, alaki és formai követelményeit, sajátosságait. Ismerje a szerződés megerősítése, biztosítékadás (foglalók, kötbér, kezesség) fajtáit. Ismerje a szerződés teljesítése és a szerződésszegés eseteit, következményeit. Ismerje a marketing fogalmát. Legyen képes jellemezni a marketing szerepét a vállalkozásban. Legyen képes bemutatni a marketing-mix, a reklámtevékenység jogi eszközeit.</p>

2. Általános statisztika és statisztika gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Statisztikai alapfogalmak	<p>Ismerje</p> <ul style="list-style-type: none"> - a statisztika fogalmát, - a sokaság fogalmát és azok jellemzőit, - az ismérv fogalmát és fajtáit, - a csoportosítás, a statisztikai sorok és a statisztikai táblák fajtáit, készítését. <p>Tudja felismerni az információ forrásait.</p>
2.2. Viszonyszámok és alkalmazásuk	<p>Tudja</p> <ul style="list-style-type: none"> - a viszonzszám fogalmát és alkalmazási területét, - a dinamikus viszonzszámot és fajtáit, - a megoszlási viszonzszámot, - az intenzitási viszonzszám jellemzőit, <p>leggyakoribb alkalmazási területeit.</p> <p>Megadott adatok alapján legyen képes a fenti mutatók kiszámítására. Legyen képes egyszerű értelmezések megfogalmazására a kiszámított adatokból.</p>
2.3. Középértékek és alkalmazásuk	<p>Tudja</p> <ul style="list-style-type: none"> - a középérték fogalmát, fajtáit és alkalmazási területét, - a számított középértékeket: számtani-, kronologikus-, mértani átlagot. <p>Legyen képes megadott adatok alapján a felsorolt mutatószámok számításainak elvégzésére, a kiszámított adatokból egyszerű értelmezések megfogalmazására.</p>
2.4. Index számítás	<p>Legyen képes egyedi és együttes érték-, ár- és volumenindexek valamint az aggregátumok különbségei számítására alapadatokból, ismerje az indexek közötti összefüggéseket, legyen képes a kiszámított eredményeket értelmezni.</p>
2.5. Grafikus ábrázolás	<p>Ismerje a grafikus ábrázolás célját, eszközeit, alkalmazási területeit.</p>

3. Pénzügyi alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Pénzügyi intézményrendszer és a pénzügyi szolgáltatások	<p>Tudja felsorolni és értelmezni a pénz funkcióit. Legyen képes felsorolni és értelmezni a passzív bankügyletek formáit (betétgyűjtés, értékpapírok kibocsátása, hitelfelvétel a jegybanktól és más banktól).</p> <p>Legyen képes felsorolni és értelmezni az aktív bankügyletek formáit (hitelezés), valamint a hitelbiztosítékok: tárgyi, dologi és személyi biztosíték alapismereteit.</p> <p>Legyen képes felsorolni és értelmezni a semleges bankügyletek formáit.</p> <p>Legyen képes jellemezni a kétszintű bankrendszert.</p> <p>Ismerje a jelenlegi magyar pénzügyi intézményrendszer felépítését.</p> <p>Ismerje a jegybank és a monetáris szabályozás kapcsolatát, a magyar központi bank feladatait, a monetáris irányításban betöltött helyét.</p> <p>Tudja megkülönböztetni a monetáris és a fiskális politika fogalmakat.</p> <p>Tudja felsorolni a pénzügyi intézmények jellemzőit (hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások), és az általuk végzett pénzügyi szolgáltatásokat (pénzügyi szolgáltatások és kiegészítő pénzügyi szolgáltatások).</p> <p>Ismerje a nem monetáris közvetítőket és feladataikat (biztosítók, nyugdíjpénztárak).</p> <p>Ismerje a betétvédelmi szabályokat.</p>
3.2. Pénzforgalom	<p>Ismerje a pénzforgalom általános szabályait, a fizetési számlák fajtáit.</p> <p>Ismerje a fizetési számla megnyitása, fizetési számla feletti rendelkezés, valamint a pénzforgalmi szolgáltatások lebonyolításának lépéseit.</p> <p>Ismerje az alapvető banki titoktartási szabályokat.</p> <p>Legyen képes megkülönböztetni az alábbi fizetési módokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizetési számlák közötti fizetés: átutalás, beszedés,

	<p>a fizető fél által a kedvezményezett útján kezdeményezett fizetés,</p> <ul style="list-style-type: none"> - fizetési számlához kötődő készpénzfizetés: (készpénz-fizetésre szóló csekk kibocsátása és beváltása) készpénzbefizetés fizetési számlára, készpénzkifizetés fizetési számláról, - fizetési számla nélküli fizetés: készpénzáttulalás, - készpénzfizetés. <p>Ismerje a készpénzforgalom lebonyolításának helyére, valamint a pénztár, a pénzkezelés és pénztári forgalom elszámolására vonatkozó és a pénzkezeléssel kapcsolatos feladatkörök legfontosabb alapvető elvárásait.</p>
3.3. Pénzügyi piac és termékei	<p>Ismerje a pénzügyi piacoknak a gazdaságban betöltött szerepét.</p> <p>Tudja csoportosítani a pénzügyi piacokat, felsorolni a részpiacok jellemzőit.</p> <p>Képes legyen felsorolni az értékpapírok megjelenési formáit és ismertetni főbb jellemzőiket (részvény, kötvény, állampapírok, banki értékpapírok).</p>
3.4. Biztosítási alapismeretek	<p>Ismerje a biztosítási alapfogalmakat, a biztosítás szerepét, jelentőségét a modern gazdaságban.</p>

4. Pénzügy gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Pénz időértéke	Legyen képes felismerni a jelen és jövőértékre vonatkozó feladatokat, elvégezni egyszerű diszkontálási és kamat (egyszerű és kamatos kamat) számítási feladatokat.
4.2. Értékpapírok értékelése	<p>Ismerje az értékpapírok hozamdefinícióit (kamat, osztalék).</p> <p>Legyen képes egyszerű hozamszámítási feladatok végzésére a kötvény (névleges hozam, egyszerű hozam) és a részvény (várható hozam) számítása témakörében.</p>
4.3. Valuta, deviza árfolyama	Ismerje és értse a valuta, a deviza és árfolyam fogalmakat, egyszerű konvertálási feladatokat legyen képes elvégezni.

5. Adózási alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Az államháztartás rendszere	Ismerje az állam szerepét a modern gazdaságban, a közfeladatok ellátásának szükségességét és a finanszírozási forrásait.
5.2. Adózási alapfogalmak	<p>Legyen képes felsorolni az államháztartás alrendszereit (központi és önkormányzati alrendszer).</p> <p>Legyen képes felsorolni a főbb költségvetési bevételeket, költségvetési kiadások fő tételeit, legyen képes értelmezni a költségvetés egyenlegét.</p> <p>Ismerje az adó és az adórendszer fogalmakat.</p> <p>Ismerje az adózási alapfogalmak: adóalany, adótárgy, adóalap, adómérték, adómentesség, adókedvezmény, adókötelezettség jelentését.</p> <p>Tudja megnevezni a magyar adójog forrásait.</p> <p>Legyen képes az adókat csoportosítani: jövedelemadó, forgalmi típusú adó, vagyonadóztatás ismérv szerint.</p>
5.3. Kiemelt adónemek	<p>Ismerje az alábbi kiemelt adónemek főbb jellemzőit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - személyi jövedelemadó: alanyai, a jövedelem, bevétel és költség értelmezése, az adó mértéke, az összevont adóalap adóköteles jövedelmei (önálló tevékenységből származó, nem önálló tevékenységből származó), az adóalapot csökkentő kedvezmények, az összevont adóalap adója, az adókedvezmények, - általános forgalmi adó: az adóalany, az adó mértéke, a fizetendő adó megállapítása, az adó levonási jog, az adófizetési kötelezettség, a számlázás (számla, nyugta adattartalma), - helyi adók (vagyon típusú, kommunális jellegű adók, helyi iparüzési adó) alapismeretei.

6. Adózás gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Személyi jövedelemadó	<p>Legyen képes az összevont adóalap értelmezésére és azt terhelő adó kiszámítására (feladatban megadott összegű adóalap csökkentő és adókedvezmény figyelembevételével).</p> <p>Tudja értelmezni alapinformációkból az adóhatósággal adóbevalláskor rendezendő adó összegét.</p>
6.2. Általános forgalmi adó	<p>Tudja az adó összegét meghatározni az adóalap után, valamint, ha a számla összege a fizetendő adót is tartalmazza.</p> <p>Ismerjen az általános adókulcstól eltérő adó mértékeket.</p> <p>Legyen képes az értékesítések után felszámított</p>
6.3. Helyi adók	<p>fizetendő adó megállapítására, valamint a beszerzésekre jutó előzetesen felszámított adó kiszámítására.</p> <p>Legyen képes a vállalkozást terhelő áfa megállapítására (alapesetekben).</p> <p>Legyen képes az elszámolandó adó megállapítására, számla, nyugta kitöltésére.</p> <p>Tudjon az egyes adótípusokra egyszerű adószámítási feladatokat elvégezni az adóalap és adómérték megadásával.</p>

7. Számviteli alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
7.1. Számviteli törvény	<p>Tudja felsorolni a számvitel feladatait, területeit.</p> <p>Tudja megnevezni a számvitel szabályozásának alapidokumentumait (külső és belső szabályozás).</p> <p>Ismerje a számviteli bizonylatok szerepét, tudja csoportosítani a bizonylatokat, értelmezni a bizonylati elvet, ismerje az alapvető tartalmi és formai elvárásokat a bizonylatokkal szemben.</p> <p>Ismerje a számviteli beszámoló szerepét, tudja felsorolni fajtáit és a beszámoló részeit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>7.2. Vállalkozás vagyona</p>	<p>Ismerje a leltár szerepét, jellemzőit. Ismerje a mérleg szerepét és jellemzőit, az „A” típusú mérleg felépítését. Ismerje a mérlegfőcsoportok tartalmát és definícióját (az eszköz- és forrás csoportok). Ismerje az eredmény-kimutatás szerepét és jellemzőit, legyen képes megnevezni változatait, felsorolni az eredmény-kimutatás kategóriáit és kapcsolataikat.</p>
<p>7.3. Könyvelési tételek szerkesztése, a számlakeret</p>	<p>Ismerje a könyvviteli számlák fogalmait, ismerje az egységes számlakeret felépítését és szerkezetét. Ismerje a főkönyvi számlák nyitása, zárása, az idősoros és számlasoros könyvelés alap lépéseit. Tudjon különbséget tenni a mérleg valamint a költség- és eredmény számlák között. Tudja értelmezni az analitikus és szintetikus könyvelés kapcsolatát.</p>
<p>7.4. Tárgyi eszközök elszámolása</p>	<p>Legyen képes a tárgyi eszközök csoportosítására. Tudja a tárgyi eszközök értékelésére vonatkozó alapvető (csökkentő tételek nélkül) bekerülési érték szabályokat, legyen képes a fordulónapi mérlegérték megállapítására megadott adatokból. Ismerje az amortizáció megállapítása alapvető eljárásait (lineáris, teljesítményarányos).</p>
<p>7.5. Anyagkészletek elszámolása</p>	<p>Legyen képes a belföldi beruházási szállítókkal kapcsolatos tételek könyvelésére saját pénzeszközből és hitelből finanszírozással. Legyen képes a tárgyi eszközök üzembe helyezése könyvelésére. Legyen képes a tárgyi eszközök értékcsökkenésének főkönyvi elszámolására. Ismerje az anyagok fajtáit és jellemzőiket. Ismerje az anyagok raktári és analitikus nyilvántartásának alapvető információ tartalmát. Legyen képes az anyagbeszerzés könyvelése számla szerinti áron (tényleges beszerzési áron való nyilvántartásnál), a visszaküldés és az engedmény gazdasági események könyvelésére. Legyen képes az anyagkészlet csökkenések értékének számítására és a felhasználás könyvelésére átlagáron, csúsztatott átlagáron és FIFO- elv alapján. Legyen képes elvégezni a leltári eltérések számítását és könyvelését.</p>

7.6. Jövedelem elszámolás	<p>Ismerje a jövedelemmel kapcsolatos analitikus nyilvántartások információ tartalmát.</p> <p>Tudja felsorolni a jövedelem részeit, a levonásokat. Legyen képes a bérfeladás számítása és könyvelése, a levonások könyvelése feladatok elvégzésére. Tudja a bérek közterheinek számítását, könyvelését.</p> <p>Legyen képes a jövedelem kifizetése (készpénzes és folyószámlára történő átutalás) eseményeket könyvelni.</p>
7.7. A saját termelésű készletek elszámolása	<p>Tudja felsorolni a saját termelésű készletek fajtáit.</p> <p>Ismerje az önköltség alapvető elemeit.</p> <p>Ismerje a saját termelésű készletek analitikus és főkönyvi nyilvántartásának alapvető információ tartalmát.</p> <p>Ismerje a termelési költségek típusait, a költségek könyvviteli elszámolását a költségnek szerint. Legyen képes a saját termelésű készletek raktárra vételének könyvelésére összköltség eljárással.</p>
7.8. Termékértékesítés elszámolása	<p>Ismerje az értékesítés bizonylatolása rendjét, a számla tartalmi elemeit.</p> <p>Tudja kiszámítani az értékesítéshez kapcsolódó bevétel, forgalmi adó és készletcsökkenés (átlagár, FIFO értelmezésben) összegeket.</p> <p>Legyen képes lekönyvelni az értékesítés, visszaküldés és minőségi engedmény tételeket összköltség eljárással.</p>

8. Számvitel gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
8.1. Pénzkezeléshez kapcsolódó bizonylatok	<p>Legyen képes alapinformációkból a következő bizonylatok elkészítésére vagy a bizonylatok tartalmi és formai elemei megjelenítésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kiadási és bevételi pénztárbizonylat, - készpénzfizetési számla, - bankhoz kötődő egyszerű gazdasági események bizonylatai.
8.2. A tárgyi eszköz nyilvántartása	<p>Legyen képes értelmezni a tárgyi eszköz egyedi nyilvántartó lap szerepét.</p> <p>Legyen képes elvégezni az időarányos lineáris és a teljesítményarányos amortizáció számításokat, az ezekhez kapcsolódó eszköz értéket meghatározni.</p>

8.3. A készletek (anyagok és saját termelésű készletek) bizonylatai	Legyen képes alapinformációkból a következő bizonylatok elkészítésére vagy a bizonylatok tartalmi és formai elemei megjelenítésére: - készlet bevételezési, kivételezési bizonylat, - készletnyilvántartó lap, - szállítólevél, - számla.
8.4. A jövedelem-elszámolás bizonylatai	Legyen képes a bérszámfejtő lap alapján a nettó bér megállapítására.

A vizsga formája

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az igényes felépítés, az ismeretek és azok alkalmazásának összetettsége, magas szintű mérése.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó megfelelően felkészült-e

- ? a gazdaság különböző területeihez kapcsolódó fogalmak megértése és helyes használata,
- ? a vállalkozás indításának, megszűnésének alapvető kérdései,
- ? a különböző gazdasági tevékenységek és szereplők közötti kapcsolatrendszer elemei és kölcsönhatásai, a vállalkozás gazdálkodásának elméleti alapjai,
- ? a gazdasághoz kapcsolódó alapvető jogi folyamatok,
- ? a gazdasági és társadalmi élet számokkal történő elemzése, értelmezése,
- ? az alapvető pénzügyi szolgáltatások és az azokhoz kapcsolódó intézményrendszer,
- ? a magyar adórendszer működése, a főbb adónemek,
- ? az alapvető számviteli ismeretek tekintetében.

A közgazdaság ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgán szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi képességekkel, kompetenciákkal:

- olvasott és hallott szakmai szöveg megértése,
- precizitás (pontosság),
- kapcsolatteremtő készség,
- áttekintő és rendszerező képesség.

EMELT SZINT**A) KOMPETENCIÁK****1. Olvasott és hallott szakmai szöveg megértése**

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Tudja használni a szakmai fogalmakat a megfelelő szöveggörnyezetben, legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen logikusan felépített, következetes az előadása. Legyen képes önálló előadásmódra a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.

2. Precizitás, pontosság

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Pontos számítások, egyértelmű fogalmazás, áttekinthető külalak	Legyen igényes munkájára, kizárólag kifogástalan, egyértelmű, mellékszámításokkal alátámasztott, javítási szabályoknak megfelelő produktumot készítsen.
2.2. Precizitás	Minden számítást az elvárásokban megfogalmazott mértékig számítsa ki (tizedes jegyek száma, kerekítés).
2.3. Felelősségteljes munkavégzés	Vállaljon felelősséget az elvégzett munka tartalmáért és formájáért, valamint a kimondott, leírt információkért, azok időbeliségéért.

3. Áttekintő- és rendszerezőképesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Információgyűjtés	Tudja kiválasztani a rendelkezésre álló információhalmazból a lényeges és kevésbé lényeges információt. Tudja adott szempont szerint csoportosítani, rendezni az információkat.
3.2. Gyakorlatias feladatértelmezés	A gazdasági eseményeket rögzítő bizonylatokat legyen képes egy adott vállalkozás és időszakasz köré rendezni.
3.3. Jogforrások helyes alkalmazása	Legyen képes a tények és a jogszabályok közötti alapvető összefüggések felismerésére és az összefüggések alkalmazására.

4. Kapcsolatteremtő képesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Szakmai kommunikáció	Használja helyesen a szakmai fogalmakat, valamint tartsa be az üzleti etikett szabályait. Együttes feladat elvégzése esetén, a saját feladatok megoldása mellett legyen képes mások munkájának támogatására, a másokkal való együttműködésre.
4.2. Konfliktusmegoldó készség	Legyen képes a munka során fellépő szakmai és személyes nézeteltérések kezelésére, a másik fél tiszteletben tartása mellett, építő kritika meghallgatására, illetve megfogalmazására.
4.3. Szervezőkészség	Legyen képes a lehetséges megoldások közül a legjobb kiválasztására és a választás indoklására, a rendelkezésre álló erőforrások leggazdaságosabb felhasználására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Gazdasági és jogi alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Mikrogazdasági alapok	<p>Ismerje a gazdasági alapfogalmak, termelési tényezők, gazdasági körforgás elemeit és kapcsolatait.</p> <p>Ismerje a piaci alapfogalmakat és szereplőiket.</p> <p>Ismerje a kereslet és kínálat kölcsönhatását.</p>
	<p>Tudja bemutatni a piaci mechanizmus működését, tudja összehasonlítani a különböző piaci állapotokat grafikus ábrázolás alapján.</p> <p>Tudjon felsorolni fogyasztói döntést befolyásoló tényezőket, és ismerje azok hatásait a keresletre.</p> <p>Tudjon különbséget tenni az egyéni és a piaci kereslet között.</p>
1.2. A vállalat termelői magatartása és a kínálat	<p>Ismerje a vállalat környezetét, piaci kapcsolatait, tevékenységének alapvető formáit.</p> <p>Ismerje a termelés költségeinek csoportosítását, összefüggéseit, tudja a költségfüggvényeket jellemezni és ábrázolni.</p> <p>Ismerje a gazdálkodás folyamatában mérhető gazdaságosság követelményeit.</p> <p>Tudja a különböző költségeket és profitokat kiszámolni, a közöttük lévő összefüggéseket értelmezni.</p> <p>Tudja számszerűen meghatározni a fedezeti összeg nagyságát és grafikusan szemléltetni a változásait.</p> <p>Legyen képes értékelni egy vállalkozás gazdálkodásának eredményét.</p> <p>Ismerje a piaci formákat és tudja összehasonlítani a kínálat meghatározásának módját a különböző piaci feltételek mellett.</p> <p>Ismerje a piacsabályozás indokait és hatásait.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.3. A nemzetgazdaság	<p>Ismerje a nemzetgazdaság fogalmát és ágazati rendszerét. Legyen képes jellemezni a gazdasági alanyok (szereplők) főbb csoportjait (vállalat, háztartás, állam, külföld). Ismerje a tulajdonviszonyok és gazdasági koordinációs mechanizmusok típusait és ezek egymáshoz kapcsolódását. Ismerje az állam gazdasági szerepvállalásának előnyeit és hátrányait. Tudja megkülönböztetni a fiskális és monetáris politika eszközeit, várható hatásait. Legyen képes eligazodni a nemzetgazdasági ágak, ágazatok, alágazatok és szakágazatok rendszerében. Tudja értelmezni a nemzetgazdaság teljesítményét kifejező különböző kategóriákat. Tudjon különbséget tenni a nominális mérőszámok és a reálértéken meghatározott mérőszámok között. Legyen képes ezeket a mérőszámokat meghatározni és összehasonlítani.</p>
1.4. Jogi alapismeretek	<p>Ismerje a jogalkotás hierarchikus rendszerét, a jogrend szerepét.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Ismerje a jogszabályok szerkezetének, megjelenésének és érvényességének szabályait.</p> <p>Tudjon eligazodni a jogi normák rendszerében.</p> <p>Tudja értelmezni a gazdasággal összefüggő alapvető jogszabályokat.</p> <p>Ismerje a vállalkozás alapításának, működésének jogi kereteit.</p> <p>Ismerje az egyéni vállalkozás és a társas vállalkozás jellemzőit, alapításának, szüneteltetésének és megszűnésének főbb szabályait.</p> <p>Legyen képes felsorolni és a felelősség szerint csoportosítani a gazdasági társaságokat. Tudja jellemezni az egyes társasági formákat.</p> <p>Tudjon különbséget tenni a csődeljárás és a felszámolási eljárás között.</p> <p>Ismerje a tulajdon fogalmát, a jogviszony tartalmát, a tulajdonost megillető jogosultságokat.</p> <p>Ismerje a birtoklásra, a használatra és a rendelkezésre vonatkozó korlátozó szabályokat.</p> <p>Ismerje a szerződés fogalmát, a szerződés érvényességének, létrejöttének, megszűnésének, módosításának és a követelések elévülésének feltételeit.</p> <p>Legyen képes bemutatni a leggyakoribb szerződések (adásvétel, bérlet, letét, megbízás, vállalkozás, szállítás, fuvarozás, hitel- és kölcsönszerződés, bankszámla- és betétszerződés, folyószámla-szerződés, lízing, biztosítás) tárgyát, alaki és formai követelményeit, sajátosságait.</p> <p>Ismerje a szerződés megerősítése, biztosítékkadás (foglalók, kötbér, kezesség) fajtáit.</p> <p>Ismerje a szerződés teljesítése és a szerződésszegés eseteit, következményeit.</p>
1.5. Marketing	<p>Ismerje a marketing alapfogalmait.</p> <p>Legyen képes jellemezni a marketing szerepét a vállalkozásban.</p> <p>Ismerje a piackutatás lényegét, módjait és felhasználási területeit.</p> <p>Legyen képes bemutatni a marketing-mix, a marketingstratégia elemeit, a reklámtevékenység jogi eszközeit.</p>

2. Általános statisztika és statisztika gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Statisztikai alapfogalmak	<p>Ismerje</p> <ul style="list-style-type: none"> - a statisztika fogalmát, ágait, - a sokaság fajtáinak fogalmát, azok jellemzőit, - az ismérv fogalmát és fajtáit, - a csoportosítás, a statisztikai sorok és a statisztikai táblák fogalmát, fajtáit, készítését. <p>Tudja felismerni az információ forrásait.</p>
2.2. Viszonyszámok és alkalmazásuk	<p>Tudja</p> <ul style="list-style-type: none"> - a viszonzszám fogalmát, alkalmazási területét, - a dinamikus viszonzszámot és fajtáit, összefüggéseiket, - a megoszlási és a koordinációs viszonzszámot, - az intenzitási viszonzszám jellemzőit, leggyakoribb alkalmazási területeit. Megadott adatok alapján legyen képes a mutatók kiválasztására és kiszámítására. <p>Legyen képes elemzések és következtések levonására a kiszámított adatokból.</p>
2.3. Középértékek és alkalmazásuk	<p>Tudja</p> <ul style="list-style-type: none"> - a középérték fogalmát, fajtáit és alkalmazási területét, - a helyzeti középértékeket: móduszt, mediánt, valamint - a számított középértékeket: számtani-, harmonikus-, négyzetes-, kronologikus-, mértani átlagot, a szóródás mutatóit. Legyen képes megadott adatok alapján számítások végzésére, a kiszámított adatokból elemzések és következtések levonására.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.4. Index számítás	Legyen képes egyedi és együttes érték-, ár- és volumenindexek (időszaki átlag számítása csak súlyozott számtani átlag formában), valamint az aggregátumok különbségei számítására alapadatokból, ismerje az indexek közötti összefüggéseket, legyen képes a kiszámított adatokból egyszerű elemzések és következtetések levonására.
2.5. Grafikus ábrázolás	Ismerje a grafikus ábrázolás célját, eszközeit, alkalmazási területeit.

3. Pénzügyi alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Pénzügyi intézményrendszer és a pénzügyi szolgáltatások	<p>Ismerje a pénz fogalmát, tudja felsorolni és értelmezni a pénz funkcióit.</p> <p>Tudja a bankok kialakulásának történetét, fogalmát és a bankműveleteket.</p> <p>Legyen képes felsorolni és értelmezni a passzív bankügyleteket (betétgyűjtés, értékpapírok kibocsátása, hitelfelvétel a jegybanktól és más banktól) és tulajdonságaikat.</p> <p>Legyen képes felsorolni és értelmezni az aktív bankügyleteket (hitelezés, váltóleszámítolás, lízingügylet) és tulajdonságaikat, valamint a hitelbiztosítékok: tárgyi, dologi és személyi biztosíték alapismereteit.</p> <p>Legyen képes felsorolni és értelmezni a semleges bankműveleteket és tulajdonságaikat.</p> <p>Legyen képes megkülönböztetni az egy- és a kétszintű bankrendszer jellemzőit.</p> <p>Ismerje a jelenlegi magyar pénzügyi intézményrendszer felépítését.</p> <p>Ismerje a jegybank és a monetáris szabályozás kapcsolatát, a magyar központi bank feladatait, a monetáris irányításban betöltött helyét. Tudja megkülönböztetni a monetáris és a fiskális politika fogalmakat.</p> <p>Tudja felsorolni a pénzügyi intézmények jellemzőit (hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások), pénzügyi szolgáltatásokat és kiegészítő pénzügyi szolgáltatásokat.</p> <p>Tudja bemutatni a nem monetáris közvetítőket és feladataikat (biztosítók, nyugdíjpénztárak).</p> <p>Ismerje a pénzintézetek felügyeletét és a befektetők védelmét szolgáló hazai intézményrendszert.</p> <p>Tudja bemutatni a legfontosabb nemzetközi pénzügyi intézményeket.</p>

3.2. Pénzforgalom	<p>Ismerje a pénzforgalom általános szabályait, a fizetési számlák fajtáit, a pénzforgalmi szolgáltatási keretszerződés formai és tartalmi követelményeit.</p> <p>Ismerje a fizetési számla megnyitása, fizetési számla feletti rendelkezés formája rendjét, valamint a pénzforgalmi szolgáltatások lebonyolításának jellemzőit.</p> <p>Ismerje a legfontosabb banki titoktartási szabályokat.</p> <p>Legyen képes megkülönböztetni az alábbi fizetési módokat:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> - fizetési számlák közötti fizetés: átutalás, beszedés, a fizető fél által a kedvezményezett útján kezdeményezett fizetés; - fizetési számlához kötődő készpénzfizetés: készpénzfizetésre szóló csekk kibocsátása és beváltása, készpénzbefizetés fizetési számlára, készpénzkifizetés fizetési számláról; - fizetési számla nélküli fizetés: készpénzfizetés. <p>Ismerje a készpénzforgalom lebonyolításának helyére, valamint a pénztár, a pénzkezelés és pénztári forgalom elszámolására vonatkozó és a pénzkezeléssel kapcsolatos feladatkörök legfontosabb elvárásait.</p> <p>Értse a likviditás fogalmát, jelentőségét.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.3. Pénzügyi piac és termékei	<p>Ismerje a pénzügyi piacok fogalmát, a gazdaságban betöltött szerepüket.</p> <p>Tudja csoportosítani a pénzügyi piacokat, felsorolni, felismerni a részpiacok jellemzőit.</p> <p>Ismerje az értékpapírok pénzügyi piacokon betöltött szerepét, az értékpapírok megjelenése, fogalma, főbb csoportosítási szempontjai ismereteket. Tudja a következő értékpapír ismereteket:</p> <ul style="list-style-type: none">- a kötvény fogalma, árfolyama és hozamai, jellemzői, fajtái és a vállalati kötvény pénzügyi piacon betöltött szerepe;- a részvény fogalma, árfolyama és hozamai, jellemzői, a részvények szerepe a gazdaságban, a részvények fajtái és jellemzői;- a váltó, mint a kereskedelmi hitelezés egyik eszköze, váltó típusok: saját és idegen váltó, legfontosabb váltóműveletek;- az állampapírok az állampapírok fajtái és jellemzői; - a banki értékpapírok jellemzői. <p>Legyen képes megkülönböztetni a tőke- és pénzpiaci ügyletek: prompt és termin ügyletek alapismereteit.</p>
3.4. Biztosítási alapismeretek	<p>Ismerje a biztosítási alapfogalmakat, a biztosítás szerepét, jelentőségét a modern gazdaságban. Ismerje a legfontosabb biztosítási módszereket.</p> <p>Tudja a biztosítási ágazatok rendszereit, a biztosítási szerződés és a biztosítási díj alapismereteit.</p>

4. Pénzügy gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. A pénz időértéke	Értse a pénz időértékének fogalmát, jelentőségét. Legyen képes elvégezni a jelen és a jövőérték számításokat az időtényező táblázatok alkalmazásával, egyszerű diszkontálási és kamatos kamat számítási feladatokat.
4.2. Valuta, deviza árfolyama	Ismerje és értse a valuta, a deviza és árfolyam fogalmakat. Legyen képes alapvető valuta- és a devizaárfolyamokhoz kapcsolódó egyszerű számítási feladatokat elvégezni.
4.3. Pénzforgalom	Legyen képes alapadatokból likviditási mutatókat kiszámolni, különbségüket értelmezni.

5. Adózási alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Az államháztartás rendszere	Ismerje az állam szerepét a modern gazdaságban, a közfeladatok ellátásának szükségességét és a finanszírozási forrásait. Ismerje az államháztartás alrendszereit (központi és önkormányzati alrendszer). Ismerje a költségvetési bevételek, költségvetési kiadások fő tételeit, legyen képes értelmezni a költségvetés egyenlegét.
5.2. Adózási alapfogalmak	Ismerje az adó és az adórendszer fogalmakat, jellemzőiket. Tudja az adózási alapfogalmak: adóalany, adótárgy, adóalap, adómérték, adómentesség, adókedvezmény, adókötelezettség jelentését. Ismerje a magyar adójog forrásait. Legyen képes az adókat csoportosítani: jövedelemadó, forgalmi típusú adó, vagyonadóztatás ismérve szerint.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.3. Kiemelt adónemek	<p>Ismerje az alábbi kiemelt adónemek alapvető fogalmait és összefüggéseit:</p> <ul style="list-style-type: none">- személyi jövedelemadó: alanyai, a jövedelem, bevétel, és költség értelmezése, az adó mértéke, az összevont adóalap adóköteles jövedelmei (önálló tevékenységből származó, nem önálló tevékenységből származó és egyéb jövedelem), a családi kedvezmény, az összevont adóalap adója, az adókedvezmények;- általános forgalmi adó: az áfa jellemzői, az adóalany, az adó mértéke, a fizetendő adó megállapítása, az adó levonási jog, az adófizetési kötelezettség, a számlázás (számla, nyugta adattartalma);- helyi adók, típusai: vagyoni típusú (építmény- és telekadó), kommunális jellegű adók (magánszemélyek kommunális adója és idegenforgalmi adó), helyi iparüzési adó.
-----------------------	--

6. Adózás gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Személyi jövedelemadó	Legyen képes az összevont adóalap értelmezésére és annak adószámítására (feladatban megadott családi kedvezmény és adókedvezmény figyelembevételével). Tudja meghatározni alapinformációkból az adóhatósággal adóbevalláskor rendezendő adó összegét.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.2. Általános forgalmi adó	<p>Tudja az adó összegét meghatározni az adóalap után, valamint, ha a számla összege a fizetendő adót is tartalmazza.</p> <p>Ismerjen az általános adókulcstól eltérő adómértékek alá tartozó termékeket és szolgáltatásokat, azok adómértékeit.</p> <p>Legyen képes az értékesítések után felszámított fizetendő adó megállapítására, valamint a beszerzésekre jutó előzetesen felszámított adó kiszámítására.</p> <p>Legyen képes a vállalkozást terhelő áfa megállapítására (alapesetekben). Legyen képes a megfizetendő adó megállapítására, számla, nyugta kitöltésére.</p>
6.3. Helyi adók	<p>Tudjon az egyes adótípusokra egyszerű adószámítási feladatokat elvégezni az adóalap és adómérték megadásával.</p>

7. Számviteli alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
7.1. Számviteli törvény	<p>Tudja felsorolni a számvitel feladatait, területeit.</p> <p>Tudja megnevezni a számvitel szabályozásának alapszabályait (külső és belső szabályozás) és a közöttük levő különbségeket értelmezni.</p> <p>Ismerje a számviteli bizonylatok fogalmát, tudja csoportosítani a bizonylatokat, értelmezni a bizonylati elvet, ismerje az alapvető tartalmi és formai elvárásokat a bizonylatokkal szemben.</p> <p>Ismerje a számviteli beszámoló szerepét, fajtáit, tudja felsorolni a beszámoló részeit.</p> <p>Legyen képes értelmezni a beszámolás és könyvvezetés kapcsolatát.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.2. Vállalkozás vagyona	<p>Ismerje a leltár fogalmát, fajtáit, jellemzőit.</p> <p>Ismerje a mérleg fogalmát, fajtáit, jellemzőit.</p> <p>Ismerje a mérlegfőcsoportok tartalmát és definícióját (az eszköz- és forrás csoportok).</p> <p>Tudja az eredmény-kimutatás fogalmát, jellemzőit és változatait, képes ismertetni az eredmény-kimutatás kategóriáit és kapcsolataikat.</p> <p>Ismerje és értse a számvitelben a bekerülési érték és könyv szerinti érték fogalmakat.</p>
7.3. Könyvelési tételek szerkesztése, a számlakeret	<p>Ismerje a könyvviteli számlák fogalmait, az egységes számlakeret felépítését és szerkezetét.</p> <p>Legyen képes felsorolni a vállalati számlarend tartalmi elemeit.</p> <p>Ismerje a főkönyvi számlák nyitása, az idősoros és számlasoros könyvelés alapfogalmait.</p> <p>Tudjon különbséget tenni a mérleg valamint a költség- és eredményszámlák között.</p> <p>Tudja értelmezni az analitikus és szintetikus könyvelés kapcsolatát.</p>
7.4. Tárgyi eszközök elszámolása	<p>Legyen képes a tárgyi eszközök csoportosítására.</p> <p>Tudja a tárgyi eszközök értékelésére vonatkozó alapvető bekerülési érték szabályokat, legyen képes a fordulónapi mérlegérték megállapítására.</p> <p>Ismerje az amortizáció elszámolása alapvető megoldásait (lineáris, teljesítményarányos).</p> <p>Legyen képes a belföldi beruházási szállítókkal kapcsolatos tételek könyvelésére (különböző finanszírozással).</p>
	<p>Legyen képes a tárgyi eszközök üzembe helyezése könyvelésére.</p> <p>Legyen képes a tárgyi eszközök értékcsökkenésének főkönyvi elszámolására.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>7.5. Vásárolt készletek elszámolása</p>	<p>Ismerje a vásárolt készletek fajtáit és jellemzőiket. Legyen képes egyszerű esetekben a vásárolt készletek bekerülési értékének meghatározására.</p> <p>Ismerje az anyagok raktári és analitikus nyilvántartásának alapvető információ tartalmát. Legyen képes az anyagbeszerzés könyvelése számla szerinti áron (tényleges beszerzési áron való nyilvántartásnál), a visszaküldés és az engedmény gazdasági események könyvelésére.</p> <p>Legyen képes az anyagkészlet csökkenések értékének számítására és a felhasználás könyvelésére átlagáron, csúsztatott átlagáron és FIFO- elv alapján.</p> <p>Ismerje a leltározás feladatait, a leltári eltérések számítását és könyvelését.</p> <p>Ismerje az áruk fogalmát, tudja csoportosítani, megkülönböztetni más készletektől.</p>
<p>7.6. Jövedelem elszámolás</p>	<p>Ismerje a jövedelemmel kapcsolatos analitikus nyilvántartások információ tartalmát, a jövedelem részeit, a levonások keletkezését, nyilvántartását és könyvelését.</p> <p>Legyen képes a bérfeladás számítása, nyilvántartása és könyvelése feladatok elvégzésére.</p> <p>Tudja a bérek közterheinek számítását, nyilvántartását és könyvelését.</p> <p>Legyen képes a jövedelem kifizetése (készpénzes és folyószámlára történő átutalás) eseményeket értelmezni és könyvelni.</p>
<p>7.7. A saját termelésű készletek elszámolása</p>	<p>Ismerje a saját termelésű készletek fogalmát, csoportosítását.</p> <p>Tudja a saját termelésű készletek értékelésének alapvető szabályait, ismerje az önköltség alapvető elemeit, legyen képes értelmezni az önköltség változását.</p> <p>Ismerje a saját termelésű készletek analitikus és főkönyvi nyilvántartásának alapvető információ tartalmát.</p> <p>Ismerje a termelési költségek típusait, a költségek könyvviteli elszámolása költségnemek szerinti szabályait.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Legyen képes a saját termelésű készletek állományban vétele, valamint a fordulónapi mérlegérték meghatározása számviteli feladatokra.</p>
7.8. Termékértékesítés elszámolása	<p>Ismerje az értékesítés bizonylatolása rendjét, a számla tartalmi elemeit.</p> <p>Tudja kiszámítani az értékesítéshez kapcsolódó bevétel, forgalmi adó és készletcsökkenés (átlagár, FIFO értelmezésben) összegeket és legyen képes az esemény könyvelésére, valamint mindezt értelmezni és elvégezni a visszaküldés, a minőségi engedmény gazdasági események tekintetében.</p> <p>Legyen képes értelmezni a saját termelésű készletek állományváltozása (STKÁV) hozam értéket, legyen képes kiszámítani a tárgyévi eredmény meghatározása lépéseként is.</p>

8. Számvitel gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
8.1. Pénzkezeléshez kapcsolódó bizonylatok	Legyen képes alapinformációkból a következő bizonylatok elkészítésére vagy a bizonylatok tartalmi és formai elemei megjelenítésére: <ul style="list-style-type: none"> - kiadási és bevételi pénztárbizonylat, - készpénzfizetési számla, - bankhoz kötődő egyszerű gazdasági események bizonylatai.
8.2. A tárgyi eszköz nyilvántartása	Legyen képes értelmezni a tárgyi eszköz egyedi nyilvántartó és az üzembe helyezési okmány szerepét, felsorolni, kiegészíteni a tartalmi és formai elemek felsorolását. Legyen képes elvégezni az időarányos lineáris és a teljesítményarányos amortizáció számításokat, ezekhez kapcsolódó eszköz érték meghatározásokat.
8.3. A készletek (vásárolt és saját termelésű) bizonylatai	Legyen képes alapinformációkból a következő bizonylatok elkészítésére vagy a bizonylatok tartalmi és formai elemei megjelenítésére: <ul style="list-style-type: none"> - Készlet bevételezési, kivételezési bizonylat, - Készletnyilvántartó lap, - Szállítólevél, számla.
8.4. A jövedelem-elszámolás bizonylatai	Legyen képes a bérszámfejtő lapon a nettó bér kiszámítására.

ÉLELMISZERIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXVI. Élelmiszeripar ágazat alábbi szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 521 01 Élelmiszeripari gépésztechnikus,
- 54 541 02 Élelmiszeripari technikus,
- 54 541 01 Élelmiszeripari analitikus
technikus.

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményeiben foglaltak részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az igényes felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettsége.

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megfelelő élelmiszeripari szemlélettel és kellő mértékű ismerettel rendelkezik-e
 - az élelmiszeripari műveletek, az élelmiszeripari gépek, berendezések,
 - a középszintű műszaki ábrázolás,
 - az élelmiszeriparban használt nyersanyagokkal és az azokat feldolgozó iparágakkal kapcsolatban,
 - a vállalkozások indításával, működtetésével kapcsolatban, valamint
- megfelelően tájékozott-e laboratóriumi vizsgálatok elvégzésében és kiértékelésében.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról is, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- elemi számolási készség,
- megbízhatóság,
- önállóság, rendszerező képesség.

Tartalmi követelmények**KÖZÉPSZINT****A) KOMPETENCIÁK****1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség**

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Számítási feladatok megoldása	Egyszerű számítási feladatoknál a megoldási lépések felsorolása. A tanult képletek alapján történő számolással az eredmény meghatározása.
2.2. Mértékegységek	Az SI mértékegységrendszer használata.

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Élelmiszeripari technológiák	A technológiai előírások betartása.
3.2. Laboratóriumi gyakorlatok	A munkavédelmi előírások betartása.

4. Önállóság, rendszerező képesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Elvonatkoztatás képessége	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.
4.2. Lényegkiemelés	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmai szempontok alapján.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Élelmiszeripari műveletek és gépek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Közegáramlás törvényei, gépei berendezései	
1.1.1. Közegáramlás törvényei, gépei berendezései	Ismerje a közegek fogalmát, felosztását, jellemzőit. Legyen képes ismertetni az áramló közeg jellemzőit, az áramlás jellegét, határrejteget, az átlagos áramlási sebességet, a Re számot, a térfogatáramot, a tömegáramot.
	Tudja bemutatni a folytonossági törvényt, a Bernoulli egyenletet (ideális és valós áramlásra). Legyen képes alkalmazni az összefüggéseket az átlagos áramlási sebesség, a térfogatáram, a tömegáram kiszámításánál, az áramlás jellegének meghatározásánál, valamint a folytonossági tételt a közegáramlás különböző eseteire.
1.2. Szétválasztó műveletek és gépek	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.2.1. Szétválasztó műveletek és gépek	<p>Tudja meghatározni a heterogén diszperz rendszer fogalmát, típusait.</p> <p>Tudja meghatározni a szétválasztó művelet fogalmát, alkalmazását az élelmiszeriparban.</p> <p>Legyen képes ismertetni a gravitációs és centrifugális ülepítés fogalmát, sebességét, befolyásoló tényezőit, alkalmazását az élelmiszeriparban. Tudja bemutatni a gravitációs és centrifugális ülepítés berendezéseit.</p> <p>Tudjon a tanult összefüggések alapján feladatokat megoldani az ülepítés sebességének számításánál.</p> <p>Legyen képes ismertetni a szűrés fogalmát, sebességét, befolyásoló tényezőit, alkalmazásai, berendezéseit.</p> <p>Legyen képes ismertetni a préselés fogalmát, befolyásoló tényezőit és berendezéseit. Legyen képes ismertetni a passzírozás fogalmát, alkalmazását és a passzírozókat.</p>
1.3. Homogenizáló műveletek és gépek	
1.3.1. Homogenizáló műveletek és gépek	<p>Tudja meghatározni a homogén anyag fogalmát, előállításának módjait.</p> <p>Legyen képes ismertetni a keverés célját, fogalmát, törvényét, befolyásoló tényezőit, alkalmazását és berendezéseit.</p> <p>Legyen képes ismertetni az emulgeálás célját, fogalmát, alkalmazását, befolyásoló tényezőit és a berendezéseit. Tudja az aprítás műveletét és az aprító berendezéseket</p>
1.4. Műveletek szemcsés anyagokkal	
1.4.1. Szemcsés anyagok fogalma, jellemzői	<p>Tudja meghatározni a szemcsés anyag és halmaz fogalmát, jellemzőit.</p> <p>Ismerje a szemcsés anyagok osztályozását, szétválasztását.</p> <p>Legyen képes ismertetni a nyugvó halmaz</p>
	jellemzőit.
1.4.2. Szemcsés anyagokkal folytatott műveletek	<p>Legyen képes bemutatni a szítalást és osztályozást.</p> <p>Tudja a fluidizálás, a pneumatikus szállítás és az úsztatás műveletét.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.5. Kalorikus műveletek és gépek	
1.5.1. Kalorikus műveletek elméleti háttere	Tudja a hőtani alapfogalmakat, a hőterjedési módokat, vezetést, áramlást, sugárzást, hőátadást és hőátbocsátást, tudjon a megtanult összefüggések alkalmazásával egyszerű hőtani feladatokat megoldani.
1.5.2. Kalorikus műveletek és azok berendezései, gépei	Tudja a hőcseréléssel kapcsolatos egyszerű feladatokat megoldani. Ismerje a hőcserélő típusokat. Legyen képes bemutatni a sterilizést, pasztörözést és a berendezéseiket. Ismerje a bepárlást, mutassa be a bepárlókat, tudjon megoldani bepárlással kapcsolatos feladatokat. Legyen képes bemutatni az előfőzést, főzést és berendezéseiket. Ismertesse a sütés műveletét és berendezéseit. Legyen képes bemutatni a hűtést és, fagyasztást.
1.6. Anyagátadási műveletek	
1.6.1. Anyagátadási műveletek törvényszerűségei	Tudja a diffúzió törvényeit, molekuláris és áramlásos diffúziót, állandósult és nem állandósult anyagátadást. Ismerje az ozmózist, ozmózisnyomást. Ismerje a fázisok fogalmát és fázistörvényt, víz fázisdiagramját.
1.6.2. Anyagátadási műveletek az élelmiszeriparban	Tudja a kristályosítás fogalmát és alkalmazását. Legyen képes ismertetni a szárítást, kondicionálást, tudjon egyszerű feladatokat megoldani a tanult összefüggések alapján. Ismerje a különböző szárítási módokat és szárítókat. Legyen képes bemutatni a diffúziós lényerést, a fermentálást és a lepárlást.

2. Műszaki alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Géprajzi alapismeretek	
2.1.1. Géprajzi alapismeretek, ábrázolási módszerek	Legyen képes a géprajzi alapismereteket az egyszerűsített és jelképes ábrázolási módokat alkalmazni rajz-olvasási feladatoknál.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2. Gépelemek	
2.2.1. Gépelemek	Legyen képes a gépelemeket felismerni a géprajzi és műszaki dokumentációnál.

3. Laboratóriumi alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Laboratóriumi alapfogalmak	
3.1.1. Laboratóriumi alapok	Ismerje a laboratóriumban használt anyagokat, eszközöket. Tudja alkalmazni az SI mértékegységeket, SI mértékegységeken kívüli mértékegységeket, átváltásokat, alkalmazási területüket.
3.2. Tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés	
3.2.1. Mérés elméleti alapjai, mérés menete	Tudja a mérés menetét, a mérési hibákat a lemérés, bemérés, visszamérés fogalmát és végzését. Legyen képes alkalmazni a térfogatmérés és sűrűségmérés elvi alapjait. Ismerje a térfogatmérést és a sűrűségmérést befolyásoló tényezőket.
3.2.2. Mérőeszközök	Ismerje a különböző típusú mérlegeket (táramérleg, analitikai mérleg, stb.), tudja az érzékenység, terhelhetőség fogalmát. Ismerje a térfogatmérő és sűrűségmérő eszközöket.
3.3. Homogenizáló, szétválasztó műveletek	
3.3.1. Homogenizáló, szétválasztó műveletek elvi alapjai	Tudja az oldatok, oldószerek, oldhatóság fogalmát. Tudja az oldatkészítés elméletét, legyen képes számítási feladatok megoldására az oldatkészítéssel kapcsolatban.
3.3.2. Homogenizáló, szétválasztó műveletek menete	Tudja az alábbi műveletek végzésének menetét: extrakció, lecsapás, ülepítés, dekantálás, centrifugálás, kristályosítás. Ismerje az egyszerű desztillálás folyamatát.
3.4. Érzékszervi, reológiai vizsgálatok	
3.4.1. Érzékszervi vizsgálatok	Ismerje az érzékszervi bírálatot végzőkkel szemben támasztott követelményeket (íz, szín, illat vizsgálat). Tudja az érzékszervi bírálat menetét, körülményeit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.4.2. Reológiai vizsgálatok	Tudja alkalmazni a reológia elméleti alapjait. Ismerje a viszkozitás mérésének alapelvét ismerje a viszkozimétereket.
3.5. Gravimetria	
3.5.1. Gravimetriai vizsgálati eljárások	Legyen képes alkalmazni a szárazanyag tartalom, homok tartalom, hamutartalom, extrakt-tartalom meghatározásának menetét.
3.6. Titrimetria	
3.6.1. Titrimetria alapjai	Tudja a faktor fogalmát, faktorozás menetét. Ismerje a sav és a lúg mérőoldatokat. Tudja alkalmazni a lúgtartalom, savtartalom meghatározásának menetét.

4. Élelmiszeripari anyagismeret

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Növényi eredetű nyersanyagok	
4.1.1. Zöldségfélék jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk.	Tudja a zöldségfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Káposztafélék, gyökérzöldségek, hagymafélék, levélzöldségek, hüvelyesek, kabakosok, burgonyafélék, egyéb zöldségek.)
4.1.2. Gyümölcsök jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk	Tudja a gyümölcsfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Almatermésűek, csonthéjas magvúak, bogyós termésű gyümölcsök, héjas termésűek, déli gyümölcsök.)
4.1.3. Gabonafélék jellemzői és feldolgozásukból származó élelmiszerek	Tudja a gabonafélék, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Búza, rozs, árpa, zab, kukorica, köles.)
4.1.4. Ipari növények jellemzése az élelmiszeripari feldolgozás szempontjából	Tudja az ipari növények, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Cukorrépa és más cukorforrások, növényi zsírforrások, dohány.)
4.2. Állati eredetű nyersanyagok	

4.2.1. Állati eredetű nyersanyagok csoportosítása és jellemzése a feldolgozás szempontjából	Tudja az állati eredetű nyersanyagok csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Sertés, marha, juh, baromfifélék, nyúl, hal, vad, tojás és termékei, tej és termékei.)
---	---

5. . Élelmiszeripari technológiák

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Malomipar	
5.1.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Ismerje a gabonátárolás, gabonaszárítás, a gabona malmi tisztítása, előkészítése őrlésre, és malmiőrlés műveleteit és berendezéseit.
5.2. Sütőipar, cukrászipar	
5.2.1. Sütőipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a sütőipari nyersanyagok előkészítését. Ismerje a kenyérfélék, péksütemények, finom-pékárúk előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari termékek fagyasztását a kelesztés késleltetését, a diétás és különleges táplálkozási igényű termékek előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari technológiában alkalmazott alap berendezéseket.
5.2.2. Cukrászipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a cukrásztechnológiai alpműveleteket. Ismerje a cukrászipari termékek előállításának technológiáját, és az előállítás berendezéseit.
5.3. Tartósítóipar	
5.3.1. Zöldség- és főzelékkészítmények	Tudja a hőkezeléssel, hőelvonással tartósított, zöldség készítmények, zöldségpürék, krémek, levesek, savanyúságok, saláták, ételízesítők technológiáját és ismerje a feldolgozás gépeit.
5.3.2. Gyümölcskészítmények	Tudja a befőttek, gyorsfagyasztott gyümölcskészítmények, gyümölcsitalok, levek, szörpök, lekvárféleségek, szárított gyümölcsök, különleges gyümölcs-készítmények technológiai folyamatát és ismerje a berendezéseit.
5.3.3. Állati eredetű termékek	Tudja a húskonzervek, húskrémek, pástétomok, ételkészítmények, halfeldolgozás, reformételek, bébikonzervek, félkész- és konyhakész ételek technológiai folyamatait, ismerje a berendezéseket.
5.3.4. Szárasztésztagyártás	Tudja a tésztakészítés, formázás és szárítás technológiáját és ismerje a gépeit.
5.4. Tejipar	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.4.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az alapanyagok elsődleges kezelését, a friss fogyasztói tejtermékek, a natúr termékek, az ízesített termékek, a vaj, túró, sajt, a savanyított termékek, a tartós és tartósított termékek gyártásának technológiáját és ismerje az előállításnál alkalmazott berendezéseket.
5.5. Bor- és pezsgőgyártás	
5.5.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a szőlőfeldolgozás, mustkezelés technológiáját, a tisztító, stabilizáló eljárásokat, a borok javítását, házasítását.
	Ismerje a különböző borok előállításának technológiáját. Ismerje a palackozás műveletét és gépeit. Tudja a pezsgő előállításának technológiai folyamatát.
5.6. Cukorgyártás, édesipar	
5.6.1. Cukorgyártási technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a cukorgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.
5.6.2. Édesipari technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az édesipari termékek csoportosítását, a termékgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.
5.7. Erjedésipar	
5.7.1. Maláta és sörgyártás	Tudja a sörgyártás technológiai műveleteit és ismerje a berendezéseket.
5.7.2. Gyümölcspálinka, likőripar, víztelenszesz gyártás	Tudja a pálinka gyártás alapanyagainak előkészítését és a pálinka előállítás technológiáját, ismerje az előállítás berendezéseit. Tudja a likőripari termékek előállítását és a víztelenszesz gyártás technológiáját.
5.7.3. Üdítőital-, szikvízgyártás	Tudja az üdítőital és szikvíz gyártás technológiai lépéseit, ismerje az alkalmazott berendezéseket.
5.7.4. Élesztő és ecetgyártás	Tudja az élesztő előállítás technológiai folyamatát, ismerje a gyártás során alkalmazott berendezéseket. Tudja az ecetgyártás folyamatát és a palackozás módját.
5.7.5. Keményítő és keményítő hidrolizátum gyártás	Tudja a keményítő és a keményítő hidrolizátum előállításának technológiáját és ismerje az alkalmazott berendezéseket.
5.8. Húsipar és baromfiipar	

5.8.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az elsődleges feldolgozás (élőállat átvétel, előkészítés vágásra, kábítás, szűrés, véreztetés, testtisztítás, bontás, zsigerelés, hasítás, előhűtés, darabolás, csontozás: húsrészek, osztályozás, csomagolás) és másodlagos feldolgozás (húskészítmények gyártása, hűtés, fagyasztás, sózás, pácolás, hőkezelési eljárások, füstölés, étkezési szalonna, sertézsír, tepertő előállítás) technológiáját és ismerje gépeit.
--	--

A vizsga formája

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati érettségi vizsgára jellemző az igényes felépítés, az alkalmazás és integrálás összetettségének magas szintű mérése.

Az élelmiszeripar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megfelelő élelmiszeripari szemlélettel és kellő mértékű ismerettel rendelkezik-e
 - az élelmiszeripari műveletek, az élelmiszeripari gépek, berendezések,
 - a középszintű műszaki ábrázolás,
 - az élelmiszer-kémia és mikrobiológia területén,
 - az élelmiszeriparban használt nyersanyagokkal és az azokat feldolgozó iparágakkal,
 - a vállalkozások indításával, működtetésével kapcsolatban, valamint
- megfelelően tájékozott laboratóriumi vizsgálatok elvégzésében és kiértékelésében.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- rendszerző képesség,
- analitikus gondolkodás.

Tartalmi követelmények

EMELT SZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
--------------	-----------------------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Elvonatkoztatás képessége	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.
2.2. Lényegkiemelés	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmai szempontok alapján.

3. Analitikus gondolkodás

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Elemzőképesség	Az adott szituáció elemzése és megértése.
3.2. Koncentráció képesség, fontossági sorrend felállítása	Szisztematikus problémamegoldás, oksági kapcsolatokat felismeri.
3.3. Döntések következményének felmérése	Előrelátás képessége.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Élelmiszeripari műveletek és gépek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Közegáramlás törvényei és gépei	
1.1.1. Közegáramlás törvényei, gépei berendezései	<p>Ismerje a közegek fogalmát, felosztását, jellemzőit. Legyen képes ismertetni az áramló közeg jellemzőit, az áramlás jellegét, határréteget, az átlagos áramlási sebességet, a Re számot, a térfogatáramot, a tömegáramot.</p> <p>Tudja bemutatni a folytonossági törvényt, a Bernoulli egyenletet (ideális és valós áramlásra).</p> <p>Legyen képes alkalmazni az összefüggéseket az átlagos áramlási sebesség, a térfogatáram, a tömegáram kiszámításánál, az áramlás jellegének meghatározásánál, valamint a folytonossági tételt és a Bernoulli egyenletet a közegáramlás különböző eseteire.</p> <p>Ismerje a csővezetékek jellemzőit, a folyadékok és gázok szállítását, szivattyúk, léggépek segítségével.</p>
1.2. Szétválasztó műveletek és gépek	
1.2.1. Szétválasztó műveletek és gépek	<p>Tudja meghatározni a heterogén diszperz rendszer fogalmát, típusait.</p> <p>Tudja meghatározni a szétválasztó művelet fogalmát, alkalmazási területeit az élelmiszeriparban.</p> <p>Legyen képes ismertetni a gravitációs és centrifugális ülepítés fogalmát, sebességét, befolyásoló tényezőit, alkalmazását az élelmiszeriparban. Tudja bemutatni a gravitációs és centrifugális ülepítés berendezéseit.</p> <p>Tudjon a tanult összefüggések alapján feladatokat megoldani az ülepítés témakörében.</p> <p>Legyen képes ismertetni a szűrés fogalmát, sebességét, befolyásoló tényezőit, alkalmazásai, berendezéseit.</p> <p>Legyen képes ismertetni a préselés fogalmát, befolyásoló tényezőit és berendezéseit. Legyen képes ismertetni a passzírozás fogalmát, alkalmazását és a passzírozókat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.3. Homogenizáló műveletek és gépek	
1.3.1. Homogenizáló műveletek. és gépek	<p>Tudja meghatározni a homogén anyag fogalmát, előállításának módjait.</p> <p>Legyen képes ismertetni a keverés célját, fogalmát, törvényét, befolyásoló tényezőit, alkalmazását és berendezéseit.</p> <p>Legyen képes ismertetni az emulgeálás célját, fogalmát, alkalmazását, befolyásoló tényezőit és a</p>
	berendezéseit. Tudja az aprítás műveletét és az aprító berendezéseket.
1.4. Műveletek szemcsés anyagokkal	
1.4.1. Szemcsés anyagok fogalma, jellemzői	<p>Tudja meghatározni a szemcsés anyag és halmaz fogalmát, jellemzőit.</p> <p>Ismerje a szemcsés anyagok osztályozásának, szétválasztásának alapelveit.</p> <p>Legyen képes ismertetni a nyugvó halmaz jellemzőit.</p>
1.4.2. Szemcsés anyagokkal folytatott műveletek.	<p>Legyen képes bemutatni a szitálást és osztályozást.</p> <p>Tudja a fluidizálás, a pneumatikus szállítás és az úsztatás műveletét.</p>
1.5. Kalorikus műveletek és gépek	
1.5.1. Kalorikus műveletek elméleti háttere.	<p>Tudja a hőtani alapfogalmakat, a hőterjedési módokat, vezetést, áramlást, sugárzást, hőátadást és hőátbocsátást, tudjon a megtanult összefüggések alkalmazásával hőtani feladatokat megoldani.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.5.2. Kalorikus műveletek és azok gépei, berendezései.	<p>Tudja a hőcserélés műveletét, és a hőcseréléssel kapcsolatos feladatokat megoldani. Ismerje a hőcserélő típusokat.</p> <p>Legyen képes bemutatni a sterilizést, pasztörözést és a berendezéseiket.</p> <p>Ismerje a bepárlást, mutassa be a bepárlókat, tudjon megoldani bepárlással kapcsolatos feladatokat.</p> <p>Legyen képes bemutatni az előfőzést, főzést és berendezéseiket.</p> <p>Ismertesse a sütés műveletét és berendezéseit.</p> <p>Legyen képes bemutatni a hűtést és fagyasztást.</p>
1.6. Anyagátadási műveletek	
1.6.1. Anyagátadási műveletek törvényszerűségei.	<p>Tudja a diffúzió törvényeit, molekuláris és áramlásos diffúziót, állandósult és nem állandósult anyagátadást.</p> <p>Ismerje az ozmózist, ozmózisnyomást.</p> <p>Ismerje a fázisok fogalmát és a fázistörvényt, a víz fázisdiagramját.</p>
1.6.2. Anyagátadási műveletek az élelmiszeriparban.	<p>Tudja a kristályosítás fogalmát és alkalmazását.</p> <p>Legyen képes ismertetni a szárítást, kondicionálást, tudjon feladatokat megoldani a tanult összefüggések alapján. Ismerje a különböző szárítási módokat és szárítókat.</p> <p>Legyen képes bemutatni a diffúziós lényerést, a fermentálást és a lepárlást.</p>

2. Műszaki alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Géprajzi alapismeretek	
2.1.1. Géprajzi alapismeretek, ábrázolási módszerek	Legyen képes a géprajzi alapismereteket az egyszerűsített és jelképes ábrázolási módokat alkalmazni rajzolvasási feladatoknál.
2.2. Gépelemek	
2.2.1. Gépelemek	Legyen képes a gépelemeket felismerni a géprajzi és műszaki dokumentációnál.

3. Laboratóriumi alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Laboratóriumi alapfogalmak	
3.1.1. Laboratóriumi alapok	Ismerje a laboratóriumban használt anyagokat, eszközöket. Tudja alkalmazni az SI mértékegységeket, SI mértékegységeken kívüli mértékegységeket, átváltásokat, alkalmazási területüket.
3.2. Tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés	
3.2.1. Mérés elméleti alapjai, mérés menete	Tudja a mérés menetét, a mérési hibákat a le mérés, bemérés, visszamérés fogalmát és végzését. Legyen képes alkalmazni a térfogatmérés és sűrűségmérés elvi alapjait. Ismerje a térfogatmérést és a sűrűségmérést befolyásoló tényezőket.
3.2.2. Mérőeszközök	Ismerje a különböző típusú mérlegeket (táramérleg, analitikai mérleg, stb.), tudja az érzékenység, terhelhetőség fogalmát. Ismerje a térfogatmérő és sűrűségmérő eszközöket.
3.3. Homogenizáló, szétválasztó műveletek	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.3.1. Homogenizáló, szétválasztó műveletek elvi alapjai	Tudja az oldatok, oldószerek, oldhatóság fogalmát. Tudja az oldatkészítés elméletét, legyen képes számítási feladatok megoldására az oldatkészítéssel kapcsolatban. Ismerje az extrahálás és kristályosítás elvi alapjai.
3.3.2. Homogenizáló, szétválasztó műveletek menete	Tudja az alábbi műveletek végzésének menetét: extrakció, lecsapás, ülepités, dekantálás, centrifugálás. Ismerje az egyszerű desztillálás folyamatát.
3.4. Érzékszervi, reológiai vizsgálatok	
3.4.1. Érzékszervi vizsgálatok.	Ismerje az érzékszervi bírálatot végzőkkel szemben támasztott követelményeket (íz, szín, illat vizsgálata). Tudja az érzékszervi bírálat menetét, körülményeit.
3.4.2. Reológiai vizsgálatok	Tudja alkalmazni a reológia elméleti alapjait. Tudja a viszkozitás mérését, ismerje a viszkozimétereket.
3.5. Gravimetria	
3.5.1. Gravimetriai vizsgálati eljárások	Legyen képes alkalmazni a szárazanyag-tartalom, homoktartalom, hamutartalom, extrakt-tartalom meghatározásának menetét.
3.6. Titrimetria	
3.6.1. Titrimetria alapjai	Tudja a faktor fogalmát, faktorozás menetét. Ismerje a sav és a lúg mérőoldatokat. Tudja alkalmazni a lúgtartalom, savtartalom meghatározásának menetét.

4. Élelmiszeripari anyagismeret

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Növényi eredetű nyersanyagok	
4.1.1. Zöldségfélék jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk	Tudja a zöldségfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket (káposztafélék, gyökérzöldségek, hagymafélék, levélzöldségek, hüvelyesek, kabakosok, burgonyafélék, egyéb zöldségek).
4.1.2. Gyümölcsök jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk	Tudja a gyümölcsfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket (almatermésűek, csonthéjas magvúak, bogyós termésű gyümölcsök, héjas termésűek, déli gyümölcsök).
4.1.3. Gabonafélék jellemzői és feldolgozásukból származó élelmiszerek	Tudja a gabonafélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket (búza, rozs, árpa, zab, kukorica, köles).
4.1.4. Ipari növények jellemzése az élelmiszeripari feldolgozás szempontjából	Tudja az ipari növények csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket (cukorrépa és más cukorforrások, növényi zsírforrások, dohány).
4.2. Állati eredetű nyersanyagok	
4.2.1. Állati eredetű nyersanyagok csoportosítása és jellemzése a feldolgozás szempontjából	Tudja az állati eredetű nyersanyagok, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket (sertés, marha, juh, baromfifélék, nyúl, hal, vad, tojás és termékei, tej és termékei).

5. Élelmiszeripari technológiák

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Malomipar	
5.1.1. Technológia, műveleti lépések. Technológiai gépek, berendezések	Ismerje a gabonátárolás, gabonaszárítás, a gabona malmi tisztítása, előkészítése, őrlése menetét és az őrlés műveleteit, berendezéseit.
5.2. Sütőipar, cukrászipar	
5.2.1. Sütőipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a sütőipari nyersanyagok előkészítését. Ismerje a kenyérfélék, péksütemények, finom- pékáruk előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari termékek fagyasztását, a kelesztés késleltetését, a diétás és különleges táplálkozási igényű termékek előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari technológiában alkalmazott alapberendezéseket.
5.2.2. Cukrászipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a cukrásztechnológiai alpműveleteket. Ismerje a cukrászipari termékek előállításának technológiáját és az előállítás berendezéseit.
5.3. Tartósítóipar	
5.3.1. Zöldség- és főzelékkészítmények	Tudja a hőkezeléssel, hőelvonással tartósított zöldségkészítmények, zöldségpürék, krémek, levek, savanyúságok, saláták, ételízesítők előállításának technológiáját és ismerje a feldolgozás gépeit.
5.3.2. Gyümölcskészítmények	Tudja a befőttek, gyorsfagyasztott gyümölcskészítmények, gyümölcsitalok, levek, szörpök, lekvárféleségek, szárított gyümölcsök, különleges gyümölcskészítmények előállításának technológiai folyamatát és ismerje a berendezéseit.
5.3.3. Állati eredetű termékek	Tudja a húskonzervek, húskrémek, pástétomok, ételkészítmények, halfeldolgozás, reformételek, békonzervek, félkész és konyhakész ételek előállításának technológiai folyamatait, ismerje a berendezéseket.
5.3.4. Szárasztéstartagártás	Tudja a tészta készítés, formázás és szárítás technológiáját és ismerje a gépeit.
5.4. Tejipar	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.4.1. Technológia, műveleti lépések. Technológiai gépek, berendezések	Tudja az alapanyagok elsődleges kezelését, a friss fogyasztói tejtermékek, a natúr termékek, az ízesített termékek, a vaj, túró, sajt, a savanyított termékek, a tartós és tartósított termékek gyártásának technológiáját és ismerje az előállításnál alkalmazott berendezéseket.
5.5. Bor- és pezsgőgyártás	
5.5.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a szőlőfeldolgozás, mustkezelés technológiáját, a tisztító, stabilizáló eljárásokat, a borok javításának szabályait, házasítását. Ismerje a különböző borfélék előállításának technológiáját. Ismerje a palackozás műveletét és gépeit. Tudja a pezsgő előállításának technológiai folyamatát.
5.6. Cukorgyártás, édesipar	
5.6.1. Cukorgyártási technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a cukorgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.
5.6.2. Édesipari technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az édesipari termékek csoportosítását, a termékgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.
5.7. Erjedésipar	
5.7.1. Maláta- és sörgyártás	Tudja a sörgyártás technológiai műveleteit és ismerje a berendezéseket.
5.7.2. Gyümölcspálinka, likőripar, víztelenszesz gyártás	Tudja a gyümölcspálinka gyártás alapanyagainak előkészítését és a pálinka előállítás technológiáját, ismerje az előállítás berendezéseit. Tudja a likőripari termékek előállítását és a víztelenszesz gyártás technológiáját.
5.7.3. Üdítőital-, szikvízgyártás	Tudja az üdítőital- és szikvízgyártás technológiai lépéseit, ismerje az alkalmazott berendezéseket.
5.7.4. Élesztő- és ecetgyártás	Tudja az élesztő-előállítás technológiai folyamatát, ismerje a gyártás során alkalmazott berendezéseket. Tudja az ecetgyártás folyamatát és a palackozás módját.
5.7.5. Keményítő és keményítő hidrolizátum gyártás	Tudja a keményítő és a keményítő hidrolizátum előállításának technológiáját és ismerje az alkalmazott berendezéseket.
5.8. Húsipar és baromfiipar	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.8.1. Technológia, műveleti lépések. Technológiai gépek, berendezések	Tudja az elsődleges feldolgozás (élőállat átvétel, előkészítés vágásra, kábítás, szűrés, véreztetés, testtisztítás, bontás, zsigerelés, hasítás, előhűtés, darabolás, csontozás: húsrészek, osztályozás, csomagolás) és másodlagos feldolgozás (húskészítmények gyártása, hűtés, fagyasztás, sózás, pácolás, hőkezelési eljárások, füstölés, étkezési szalonna, sertésszár, tepertő előállítás) technológiáját és ismerje gépeit.
--	---

6. Élelmiszerkémia

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Nitrogéntartalmú szerves vegyületek	
6.1.1. Aminok, aminosavak, heterociklusos vegyületek, fehérjék szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentőségük	Tudja meghatározni a fehérjék felépítését, a koaguláció, denaturáció az esszenciális aminosav fogalmát. Tudja csoportosítani a fehérjéket, ismerje tulajdonságaikat. Tudja értékelni a fehérjék táplálkozás-élettani szerepét. Tudja összehasonlítani a növényi és állati eredetű fehérjéket.
6.2. Enzimek	
6.2.1. Enzimek szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentőségük	Tudja a biokatalizátorok fogalmát, az enzimműködés mechanizmusát, az enzimek fogalmát, tulajdonságait, az élelmiszeriparban fontos enzimeket. Ismerje az enzimek működésének optimális feltételeit.
6.3. Szénhidrátok és biokémiai reakcióik	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.3.1. A szénhidrátok fogalma, csoportosításuk, fizikai, kémiai tulajdonságaik	Tudja definiálni a szénhidrát fogalmát, csoportosítani a szénhidrátokat, jellemezni a szénhidrátok tulajdonságait. Ismerje a szőlőcukor, gyümölcscukor, tejcukor, répacukor, malátacukor, glikogén, cellulóz, keményítő szerkezetét és tulajdonságait. Ismerje a szénhidrátok táplálkozásban betöltött szerepét, a túlzott fogyasztás hatásait.
6.4. Lipidek és élelmiszeripari változásai	
6.4.1. A lipidek fogalma, jelentősége, csoportosításuk, kémiai, fizikai tulajdonságaik, a zsiradékok kémiai változásai	Tudja definiálni a zsírok fogalmát, jellemezni a tulajdonságait, a lipidek csoportosítását, a lipoidok és zsiradékok közötti különbséget. Tudja jellemezni a zsiradékok száradását, romlását, a növényi olajok keményítésének élelmiszeripari jelentősége. Ismerje a zsírok táplálkozásban betöltött szerepét.
6.5. Élelmiszertechnológiai adalékok	
6.5.1. Élelmiszertechnológiai adalékanyagok fogalma, szerepük, felhasználási területük, jelentőségük az élelmiszeriparban	Ismerje az élelmiszeradalékok felhasználhatóságát az élelmiszertörvény alapján. Tudja az adalékanyagok csoportosítását, ismerje jellemzőiket, alkalmazásuk módját (élelmiszerszínezékek, antioxidánsok, antioxidáns szinergisták, tartósítószer, állományjavítók, savak és sók, aromaanyagok, ízfokozók, édesítőszer, csomósodás- és tapadásgátlók, oldószer és egyéb élelmiszer-adalékok). Ismerje a vitaminokat, mikroelemeket az ásványi anyagok szerepét. Táblázatokat, statisztikákat tudjon használni. Ismerje az emberi felelősség szerepét az adalékanyagok kiválasztásában és alkalmazásában.

7. Mikrobiológia

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
------------------	-----------------------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.1. A mikroorganizmusok hasznos tevékenységei	
7.1.1. A mikrobák okozta hasznos elváltozások, az iparban használt hasznosítási eljárások ismertetése	Ismerje az irányított erjedések, enzimszintézis, vitaminszintézis, antibiotikum-termelés, élesztőgyártás, starterkultúra esetén a mikroorganizmusok szerepét. Példákkal illusztrálja az egyes iparágak mikrobás élelmiszer előállítását (tej, sütő, élesztő, sör, szesz, bor, savanyított termékek, stb. esetén).
7.2 A mikroorganizmusok káros tevékenységei	
7.2.1. Mikroorganizmusok káros tevékenységeinek ismertetése, jellemzése	Ismerje az érzékszervileg megfigyelhető romlásos jelenségeket a mikroorganizmusok szerepét a technológiai folyamatok megzavarásában. Ismerje az élelmiszer-mérgezések és élelmiszerfertőzések közötti különbséget. Ismerje a mikrobák káros tevékenységének gazdasági és közegészségügyi következményeit, a bacilusgazdák veszélyét az élelmiszer-előállítás folyamatában.

8. Élelmiszeripari vállalkozások működtetése

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
8.1. Élelmiszeripari vállalkozások	
8.1.1. Vállalkozás létrehozása	Tudja a vállalkozás létrehozásának lépéseit a lehetőségek felmérését, a piackutatást, az üzleti terv fogalmát, jelentőségét, a készítéséhez szükséges alapismereteket. Legyen képes az erőforrások felmérésére, a pályázati lehetőségek felkutatására.
	Tudja kiválasztani a vállalkozás működtetéséhez szükséges telephelyet, meghatározni az eszköz- és munkaerőigényt. Tudja milyen engedélyk szükségesek a vállalkozás indításához, melyek az indítást engedélyező hatóságok, a szükséges iratok és dokumentumok.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

8.1.2. Vállalkozás működtetése	<p>Tudja a gazdálkodási, pénzügyi, társadalombiztosítási, adózási, leltározási, munkajogi alapismereteket. Ismerje a leltározási, árképzési, bizonylatolási alapismereteket.</p> <p>Legyen képes szerződést kötni ismerve a szerződés fogalmát, formáit, a szerződéskötés alapvető szabályait.</p> <p>Tudjon számlát kiállítani, ismerve a számlakiállítás és számlakiegyenlítés alapvető szabályait.</p> <p>Tudja a fontosabb bizonylatok kitöltésének szabályait.</p>
--------------------------------	---

ÜGYVITEL ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXV. Ügyvitel ágazat alábbi szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 346 01 Irodai asszisztens,
- 54 346 02 Ügyviteli titkár.

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismeretek, készségeknek és képességeknek.

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga feladataira jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességének mérése.

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – megfelelően tájékozott-e

- a számítógép és perifériáinak alkalmazói szintű használatát,
- a szövegszerkesztő programok kezelését,
- a dokumentumok típusait, készítésük, szerkesztésük szabályait,
- a hivatalos iratok, levelek fajtáinak tartalmi, formai, nyelvi jellemzőit,
- a táblázatkészítés egyszerű műveleteit,
- sablonok használatának szabályait,
- a levelezés hagyományos és digitális formáit,
- az iratkezelés, -tárolás szabályait, dokumentumainak készítését,
- az irodai munkavégzés alapvető követelményeit,
- az adatvédelem és biztonságos adatkezelés alapjait,
- a kommunikációs formákat és technikákat,
- a nyelvhelyességi és a nyelvhasználati szabályokat,
- az üzleti magatartást, etikai és protokoll szabályait,
- a munkahelyi viselkedéskultúrát,
- a gazdálkodó szervezetek más gazdasági szereplőkkel fennálló kapcsolatait,
- a gazdaság alapelemeit, működési mechanizmusának legfontosabb összefüggéseit,
- az alapvető jogi normákat és a jogérvényesítés lehetőségeit,

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

- a munkavégzéshez kapcsolódó fontosabb jogszabályok alkalmazását,
 - a szerződéses jogviszonyokat,
 - alapvető ismereteket az Európai Unióról,
 - a vállalkozások alaptevékenységeit, dokumentumait
- illetően,

- rendelkezik-e elegendő információval e területekről ahhoz, hogy a gyakorlatban – részben irányítás, ellenőrzés mellett, részben önálló felelősségvállalással – részt tudjon venni az ügyviteli feladatok lebonyolításában,

- tudja-e alkalmazni – részben irányítás, ellenőrzés mellett, részben önálló felelősségvállalással – munkája során az ügyviteli tevékenységet érintő jogszabályokat, előírásokat, magatartási normákat.

A fent felsoroltakról történő felmérés során szükséges meggyőződni, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi képességekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- precíz, pontos, megbízható munkavégzés,
- jó kommunikációs képesség szóban és írásban.

KÖZÉPSZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő alkalmazása.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A téma tartalmának logikus felépítése a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával. A mondanivaló egyértelmű, egyszerű, világos közvetítése. Szakszókincs, nyelvi eszközök használata.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma szakszerű, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Precizitás, pontosság, megbízhatóság

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
-------	---------------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.1. Adatbevitel	Legyen képes a számítógép szakszerű használatára, a megadott hibahatáron belüli adatbevitelre, gépelésre. Ismerje a legfontosabb irodai programokat, azok alkalmazási területeit.
2.2. Nyilvántartások vezetése	Legyen képes az irodai dokumentumok és nyilvántartások – utasítások szerinti – elkészítésére, a fontosabb dokumentumok kitöltésére, kezelésére.
2.3. Információ	Legyen képes az információforrások kezelésére, adatok, információk keresésére és azok felhasználására valamint a megfelelő helyre és időben történő továbbítására.

3. Jó kommunikációs képesség szóban és írásban

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1.Munkahelyi kapcsolatok	Legyen képes munkakörében alkalmazni a helyes kommunikációs formát, ismerje a munkahelyi környezetben elvárt kulturált viselkedés szabályait, legyen képes azok betartására.
3.2.Ügyfélkapcsolatok	Legyen képes jó kapcsolatot kialakítani külső partnerekkel, a különböző típusú ügyfelek esetében megtalálni a helyzetnek legmegfelelőbb kommunikációs formát.
3.3.Elektronikus kapcsolattartás	Legyen képes alkalmazni az elektronikus kommunikáció szabályait, azokat tudja betartani.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Gépírás és iratkezelés gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A vakírás alapjai	<p>Ismerje a számítógépes munkavégzéshez szükséges előírásokat, különösen az egészséges és biztonságos, valamint kényelmi szempontokat. Legyen képes az adatbevitelhez, a dokumentumszerkesztési és nyomtatási tevékenységhez az eszközöket használni, a szükséges mappákat, fájlokat létrehozni.</p> <p>A tízujjas vakírás szabályos technikájával tudja kezelni a számítógép billentyűzetét, legyen képes minimum 150 leütés/perc sebességgel – lehetőleg hibátlanul, illetve hibáit javítva – különböző forrásanyagból adatbeviteli tevékenységet (másolás nyomtatott szövegről) végezni.</p> <p>Ismerje a számok, írásjelek, speciális karakterek írástechnikai és helyesírási szabályait.</p>
1.2. Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok	
1.2.1. Dokumentumok típusai, fajtái	<p>Ismerje a dokumentumok, iratok típusait (egyszerű ügyiratok, szervezetek belső iratai, a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai, az üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei, a munkavállalással kapcsolatos iratok), fajtáit, szerkesztésük feltételeit. Ismerje az elektronikus dokumentumok létrehozásának műveleteit, a különböző programokkal előállított anyagok mentésének módjait. Legyen képes forrásfájl alapján új dokumentumot létrehozni, a forrásanyagot másként elmenteni, átnevezni, másolni, nyomtatni.</p>

<p>1.2.2. A dokumentumszerkesztés követelményei, az irat- és dokumentumszerkesztés szabályai</p>	<p>Legyen képes alkalmazni dokumentumkészítési, szövegszerkesztési ismereteit.</p> <p>Ismerje fel a különböző programokkal létrehozott dokumentumokat, tudja azokat megnyitni, más néven, más fájlformátumban elmenteni, átnevezni, nyomtatni. Tudja alkalmazni a szövegszerkesztő program alábbi funkcióit:</p> <ul style="list-style-type: none">- oldalbeállítás, elrendezés, papírméret, tájolás,- töréspontok (oldaltörés, szakasztörés, hasábtörés) elhelyezése,- karakterek formázása,- bekezdések alkotása, formázása,- szegély, oldalszegély, mintázat (kitöltés) elhelyezése,- felsorolás,- tabulátorpozíciók elhelyezése, különböző típusú tabulátor használata,- szöveg beillesztése,- táblázat, diagram, kép, alakzat, oldalszám, dátum és idő, szövegdoboz, WordArt, szimbólum, lábjegyzet beszúrása,- irányított beillesztés,- más irodai programmal előállított objektum beillesztése,- a beszúrt/beillesztett objektum formázása,- szövegrész, szöveg keresése, cseréje,- élőfej, élőláb létrehozása,- nyelvi eszközök használata: helyesírás-ellenőrzés, automatikus elválasztás.
--	---

<p>1.2.3. A táblázatkészítés műveletei</p>	<p>Legyen képes elvégezni a tanult táblázatkezelő programmal az alábbi műveleteket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkalapok azonosítása, beszúrása, törlése, - oldalbeállítás funkciói, - adatbevitel, - másolás, beillesztés, - egyszerű táblázatok létrehozása, - forrásfájlban kapott táblázat bővítése, - táblázat esztétikus formázása, - élőfej, élőláb tartalmának beszúrása, formázása, - karakterek formázása, - adatok igazítása, - különböző számformátumok alkalmazása, - cellák egyesítése, felosztása, - sor, oszlop beszúrása, törlése, - egyszerű számolási műveletek elvégzése egyéni képlettel vagy az alábbi függvények alkalmazásával: - SZUM, ÁTLAG, MAXIMUM, MINIMUM, - DARAB, DARAB2, DARABTELI, - abszolút vagy vegyes hivatkozás használata, - hivatkozás munkalapon belül, - rendezés egy szempont alapján, - adatok szűrése, azokkal további műveletek végzése, - keresés, csere, - a táblázat megadott adataiból diagramok létrehozása, formázása, elhelyezése, - kép, alakzat, szövegdoboz, WordArt, szimbólum beszúrása, szerkesztése.
<p>1.2.5. Számítógépes nyomtatvány, űrlap és sablon szerkesztése</p>	<p>Legyen képes – utasítások szerint – különböző típusú nyomtatványokat, űrlapokat kitölteni, megadott szempontok szerint formázni, például:</p> <ul style="list-style-type: none"> - adatlap, - jelentkezési lap, - válaszlap, - kérdőív, - igazolás, nyilatkozat stb.

1.2.6. Körlevélkészítés elemei, technikája	Ismerje a körlevél készítésének lépéseit, technikáját. Tudjon törzsdokumentumot létrehozni szövegszerkesztővel, adatbázist készíteni táblázatkezelővel, azok egyesítésével körlevelet alkotni, megadott tartományt nyomtatni.
1.2.7. Hivatkozások használata	Legyen képes a dokumentumba hivatkozásokat beszúrni (pl. lábjegyzet, linkek stb.), tudjon hivatkozást megszüntetni.

2. Levelezési ismeretek és gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Üzleti levelezés sajátosságai	
2.1.1. A levelezés alapfogalmai, a levelek típusai, fajtái, csoportosításuk	Ismerje a levelezés alapfogalmait, legyen képes az iratfajták jellemző jegyeinek bemutatására, ismerje az iratok, levelek típusait, fajtáit, tartalmi és nyelvi követelményeit.
2.1.2. Az iratok, levelek készítésének tartalmi, formai és nyelvi követelményei, a sablon használata	Az iratok és levelek készítésekor legyen képes alkalmazni azok tartalmi, formai és nyelvi követelményeit. Ismerje a sablon használatának alapszabályait, alkalmazásának előnyeit, hátrányait.
2.1.3. A levél fogadásának és továbbításának fajtái Adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályai	Ismerje a levelek fogadásának és továbbításának különböző módjait, tudja használni az internetet, levelezést folytatni a partnerekkel a netikett szabályainak betartásával. Ismerje az adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályait, legyen tisztában az adatkezelés és adatvédelem alapvető fogalmaival.
2.2. Hivatali, üzleti és magánlevelezés	
2.2.1. Üzleti levél készítése, az üzleti életben előforduló levelek típusai, az üzleti élet gazdasági és kereskedelmi levelei	Ismerje a gazdasági folyamatokkal, kereskedelemmel, áruforgalommal kapcsolatos levelek tartalmi, formai, nyelvi jegyeit. Legyen képes különbséget tenni a különböző funkciójú iratok között.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2.2. Az ügyirat- és dokumentumkészítés alapelvei és folyamata	Ismerje a levélkészítés alapelveit és folyamatát. Ismerje a különböző típusú levelek tartalmi, formai, nyelvi követelményeit, és tudja azokat alkalmazni a dokumentum elkészítésekor. Legyen képes tartalmilag összefüggő bekezdések alkotására, a lényeges információ kiemelésére.
2.2.3. Egyszerű ügyiratok	Ismerje az egyszerű iratok tartalmi, nyelvi, formai követelményeit, és képes legyen a gyakorlatban
	gyakran előforduló iratfajtákat – utasítások/megadott szempontok szerint – elkészíteni: - nyugta, elismervény, - kötelezvény, meghatalmazás, - nyilatkozat stb.
2.2.4. Szervezetek belső iratai	Ismerje a belső iratok tartalmi, nyelvi és formai követelményeit, legyen képes azok – utasítások/megadott szempontok szerinti – elkészítésére: - feljegyzés, emlékeztető, - utasítás, - jelentés, beszámoló, - jegyzőkönyv stb.
2.2.5. Az adat- és információkezelés folyamata az irodai munkában: információforrás, -szerzés, - rögzítés, feldolgozás	Ismerje az adat- és információkezelés folyamatát az irodai munkában, tudjon információt keresni, gyűjteni, rögzíteni – a megadott szempontok szerint.
2.2.6. Irodafajták, irodatípusok, az iroda kialakításának ergonómiai követelményei. Környezetvédelmi szempontok az irodában.	Ismerje a különböző irodafajták, irodatípusok jellemző vonásait, kialakításuk ergonómiai követelményeit, környezetvédelmi szempontjait.
2.3. Üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.3.1. Hivatalos levelek fajtái, az üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei</p>	<p>Ismerje a hivatalos levelek fajtáit, a gazdasági, kereskedelmi levelezés folyamatában keletkező dokumentumok tartalmi, formai és nyelvi követelményeit.</p> <p>Legyen képes sablont felhasználni a dokumentum elkészítéséhez.</p> <p>Legyen képes feladatsor alapján elkészíteni az alábbi iratokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jelentés, beszámoló, tájékoztatás, feljegyzés, - érdeklődő és tájékoztató levél, - ajánlatkérés, ajánlat, - megrendelés, a hibás teljesítés iratai stb.
<p>2.3.2. Levelezés hagyományos és digitális formában, a levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai</p>	<p>Ismerje a dokumentumok továbbításának és fogadásának hagyományos és digitális formáit, a levelezés folyamatát, a kapcsolattartás szabályait, legyen képes azok maradéktalan betartására.</p>
<p>2.3.3. Az iratkezelés és –tárolás teendői, dokumentumai</p>	<p>Ismerje az iratok iktatásának, tárolásának, őrzésének, archiválásának folyamatát, az itt keletkező iratok tartalmi, formai követelményeit.</p>

2.4. A hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása	
<p>2.4.1. A dokumentumok típusai, a dokumentumszerkesztés követelményei, az iratkezelés és irattárolás írásbeli dokumentumai</p>	<p>Legyen tisztában a különböző típusú dokumentumok szerkesztésének műveleteivel, tudja elkészíteni az iratkezelés és irattárolás írásbeli dokumentumait, legyen képes a szükséges nyomtatványok kitöltésére az elméleti ismeretek alapján.</p>
<p>2.4.2. A hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai</p>	<p>Ismerje a hivatalos szervekhez küldött és a tőlük kapott iratok jellemző vonásait, tudjon egyszerűbb beadványokat formába gépelni vagy meghatározott szempontok szerint megszerkeszteni: bejelentés, javaslat, panasz, kérvény, fellebbezés.</p>
<p>2.4.3. A munkavállalással kapcsolatos iratok</p>	<p>Legyen képes a munkaviszony létesítésekor, a munkaviszony ideje alatt és megszűnésekor alkalmazott iratok meghatározott szempontok szerinti megszerkesztésére: álláshirdetés, pályázat, önéletrajz, motivációs levél, munkaszerződés, felmondás, áthelyezési kérelem stb.</p>
<p>2.4.4. Egyszerű ügyiratok, szervezetek belső iratai</p>	<p>Legyen képes a különböző típusú ügyiratfajták hiányzó adatainak kitöltésére – meghatározott szempontok szerint.</p>

3. Kommunikáció alapjai, az üzleti kommunikáció gyakorlata

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok	
3.1.1. A kommunikáció fogalma, fajtái	Tudja meghatározni a kommunikáció fogalmát, céljait. Ismerje a kommunikáció típusait a kommunikációs eszközök (verbális, nem verbális, szóbeli, írásbeli), a felek viszonya (egyenrangú, egyenlőtlen viszony), a folyamat irányultsága (egyirányú-kétirányú, közvetlen-közvetett) stb. szerint.
3.1.2. A kommunikáció folyamata és fajtái	Tudja ismertetni a kommunikáció általános modelljét, ismerje a folyamat elemeit, azok szerepét, eszközeit. Tudja ápolni partnerkapcsolatait szóban, írásban, telefonon és elektronikus úton.
3.1.3. A szóbeli és írásbeli kommunikáció típusai	<p>Legyen képes ismertetni a verbális kommunikáció fajtáit, funkcióját.</p> <p>Ismerje a szóbeli és írásbeli kommunikáció előnyeit és hátrányait, legyen képes kiválasztani a körülményeknek megfelelő kommunikációs módot. Legyen tisztában a szóbeli kommunikációs folyamat szakaszainak (kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, kapcsolat megszakítása) általános formáival és szabályaival:</p> <ul style="list-style-type: none"> - kapcsolatfelvétel - a köszönés formái, szabályai, - a kézfogás, - a bemutatkozás, bemutatás, - a névjegykártya szerepe, átadásának módja, - a megszólítás, - a kapcsolat tartása - a beszélgetés, társalgás (a kérdezés technikája, kérdésfajták, a célzott beszélgetés), - a kapcsolat lezárása - az elköszönés.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1.4. A nonverbális kommunikáció	<p>Legyen képes bemutatni a nonverbális kommunikáció jelentőségét, területeit, funkcióit, csatornáit, adott körülmények között alkalmazni a nonverbális eszközöket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a testmozgás - a testbeszéd, - az arckifejezések, - a gesztusok, - a tekintet, - az érintés, - a testi jellemzők - a megjelenés, - a hang, - a távolságtartás (bizalmas, személyes, társasági, nyilvános), - a megjelenés - öltözet, - a környezeti tényezők.
3.1.5. A kommunikáció etikai és protokollszabályai	<p>Ismerje a viselkedéskultúra alapfogalmait, legyen tisztában a munkahelyi viselkedés alapnormáival (illemszabályok, etikett, protokoll, etika, diplomácia). Legyen tudatában az etikett, a protokoll szükségességével, hasznával. Ismerje és irodai munkája során tudja alkalmazni az üzleti magatartás, az illem, az etikett és protokoll</p>
	<p>alapszabályait:</p> <ul style="list-style-type: none"> - köszönés, - bemutatkozás, - bemutatás, - megszólítás, - társalgás, - társasági viselkedés, - pontosság, - telefonhasználat, - névjegyhasználat, - ültetési rend, - rangsorolás, - meghívás, meghívók készítése során.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1.6. Az elektronikus kapcsolattartás alapvető szabályai (netikett)	Ismerje az internetes kommunikáció alapvető illemszabályait. Tudja alkalmazni a levelezés etikett szabályait (netikett). Tudjon tájékoztatást adni telefonon és elektronikus úton a hivatali/üzleti életben elvárt formának megfelelően.
3.2. Nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok, konfliktuskezelés	
3.2.1. Szóbeli megnyilvánulás (a szakmai beszéd), a helyes beszéd technikája	Szóbeli megnyilvánulása során legyen képes tisztán, érthetően beszélni, betartani a nyelvhasználati, nyelvhelyességi szabályokat. Legyen képes alkalmazni a helyes beszéd, a beszédtechnika elemeit.
3.2.2. A nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok	Ismerje és alkalmazza a helyesírás, a nyelvhelyesség, a fogalmazás szabályait. Legyen képes a megfelelő helyzetben használni az üzleti nyelv szakszókincsét. Tudjon kapcsolattartást szolgáló írásbeli dokumentumokat készíteni, amelyeknél fokozottan ügyel a nyelvhelyességi, nyelvhasználati és helyesírási szabályok betartására.
3.3. Üzleti nyelvi kultúra	
3.3.1. Kommunikáció fogalma, fajtái, típusai	Tudja definiálni az üzleti, szervezeti és munkahelyi kommunikáció fogalmát, ismertetni a kommunikáció irányait (intern, extern), az alkalmazott kommunikációs csatornák fajtáit (formális,
	informális), eszközeit és azok hatékonyságát. Tudja meghatározni az információ szerepét, funkcióját az üzleti életben. Legyen tájékozott az információ megszerzésének és közvetítésének módjairól.
3.3.2. Az üzleti kommunikáció gyakorlati fajtái	Tudjon felsorolni néhány alkalmat az üzleti/munkahelyi élet kommunikációs alkalmai (rendezvényei) közül: konferencia, kongresszus, tárgyalás, értekezlet, tanácskozás, partnertalálkozó, termékbemutató, sajtórendezvények, fórumok, munkahelyi egyeztetés, megbeszélés, team-munka, workshop, tréning, meeting, stb., és jellemezni a rendezvény kommunikációs vonatkozásait.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.3.3. Üzleti nyelvi kultúra	Ismerje és tudja alkalmazni a nyelvhasználati szabályokat üzleti kommunikációs viszonyokban: szóban, írásban és elektronikus kommunikációjában.
3.3.4. A tárgyalás előkészítése, lebonyolítása Tárgyalástechnika	Ismerje a tárgyalás alapfogalmait, típusait, személyi feltételeit. Tudja bemutatni a tárgyalás folyamatát az előkészítéstől a befejezésig, utógondozásig. Legyen tisztában a tárgyalás hatékony eszközeivel, illetőleg a sikertelen tárgyalás hibáival, valamint a tárgyalási protokoll alapvető elemeivel (pontosság, megjelenés, társalgás, kommunikációs stratégia, partner tisztelete, stb.).
3.3.5. A kommunikációs zavarok fajtái	Ismerje a hatékony kommunikáció elemeit (ki, kinek, hogyan), tudjon különbséget tenni a sikeres és sikertelen kommunikáció között a feladó, vevő (befogadó) és a kommunikációs eszközök, csatornák stb. szempontjából. Tudja ismertetni a hatékony kommunikáció folyamatát és példát hozni a zavaró tényezőkre.
3.4. Üzleti magatartás, társalgási protokoll	
3.4.1. Az üzleti magatartás és protokoll előírásai Az üzleti etikett szabályai	Tudja felsorolni az üzleti élet kapcsolattartásának fontosabb eseményeit (tárgyalás, fogadás, cégprezentáció, sajtótájékoztató, termékkiállítás, vásár, bemutató, stb.) és ezekhez kapcsolódóan ismertetni a protokoll és etikett szabályokat: rangsorolás, ültetési rend, meghívás, vendégfogadás, ajándékozás.
3.4.2. Viselkedéskultúra alapszabályai	Tudja meghatározni a viselkedéskultúra fontosabb fogalmait (illem, etikett, protokoll, etika, diplomácia) és ismertetni a viselkedési szabályok funkcióját, alkalmazásának szükségességét, továbbá bemutatni alakulásának rövid történetét.
3.4.3. Kommunikációs különbségek típusai, fajtái, jellegzetességei	Legyen tisztában a kommunikáció sokféleségével, tudja meghatározni a sokszínűség alapját (kultúra, világnézet, vallási, etnikai különbségek, tudás, tapasztalat, egyéniség, stb.), valamint a globalizáció kommunikációra tett hatását.
3.4.4. Telefonos kapcsolattartás	Ismerje és tudja alkalmazni a telefonon történő kapcsolattartás illemszabályait (vezeték, mobil, üzenetrögzítő) a hívást kezdeményező és fogadó oldaláról.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.4.5. A közéleti megnyilvánulás fajtái	Tudja definiálni a közéletiség fogalmát, felsorolni és jellemezni kommunikáció szempontjából a gyakoribb szóbeli, írásbeli megnyilvánulási formákat: társalgás, vita, előadás, beszámoló, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd, üzleti levél, tájékoztató, hirdetés, közlemény, stb. Ismerje az e-kommunikáció nyilvános lehetőségeit (közösségi portálok, blogok, fórumok, internet használata), valamint netikett szabályait.
---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.5. A viselkedéskultúra szabályai	
3.5.1. A viselkedéskultúra alapszabályai	Legyen tisztában a társas viselkedés alapvető fogalmaival: megjelenés, kapcsolatteremtés, és -tartás, társalgás, megjelenés, köszönés, bemutatkozás, megszólítás, névjegykártya, továbbá a munkához való hozzáállás, munkaidő-beosztás, segítőkészség, tisztelet, tolerancia, bizalom, pontosság, stb., valamint ezek lényegi elemeivel, jellemzőivel.
3.5.2. Az irodai munka etikai szabályai	Tudja meghatározni az etika, etikai szabály fogalmát. Tudjon felsorolni néhány etikai elvárást az irodai munka területéről (pl. munkavégzés, időgazdálkodás, konfliktuskezelés, együttműködés, munkahelyi képviselő, kapcsolati viszonyok, stb.). Ismerje az Etikai kódex fogalmát, az internethasználat szabályait.
3.5.3. A munkahelyi kapcsolatok (felettséssel, munkatárssal, ügyfelekkel)	Legyen képes bemutatni a munkahelyen kialakult kapcsolatokat (alá-fölérendeltségi viszony, munkamegosztás, munkatársi kapcsolatok, team-ek, projektkapcsolatok stb.), és tudja alkalmazni a viselkedéskultúra alapszabályait a felettségeivel, munkatársaival, projektársaival, ügyfelekkel való kapcsolatában.
3.5.4. A munkahelyi viselkedés alapszabályai	Legyen tisztában a munkahely fogalmával, a munkahelyi társas viselkedés alapvető elvárásaival, a munkahelyi légkört meghatározó elemeivel és legyen képes azok betartására.
	Tudja értelmezni a munkahelyi csoport fogalmát, ismertetni a csoport (team) kommunikáció jellemzőit, a csoportba való beilleszkedés körülményeit.
3.5.5. A munkahelyi konfliktusok és kezelési módjaik	Tudja definiálni a konfliktus, a munkahelyi konfliktus, a munkahelyi stressz fogalmát, valamint említeni néhány konfliktust, stresszt kiváltó tényezőt, körülményt (konfliktus- és stresszforrás). Legyen képes felismerni, megelőzni a konfliktust, kezelni, megoldani a kialakult konfliktusokat, megkülönböztetve a hatékony és káros konfliktusok vonásait. Legyen képes ismertetni a konfliktus folyamatának szakaszait és hatékony kezelésének módjait. Ismerjen néhány praktikát a munkahelyi stressz megelőzésére, kezelésére.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.5.6. Ügyféltípusok, ügyfélkapcsolatok kezelésének módjai	Tudja meghatározni az ügyfél fogalmát, felsorolni és jellemezni az ügyfelek főbb típusait. Tudjon különbséget tenni partner és ügyfél között. Legyen képes bemutatni néhány taktikát az ügyfelekkel való kapcsolattartás hatékonyságára.
3.5.7. A személyiségfejlesztés lehetőségei	Legyen képes értelmezni a személyiség, az önismeret, önértékelés, önmegvalósítás, imázs, fogalmát. Legyen tisztában a sikeres fellépés összetevőivel, az imázsszakítás elemeivel (külső és belső tényezők).
3.5.8. Álláskeresési technikák	Legyen tisztában a karrier fogalmával, a karriertervezés alapelemeivel (személyes életút, helyzetelemzés, célkitűzés). Ismerje az álláskeresés típusait (formális, informális), lehetséges csatornáit (internetes portálok, személyzeti tanácsadók, karrierirodák, fejtáblások, újsághirdetések, kapcsolati tőke 'networking', állásbörzék, munkaügyi központok, stb.). Ismerje az önéletrajz különböző fajtáit, legyen tisztában az önéletrajzírás és motivációs levél hatékony eszközeivel.

4. Gazdasági alapismeretek

Témakörök	KÖZÉPSZINTŰ követelmények
4.1. Gazdaság alapelemei	
4.1.1. A gazdaság alapelemei, a szükséglet, a hasznosság és a szűkösség fogalma	Legyen képes ismertetni a gazdaság alapelemeit, ismerje a szükséglet, a hasznosság és a szűkösség fogalmát.
4.1.2. A gazdasági javak csoportosítása	Ismerje a javak fogalmát, legyen képes azok csoportosítására, ezen belül a gazdasági javak bemutatására (termékek és szolgáltatások).
4.1.3. A termelési tényezők, szereplők, a gazdasági körforgás A termelési tényezők fajtái, csoportosításuk	Tudja bemutatni a gazdálkodás körfolyamatát. Legyen képes ismertetni a termeléssel kapcsolatos alapfogalmakat, a termelés fogalmát, tényezőit (természeti erőforrások, munkaerő, tőkejavak, vállalkozó). Ismerje az elosztás, a forgalom, a fogyasztás fogalmát, a csereügylet folyamatát, azok formáit, fajtáit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.1.4. A piac fogalma, elemei és működése	Tudja megfogalmazni a piac lényegét, ismertetni fogalmát, megnevezni az elemeit, legyen tisztában működésének mechanizmusával. Ismerje a piac formáit, szerkezetét.
4.1.5. A kereslet, a kínálat fogalma és törvénye, jellemzői	Ismerje a kereslet, kínálat, ár fogalmát, tudja bemutatni egymásra gyakorolt hatásukat.
4.1.6. A nemzetgazdaság ágazati szerkezete	Tudja meghatározni a nemzetgazdaság fogalmát, tudja csoportosítani az ágazatokat, tudjon felsorolni termelő és nem termelő ágazatokat. Ismerje az ágazati rendszer négy szintjét, valamint a szektorok szerinti felosztását. Ismerje a makro- és mikrogazdaság fogalmát, szereplőit: vállalati szféra, nonprofit szervezetek, háztartási szféra, állami szféra, külföldi szféra.
4.1.7. Az állam szerepe a piacgazdaságban	Ismerje a piacgazdaság fogalmát. Tudja ismertetni az állam szabályozó szerepének területeit, az állami gazdaságpolitika célját, eszközeit.
4.2. A pénz fogalma, funkciói. A magyar bankrendszer	
4.2.1. A pénz fogalma, funkciói	Ismerje a pénz fogalmát, a pénz funkcióit, a hozzá tartozó alapfogalmakat.
4.2.2. A pénzforgalom fajtái, bizonylatai Fizetési módok és technikák Az árucserre és a pénz, bankszámlapénz és pénzhelyettesítők	Tudja a pénzforgalom jelentését, legyen képes csoportosítani a pénzforgalom fajtáit (földrajzilag, résztvevők szerint). Legyen képes felsorolni a fizetési módokat, megnevezni azok legfontosabb jellemzőit, formáit, a keletkező bizonylatokat. Ismerje a bizonylatok kiállításának lehetséges módjait, tudja megnevezni legfontosabb tartalmi elemeiket. Ismerje a bizalmas és szigorú számadású nyomtatványok kiállításának (kitöltésének) és kezelésének szabályait. Ismerje a házipénztár fogalmát, legyen képes elvégezni az ezzel kapcsolatos feladatokat, ezekről bizonylatot kiállítani.
4.2.3. A magyar bankrendszer	Ismerje a kétszintű bankrendszer fogalmát. Tudja megnevezni a szintek szereplőit, ismerje azok funkcióját.
4.2.4. Kétszintű bankrendszer sajátosságait, az MNB szerepe	Legyen képes bemutatni a kétszintű bankrendszer sajátosságait. Ismerje az MNB feladatait, tudja azokat felsorolni.
4.2.5. Pénzintézetek fajtái, funkciói, szolgáltatásai	Legyen képes felsorolni a pénzintézetek fajtáit, megnevezni jellemző vonásaikat, funkciójukat, illetve szolgáltatásaik körét.
4.3. Gazdálkodási ismeretek	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.3.1. Adók, támogatások fajtái, szerepe</p>	<p>Legyen képes meghatározni az államháztartás, a költségvetés fogalmát, tudja felsorolni a közterheket. Ismerje az adó fogalmát, csoportosításuk lehetséges formáit, az adóval, adózással kapcsolatos fogalmakat. Legyen képes felsorolni a különböző adófajtákat, jellemezni a magánszemélyek jövedelemadóit.</p>
<p>4.3.2. Helyi adók Vállalkozások adófizetési kötelezettségei Általános forgalmi adó</p>	<p>Ismerje a helyi adók fogalmát, szerepét, tudja megnevezni annak formáit. Ismerje a vállalkozások adófizetési kötelezettségeit, szerepüket. Legyen tisztában az általános forgalmi adó fogalmával, jellemzőivel.</p>
<p>4.3.3. Háztartások bevételei, kiadásai Háztartások pénzgazdálkodása, megtakarításai</p>	<p>Tudja ismertetni a háztartás erőforrásait, ismerje a háztartás pénzgazdálkodását, a pénzzel való gazdálkodás követelményeit, a jövedelem forrásait. Ismerje a munkabér alapvető formáit és elemeit, az egyéb jövedelemforrásokat. Legyen képes felsorolni a háztartások rendszeresen felmerülő kiadásainak fajtáit, ismerje a háztartások költségvetésével kapcsolatos fogalmakat. Legyen tisztában a reáljövedelem változását okozó tényezőkkel. Ismerje a megtakarítási módokat, a hitel szerepét a háztartások gazdálkodásában.</p>

5. Jogi ismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. A jogszabályok érvényessége, hatálya, jogágak	
5.1.1. A jog, a jogszabályi hierarchia fogalma Jogszabályok érvényessége, hatálya, jogágak, jogforrások	Tudja ismertetni a jog, a jogszabályi hierarchia fogalmát, a jogszabályok egymásra épülésének jellemzőit. Tudja meghatározni a jogszabály érvényességének
	fogalmát, felsorolni a jogszabályok hatályának fajtáit, ismertetni a jogforrások jellemzőit. Ismerje a jogrendszer tagozódását, tudja felsorolni a legfontosabb jogágakat.
5.1.2. A tulajdonjog, kötelmi jog, gazdasági jog alapvető jellemzői A jogképesség, cselekvőképesség fogalma Az Alaptörvényben biztosított alapvető állampolgári jogok és köteleességek	Ismerje a tulajdonjog elemeit, a kötelmi jog, gazdasági jog alapvető jellemzőit. Legyen képes meghatározni a jogképesség és a cselekvőképesség fogalmát. Ismerje az Alaptörvényben biztosított alapvető állampolgári jogok és köteleességek rendszerét, tudjon példát mondani a legfontosabb elemekre.
5.1.3. A magyar közjogi rendszer, önkormányzati rendszer felépítése	Ismerje a magyar közjogi rendszer alapvető részeit, tudja megnevezni a közjogi méltóságok tisztségeit. Ismerje a közigazgatás fogalmát, feladatait, a szervezetrendszer jellemzőit. Legyen képes bemutatni az önkormányzati rendszer felépítését, az önkormányzatok típusait, fontosabb feladat- és hatáskörét.
5.1.4. Közigazgatási eljárás	Tudja felsorolni a közigazgatási hatósági eljárásra jellemző alapelveket, bemutatni az eljárás folyamatát.
5.1.5. A polgári jog fogalma, alapvető jellemzői, a jogképesség, cselekvőképesség fogalma, a jogérvényesítés, és típusai	Ismerje és tudja megfogalmazni a polgári jog, a jogképesség, a cselekvőképesség fogalmát. Tudja ismertetni a polgári jog alapvető jellemzőit, szabályozásának területeit. Ismerje a jogérvényesítés fogalmát, típusait és lehetőségeit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>5.1.6. Alapvető munkajogi szabályok</p>	<p>Ismerje a munkajog fogalmát, a munkaviszonyra vonatkozó szabályok fajtáit.</p> <p>Ismerje a munkaviszony létrejöttének feltételeit, a munkaszerződés érvényességének elemeit.</p> <p>Legyen tisztában a munkáltató és a munkavállaló kötelességével és jogaival, a munkavállalót megillető pihenőidő mértékével, a munkarend kialakításának lehetőségeivel.</p> <p>Ismerje a kollektív szerződés fogalmát, annak lehetséges tartalmát.</p>
<p>5.1.7. Az Európai Unió legfontosabb szervei, feladatai Magyarország EU-tagsága előnyei és hátrányai</p>	<p>Tudja megnevezni az EU legfontosabb intézményeit: Miniszterek Tanácsa (a Tanács), az Európai Tanács, az Európai Parlament, a Bizottság.</p> <p>Tudja röviden jellemezni az intézmények tevékenységét, feladatait.</p> <p>Ismerje hazánk csatlakozásának időpontját, tudjon megnevezni előnyöket és hátrányokat az európai uniós tagságunkat illetően.</p>
<p>5.2. Szerződésfajták, szerződéskötés követelményei</p>	
<p>5.2.1. A szerződés fogalma, fajtái A szerződéskötés szabályai A szerződés főbb követelményei Szerződésszegés esetei, jogkövetkezményei</p>	<p>Ismerje a szerződés fogalmát, legyen képes felsorolni annak fajtáit.</p> <p>Legyen tájékozott a szerződéskötés folyamatáról, szabályairól, ismerje az érvényesség és hatályosság fogalmát.</p> <p>Legyen tájékozott a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményeit illetően.</p> <p>Tudja felsorolni a szerződésszegés fajtáit és azok jogkövetkezményeit.</p>
<p>5.2.2. Munka- és személyüggyel kapcsolatos dokumentáció fajtái Munkavégzésre vonatkozó jogi előírások csoportosítása</p>	<p>Ismerje a munkaszerződés, a munkaköri leírás tartalmát, a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódó dokumentumokat, azok tartalmi és formai követelményeit.</p>

6. Vállalkozási ismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Vállalkozási alapfogalmak	
6.1.1. A gazdálkodó szervezetek sajátosságai A gazdasági szervezeti formák közötti választás szempontjai	Tudja definiálni a gazdálkodó szervezetek fogalmát, a gazdaságban betöltött funkcióit, közös jellemzőit (önállóság, kockázatvállalás, eredményérdekeltség, felelősségvállalás). Legyen képes bemutatni a különböző szervezeti formákat a tevékenység jellege, tulajdonformájuk, méretük, a vállalkozási formák szerint.
6.1.2. Vállalkozások alapítására vonatkozó jogi szabályozás, adatszolgáltatási kötelezettségek, személyes és internetes cég alapításának lehetőségei	Ismerje a vállalkozások alapításának tényezőit, az alapítást szabályozó jogi környezetet. Tudjon felsorolni néhány bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettséget (cégbíróság, adóhatóság, önkormányzat, szakhatóságok, számlanyitás, telephely- és működési engedély, számviteli, könyvvezetési kötelezettség, stb.). Legyen tájékozott a vállalkozás alapításának lehetőségeiről.
6.1.3. A vállalkozások megalakulásával, szervezeti változásaival, megszűnésével kapcsolatos eljárások, adatszolgáltatási kötelezettségek	Legyen tájékozott a vállalkozások létrejöttével, a szervezet változásaival, illetőleg megszűnésével járó teendőkről, bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettségekről.
6.1.4. Okmányirodák és cégbíróság vállalkozással kapcsolatos feladatai	Ismerje a vállalkozás alapításával, működésével kapcsolatos okmányirodai és cégbírósági teendőket, az ügyfélkapu fogalmát, az e-ügyintézés módját.
6.1.5. Üzlet működéséhez szükséges engedélyek, hatóságok	Tudjon felsorolni néhány, a vállalkozás működését engedélyező, ellenőrző szakhatóságot.
6.1.6. Pályázati lehetőségek felkutatása: magyar és európai uniós pályázatok elérhetősége	Legyen tájékozott a vállalkozásokat segítő anyagi forrásokhoz jutás módjáról, a magyar és az Európai Unió által támogatott pályázati lehetőségekről.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.1.7. Közbeszerzés alapfogalmai A közbeszerzési intézményrendszer, illetve a közbeszerzési eljárások résztvevői A közbeszerzési eljárások közös szabályai	Tudja meghatározni a közbeszerzés körébe tartozó legfontosabb alapfogalmakat, valamint a közbeszerzési eljárás résztvevőit (pl. gazdasági szereplő, ajánlatkérő, ajánlattevő, alvállalkozó), az eljárások fajtáit, általános szabályait.
6.2. Vállalkozás működtetése	
6.2.1. A számvitel fogalma, területei, beszámolási és könyvvezetési kötelezettség. A számviteli törvény előírásai az adatokra és a csoportosításukra vonatkozóan.	Tudja meghatározni a számvitel és fontosabb elemeinek fogalmát (vagyon, mérleg, aktívák, passzívák), a számvitel funkcióját, területeit.
6.2.2. A gazdasági esemény fogalma és fajtái	Tudja meghatározni a gazdasági esemény fogalmát és felsorolni a fajtáit, valamint ismertetni a gazdasági esemény bizonylatainak tartalmi és formai követelményeit.
6.2.3. A könyvviteli számla	Tudja meghatározni a könyvviteli számla fogalmát, felsorolni adattartalmukat, csoportosítani a számlák fajtáit.
6.2.4. A vállalkozások erőforrásai A vállalat eszközei A vállalat forrásai	Tudja meghatározni a vállalkozás erőforrásának fogalmát, csoportosítani és példát említeni az egyes fajtákra (anyagi, személyi, információs jellegű). Tudja meghatározni és felsorolni a vállalkozás fontosabb eszközeit és forrásait.
6.2.5. A vagyon fogalma, csoportosítása A vagyon összetételének sajátosságai a kereskedelmi vállalkozásoknál	Tudja meghatározni a vagyon fogalmát, valamint a vagyon megállapításának eszközeit (leltár, mérleg).
6.3. Vállalkozás dokumentációja	
6.3.1. Alapítással kapcsolatos dokumentáció Működéssel kapcsolatos dokumentáció Társasági szerződés Aláírási címpéldány	A bemutatott dokumentumok alapján legyen képes felismerni a vállalkozás alapításával, működésével kapcsolatos dokumentumokat.
6.3.2. Jogszabályon alapuló dokumentáció	Legyen képes meghatározott témakörben – a rendelkezésére bocsátott eszköz(ök) használatával – megkeresni a hatályos jogszabályt.

6.3.3. Munkaügyi nyilvántartások Személyi jövedelemadó nyilvántartások Járulékok elszámolásával kapcsolatos nyilvántartások	A bemutatott dokumentumok alapján legyen képes felismerni a nyilvántartás fajtáját, elemezni adatait és ismertetni funkcióit.
6.3.4. Nyilvántartással kapcsolatos dokumentáció Szigorú számadású bizonylatok nyilvántartása	Tudja ismertetni a nyilvántartások vezetésének alapelveit, a bizonylatok, a szigorú számadású bizonylatok, nyomtatványok kitöltésének és kezelésének szabályait.

A vizsga formája

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességének magas szintű mérése.

Az ügyvitel ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megfelelően tájékozott-e

- a számítógép és perifériáinak alkalmazói szintű használatát,
- a szövegszerkesztő programok kezelését,
- a dokumentumok típusait, készítésük, szerkesztésük szabályait,
- a hivatalos iratok, levelek fajtáinak tartalmi, formai, nyelvi jellemzőit,
- a táblázatkészítés műveleteit,
- az adatbázis készítésének műveleteit,
- a sablonok készítésének, használatának szabályait,
- a levelezés hagyományos és digitális formáit,
- az iratkezelés, -tárolás szabályait, dokumentumainak készítését,
- az irodai munkavégzés alapvető követelményeit,
- az adatkezelés és adatvédelem alapvető szabályait,
- a kommunikációs formákat és technikákat,
- a nyelvhelyességi, nyelvhasználati szabályokat,
- az üzleti magatartást, annak etikai és protokoll szabályait,
- a munkahelyi viselkedéskultúrát,
- a gazdálkodó szervezetek más gazdasági szereplőkkel fennálló kapcsolatait,
- a gazdaság alapelemeit, működési mechanizmusát,

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

- az alapvető jogi normákat (a tulajdonjog, kötelmi jog, gazdasági jog, állampolgári jogok, közjog, munkajog területén) és a jogérvényesítés lehetőségeit,
 - a munkavégzéshez kapcsolódó jogszabályok alkalmazását,
 - a szerződéses jogviszonyokat,
 - az Európai Unió főbb szerveit és feladatait, valamint az EU-tagság előnyeit és hátrányait,
 - a vállalkozások gazdasági tevékenységét, nyilvántartását és dokumentálását illetően,
- rendelkezik-e elegendő információval e területekről ahhoz, hogy a gyakorlatban részt tudjon venni az ügyviteli feladatok lebonyolításában,
- alkalmazni tudja-e munkája során az ügyviteli tevékenységet érintő jogszabályokat, előírásokat, magatartási normákat.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi képességekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkésztség,
- precíz, gyors, megbízható munkavégzés,
- jó kommunikációs képesség szóban és írásban.

Tartalmi követelmények**EMELT SZINT****A) KOMPETENCIÁK****1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség**

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	A téma tartalmának logikus felépítése a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával. A mondanivaló egyértelmű, egyszerű, világos közvetítése. Szakszókincs, nyelvi eszközök használata.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szakszerű, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Precizitás, pontosság, megbízhatóság

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Adatbevitel	Legyen képes a számítógép szakszerű használatára, a hibátlan gépelésre. Ismerje a számítógépes irodai programokat, legyen képes a dokumentum típusa alapján megállapítani az alkalmazott programot.
2.2. Nyilvántartások vezetése	Legyen képes az irodai dokumentumok és nyilvántartások elkészítésére, kitöltésére, naprakész, szisztematikus kezelésére.
2.3. Információ	Legyen képes az információforrások kezelésére, adatok, információk keresésére és feldolgozására, valamint a megfelelő helyre és időben történő továbbítására – az adatvédelmi előírások betartásával.

3. Jó kommunikációs képesség szóban és írásban

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Munkahelyi kapcsolatok	Legyen képes adott helyzetben alkalmazni a helyes kommunikációs formát, ismerje a munkahelyi környezetben elvárt kulturált viselkedés szabályait, legyen képes azok betartására.
3.2. Ügyfélkapcsolatok	Legyen képes jó kapcsolatot kialakítani külső partnerekkel, a különböző típusú ügyfelekkel.
3.3. Elektronikus kapcsolattartás	Ismerje az elektronikus kommunikáció szabályait, legyen képes azok betartására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Gépírás és iratkezelés gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A vakírás alapjai	<p>Tudja a számítógépes munkatevékenységhez szükséges körülményeket a rendelkezésére álló eszközök segítségével kialakítani az egészséges és biztonságos, valamint kényelmi szempontok figyelembevételével, az írás-, dokumentumszerkesztési és nyomtatási tevékenységhez az eszközöket, mappákat, fájlokat előkészíteni.</p> <p>A tízujjas vakírás szabályos technikájával tudja kezelni a számítógép billentyűzetét, legyen képes minimum 150 leütés/perc sebességgel különböző forrásanyagból adatbeviteli tevékenységet (másolás nyomtatott szövegről) végezni.</p> <p>Ismerje a számok, írásjelek, speciális karakterek írástechnikai és helyesírási szabályait.</p>
1.2. Dokumentumok szerkesztése, készítése, szövegszerkesztő programok	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.2.1. Dokumentumok típusai, fajtái</p>	<p>Ismerje a dokumentumok, iratok típusait (egyszerű ügyiratok, szervezetek belső iratai, a hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai, az üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei, a munkavállalással kapcsolatos iratok), fajtáit, létrehozásuk feltételeit.</p>
	<p>Ismerje az elektronikus dokumentumok létrehozásának műveleteit, a különböző programokkal előállított anyagok mentésének módozatait.</p> <p>Legyen képes forrásfájl alapján új dokumentumot létrehozni, a forrásanyagot másként elmenteni, átnevezni, másolni, nyomtatni.</p>
<p>1.2.2. A dokumentumszerkesztés követelményei, az irat- és dokumentumszerkesztés szabályai</p>	<p>Legyen képes alkalmazni dokumentumkészítési, szövegszerkesztési ismereteit. Ismerje fel a különböző programokkal létrehozott dokumentumokat, tudja azokat megnyitni, másként menteni, átnevezni, más fájlformátumban elmenteni, nyomtatni. Alkalmazza a szövegszerkesztő program alábbi funkcióit:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oldalbeállítás, elrendezés, papírméret, tájolás, - töréspontok (oldaltörés, szakasztörés, hasábtörés) elhelyezése, - karakterek formázása, - bekezdések alkotása, formázása, - szegély, oldalszegély, mintázat (kitöltés) elhelyezése, - felsorolás, többszintű felsorolás létrehozása, - tabulátorpozíciók elhelyezése, különböző típusú tabulátorok használata, - szöveg beillesztése, - táblázat, diagram, kép, alakzat, oldalszám, dátum és idő, szövegdoboz, WordArt, iniciálé, szimbólum, vízjel, lábjegyzet, képaláírás, megjegyzés beszúrása, - irányított beillesztés, - más irodai programmal előállított objektum beillesztése, - a beszúrt/beillesztett objektum formázása,

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<ul style="list-style-type: none"> - címsor létrehozása stílusok használatával, szövegrészek formázása stílus alkalmazásával, - szövegrész, szöveg keresése, cseréje, - élőfej, élőláb létrehozása, - nyelvi eszközök használata: helyesírás-ellenőrzés, automatikus elválasztás.
1.2.3. A táblázatkészítés műveletei	<p>A tanult táblázatkezelő programmal legyen képes elvégezni az alábbi műveleteket:</p> <ul style="list-style-type: none"> - munkalapok azonosítása, beszúrása, törlése, - oldalbeállítás funkciói, - adatbevitel, - másolás, beillesztés, - egyszerű táblázatok létrehozása, - forrásfájlban kapott táblázat bővítése, - táblázat esztétikus formázása, - élőfej, élőláb tartalmának beszúrása, formázása, - karakterek formázása,
	<ul style="list-style-type: none"> - feltételes formázás, - adatok igazítása, - különböző számformátumok alkalmazása, - cellák egyesítése, felosztása, - sor, oszlop beszúrása, törlése, elrejtése, felfedése, - egyszerű számolási műveletek elvégzése egyéni képlettel vagy az alábbi függvények alkalmazásával: - SZUM, ÁTLAG, MAXIMUM, MINIMUM, - DARAB, DARAB2, DARABTELI, DARABÜRES, - HA, KERÉKÍTÉS, - abszolút vagy vegyes hivatkozás használata, - hivatkozás munkalapon belül és a munkalapok között, - rendezés egy vagy több szempont alapján, - adatok szűrése, azokkal további műveletek végzése, - keresés, csere, - a táblázat megadott adataiból diagramok létrehozása, formázása, elhelyezése, - kép, alakzat, szövegdoboz, WordArt, szimbólum beszúrása, szerkesztése.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.2.4. Az adatbázis készítésének műveletei	<p>A tanult adatbázis-kezelő programmal legyen képes elvégezni az alábbi műveleteket:</p> <ul style="list-style-type: none">- adatbázisba adatok feltöltése (forrásfájlban kapott adatok bővítése, módosítása, egyéni adatbevitel),- adattáblából adatok kikeresése (szűrés),- rekordok módosítása, beszúrása, törlése,- adatok rendezése a táblákban,- lekérdezés létrehozása, mentése, szerkesztése,- jelentés készítése, módosítása, nyomtatása.
1.2.5. Számítógépes nyomtatvány, űrlap és sablon szerkesztése	<p>Ismerje a különböző típusú nyomtatványok, űrlapok kitöltésének, szerkesztésének, formázásának műveleteit a számítógépes munkavégzés során, például:</p> <ul style="list-style-type: none">- adatlap,- jelentkezési lap,- válaszlap,- kérdőív,- igazolás, nyilatkozat, stb.
1.2.6. Körlevélkészítés elemei, technikája	<p>Ismerje a körlevél készítésének lépéseit, technikáját, tudjon adatbázist, törzsdokumentumot létrehozni, azok egyesítésével körlevelet készíteni, megadott tartományt nyomtatni.</p>
1.2.7. Hivatkozások használata	<p>Ismerje a dokumentumban elhelyezett hivatkozások szerepét, legyen képes a dokumentumba hivatkozásokat beszúrni (pl. lábjegyzet, képaláírás, linkek, stb.), tudjon hivatkozást megszüntetni.</p>

2. Levelezési ismeretek és gyakorlat

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Üzleti levelezés sajátosságai	
2.1.1. A levelezés alapfogalmai, a levelek típusai, fajtái, csoportosításuk	<p>Ismerje a levelezés alapfogalmait, legyen képes az iratfajták jellemző jegyeinek bemutatására, ismerje az iratok, levelek típusait, fajtáit, tartalmi és nyelvi követelményeit.</p> <p>Tudja csoportosítani az iratokat különböző szempontok szerint.</p>
2.1.2. Az iratok, levelek készítésének tartalmi, formai és nyelvi követelményei, a sablon használata	<p>Az iratok és levelek készítésekor legyen képes alkalmazni azok tartalmi, formai és nyelvi követelményeit.</p> <p>Tudja a sablon készítésének alapszabályait, alkalmazásának előnyeit, hátrányait.</p>
2.1.3. A levél fogadásának és továbbításának fajtái Adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályai	<p>Ismerje a levelek fogadásának és továbbításának különböző módjait, tudja használni az internetet, levelezést folytatni a partnerekkel a netikett szabályainak betartásával.</p> <p>Ismerje az adatvédelem és a biztonságos adathasználat szabályait, legyen tisztában az adatkezelés és adatvédelem alapvető fogalmaival.</p>
2.2. Hivatali, üzleti és magánlevelezés	
2.2.1. Üzleti levél készítése, az üzleti életben előforduló levelek típusai, az üzleti élet gazdasági és kereskedelmi levelei	<p>Ismerje a gazdasági folyamatokkal, kereskedelemmel, áruforgalommal kapcsolatos levelek tartalmi, formai, nyelvi jegyeit.</p> <p>Legyen képes különbséget tenni a különböző típusú iratok között.</p>
2.2.2. Az ügyirat- és dokumentumkészítés alapelvei és folyamata	<p>Ismerje a levélkészítés alapelveit és folyamatát. Ismerje a különböző típusú levelek tartalmi, formai, nyelvi követelményeit, és tudja azokat alkalmazni a dokumentum elkészítésekor.</p> <p>Legyen képes tartalmilag összefüggő bekezdések alkotására, a lényeges információ kiemelésére.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2.3. Egyszerű ügyiratok	<p>Ismerje az egyszerű iratok tartalmi, nyelvi, formai követelményeit, és legyen képes a gyakorlatban gyakran előforduló iratfajtákat elkészíteni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nyugta, elismervény, - kötelezvény, meghatalmazás, - nyilatkozat, stb.
2.2.4. Szervezetek belső iratai	<p>Ismerje a szervezeten belüli információáramlás lehetséges elemeit, a belső iratok tartalmi, nyelvi és formai követelményeit, legyen képes azok elkészítésére:</p> <ul style="list-style-type: none"> - feljegyzés, emlékeztető, - utasítás, - jelentés, beszámoló, - jegyzőkönyv, stb.
2.2.5. Az adat- és információkezelés folyamata az irodai munkában: információforrás, -szerzés, rögzítés, -feldolgozás	<p>Ismerje az adat- és információkezelés folyamatát az irodai munkában, tudjon információt keresni, gyűjteni, rögzíteni és feldolgozni.</p>
2.2.6. Irodafajták, irodatípusok, az iroda kialakításának ergonómiai követelményei. Környezetvédelmi szempontok az irodában.	<p>Ismerje a különböző típusú irodákat, kialakításuk elveit, ergonómiai követelményeit.</p> <p>Ismerje a környezetvédelmi elvárásokat, legyen képes azok betartására.</p>
2.3. Üzleti levelek készítése, fogadása, továbbítása	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.3.1. Hivatalos levelek fajtái, az üzleti élet gazdasági, kereskedelmi levelei</p>	<p>Ismerje a hivatalos levelek fajtáit, a gazdasági, kereskedelmi levelezés folyamatában keletkező dokumentumok tartalmi, formai és nyelvi követelményeit.</p> <p>Legyen képes sablont létrehozni, felhasználni a dokumentum elkészítéséhez.</p> <p>Legyen képes feladatsor alapján elkészíteni az alábbi iratokat:</p> <ul style="list-style-type: none"> - jelentés, beszámoló, tájékoztatás, feljegyzés, jegyzőkönyv, - beadvány, határozat, - érdeklődő és tájékoztató levél, - ajánlatkérés, ajánlat, - megrendelés, a megrendelés visszaigazolása, - szerződés, - a hibás teljesítés iratai, stb.
<p>2.3.2. Levelezés hagyományos és digitális formában, a levelezés és elektronikus kapcsolattartás szabályai</p>	<p>Ismerje a dokumentumok továbbításának és fogadásának hagyományos és digitális formáit, a</p>
	<p>levelezés folyamatát, a kapcsolattartás szabályait, legyen képes azok maradéktalan betartására.</p>
<p>2.3.3. Az iratkezelés és –tárolás teendői, dokumentumai</p>	<p>Ismerje az iratok iktatásának, tárolásának, őrzésének, archiválásának folyamatát, az itt keletkező iratok tartalmi, formai követelményeit.</p>
<p>2.4. A hivatali, üzleti élet levelezésének lebonyolítása</p>	
<p>2.4.1. A dokumentumok típusai, a dokumentumszerkesztés követelményei, az iratkezelés és irattárolás írásbeli dokumentumai</p>	<p>Legyen tisztában a különböző típusú dokumentumok szerkesztésének műveleteivel, tudja elkészíteni az iratkezelés és irattárolás írásbeli dokumentumait, legyen képes a szükséges nyomtatványok kitöltésére az elméleti ismeretek alapján.</p>
<p>2.4.2. A hivatalos szervekkel való kapcsolattartás iratai</p>	<p>Ismerje a hivatalos szervekhez küldött és a tőlük kapott iratok jellemző vonásait, tudjon egyszerűbb beadványokat adatok, utasítások alapján elkészíteni: bejelentés, javaslat, panasz, kérvény, fellebbezés.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.4.3. A munkavállalással kapcsolatos iratok.	Legyen képes a munkaviszony létesítésekor, a munkaviszony ideje alatt és megszűnésekor alkalmazott iratok elkészítésére, kezelésére: álláshirdetés, pályázat, önéletrajz, motivációs levél, munkaszerződés, felmondás, áthelyezési kérelem, stb.
2.4.4. Egyszerű ügyiratok, szervezetek belső iratai	Legyen képes a különböző típusú ügyiratfajták kitöltésére, elkészítésére a tanult elméleti ismeretek alapján.

3. Kommunikáció alapjai, az üzleti kommunikáció gyakorlata

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Kommunikáció folyamata, fajtái, etikett és protokollszabályok	
3.1.1. A kommunikáció fogalma, fajtái	Tudja meghatározni a kommunikáció fogalmát, céljait. Ismerje a kommunikáció típusait a kommunikációs eszközök (verbális, nem verbális; szóbeli, írásbeli), a felek viszonya (egyenrangú, egyenlőtlen viszony), a folyamat irányultsága szerint (egyirányú-kétirányú, közvetlen-közvetett), stb.
3.1.2. A kommunikáció folyamata és fajtái	Tudja ismertetni a kommunikáció általános modelljét, ismerje a folyamat elemeit, azok szerepét, eszközeit.
	Tudja ápolni partnerkapcsolatait szóban, írásban, telefonon és elektronikus úton.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.1.3. A szóbeli és írásbeli kommunikáció típusai</p>	<p>Legyen képes ismertetni a verbális kommunikáció fajtáit, funkcióját.</p> <p>Ismerje a szóbeli és írásbeli kommunikáció előnyeit és hátrányait, legyen képes kiválasztani a körülményeknek megfelelő modellt az üzleti életben.</p> <p>Legyen tisztában a szóbeli kommunikációs folyamat szakaszainak (kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás, kapcsolat megszakítása) általános formáival és szabályaival:</p> <ul style="list-style-type: none">- kapcsolatfelvétel,- a köszönés formái, szabályai,- a kézfogás,- a bemutatkozás, bemutatás,- a névjegykártya szerepe, átadásának módja,- a megszólítás.- A kapcsolat tartása- a beszélgetés, társalgás (a kérdezés technikája, kérdésfajták, a célzott beszélgetés), - a vita,- az előadás.- A kapcsolat lezárása- az elköszönés.
<p>3.1.4. A nonverbális kommunikáció</p>	<p>Legyen képes szóban bemutatni a nonverbális kommunikáció jelentőségét, területeit, funkcióit, csatornáit</p> <ul style="list-style-type: none">- a testmozgás- a testbeszéd,- az arckifejezések,- a gesztusok,- a tekintet,- az érintés,- a testi jellemzők - a megjelenés,- a hang,- a távolságtartás (bizalmas, személyes, társasági, nyilvános),- a megjelenés - öltözet,- a környezeti tényezők.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.1.5. A kommunikáció etikai és protokollszabályai</p>	<p>Ismerje a viselkedéskultúra alapfogalmait, legyen tisztában a munkahelyi viselkedés alapszabályokkal (illemszabályok, etikett, protokoll, etika, diplomácia). Legyen tudatában az etikett, a protokoll szükségességével, használatával.</p>
	<p>Ismerje és irodai munkája során tudja alkalmazni az üzleti magatartás, az illem, az etikett és protokoll alapszabályait:</p> <ul style="list-style-type: none"> - köszönés, - bemutatkozás, - bemutatás, - megszólítás, - társalgás, - társasági viselkedés, - pontosság, - telefonhasználat, - névjegyhasználat, - ültetési rend, - rangsorolás, - meghívás, meghívók készítése során.
<p>3.1.6. Az elektronikus kapcsolattartás alapvető szabályai (netikett)</p>	<p>Ismerje az internetes kommunikáció alapvető illemszabályait. Tudja alkalmazni a levelezés etikett szabályait (l. netikett). Tudjon tájékoztatást adni telefonon és elektronikus úton a hivatali/üzleti életben elvárt formának megfelelően.</p>
<p>3.1.7. A konfliktusok és kezelési módjaik</p>	<p>Ismerje a konfliktus fogalmát, típusait, kiváltó okait, kialakulásának folyamatát. Ismerje a konfliktusok kezelésének, megoldásának hatékony módszereit.</p>
<p>3.2. Nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok, konfliktuskezelés</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2.1. Szóbeli megnyilvánulás (a szakmai beszéd), a helyes beszéd technikája	<p>Szóbeli megnyilvánulása során legyen képes tisztán, érthetően beszélni, betartani a nyelvhasználati, nyelvhelyességi szabályokat.</p> <p>Legyen képes megnevezni és alkalmazni a helyes beszéd, a beszédtechnika tényezőit.</p>
3.2.2. A nyelvhelyesség szóbeli és írásbeli elemei, nyelvhasználati szabályok	<p>Ismerje és alkalmazza a helyesírás, a nyelvhelyesség, a fogalmazás szabályait.</p> <p>Legyen képes a megfelelő helyzetben használni az üzleti nyelv szakszókincsét.</p> <p>Tudjon kapcsolattartást szolgáló írásbeli dokumentumokat készíteni, amelyeknél fokozottan</p>

	<p>ügyel a nyelvhelyességi, nyelvhasználati és helyesírási szabályok betartására.</p>
3.3. Üzleti nyelvi kultúra	
3.3.1. Kommunikáció fogalma, fajtái, típusai	<p>Tudja definiálni az üzleti, szervezeti és munkahelyi kommunikáció fogalmát, ismertetni a kommunikáció irányait (intern, extern), az alkalmazott kommunikációs csatornák fajtáit (formális, informális), eszközeit és azok hatékonyságát.</p> <p>Tudja meghatározni az információ szerepét, funkcióját az üzleti életben. Legyen tájékozott az információ megszerzésének és közvetítésének módjairól, az üzleti kommunikáció két alapvető síkjának összefüggéseiről: tartalmi és emberi kapcsolatok, az információközvetítés hatékonyságáról.</p>
3.3.2. Az üzleti kommunikáció gyakorlati fajtái	<p>Tudjon felsorolni néhány alkalmat az üzleti/munkahelyi élet kommunikációs alkalmi (rendezvényei) közül: konferencia, kongresszus, tárgyalás, értekezlet, tanácskozás, partnertalálkozó, termékbemutató, sajtórendezvények, fórumok, munkahelyi egyeztetés, megbeszélés, team-munka, workshop, tréning, meeting, stb., és jellemezni a rendezvény kommunikációs vonatkozásait.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.3.3. Üzleti nyelvi kultúra	Ismerje és tudja alkalmazni a nyelvhasználati szabályokat üzleti kommunikációs viszonyokban: szóban, írásban és elektronikus kommunikációjában. Legyen képes felismerni a gyakorlatban (üzleti körökben) elkövetett kommunikációs taktikákat: (hozzaértés látszata, mellébeszélés, félreérthető közlemények, áthárítás stb.), valamint a nyelvhasználati hibákat: pl. szakzsargon, idegen szavak, mesterkélt kifejezések, nyelvi szleng, körmondatok alkalmazása, hibás kérdésfelvetés, beszédképzés, előadás-technika, hangnem, stílus, nyelvi igénytelenség, stb.
3.3.4. A tárgyalás előkészítése, lebonyolítása Tárgyalástechnika	Ismerje a tárgyalás alapfogalmait, típusait, személyi feltételeit. Tudja bemutatni a tárgyalás folyamatát az előkészítéstől a befejezésig, utógondozásig. Legyen tisztában a tárgyalás hatékony eszközeivel, illetőleg a sikertelen tárgyalás hibáival, valamint a tárgyalási protokoll alapvető elemeivel (pontosság, megjelenés, társalgás, kommunikációs stratégia, partner tisztelete, stb.).
3.3.5. A kommunikációs zavarok fajtái	Ismerje a hatékony kommunikáció elemeit (ki, kinek, hogyan), tudjon különbséget tenni a sikeres és sikertelen kommunikáció között a feladó, vevő (befogadó) és a kommunikációs eszközök, csatornák stb. szempontjából. Tudja ismertetni a hatékony kommunikáció folyamatát. Legyen képes bemutatni a kommunikáció zavarainak objektív (külső) tényezőkből eredő zavarait (hallás, látás zavarai, környezeti tényezők, elhelyezkedés, távolság stb.), valamint az egyéb tényezőket (pl. partnerek eltérő álláspontja, egymásra figyelés, mások meghallgatásának, az alkalmazkodás hiánya, meg nem értés, a kommunikáció időtartama, a beszéd időviszonyai, túlbeszélés, túlmagyarázás, visszacsatolás, válasz hiánya, kérdésfeltevés, stb.).

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.3.6. Tömegkommunikáció jellegzetességei</p>	<p>Tudja meghatározni a tömegkommunikáció fogalmát, funkcióját, főbb jellemzőit, hatásait az emberi viselkedés és vélemény befolyásolására. Tudjon felsorolni néhány tömegkommunikációs eszközt, a gyakrabban alkalmazott műfajokat (hír, tudósítás, riport, interjú, reklám, közlemény, stb.), valamint jellemezni a kommunikációban betöltött szerepüket, az üzleti életben történő alkalmazás lehetőségeit.</p>
<p>3.4. Üzleti magatartás, társalgási protokoll</p>	
<p>3.4.1. Az üzleti magatartás és protokoll előírásai Az üzleti etikett szabályai</p>	<p>Tudja felsorolni az üzleti élet kapcsolattartásának fontosabb eseményeit (tárgyalás, fogadás, cégprezentáció, sajtótájékoztató, termékkiállítás, vásár, bemutató, stb.) és ezekhez kapcsolódóan ismertetni a protokoll és etikett szabályokat: rangsorolás, ültetési rend, meghívás, vendégfogadás, ajándékozás.</p>
<p>3.4.2. Viselkedéskultúra alapszabályai</p>	<p>Tudja meghatározni a viselkedéskultúra fontosabb fogalmait (illem, etikett, protokoll, etika, diplomácia) és ismertetni a viselkedési szabályok funkcióját, alkalmazásának szükségességét, továbbá bemutatni alakulásának rövid történetét.</p>
<p>3.4.3. Kommunikációs különbségek típusai, fajtái, jellegzetességei</p>	<p>Legyen tisztában a kommunikáció sokféleségével, tudja meghatározni a sokszínűség alapját (kultúra, világnézet, vallási, etnikai különbségek, tudás, tapasztalat, egyéniség, stb.), valamint a globalizáció kommunikációra tett hatását. Tudja jellemezni egyegy ország kulturális szokásait, az üzleti</p>
	<p>kapcsolatokban tanúsított kommunikációs vonásaikat, a nyelvi problémák áthidalásának lehetőségeit.</p>
<p>3.4.4. Telefonos kapcsolattartás</p>	<p>Ismerje és tudja alkalmazni a telefonon történő kapcsolattartás illemszabályait (vezetékes, mobil, üzenetrögzítő, telefonkonferencia) a hívást kezdeményező és fogadó oldaláról. Ismerje a mobil(okos)telefon üzleti kapcsolattartást segítő alkalmazásait.</p>

<p>3.4.5. A közéleti megnyilvánulás fajtái</p>	<p>Tudja definiálni a közéletiség fogalmát, felsorolni és jellemezni kommunikáció szempontjából a gyakoribb szóbeli, írásbeli megnyilvánulási formákat: társalgás, vita, előadás, beszámoló, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd; üzleti levél, tájékoztató, hirdetés, közlemény, stb. Tudjon véleményt mondani az ekkommunikáció nyilvános lehetőségeiről (közösségi portálok, blogok, fórumok, internet használata), ezek kommunikációra tett hatásairól, valamint netikett szabályairól.</p>
<p>3.5. A viselkedéskultúra szabályai</p>	
<p>3.5.1. A viselkedéskultúra alapszabályai</p>	<p>Legyen tisztában a társas viselkedés alapvető fogalmaival: megjelenés, kapcsolatteremtés, és -tartás, társalgás, megjelenés, köszönés, bemutatkozás, megszólítás, névjegykártya; továbbá a munkához való hozzáállás, munkaidő-beosztás, segítőkészség, tisztelet, tolerancia, bizalom, pontosság, stb., valamint ezek lényegi elemeivel, jellemzőivel.</p>
<p>3.5.2. Az irodai munka etikai szabályai</p>	<p>Tudja meghatározni az etika, etikai szabály fogalmát. Tudjon felsorolni néhány etikai elvárást az irodai munka területéről (pl. munkavégzés, időgazdálkodás, konfliktuskezelés, együttműködés, munkahelyi képviselet, kapcsolati viszonyok, stb.). Legyen képes véleményt mondani az irodai/titkári munkakörre ajánlott Etikai kódexről, valamint az internethasználat etikájáról.</p>
<p>3.5.3. A munkahelyi kapcsolatok (felettséssel, munkatárssal, ügyfelekkel)</p>	<p>Legyen képes bemutatni a munkahelyen kialakult kapcsolatokat (alá-főlérendeltségi viszony, munkamegosztás, munkatársi kapcsolatok, team-ek, projektkapcsolatok, stb.), és tudja alkalmazni a viselkedéskultúra alapszabályait a feletteseivel, munkatársaival, projekttársaival, ügyfelekkel való kapcsolatában.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.5.4. A munkahelyi viselkedés alapnormái</p>	<p>Legyen tisztában a munkahely fogalmával, a munkahelyi társas viselkedés alapvető elvárásaival, a munkahelyi légkört meghatározó elemeivel és legyen képes azok betartására. Tudja meghatározni a munkahelyi viselkedést befolyásoló alapelemeket: benyomáskeltés, befolyásolás, behódolás, azonosulás, internalizáció. Legyen tisztában a szerep fogalmaival (szerepelvárás, -felfogás, -elfogadás, -megfelelés). Tudja értelmezni a munkahelyi csoport fogalmát, ismertetni a csoport (team)kommunikáció jellemzőit, a csoportba való beilleszkedés körülményeit.</p>
<p>3.5.5. A munkahelyi konfliktusok és kezelési módjaik</p>	<p>Tudja definiálni a konfliktus, a munkahelyi konfliktus, a munkahelyi stressz fogalmát, valamint említeni néhány konfliktust, stresszt kiváltó tényezőt, körülményt (l. konfliktus- és stresszforrás). Legyen képes felismerni, megelőzni a konfliktust, kezelni, megoldani a kialakult konfliktusokat, megkülönböztetve a hatékony és káros konfliktusok vonásait. Legyen képes ismertetni a konfliktus folyamatának szakaszait és hatékony kezelésének módjait. Ismerjen néhány praktikát a munkahelyi stressz megelőzésére, kezelésére.</p>
<p>3.5.6. Ügyféltípusok, ügyfélkapcsolatok kezelésének módjai</p>	<p>Tudja meghatározni az ügyfél fogalmát, felsorolni és jellemezni az ügyfelek főbb típusait. Tudjon különbséget tenni partner és ügyfél között. Legyen képes bemutatni néhány taktikát az ügyfelekkel való kapcsolattartás hatékonyságára.</p>
<p>3.5.7. A személyiségfejlesztés lehetőségei</p>	<p>Legyen képes értelmezni a személyiség, az önismeret, önértékelés, önmegvalósítás, imázs-, fogalmát, valamint a személyiségfejlesztés szintjeit (adottság, képesség, környezeti hatásokhoz viszonyulás, elvárásoknak való megfelelés, stb.), meghatározni az érett személyiség és személyes hatékonyság fogalmát, felsorolni főbb jellemzőit. Legyen képes önmaga szerepét jellemezni a személyiségfejlesztés ismert modelljei alapján (Johari ablak, önismereti kerék), vágyait, elképzeléseit, terveit meghatározni. Legyen tisztában a sikeres fellépés összetevőivel, az imázsalkítás elemeivel (ld. külső és belső tényezők).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.5.8. Álláskeresési technikák	Legyen tisztában a vizsgázó a karrier fogalmával, a karriertervezés alapelemeivel (személyes életút, helyzetelemzés, célkitűzés). Ismerje az álláskeresés típusait (formális, informális), lehetséges csatornáit (internetes portálok, személyzeti tanácsadók,
	karrierirodák, fejtáblások, újsághirdetések, kapcsolati tőke 'networking', állásbörzék, munkaügyi központok, stb.). Ismerje az önéletrajz különböző fajtáit, legyen tisztában az önéletrajzírás és motivációs levél hatékony eszközeivel.

4. Gazdasági alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Gazdaság alapelemei	
4.1.1. A gazdaság alapelemei, a szükséglet, a hasznosság és a szűkösség fogalma	<p>Legyen képes ismertetni a gazdaság alapelemeit, ismerje a szükséglet, a hasznosság és a szűkösség fogalmát.</p> <p>Tudja csoportosítani a szükségleteket fontossági, minőségi, mennyiségi szempont és megjelenési formájuk szerint.</p>
4.1.2. A gazdasági javak csoportosítása	<p>Ismerje a javak fogalmát, legyen képes azok csoportosítására, ezen belül a gazdasági javak bemutatására (termékek és szolgáltatások).</p>
4.1.3. A termelési tényezők, szereplők; a gazdasági körforgás A termelési tényezők fajtái, csoportosításuk	<p>Tudja bemutatni a gazdálkodás körfolyamatát. Legyen képes ismertetni a termeléssel kapcsolatos alapfogalmakat, a termelés fogalmát, tényezőit (természeti erőforrások, munkaerő, tőkejavak, vállalkozó).</p> <p>Ismerje az elosztás, a forgalom, a fogyasztás fogalmát, a csereügylet folyamatát, azok formáit, fajtáit.</p>
4.1.4. A piac fogalma, elemei és működése	<p>Tudja megfogalmazni a piac lényegét, ismertetni fogalmát, megnevezni az elemeit, legyen tisztában működésének mechanizmusával. Ismerje a piac formáit, szerkezetét, csoportosításának szempontjait.</p>
4.1.5. A kereslet, a kínálat fogalma és törvénye; jellemzői	<p>Ismerje a kereslet, kínálat, ár fogalmát, tudja bemutatni egymásra gyakorolt hatásukat.</p>
4.1.6. A nemzetgazdaság ágazati szerkezete	<p>Tudja meghatározni a nemzetgazdaság fogalmát, tudja csoportosítani az ágazatokat, tudjon felsorolni termelő és nem termelő ágazatokat. Ismerje az ágazati rendszer négy szintjét, valamint a szektorok szerinti felosztását. Ismerje a makro- és mikrogazdaság fogalmát. Tudja csoportokba sorolni a gazdasági alanyokat (vállalati szféra, nonprofit szervezetek, háztartási szféra, állami szféra, külföldi szféra).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.1.7. Az állam szerepe a piacgazdaságban	Ismerje a piacgazdaság fogalmát. Tudja ismertetni az állam szabályozó szerepének területeit, az állami gazdaságpolitika célját, eszközeit.
4.2. A pénz fogalma, funkciói. A magyar bankrendszer	
4.2.1. A pénz fogalma, funkciói	Ismerje a pénz fogalmát, a pénz funkcióit, a hozzá tartozó alapfogalmakat.
4.2.2. A pénzforgalom fajtái, bizonylatai Fizetési módok és technikák Az árucseré és a pénz, bankszámlapénz és pénzhelyettesítők	Tudja a pénzforgalom jelentését, legyen képes csoportosítani a pénzforgalom fajtáit (földrajzilag, résztvevők szerint). Legyen képes felsorolni a fizetési módokat, megnevezni azok legfontosabb jellemzőit, formáit, a keletkező bizonylatokat. Ismerje a bizonylatok kiállításának lehetséges módjait, tudja megnevezni legfontosabb tartalmi elemeiket. Ismerje a bizalmas és szigorú számadású nyomtatványok kiállításának (kitöltésének) és kezelésének szabályait. Ismerje a házipénztár fogalmát, legyen képes elvégezni az ezzel kapcsolatos feladatokat, ezekről bizonylatot kiállítani.
4.2.3. A magyar bankrendszer	Ismerje a kétszintű bankrendszer fogalmát. Tudja megnevezni a szintek szereplőit, ismerje azok funkcióját.
4.2.4. Kétszintű bankrendszer sajátosságai, az MNB szerepe	Legyen képes bemutatni a kétszintű bankrendszer sajátosságait. Ismerje az MNB elsődleges és további feladatait, tudja azokat felsorolni.
4.2.5. Pénzintézetek fajtái, funkciói, szolgáltatásai	Legyen képes felsorolni a pénzintézetek fajtáit, megnevezni jellemző vonásaikat, funkciójukat, illetve szolgáltatásaik körét.
4.3. Gazdálkodási ismeretek	
4.3.1. Adók, támogatások fajtái, szerepe	Legyen képes meghatározni az államháztartás, a költségvetés fogalmát, tudja felsorolni a közterheket. Ismerje az adó fogalmát, csoportosításuk lehetséges formáit, az adóval, adózással kapcsolatos fogalmakat. Legyen képes felsorolni a különböző adófajtákat, jellemezni a magánszemélyek jövedelemadóját.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.3.2. Helyi adók Vállalkozások adófizetési kötelezettségei Általános forgalmi adó</p>	<p>Ismerje a helyi adók fogalmát, szerepét, tudja megnevezni annak formáit. Ismerje a vállalkozások adófizetési kötelezettségeit, szerepüket. Legyen tisztában az általános forgalmi adó fogalmával, jellemzőivel.</p>
<p>4.3.3. Háztartások bevételei, kiadásai Háztartások pénzgazdálkodása, megtakarításai</p>	<p>Tudja ismertetni a háztartás erőforrásait, ismerje a háztartás pénzgazdálkodását, a pénzzel való gazdálkodás követelményeit, a jövedelem forrásait. Ismerje a munkabér alapvető formáit és elemeit, az egyéb jövedelemforrásokat. Legyen képes felsorolni a háztartások rendszeresen felmerülő kiadásainak fajtáit, ismerje a háztartások költségvetésével kapcsolatos fogalmakat. Legyen tisztában a reáljövedelem növekedését, csökkenését okozó tényezőkkel. Ismerje a betételhelyezési formákat, a betét fajtáit és az egyéb megtakarítási módokat, a hitel szerepét a háztartások gazdálkodásában.</p>

5. Jogi ismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
<p>5.1. A jogszabályok érvényessége, hatálya, jogágak</p>	
<p>5.1.1. A jog, a jogszabályi hierarchia fogalma Jogszabályok érvényessége, hatálya, jogágak, jogforrások</p>	<p>Tudja ismertetni a jog, a jogszabályi hierarchia fogalmát, a jogszabályok egymásra épülésének jellemzőit. Tudja meghatározni a jogszabály érvényességének fogalmát, felsorolni a jogszabályok hatályának fajtáit, ismertetni az elsődleges, másodlagos és egyéb jogforrások jellemzőit. Ismerje a jogrendszer tagozódását, tudja felsorolni a legfontosabb jogágakat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>5.1.2. A tulajdonjog, kötelmi jog, gazdasági jog alapvető jellemzői A jogképeség, cselekvőképesség fogalma Az Alaptörvényben biztosított alapvető állampolgári jogok és kötelességek</p>	<p>Ismerje a tulajdonjog elemeit, a kötelmi jog, gazdasági jog alapvető jellemzőit. Legyen képes meghatározni a jogképeség és a cselekvőképesség fogalmát. Ismerje az Alaptörvényben biztosított alapvető állampolgári jogok és kötelességek rendszerét, tudjon példát mondani a legfontosabb elemekre.</p>
<p>5.1.3. A magyar közjogi rendszer, önkormányzati rendszer felépítése</p>	<p>Ismerje a magyar közjogi rendszer alapvető részeit, tudja megnevezni a közjogi méltóságok tisztségeit. Ismerje a közigazgatás fogalmát, feladatait, a szervezetrendszer jellemzőit. Legyen képes bemutatni az önkormányzati rendszer felépítését, az önkormányzatok típusait, feladat- és hatáskörét.</p>
<p>5.1.4. Közigazgatási eljárás</p>	<p>Ismerje a közigazgatási eljárás szabályozásának célját, funkcióját. Tudja felsorolni a közigazgatási hatósági eljárásra jellemző alapelveket, bemutatni az eljárás folyamatát.</p>
<p>5.1.5. A polgári jog fogalma, alapvető jellemzői; a jogképeség, cselekvőképesség fogalma Jogérvényesítés, jogérvényesítés típusai</p>	<p>Ismerje és tudja megfogalmazni a polgári jog, a jogképeség, a cselekvőképesség fogalmát. Tudja ismertetni a polgári jog alapvető jellemzőit, szabályozásának területeit. Ismerje a jogérvényesítés fogalmát, típusait és lehetőségeit.</p>
<p>5.1.6. Alapvető munkajogi szabályok</p>	<p>Ismerje a munkajog fogalmát, a munkaviszonyra vonatkozó szabályok fajtáit. Ismerje a munkaviszony létrejöttének feltételeit, a munkaszerződés érvényességének elemeit. Legyen tisztában a munkáltató kötelességével, a munkavállaló kötelességével és jogaival, a munkavállalót megillető pihenőidő mértékével, a munkarend kialakításának lehetőségeivel. Ismerje a kollektív szerződés fogalmát, annak lehetséges tartalmát.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>5.1.7. Az Európai Unió legfontosabb szervei, feladatai Magyarország EU-tagsága előnyei és hátrányai</p>	<p>Tudja felvázolni az EU intézményrendszerének felépítését. Tudja megnevezni a legfontosabb intézményeket: Miniszterek Tanácsa (a Tanács), az Európai Tanács, az Európai Parlament, a Bizottság.</p> <p>Tudja röviden jellemezni az intézmények tevékenységét, feladatait.</p> <p>Ismerje hazánk csatlakozásának időpontját, körülményeit, tudjon megnevezni előnyöket és hátrányokat az európai unió tagságunkat illetően.</p>
<p>5.2. Szerződésfajták, szerződéskötés követelményei</p>	
<p>5.2.1. A szerződés fogalma, fajtái A szerződéskötés szabályai A szerződés főbb követelményei Szerződésszegés esetei, jogkövetkezményei</p>	<p>Ismerje a szerződés fogalmát, legyen képes felsorolni annak fajtáit.</p> <p>Legyen tájékozott a szerződéskötés folyamatáról, szabályairól, ismerje az érvényesség és hatályosság fogalmát.</p> <p>Legyen tájékozott a szerződések alapvető formai és tartalmi követelményeit illetően.</p> <p>Tudja felsorolni a szerződésszegés fajtáit és azok jogkövetkezményeit.</p>
<p>5.2.2. Munka- és személyüggyel kapcsolatos dokumentáció fajtái Munkavégzésre vonatkozó jogi előírások csoportosítása</p>	<p>Ismerje a munkaszerződés, a munkaköri leírás tartalmát, a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódó dokumentumokat, azok tartalmi és formai követelményeit.</p>
<p>5.2.3. Pályázati dokumentáció formai követelményei</p>	<p>Ismerje egy pályázat fontosabb dokumentációit (adatlap, feladat-, költség- és ütemterv, nyilatkozatok, beszámoló, stb.), valamint készítésük, illetőleg a nyomtatványok kiállításának formai követelményeit.</p>

6. Vállalkozási ismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Vállalkozási alapfogalmak	
6.1.1. A gazdálkodó szervezetek sajátosságai A gazdasági szervezeti formák közötti választás szempontjai	Tudja definiálni a gazdálkodó szervezetek fogalmát, a gazdaságban betöltött funkcióit, közös jellemzőit (önállóság, kockázatvállalás, eredményérdekeltség, felelősségvállalás). Legyen képes bemutatni a különböző szervezeti formákat a tevékenység jellege, tulajdonformájuk, méretük, a vállalkozási formák szerint.
6.1.2. Vállalkozások alapítására vonatkozó jogi szabályozás, adatszolgáltatási kötelezettségek, személyes és internetes cég alapításának lehetőségei	Ismerje a vállalkozások alapításának tényezőit, az alapítást szabályozó jogi környezetet. Tudjon felsorolni néhány bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettséget (cégbíróság, adóhatóság, önkormányzat, szakhatóságok, számlanyitás, telephely- és működési engedély, számviteli, könyvvezetési kötelezettség, stb.). Legyen tájékozott a vállalkozás alapításának személyes közreműködést igénylő és internetes lehetőségeiről.
6.1.3. A vállalkozások megalakulásával, szervezeti változásaival, megszűnésével kapcsolatos eljárások, adatszolgáltatási kötelezettségek	Legyen tájékozott a vállalkozások létrejöttével, a szervezet változásaival, illetőleg megszűnésével járó teendőkről, bejelentési és adatszolgáltatási kötelezettségekről.
6.1.4. Okmányirodák és cégbíróság vállalkozással kapcsolatos feladatai	Ismerje a vállalkozás alapításával, működésével kapcsolatos okmányirodai és cégbírósági teendőket; az ügyfélkapu fogalmát, az e-ügyintézés módját.
6.1.5. Üzlet működéséhez szükséges engedélyek, hatóságok	Tudjon felsorolni néhány, a vállalkozás működését engedélyező, ellenőrző szakhatóságot.
6.1.6. Pályázati lehetőségek felkutatása: magyar és európai uniós pályázatok elérhetősége	Legyen tájékozott a vállalkozásokat segítő anyagi forrásokhoz jutás módjáról, a magyar és az Európai Unió által támogatott pályázati lehetőségekről.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Ismerje a pályázatok kiírásának, megjelentetésének, nyomon követésének fórumait, tudjon megnevezni néhány internetes portált.
6.1.7. Közbeszerzés alapfogalmai A közbeszerzési intézményrendszer, illetve a közbeszerzési eljárások résztevői A közbeszerzési eljárások közös szabályai	Tudja meghatározni a közbeszerzés körébe tartozó legfontosabb alapfogalmakat, valamint a közbeszerzési eljárás résztvevőit (pl. gazdasági szereplő, ajánlatkérő, ajánlattevő, alvállalkozó). Tudja ismertetni a közbeszerzési eljárás (szabályozás) fontosabb előírásait.
6.2. Vállalkozás működtetése	
6.2.1. A számvitel fogalma, területei, beszámolási és könyvvezetési kötelezettség. A számviteli törvény előírásai az adatokra és a csoportosításukra vonatkozóan.	Tudja meghatározni a számvitel és fontosabb elemeinek fogalmát (vagyon, mérleg, aktívák, passzívák), a számvitel funkcióját, területeit. A hatályos számviteli törvény alapján legyen képes ismertetni a beszámolási és könyvvezetési kötelezettség legfőbb vonatkozásait.
6.2.2. A gazdasági esemény fogalma és fajtái	Tudja meghatározni a gazdasági esemény fogalmát és felsorolni a fajtáit; valamint ismertetni a gazdasági esemény bizonylatainak tartalmi és formai követelményeit.
6.2.3. A könyvviteli számla	Tudja meghatározni a könyvviteli számla fogalmát, felsorolni adattartalmukat, csoportosítani a számlák fajtáit.
6.2.4. A vállalkozások erőforrásai A vállalat eszközei A vállalat forrásai	Tudja meghatározni a vállalkozás erőforrásának fogalmát, csoportosítani és példát említeni az egyes fajtákra (anyagi, személyi, információs jellegű). Tudja meghatározni és felsorolni a vállalkozás fontosabb eszközeit és forrásait.
6.2.5. A vagyon fogalma, csoportosítása A vagyon összetételének sajátosságai a kereskedelmi vállalkozásoknál	Tudja meghatározni a vagyon fogalmát, a vagyon vizsgálatának alapját, tudja felsorolni – példával alátámasztva - az eszközök és források fajtáit, valamint a vagyon megállapításának eszközeit (leltár, mérleg).
6.2.6. Egyszerűsített mérleg szerkezete, tartalma Mérleg összeállítása	Tudja ismertetni az egyszerűsített mérleg szerkezetét, adattartalmát, a mérleg összeállításának szempontjait (változatait).

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>6.2.7. Mérlegadatok értelmezése Következtetések levonása a gazdálkodásra vonatkozóan a könyveléstől kapott információk és az alapvető gazdasági számítások elvégzése után</p>	<p>Legyen képes – minta alapján – a mérleg adatainak értelmezésére és következtetések levonására.</p>
<p>6.2.8. Az eredmény keletkezése a számviteli törvény által előírt szabályok alapján Az eredmény szerkezete Az A és B típusú összköltségeljárással készített eredménykimutatás szerkezete Az eredménykimutatás és a mérleg kapcsolata</p>	<p>Tudja meghatározni az eredménykimutatás fogalmát, az eredmény megállapításának módjait, értelmezni az egyes eredménykategóriákat. Legyen képes bemutatni az eredménykimutatás jellemzőit, kétfajta szerkezetét. Tudja értelmezni az eredménykimutatás és a mérleg közötti kapcsolatot.</p>
<p>6.2.9. Nyereségadó, osztalék, a mérleg szerinti eredmény felhasználása</p>	<p>Tudja értelmezni a mérleg szerinti eredmény felhasználásának területeit, valamint meghatározni a nyereségadó és az osztalék fogalmát.</p>
<p>6.2.10. A gazdasági tevékenység elemzésének jelentősége</p>	<p>Legyen képes a gazdasági tevékenység elemzésének területeit bemutatni (piac, termelés, értékesítés, vállalati erőforrások), jelentőségüket ismertetni.</p>
<p>6.3. Vállalkozás dokumentációja</p>	
<p>6.3.1. Alapítással kapcsolatos dokumentáció Működéssel kapcsolatos dokumentáció Társasági szerződés Aláírási címpéldány</p>	<p>A bemutatott dokumentumok alapján legyen képes felismerni a vállalkozás alapításával, működésével kapcsolatos dokumentumokat, ismertetni fontosabb adattartalmukat.</p>
<p>6.3.2. Jogszabályon alapuló dokumentáció</p>	<p>Legyen képes meghatározott témakörben – a rendelkezésére bocsátott eszköz(ök) használatával – megkeresni a hatályos jogszabályt.</p>
<p>6.3.3. Munkaügyi nyilvántartások Személyi jövedelemadó nyilvántartások Járadékok elszámolásával kapcsolatos nyilvántartások</p>	<p>A bemutatott dokumentumok alapján legyen képes felismerni a nyilvántartás fajtáját, elemezni adatait és ismertetni funkcióit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.3.4. Nyilvántartással kapcsolatos dokumentáció Szigorú számadású bizonylatok nyilvántartása	Tudja ismertetni a nyilvántartások vezetésének alapelveit, a bizonylatok, a szigorú számadású bizonylatok, nyomtatványok kitöltésének és kezelésének szabályait.
--	--

KERESKEDELEM ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsga követelményei a XXVI. Kereskedelem ágazat alábbi szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 341 01 Kereskedő,
- 54 345 01 Logisztikai ügyintéző,
- 54 841 09 Postai üzleti ügyintéző

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek, és képességeknek.

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességeinek mérése.

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó – megfelelően tájékozott-e

- a marketing sajátosságait a kereskedelmi folyamatokban,
- a beszerzés, készletezés és értékesítés alapvető összefüggéseit, az áru minőségét, minőségének, állagának megővését,
- a bevétel, készletek, költség és eredmény összefüggő elemzésének és tervezésének alapvető statisztikai mutatószámait,
- az üzleti levelek tartalmi és formai követelményeit, a kereskedelemben használatos levéltípusokat, alapvető dokumentumokat,
- az adózási alapismereteket,
- a humán erőforrás gazdálkodás alapjait,
- a vezetés funkcióit, módszereit

illetően,

– rendelkezik-e elegendő információval e területekről ahhoz, hogy részt tudjon venni az áruforgalom szabályos és szakszerű lebonyolításában,

– alkalmazni tudja-e munkája során a kereskedelmet érintő jogszabályokat.

A fent felsoroltak során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- elemi számolási készség,

- megbízhatóság.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. A gazdasági elemzésekhez szükséges egyszerű számolási feladatok.	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására.
2.2. Az üzleti adminisztrációhoz kötődő egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Az ellenérték elszámolásával kapcsolatos bizonylatok, áruvédelem	Legyen pontos, alapos az ellenérték elszámolásához, illetve az áruvédelemhez kapcsolódó feladatok megoldásában.

B) TÉMAKÖRÖK

1. A marketing alapjai

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Marketing alapismeretek	
1.1.1. A marketing fogalomköre	Legyen képes bemutatni a marketing kialakulását, fejlődési szakaszait. Legyen képes ismertetni a vállalat mikro- és makrokörnyezetének elemeit.
1.1.2. Piaci fogalmak	Legyen képes ismertetni a piaci alapfogalmakat, piaci formákat.
1.1.3. A fogyasztói magatartás tényezői	Legyen képes bemutatni a fogyasztói magatartás modelljét, a vásárlói magatartást befolyásoló tényezőket, megfigyelésének jelentőségét. Legyen képes bemutatni a vásárlói típusokat.
1.1.4. Célpiaci marketing, piacszegmentálás	Tudja a célpiaci marketing lényegét, kialakulását, a piacszegmentálás lényegét, ismérveit, a célpiac választást és a pozicionálást.
1.1.5. A piackutatás	Legyen képes ismertetni a piackutatás funkcióit, fajtáit, módszereit, folyamatát, felhasználási területét. Ismerje az adatforrások típusait, a piackutatáshoz szükséges információk beszerzésének módjait. Legyen képes bemutatni a kérdéstípusokat, a kérdőív szerkesztés szempontjait, a primer és szekunder piackutatási módszerek általános jellemzőit.
1.1.6. A termékpolitika és termékfejlesztés elemzése	Legyen képes ismertetni a termék fogalmát, osztályozását, a termékfejlesztés folyamatát, a termék piaci életgörbáját, a szakaszok rövid jellemzőit.
1.1.7. Az árpolitika és árstratégia elemzése	Legyen képes meghatározni az ár fogalmát, szerepét, az árképzési rendszereket, az árpolitika, árstratégia és ártaktika fogalmát, lényegét.
1.1.8. Értékesítéspolitikai, értékesítési csatornák kiválasztása	Legyen képes bemutatni a beszerzési és értékesítési csatorna szereplőit, és ezek funkcióit, a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban, a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.
1.2. Marketingkommunikáció	
1.2.1. A kommunikációs politika	Legyen képes ismertetni a kommunikációs politika fogalmát, jelentőségét, a kommunikáció fogalmát, fajtáit, a kommunikációs folyamatot.

<p>1.2.2. A marketingkommunikáció, a marketingkommunikáció eszközszerese</p>	<p>Legyen képes bemutatni a marketingkommunikáció eszközeit, lényegét, a kommunikációs mix elemeit: a reklám fogalmát, szerepét, fajtáit, a reklámeszközök fogalmát, fajtáit, az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit, az SP módszereket, a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit, az PS területeit, a kereskedővel szemben támasztott követelményeket, eladási magatartást.</p> <p>Legyen képes bemutatni a POS eszközöket és alkalmazásukat, az akciókat, a direkt marketinget, a PR fogalmát, jellemzőit, területeit, a szponzorálást, az image lényegét, fajtáit, az arculat fogalmát, tartalmi elemeit, az arculattervezést, a vállalati honlapot.</p>
--	--

2. Marketing a gyakorlatban

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
<p>2.1. Marketing alapismeretek gyakorlati alkalmazása</p>	
<p>2.1.1. Piackutatás</p>	<p>Legyen képes előkészíteni egy egyszerű piackutatási tervet. Tudja alkalmazni a kérdőívkészítés formai és tartalmi követelményeit.</p>
<p>2.2. A marketingkommunikáció eszközeinek gyakorlati alkalmazása</p>	
<p>2.2.1. PR-eszközök</p>	<p>Legyen képes javaslatokat tenni egy cég PR tevékenységére és az arculati elemeire vonatkozóan.</p>
<p>2.2.2. Reklámeszközök és reklámtípusok</p>	<p>Legyen képes javaslatokat tenni egy termék vagy szolgáltatás reklám- és eladásösztönzési tervének alapvető elemeire.</p>

3. Az üzleti tevékenység tervezése, elemzése

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Az áruforgalom tervezése	
3.1.1. A beszerzés	Tudja bemutatni az áruforgalmi folyamat szakaszait, a beszerzés fogalmát, helyét az áruforgalom folyamatában. Tudja ismertetni a beszerzendő termékkör
	<p>meghatározásának, a beszerzési források kiválasztásának szempontjait, a gazdaságos rendelési tételek nagyság meghatározásának módszereit. Tudja jellemezni a kereskedelemben használt szerződéseket.</p> <p>Legyen képes bemutatni az árrendelés módjait, az árrendelést befolyásoló tényezőket, az árrendelés eszközeit.</p> <p>Legyen képes elkészíteni az árrendeléshez a megrendelőlevelet.</p> <p>Tudja meghatározni az áruforgalmi mérlegsor alkalmazásával a beszerzés mennyiségét és értékét.</p>
3.1.2. A készletgazdálkodás	Tudja meghatározni és ismertetni a készletgazdálkodás fogalmkörét, szerepét, hatását a gazdálkodás eredményére, a készletek nagyságának és összetételének kialakításánál figyelembe veendő szempontokat, a készletnyilvántartás szerepét. Tudja ismertetni és alkalmazni a készletezési döntéseket megalapozó számítási módszereket (átlagkészlet, forgási sebesség, készletvonzat), az áruforgalmi mérlegsort, a leltár fogalmát, fajtáit, a leltáreredmény megállapításának menetét. <p>Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, a mutatókat rendszerezni, és azokat értelmezni.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1.3. Az értékesítés	<p>Legyen képes ismertetni az értékesítési politika lényegét, kialakításának szempontjait, az értékesítendő áruk mennyiségének, választékának, árfekvésének meghatározásánál figyelembe veendő szempontokat. Tudja bemutatni, az áralkalítás szabályait, jogszabályi háttérét. Ismerje a fogyasztói árak kialakításának lépéseit, az árak felépítését.</p> <p>Legyen képes feladatokat megoldani az árképzés területén.</p>
3.2. Az üzleti tevékenység eredményessége, elemzése	
3.2.1. Az adózási alapismeretek	<p>Legyen képes ismertetni az adózási alapfogalmakat az adóztatás általános jellemzőit (funkciói, alapelvei), a vállalkozást, illetve a magánszemélyt érintő adónemek és járulékok jellemzőit (áfa, jövedéki adó, társasági adó, SZJA, munkaadókat és munkavállalókat terhelő járulékok).</p>
3.2.2. A forgalom és a készletgazdálkodás elemzése	<p>Ismerje a forgalom, az árbevétel fogalmát, legyen képes ezek nagyságának, szerkezetének egyszerű elemzésére. Legyen képes ismertetni a kereskedelmi egységekben hozott legjellemzőbb áruforgalmi döntések hatását a vállalkozás bevételeire és ráfordításaira.</p> <p>Tudja alkalmazni a statisztikai elemzési módszereket, ismerje a tervfeladat, tervteljesítési, dinamikus és megoszlási viszonyszámokat.</p> <p>Tudjon táblázatokat készíteni és elemezni. Ismerje és tudja alkalmazni a forgalomalakulás, a gazdálkodás értékeléséhez szükséges alapvető statisztikai elemzési módszereket.</p> <p>Ismerje az átlagkészlet, forgási sebesség, készletvonzat fogalmát, jelentőségét.</p> <p>Ismerje és tudja alkalmazni a forgalomalakulás és a készletgazdálkodás értékeléséhez szükséges alapvető statisztikai elemzési módszereket.</p> <p>Legyen képes számításokat végezni az áruforgalmi mérlegsor segítségével.</p> <p>Legyen képes leltáreredményt megállapítani és a leltár eltérés okait elemezni megadott adatokból.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2.3. Költséggazdálkodás	<p>Legyen képes ismertetni a költség fogalmát, a költségek összetételét, csoportosítását, az egyes költségnemek tartalmát, a költségekre ható tényezőket.</p> <p>Legyen képes a költséggazdálkodással kapcsolatos abszolút és relatív statisztikai mutatókat kiszámolni és azokat értelmezni.</p> <p>Ismerje fel a költségekkel való gazdálkodás fontosságát.</p> <p>Ismerje az élőmunka szerepét, jelentőségét a kereskedelemben, a létszámgazdálkodás és bérgazdálkodás szerepét és hatékonysági mutatóit. Legyen képes a létszám- és bérgazdálkodás elemzésére és tervezésére alapvető mutatószámok (átlagbér, bérhányad, átlagos állományi és átlagos dolgozói létszám, létszámkihasználtság, termelékenység, minőségi mutató, leterheltség, időbeli változásuk és a közöttük lévő kapcsolat) segítségével.</p>
3.2.4. Az eredmény elemzése	<p>Tudja ismertetni az eredmény keletkezésének folyamatát.</p> <p>Értse a különböző eredménykimutatások eltéréseit és tudja értelmezni, elemezni azok adatait.</p> <p>Ismerje és tudja alkalmazni az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez használt alapvető statisztikai mutatószámokat.</p> <p>Tudja ismertetni az eredmény nagyságát befolyásoló</p>
	<p>tényezőket, az eredmény adózását és felhasználását, a kereskedelmi egységekben hozott áruforgalmi döntések hatását a vállalkozás bevételeire és ráfordításaira, a forgalom/árbevétel változásának és a költségek alakulásának a kapcsolatát, valamint ennek a vállalkozás eredményességére való hatását.</p>
3.3. Üzleti levelezés	
3.3.1. Irodatechnikai eszközök használata Az iratkezelés	<p>Ismerje az irodatechnikai eszközök fajtáit, kezelését (számítógép, fénymásoló, telefon, diktafon, iratmegsemmisítő, iratkötő), az iratok iktatásának, tárolásának, megőrzésének szabályait, az iratok selejtezésére vonatkozó szabályokat.</p>

<p>3.3.2. Az üzleti levelezés technikája, tartalma, folyamata</p>	<p>Ismerje az üzleti levelek formai követelményeit (a levelek fejrésze, főrésze, záró része), az arculati elemeket a levelezésben (vállalati arculat), az üzleti levelek tartalmi elemeit, a kereskedelemben használatos levélfajtákat (szerződést előkészítő levelek, a szerződés teljesítési szakaszában előforduló levelek, a szerződés megszegésével kapcsolatos levelek).</p> <p>Tudja a szakmai kifejezések helyesírását.</p> <p>Ismerje az üzleti levelek szerkesztésének szabályait.</p> <p>Ismerje a telefonálás illemszabályait.</p>
---	--

4. Vezetési ismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
<p>4.1. Vezetési alapismeretek és a humán erőforrás gazdálkodás alapjai</p>	
<p>4.1.1. Vezetési ismeretek</p>	<p>Tudja ismertetni a vezetés fogalmát, funkcióit, a vezetési módszereket. Ismerje az üzleti tárgyalások előkészítésének feladatait, a tárgyalás lefolytatásának szabályait.</p>
<p>4.1.2. Munkajogi alapok</p>	<p>Tudja meghatározni a jogszerű foglalkoztatás követelményeit, felsorolni a tipikus és atipikus foglalkoztatási formákat.</p> <p>Tudja ismertetni a munkaköri leírás szerepét, főbb tartalmi elemeit.</p>
<p>4.1.3. Munkaerő-gazdálkodás</p>	<p>Legyen képes bemutatni a kereskedelmi munkafolyamatokat, munkaköröket, a munkaerő-tervezést, felvételt, a toborzást, a kiválasztást, a munkaerő megtartásának módszereit. Ismerje a munkaviszony keletkezésének, megszüntetésének és megszűnésének eseteit, szabályait.</p>

5. Üzleti tevékenység a gyakorlatban

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Az üzleti tevékenység eredményessége, elemzése a gyakorlatban	
5.1.1. Bizonylatkitöltés	Ismerje a pénzforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (nyugta, készpénzfizetési számla, átutalási megbízás), valamint az áruforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (árumegrendelés bizonylata, szállítólevél, áruforgalmi jelentés, leltárfelvételi jegy, leltárfelvételi ív, jótállási jegy). Ismerje a bizonylatok kitöltésére és kezelésére vonatkozó előírásokat.
5.1.2. Adózási számítási feladatok	Tudjon egyszerűbb számítási feladatokat elvégezni az ÁFA, a társasági adó és az SZJA adónemekhez, illetve a bér járulékhöz kapcsolódóan.
5.1.3. Az áruforgalmi tevékenység és a jövedelmezőség elemzésére szolgáló statisztikai mutatószámok rendszerezése, értelmezése, értékelése	Tudjon egyszerűbb számítási feladatokat elvégezni a forgalom, illetve árbevétel, a készletek, a költségek és az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez. Legyen képes a rendelkezésre álló és kiszámított adatokból, mutatókból statisztikai táblázatokat készíteni.

6. Áruforgalom

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Általános áruismeret alkalmazása	
6.1.1. Árurendszerek	Tudja ismertetni az árurendszerezés feladatát, a hagyományos árurendszereket, a kódtípusú árurendszerek lényegét, a vonalkód szerepét a kereskedelemben, a belső cikkszámozás jelentőségét, alkalmazását.
6.1.2. Áruvédelem, vagyonvédelem	Legyen képes bemutatni az elektronikus áruvédelem jellemzőit, a jelzőcímkék fajtáit, elhelyezésüket a termékeken, a jelzőrendszerek típusait, működésüket, alkalmazásukat, az áruvédelmi jelöléseket, a vagyonvédelmi rendszereket, ezen eszközök fajtáit és az élőerős vagyonvédelem jellemzőit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.1.3. Szabványosítás, minőségbiztosítás	Legyen tisztában a szabvány, a szabványosítás fogalmával, feladataival, a szabványok fajtáival. Tudja meghatározni a minőség fogalmát, értelmezni a
	minőséghez kapcsolódó kifejezéseket. Ismerje a minőségi osztályba sorolás szabályait, a minőség objektív és szubjektív jellemzőit, a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket.
6.1.4. A csomagolás	Ismerje a csomagolás fogalmát, funkcióit, a csomagolás anyagait, jellemzőit, az egyes anyagok és csomagolási módok előnyös és hátrányos tulajdonságait, a csomagolóeszközök fajtáit, alkalmazásukat, jellemzőiket.
6.2. Áruforgalmi tevékenységek	
6.2.1. Árubeszerzés	<p>Legyen képes ismertetni a beszerzés helyét, szerepét az áruforgalomban.</p> <p>Legyen képes bemutatni a beszerzés fogalmát, folyamatát (a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározása, a szállító partnerek kiválasztása, az áruk megrendelése, az áruk átvétele, a beszerzett áruk ellenértékének kiegyenlítése).</p> <p>Legyen képes bemutatni az áruátvétel előkészítését, (a lebonyolítás személyi és tárgyi feltételei, a visszáru és a visszaszállítandó göngyölegek előkészítése), az áruátvétel lebonyolításának folyamatát; az áru fogadásának feladatait, az áruátvétel módjait (mennyiségi, minőségi), szervezését, igazolását, a kifogások érvényesítésének lehetőségeit.</p>
6.2.2. Készletezés	<p>Ismerje a készletgazdálkodás jelentőségét, a készletszükségletet meghatározó tényezőket. Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésénél, tárolásánál figyelembe veendő szempontokat.</p> <p>Ismerje a leltár, leltározás fogalmát, a leltár céljait. Legyen képes ismertetni a leltározás menetét, módjait, bizonylatait és a leltáreltérés lehetséges okait.</p>

6.2.3. Értékesítés	<p>Ismerje az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait (az áruk kicsomagolása, előrecsomagolása), a vevők tájékoztatását szolgáló információkra és a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, az áruk eladótéri elhelyezésének szempontjait. Ismerje az eladóval szemben támasztott követelményeket (külső megjelenés, személyiségjegyek).</p> <p>Tudja bemutatni az értékesítés folyamatát: a vevő fogadása (személyes és személytelen), az áru bemutatása (személyes és személytelen), az ellenérték elszámolása készpénzzel és készpénzkímélő fizetési eszközökkel.</p>
	<p>Tudja jellemezni az értékesítési módokat. Legyen képes az alapvető értékesítési módok – a hagyományos, az önkiszolgáló, az önkiválasztó, a minta utáni és egyéb bolt nélküli értékesítési formák – megkülönböztetésére a jellemzők, az előnyök, a hátrányok, az alkalmazásuk, a személyi és tárgyi feltételeik és az eladó feladatai szerint.</p>

7. Áruforgalom gyakorlata

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
7.1. Az áruforgalmi tevékenységek gyakorlata	
7.1.1. A beszerzés gyakorlati ismeretei	Legyen képes a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározására, a megrendelés különböző módjai közül való választásra, a beszerzéshez kapcsolódó dokumentumok (visszáru, beérkező áruk okmányai, áruátvétel dokumentumai) ellenőrzésére.
7.1.2. A készletezés gyakorlati ismeretei	Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésének és tárolásának szabályait, módszereit, az árumozgatás eszközeit.
7.1.3. Az értékesítés gyakorlati ismeretei	Tudja ismertetni az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait, az áruk eladótéri elhelyezésének szabályait, szempontjait és tudja ismertetni a fogyasztói ár feltüntetésének szabályait.

A vizsga formája

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek, és képességeknek.

A kereskedelmi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességének magas szintű mérése.

A kereskedelem ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megfelelően tájékozott-e

- a marketing tevékenység elméleti alapjait és a marketing kereskedelemben történő gyakorlati alkalmazását,
 - a beszerzés, a készletgazdálkodás és az értékesítés kereskedelmi összefüggésrendszerét,
 - az áru minőségét, minőségének, állagának megóvását,
 - a költségekhez, a bevételhez és az eredményhez kapcsolódó gazdasági mutatókat,
 - az üzleti levelek tartalmi és formai követelményeit, a kereskedelemben használatos levéltípusokat, dokumentumokat,
 - az adózási alapismereteket,
 - a humán erőforrás gazdálkodás alapjait,
 - a vezetés funkcióit, módszereit
- illetően,
- rendelkezik-e elegendő információval e területekről ahhoz, hogy részt tudjon venni az áruforgalom szabályos és szakszerű lebonyolításában,
- alkalmazni tudja-e munkája során a kereskedelmet érintő jogszabályokat.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai képességekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség,
- elemi számolási készség,
- megbízhatóság.

Tartalmi követelmények**EMELT SZINT****A) KOMPETENCIÁK****1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség**

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. A gazdasági elemzésekhez szükséges egyszerű számolási feladatok.	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására.
2.2. Az üzleti adminisztrációhoz kötődő egyszerű számolási feladatok	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Az ellenérték elszámolásával kapcsolatos bizonylatok, áruvédelem	Legyen pontos, alapos az ellenérték elszámolásához, illetve az áruvédelemhez kapcsolódó feladatok megoldásában.

B) TÉMAKÖRÖK

1. A marketing alapjai

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Marketing alapismeretek	
1.1.1. A marketing fogalomköre	Legyen képes bemutatni a marketing kialakulását, fejlődési szakaszait, alkalmazási területeit, a marketingstratégiák típusait és megvalósításuk elemeit, a marketing sajátosságait a kereskedelemben és a szolgáltatásban. Legyen képes ismertetni a vállalat mikro- és makrokörnyezetének elemeit
1.1.2. Piaci fogalmak	Legyen képes ismertetni a piaci alapfogalmakat, piaci formákat.
1.1.3. A fogyasztói magatartás tényezői	Legyen képes bemutatni a fogyasztói magatartás modelljét, a vásárlói magatartást befolyásoló tényezőket, megfigyelésének jelentőségét. Legyen képes bemutatni a vásárlói típusokat. Legyen képes bemutatni a szervezeti vásárlói magatartás sajátosságait
1.1.4. Célpiaci marketing, piacszegmentálás	Tudja a célpiaci marketing lényegét, kialakulását, a piacszegmentálás lényegét, ismérveit, a szervezeti vásárlók piacszegmentációját, a célpiac választást és a pozicionálást.
1.1.5. A piackutatás	Legyen képes ismertetni a piackutatás funkcióit, fajtáit, módszereit, folyamatát, felhasználási területét. Ismerje az adatforrások típusait, a piackutatáshoz szükséges információk beszerzésének módjait, a kutatási tervet, kutatási jelentést. Legyen képes bemutatni a kérdéstípusokat, a kérdőív szerkesztés szempontjait, a primer és szekunder piackutatási módszereket.
1.1.6. A termékpolitika és termékfejlesztés elemzése	Legyen képes ismertetni a termék fogalmát, osztályozását, a termékfejlesztés folyamatát, a termékpiaci stratégiát, a termék piaci életgörbéjét, a szakaszok jellemzőit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.1.7. Az árpolitika és árstratégia elemzése	Legyen képes meghatározni az ár fogalmát, szerepét, az árképzési rendszereket, az árpolitika, árstratégia és ártaktika fogalmát, lényegét, a fedezeti pont fogalmát. Legyen képes bemutatni az árelfogadást és az árérzékenységet befolyásoló tényezőket.
1.1.8. Értékesítéspolitikai, értékesítési csatornák kiválasztása	Legyen képes bemutatni a beszerzési és értékesítési csatorna szereplőit, és ezek funkcióit, a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban, a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést, a szolgáltatásmarketinget (+3P), a franchise lényegét, jellemzőit.
1.2. Marketingkommunikáció	
1.2.1. A kommunikációs politika	Legyen képes ismertetni a kommunikációs politika fogalmát, jelentőségét, a kommunikáció fogalmát, fajtáit, a kommunikációs folyamatot.
1.2.2. A marketingkommunikációs eszközrendszer	Legyen képes bemutatni a marketingkommunikációs eszközeit, lényegét, a kommunikációs mix elemeit: a reklám fogalmát, szerepét, fajtáit, a reklámeszközök fogalmát, fajtáit, az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit, az SP módszereket, a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit, az PS területeit, a kereskedővel szemben támasztott követelményeket, eladási magatartást. Legyen képes bemutatni a POS eszközöket és alkalmazásukat, az akciókat, a direkt marketinget, a PR fogalmát, jellemzőit, területeit, a szponzorálást, az image lényegét, fajtáit, az arculat fogalmát, tartalmi elemeit, az arculattervezést, a vállalati honlapot.

2. Marketing a gyakorlatban

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Marketing alapismeretek gyakorlati alkalmazása	
2.1.1. Piackutatás	Legyen képes előkészíteni egy egyszerű piackutatási tervet. Tudja alkalmazni a kérdőívkészítés formai és tartalmi követelményeit, a kapcsolódó adatfeldolgozás, adatelemzés egyszerű módszereit. Legyen képes megtervezni egy elképzelt termék vagy szolgáltatás piaci bevezetését.
2.2. A marketingkommunikáció eszközeinek gyakorlati alkalmazása	
2.2.1. PR-eszközök	Legyen képes javaslatokat tenni egy cég PR tevékenységére és az arculati elemeire vonatkozóan.
2.2.2. Reklámeszközök és reklámtípusok	Legyen képes javaslatokat tenni egy termék vagy szolgáltatás reklám- és eladásösztönzési tervének alapvető elemeire.

3. Az üzleti tevékenység tervezése, elemzése

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Az áruforgalom tervezése	
3.1.1. A beszerzés	<p>Tudja bemutatni az áruforgalmi folyamat szakaszait, a beszerzés fogalmát, helyét az áruforgalom folyamatában. Tudja ismertetni a beszerzendő termékkör meghatározásának, a beszerzési források kiválasztásának szempontjait, a centralizált és decentralizált beszerzés jellemzőit, a gazdaságos rendelési téte nagyság meghatározásának módszereit. Tudja jellemezni a kereskedelemben használt szerződéseket, a szerződéskötéshez kapcsolódó szabályokat, előírásokat.</p> <p>Legyen képes bemutatni az árurendelés módjait, az árurendelést befolyásoló tényezőket, az árurendelés eszközeit.</p> <p>Legyen képes elkészíteni az árurendeléshez a megrendelőlevelet.</p> <p>Tudja meghatározni az áruforgalmi mérleg sor alkalmazásával a beszerzés mennyiségét és értékét.</p>
3.1.2. A készletgazdálkodás	<p>Tudja meghatározni és ismertetni a készletgazdálkodás fogalmkörét, szerepét, hatását a gazdálkodás eredményére, a készletek nagyságának és összetételének kialakításánál figyelembe veendő szempontokat, a készletnyilvántartás szerepét, a kereskedelemben jellemzően használt készletnyilvántartási készletnyilvántartási rendszereket.</p> <p>Tudja ismertetni és alkalmazni a készletezési döntéseket megalapozó számítási módszereket (átlagkészlet, forgási sebesség, készletvonzat), az áruforgalmi mérleg sor, a leltár fogalmát, fajtáit, a leltáreredmény megállapításának menetét.</p> <p>Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, a mutatókat rendszerezni, értelmezni, a mutatókból következtetéseket levonni a vezetői döntések előkészítéséhez.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1.3. Az értékesítés	Legyen képes ismertetni az értékesítési politika lényegét, kialakításának szempontjait, az értékesítendő áruk mennyiségének, választékának, árfekvésének meghatározásánál figyelembe veendő szempontokat. Tudja bemutatni az árak kialakításánál felmerülő árpolitikai és árstratégiai döntéseket, az áralkalítás szabályait, jogszabályi háttérét. Ismerje a fogyasztói árak kialakításának lépéseit, az árak felépítését.
	Legyen képes feladatokat megoldani az árképzés területén.
3.2. Az üzleti tevékenység eredményessége, elemzése	
3.2.1. Az adózási alapismeretek	Legyen képes ismertetni az adózási alapfogalmakat az adóztatás általános jellemzőit (funkciói, alapelvei), a vállalkozást, illetve a magánszemélyt érintő adónemek és járulékok jellemzőit (áfa, jövedéki adó, társasági adó, SZJA, munkaadókat és munkavállalókat terhelő járulékok), bevallásuk, befizetésük, nyilvántartásuk módját, szabályait.

<p>3.2.2. A forgalom és a készletgazdálkodás elemzése</p>	<p>Ismerje a forgalom, az árbevétel fogalmát, legyen képes a forgalom nagyságának, szerkezetének elemzésére. Legyen képes ismertetni a kereskedelmi egységekben hozott áruforgalmi döntések hatását a vállalkozás bevételeire és ráfordításaira.</p> <p>Tudja alkalmazni a statisztikai elemzési módszereket, ismerje a tervfeladat, tervteljesítési, dinamikus és megoszlási viszonyszámokat.</p> <p>Tudjon táblázatokat, grafikonokat készíteni és elemezni. Ismerje és tudja alkalmazni a forgalomalakulás, a gazdálkodás értékeléséhez szükséges alapvető statisztikai elemzési módszereket, legyen képes következtetéseket levonni a gazdálkodásra vonatkozóan megadott információk és a gazdasági számítások elvégzése után.</p> <p>Ismerje az átlagkészlet, forgási sebesség, készletvonzat fogalmát, jelentőségét, legyen képes elemezni a készlettartás hatását az eredményre.</p> <p>Ismerje és tudja alkalmazni a forgalomalakulás és a készletgazdálkodás értékeléséhez szükséges alapvető statisztikai elemzési módszereket.</p> <p>Legyen képes számításokat végezni az áruforgalmi mérleg sor segítségével.</p> <p>Legyen képes leltáreredményt megállapítani és a leltár eltérés okait elemezni megadott adatokból.</p>
---	---

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.2.3. Költséggazdálkodás</p>	<p>Legyen képes ismertetni a költség fogalmát, a költségek összetételét, csoportosítását, az egyes költségnemek tartalmát, a költségekre ható tényezőket.</p> <p>Legyen képes statisztikai mutatók számításával és azok értékelésével elemezni a forgalom/árbevétel alakulásának és a költségek alakulásának a kapcsolatát, a költségekkel való gazdálkodást.</p> <p>Ismerje az élőmunka szerepét, jelentőségét a kereskedelemben, a létszámgazdálkodás és bérgazdálkodás szerepét és hatékonysági mutatóit.</p> <p>Legyen képes a létszám- és bérgazdálkodás elemzésére és tervezésére alapvető mutatószámok (átlagbér, bérhányad, átlagos állományi és átlagos dolgozói létszám, létszámkihasználtság, termelékenység, minőségi mutató, leterheltség, időbeli változásuk és a közöttük lévő kapcsolat) segítségével.</p>
<p>3.2.4. Az eredmény elemzése</p>	<p>Legyen képes a gazdálkodásra vonatkozóan következtetések levonására a könyveléstől kapott információk és a gazdasági számítások elvégzése után.</p> <p>Ismerje az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez használt statisztikai mutatószámokat.</p> <p>Legyen képes az eredmény nagyságára, alakulására ható tényezők elemzésére, értékelésére.</p> <p>Tudja ismertetni az eredmény keletkezésének folyamatát. Értse a különböző eredménykimutatások eltéréseit és tudja értelmezni, elemezni azok adatait.</p> <p>Tudja ismertetni és elemezni az eredmény nagyságát befolyásoló tényezőket, az eredmény adózását és felhasználását, a kereskedelmi egységekben hozott áruforgalmi döntések hatását a vállalkozás bevételeire és ráfordításaira, a forgalom/árbevétel változásának és a költségek alakulásának a kapcsolatát, valamint ennek a vállalkozás eredményességére való hatását.</p>
<p>3.3. Üzleti levelezés</p>	
<p>3.3.1. Irodatechnikai eszközök használata Az iratkezelés</p>	<p>Ismerje az irodatechnikai eszközök fajtáit, kezelését (számítógép, fénymásoló, telefon, diktafon, iratmegsemmisítő, iratkötő), az iratok iktatásának, tárolásának, megőrzésének szabályait, az iratok selejtezésére vonatkozó szabályokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.3.2. Az üzleti levelezés technikája, tartalma, folyamata</p>	<p>Ismerje az üzleti levelek formai követelményeit (a levelek fejrésze, főrésze, záró része), az arculati elemeket a levelezésben (vállalati arculat), az üzleti levelek tartalmi elemeit, a kereskedelemben használatos levélfajtákat (szerződést előkészítő levelek, a szerződés teljesítési szakaszában előforduló levelek, a szerződés megszegésével kapcsolatos levelek).</p>
	<p>Ismerje és tudja alkalmazni az ajánlatkérés, az ajánlat, a megrendelés, a megrendelés-visszaigazolás, a szállítási értesítés, a reklamáció, a fizetési felszólítás tartalmi és formai elemeit.</p> <p>Tudja a szakmai kifejezések helyesírását. Ismerje a jegyzőkönyv formai elemeit, a jegyzőkönyv szerkezeti elemeit, a jegyzőkönyv szerkesztésének követelményeit.</p> <p>Ismerje az üzleti levelek szerkesztésének szabályait.</p> <p>Ismerje a telefonálás illemszabályait.</p>

4. Vezetési ismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
<p>4.1. Vezetési alapismeretek és a humán erőforrás gazdálkodás alapjai</p>	
<p>4.1.1. Vezetési ismeretek</p>	<p>Tudja ismertetni a vezetés fogalmát, funkcióit, a vezetési módszereket. Ismerje az üzleti tárgyalások előkészítésének feladatait, a tárgyalás lefolytatásának szabályait.</p>
<p>4.1.2. Munkajogi alapok</p>	<p>Tudja meghatározni a jogszerű foglalkoztatás követelményeit, felsorolni a tipikus és atipikus foglalkoztatási formákat.</p> <p>Tudja ismertetni a munkakörelemzés, a munkaköri leírás szerepét, főbb tartalmi elemeit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.1.3. Munkaerő-gazdálkodás	<p>Legyen képes bemutatni a kereskedelmi munkafolyamatokat, munkaköröket, a munkaerőtervezést, felvételt, a toborzást, a kiválasztást, a munkaerő megtartásának módszereit, a csoportmunka előnyeit, a munkahelyi motivációt, teljesítményértékelést, képzést, fejlesztést.</p> <p>Ismerje a munkaviszony keletkezésének, megszüntetésének és megszűnésének eseteit, szabályait.</p>
-----------------------------	--

5. Üzleti tevékenység a gyakorlatban

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Az üzleti tevékenység eredményessége, elemzése a gyakorlatban	
5.1.1. Bizonylatkitöltés	<p>Ismerje a pénzforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (nyugta, készpénzfizetési számla, számla, átutalási megbízás), valamint az áruforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (árumegrendelés bizonylata, szállítólevél, áruforgalmi jelentés, leltárfelvételi jegy, leltárfelvételi ív, jótállási jegy).</p> <p>Ismerje a bizonylatok kitöltésére és kezelésére vonatkozó előírásokat.</p>
5.1.2. Adózási számítási feladatok	<p>Tudjon számítási feladatokat elvégezni az ÁFA, a társasági adó és az SZJA adónemekhez, illetve a bér járulékhöz kapcsolódóan.</p>
5.1.3. Az áruforgalmi tevékenység és a jövedelmezőség elemzésére szolgáló statisztikai mutatószámok rendszerezése, értelmezése, értékelése	<p>Tudjon számítási feladatokat elvégezni a forgalom, illetve árbevétel, a készletek, a költségek és az eredmény elemzéséhez, tervezéséhez. Legyen képes a rendelkezésre álló és kiszámított adatokból, mutatókból statisztikai táblázatokat, grafikonokat készíteni és következtetéseket levonni a vállalkozás tevékenységének megítéléséhez, jövőre vonatkozó terveinek elkészítéséhez.</p>

6. Áruforgalom

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
-----------	----------------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.1. Általános áruismeret alkalmazása	
6.1.1. Árurendszerek	Tudja ismertetni az árurendszerezés feladatát, a hagyományos árurendszereket, a kódtípusú árurendszerek lényegét, alkalmazásuk területeit, előnyeit (EAN, EAN 128, TESZOR, VTSZ), a vonalkód szerepét a kereskedelemben, a belső cikkszámozás jelentőségét, alkalmazását.
6.1.2. Áruvédelem, vagyonvédelem	Legyen képes bemutatni az elektronikus áruvédelem jellemzőit, a jelzőcímkék fajtáit, elhelyezésüket a termékeken, a jelzőrendszerek típusait, működésüket, alkalmazásukat, az áruvédelmi jelöléseket, a vagyonvédelmi rendszereket, ezen eszközök fajtáit és az élőerős vagyonvédelem jellemzőit.
6.1.3. Szabványosítás, minőségbiztosítás	Legyen tisztában a szabvány, a szabványosítás fogalmával, feladataival, az Európai Unióban alkalmazott harmonizált szabványokkal, a szabványok fajtáival. Tudja meghatározni a minőség fogalmát, értelmezni a minőséghez kapcsolódó kifejezéseket. Ismerje a minőségi osztályba sorolás szabályait, a minőség objektív és szubjektív jellemzőit, a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket.
6.1.4. A csomagolás	Ismerje a csomagolás fogalmát, funkcióit, a csomagolás anyagait, jellemzőit, az egyes anyagok és csomagolási módok előnyös és hátrányos tulajdonságait, a csomagolóeszközök fajtáit, alkalmazásukat, a reverz logisztika (csomagolóeszközök összegyűjtése, környezetvédelem) jellemzőit.
6.2. Áruforgalmi tevékenységek	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.2.1. Árubeszerzés	<p>Legyen képes ismertetni a beszerzés helyét, szerepét az áruforgalomban.</p> <p>Legyen képes bemutatni a beszerzés fogalmát, folyamatát (a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározása, a szállító partnerek kiválasztása, az áruk megrendelése, az áruk átvétele, a beszerzett áruk ellenértékének kiegyenlítése).</p> <p>Legyen képes bemutatni az áruátvétel előkészítését, (a lebonyolítás személyi és tárgyi feltételei, a visszáru és a visszaszállítandó göngyölegek előkészítése), az áruátvétel lebonyolításának folyamatát; az áru fogadásának feladatait, az áruátvétel módjait (mennyiségi, minőségi), szervezését, igazolását, a kifogások érvényesítésének lehetőségeit.</p>
6.2.2. Készletezés	<p>Ismerje a készletgazdálkodás jelentőségét, a készletszükségletet meghatározó tényezőket, a készletek nyilvántartásának, számbavételének jelentőségét és módjait. Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésénél, tárolásánál figyelembe veendő szempontokat, és a tárolási módokat.</p> <p>Ismerje a leltár, leltározás fogalmát, a leltár céljait.</p> <p>Legyen képes ismertetni a leltározás menetét, módjait, bizonylatait és a leltáreltérés lehetséges okait.</p>
6.2.3. Értékesítés	<p>Ismerje az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait (az áruk kicsomagolása, előrecsomagolása), a vevők tájékoztatását szolgáló információkra és a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, az áruk eladótéri elhelyezésének szempontjait.</p> <p>Ismerje az eladóval szemben támasztott követelményeket (külső megjelenés, személyiségjegyek).</p> <p>Tudja bemutatni az értékesítés folyamatát: a vevő fogadása (személyes és személytelen), az áru bemutatása (személyes és személytelen), az ellenérték elszámolása készpénzzel és készpénzkímélő fizetési eszközökkel.</p> <p>Ismerje az eladói feladatokat az értékesítéshez kapcsolódó szolgáltatásokban.</p> <p>Tudja jellemezni az értékesítési módokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Legyen képes az alapvető értékesítési módok – a hagyományos, az önkiszolgáló, az önkiválasztó, a minta utáni és egyéb bolt nélküli értékesítési formák – megkülönböztetésére a jellemzők, az előnyök, a hátrányok, az alkalmazásuk, a személyi és tárgyi feltételeik és az eladó feladatai szerint.
--	---

7. Áruforgalom gyakorlata

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
7.1. Az áruforgalmi tevékenységek gyakorlata	
7.1.1. A beszerzés gyakorlati ismeretei	Legyen képes a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározására, a megrendelés különböző módjai közül való választásra, a beszerzéshez kapcsolódó dokumentumok (visszáru, beérkező áruk okmányai, áruátvétel dokumentumai) ellenőrzésére.
7.1.2. A készletezés gyakorlati ismeretei	Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésének és tárolásának szabályait, módszereit, a tárolási rendszereket, az árumozgatás eszközeit.
7.1.3. Az értékesítés gyakorlati ismeretei	Tudja ismertetni az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait, az áruk eladótéri elhelyezésének szabályait, szempontjait és tudja ismertetni a fogyasztói ár feltüntetésének szabályait.

VENDÉGLÁTÓIPAR ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXVII. Vendéglátóipar ágazat alábbi szakképesítésének szakmai tartalmát veszi alapul:

- 54 811 01 Vendéglátásszervező-vendéglős.

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az ismeretek alkalmazási képességének mérése.

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a gazdálkodás elemeit, a vendéglátás alapjait,
- képes-e jellemezni a vendéglátó üzletköröket és üzlettípusokat, azok tárgyi és személyi feltételeit,
- ismeri-e az alapvető adózási ismereteket, rendelkezik-e az adózással kapcsolatos alapfogalmakkal,
- rendelkezik-e a szakmai számításokhoz szükséges ismeretekkel, meg tudja-e oldani az alapvető szakmai számításokat,
- tisztában van-e a viszonyszámokkal,
- képes-e az árképzéssel, a bevételekkel, a készletgazdálkodással, az elszámoltatással, a létszám- és bérgazdálkodással kapcsolatos ismeretek alkalmazására, feladatok megoldására,
- tájékozott-e a piac elemzésének módszereiben és az eredmények gyakorlati alkalmazásának lehetőségeiben,
- ismeri-e a marketing-mix meghatározását, a marketingkommunikáció lényegét,
- képes-e alkalmazni a vendéglátásban alkalmazandó viselkedéskultúrát,
- ismeri-e az élelmiszer ismerettel kapcsolatos tudnivalókat, mint például az állati- és a növényi eredetű élelmiszereket, az édesítőszeret és édesipari termékeket, a koffeintartalmú élvezeti árukat, a fűszereket és ízesítőket, az italokat, valamint a higiéniai- és fogyasztóvédelmet,
- megfelelően tájékozott-e a termelés üzemi ismereteiről, a magyar konyha jellemzőiről,

- ismeri-e konyhatechnológiai műveleteket, a főzelékek, köretek, saláták, levesek, mártások, meleg- és hideg előételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát,
- ismeri-e az értékesítés fajtáit, eszközeit, folyamatát, be tudja-e mutatni a vendégtípusokat, a célszerű bánásmódokat, a hazai étkezési szokásokat,
- elsajátította-e az értékesítés higiénijával, az üzleti árukezeléssel kapcsolatos ismereteket, ismeri-e a pultosként kiszolgálható termékek értékesítésének folyamatát, szabályait,
- alkalmazni tudja-e a gyakorlatban az elsajátított ismereteket.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- rendszerező képesség,
- logikus gondolkodás,
- gyakorlatias feladatelemzés képessége,
- elemi számolási készség.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása.
1.2. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, lényegre törő kifejtése.
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása	Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Elvonatkoztatás képessége	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése.
2.2. Lényegkiemelés	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Konvertáló képesség	A meglévő tudás alapján az új ismeretek megértése.
3.2. Logikai képesség	A meglévő információk közötti összefüggések felismerése.
3.3. Kombinatív képesség	A meglévő információk alapján a lehetőségek számbavétele.

4. Gyakorlatias feladatelemzés képessége

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Az ismeretek alkalmazása a gyakorlatban	Az elméleti tantárgyaknál tanult ismeretek átültetése a gyakorlatba.
4.2. Gyakorlatias problémamegoldás	Az esetlegesen felmerült szakmai gyakorlati problémák megoldása az elméleti ismeretek alkalmazásával.

5. Elemi számolási készség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Becslés	A becslés képességével való rendelkezés.
5.2. Egyszerű számolási feladatok elvégzése	A gazdálkodáshoz kapcsolódó egyszerű számolási feladatok végrehajtása.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Vendéglátó üzleti gazdálkodás

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A gazdálkodás elemei	<p>Ismerje a gazdálkodás alapjait, a gazdálkodás környezetét és környezeti tényezőit. legyen képes bemutatni a gazdálkodás alapfogalmait, ezen belül a szükségletet és igényt, a szükségletek csoportosítását, jellemzőit, kielégítését, a gazdálkodás fogalmát és körforgását.</p> <p>Legyen tisztában a gazdálkodás piaci környezetével: a piac fogalmával, formáinak csoportosításával és azok jellemzésével, szereplőivel, tényezőivel (kereslet, kínálat, ár) és azok kapcsolatával (piaci egyensúly).</p> <p>Rendelkezzen a vállalkozás fogalmával, jellemzőivel, környezetével, gazdálkodásának céljával, szereplőivel, működésének feltételeivel kapcsolatos ismeretekkel.</p>
1.2. A vendéglátás alapjai	<p>Ismerje a magyar vendéglátás történetét.</p> <p>Legyen tisztában a vendéglátás fogalmával, jellemzőivel, feladataival, gazdasági és társadalmi jelentőségével, ágazati besorolásával.</p> <p>Legyen képes bemutatni a vendéglátás fő tevékenységeit, ezen belül a beszerzést, az áruátvétel fajtáit, a raktározás jellemzőit, a termelés jellemzőit és részfolyamatait, az értékesítés jellemzőit, folyamatát. Tudja jellemezni a szolgáltatásokat, bemutatni azok formáit.</p> <p>Ismerje a vendéglátás kiegészítő tevékenységeit.</p>
1.3. A vendéglátó üzletkörök és üzlettípusok, azok tárgyi és személyi feltételei	<p>Legyen képes bemutatni a vendéglátó üzletköröket. Tudja jellemezni a vendéglátó üzlettípusokat, az üzlet kialakításának sajátosságait, jellemző választékát (étel- és italkínálat, szolgáltatások), a választékközlés eszközeit és vendégkörét.</p> <p>Ismerje a vendéglátó üzletek tárgyi feltételeit, ezen belül a helyiségeit, jellemző berendezéseit, felszerelési tárgyait.</p>
	<p>Legyen tisztában a vendéglátás személyi feltételeivel, a munkakörökkel és az alkalmassági feltételekkel.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.4. Adózási ismeretek	<p>Ismerje az adó fogalmát, az adózás alapelveit, az adóztatás funkcióit.</p> <p>Legyen tisztában az adózással kapcsolatos alapfogalmakkal, az adók csoportosításával, ismerje a főbb adófajták jellemzőit (SZJA, ÁFA).</p>
------------------------	---

2. Szakmai számítások

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Alapvető ismeretek	<p>Tudja alkalmazni az alapvető matematikai készségeket (törtek, egyenletrendezés, arányos osztás, feladatmegoldás, becslés).</p> <p>Legyen tisztában és tudja alkalmazni a mértékegységátváltást, a kerekítés szabályait és a százalékszámítást.</p>
2.2. Alapvető vendéglátó szakmai számítások	<p>Tudja megoldani a tömegszámítással, a veszteségszámítással és az anyaghányad-számítással kapcsolatos feladatokat.</p>
2.3. A statisztika alapjai és a viszonyszámok	<p>Rendelkezzen az alapvető statisztikai ismeretekkel, ezen belül ismerje a statisztikai alapfogalmakat.</p> <p>Tudja elemezni és értékelni az időbeli változás mutatóit, kiszámolni a dinamikus viszonyszámokat (bázis- és láncviszonyszám), a megoszlási viszonyszámot, valamint a tervfeladat- és a tervteljesítési viszonyszámot.</p>
2.4. Árképzés	<p>Legyen tisztában az árkialakítás szempontjaival, az áfa szerepével az árképzésben (bruttó és nettó ár, áfa és áfa-kulcs).</p> <p>Ismerje a nettó és a bruttó ár fogalmát, valamint az áfa kiszámításának módját.</p> <p>Ismerje a termékek árkialakításának sajátosságait, a vendéglátás árainak felépítését, tudja kiszámolni az árképzéssel kapcsolatos mutatókat és felismerni a köztük lévő összefüggéseket (haszonkulcs, anyagfelhasználási-szint, árrés-szint).</p> <p>Legyen tisztában az árengedmény-számítás módszerével, azt alkalmazni is tudja.</p>
2.5. Bevételszámítás	<p>Ismerje a bevétel fogalmát, fajtáit és csoportosítását, a bevétel nagyságát és összetételét befolyásoló tényezőket.</p> <p>Ismerje a bevétel szerkezetét és szerkezetének elemeit (anyagfelhasználás, árrés, nettó ár, bruttó ár).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.6. Készletgazdálkodás	Legyen tisztában a készletgazdálkodás fogalmával, jellemzőivel.
	Ismerje az átlagkészlet fogalmát, fajtáit, kiszámításának módszereit. Legyen képes kiszámítani az áruforgalmi mérlegsort, ismerje a készletgazdálkodási mutatókat (Fsn, Fsf). Ismerje a leltározás fogalmát.
2.7. Elszámoltatás	Ismerje a standolás: fogalmát, menetét, tudjon standívet elkészíteni, kiszámolni, az eredményeket értékelni.
2.8. Létszám- és bérgazdálkodás	Ismerje a munkaerő-gazdálkodás és a termelékenység fogalmát, tudjon termelékenységet kiszámolni. Ismerje a bérgazdálkodás fogalmát, a munkabért, az átlagbért, a bérköltséget, valamint legyen képes bérköltséget közteherrel kiszámolni.
2.9. Jövedelmezőség	Ismerje a költség fogalmát, fajtáit. Ismerje az eredmény fogalmát, legyen tisztában a jövedelmezőségi tábla lényegével.

3. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. A piac elemzésének módszerei és az eredmények gyakorlati alkalmazásának lehetőségei a vendéglátásban	Ismerje a marketing fogalmát, kialakulását, fejlődési szakaszait. Legyen képes bemutatni a marketingtevékenység részfolyamatait: a piacszegmentálás és a piaci csoportok jellemzőit, a piackutatás módjait és azok jellemzőit, a marketing-mix elemeit és jellemzőit, a végrehajtást és az ellenőrzést. Ismerje a különböző üzlettípusokra vonatkozó piacszegmentálás sajátosságait. Ismerje a szekunder és primer (megkérdezéses vizsgálatok) adatgyűjtés lényegét. Ismerje a SWOT-analízist.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2. A marketing-mix meghatározása	<p>Tudja bemutatni a termékfejlesztést a vendéglátásban.</p> <p>Legyen képes a marketing-szempontról ár meghatározására.</p> <p>Ismerje az elosztási csatornákat.</p> <p>Rendelkezzen a marketingkommunikáció eszközeivel kapcsolatos ismeretekkel.</p> <p>Ismerje a reklám fogalmát, feladatát, céljait, a reklámüzenetet, a reklámeszköz fogalmát, csoportjait, a reklámhordozó fogalmát, csoportjait, valamint a vendéglátásban alkalmazott üzleten belüli és üzleten kívüli reklámeszközöket és reklámhordozókat.</p> <p>Ismerje a személyes eladás, a közönségkapcsolatok, az eladásösztönzés fogalmát, eszközeit, valamint az egyéb piacbefolyásoló eszközöket.</p>
3.3. A marketingkommunikáció a vendéglátásban	<p>Ismerje a külső és a belső PR tényezőit és az arculati elemeket.</p> <p>Legyen tisztában az eladásösztönzés lehetőségeivel a vendéglátásban.</p> <p>Ismerje a személyes eladás módszereit és lehetőségeit a vendéglátásban.</p>
3.4. Viselkedéskultúra a vendéglátásban	<p>Ismerje és tudja alkalmazni a kommunikációs kapcsolatok formáit, a kapcsolatfelvételt (köszönés, bemutatkozás illetve bemutatás, megszólítás), a kapcsolattartást (beszélgetés, ismertetés) és a kapcsolat lezárását (elköszönés).</p> <p>Ismerje a vendégtípusokat, ismereteit tudja hasznosítani a gyakorlatban.</p> <p>Tudja alkalmazni a kommunikáció különböző formáit a vendég és a dolgozó között.</p>

4. Élelmiszerismeret

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Állati eredetű élelmiszerek	<p>Tudja jellemezni az állati eredetű zsiradékokat (vaj, sertészsír, baromfiszír, háj, tepertő, állati eredetű olajok), ismerje azok felhasználását.</p> <p>Tudja jellemezni a tejet, tejkészítményeket, tejtermékeket (tej, túró, joghurt, sajt, vaj, ízesített tejkészítmények, tejkonzervek, sűrített tej, stb.), ismerje azok felhasználását. Legyen tisztában a tej és tejkészítmények, tejtermékek tárolásával, eltarthatóságával, vendéglátóipari felhasználásával.</p> <p>Ismerje a tojás felépítését, összetételét, a tojássárgája és a fehérje technológiai alkalmazását, a tojás minősítését. Legyen tisztában a tojás tárolásával, eltarthatóságával, a vendéglátóipari felhasználás lehetőségeivel.</p> <p>Tudja jellemezni a húst és a húsipari termékeket, ismerje azok táplálkozástani jelentőségét, felhasználását. Ismerje a húsipari termékek eltarthatóságát, tárolását és vendéglátóipari felhasználását.</p> <p>Tudja jellemezni a hús feldolgozóipar termékeit, legyen képes azokat csoportosítani, minőségi követelményeit bemutatni. Legyen tisztában a baromfiipari termékekkel, vágott baromfikkal, táplálkozástani jelentőségükkel, felhasználási lehetőségeikkel. Ismerje a háziszárnyasok (tyúk, liba, kacs, pulyka, stb.) feldolgozását.</p> <p>Tudja jellemezni a vadakat, ismerje azok felhasználási lehetőségeit a vendéglátásban. Ismerje a vadhúsok</p>
	<p>táplálkozástani jelentőségét, feldolgozását. Ismerje a vadak csoportosítási lehetőségeit</p> <p>Tudja jellemezni a halakat és a hidegvérűeket, ismerje azok felhasználási lehetőségeit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.2. Növényi eredetű élelmiszerek</p>	<p>Ismerje a növényi eredetű zsiradékokat és azok felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Tudja meghatározni a zsírok, olajok fogalmát. Ismerje a növényi olajok, zsírok jellemzőit, alapanyagait. Ismerje az állati eredetű zsírok jellemzőit, a zsírok-olajok minőségértékelésének szempontjait, a termékcsoport áruinak minőségmegőrzési szabályait.</p> <p>Tudja jellemezni a zöldségeket és gyümölcsöket, ismerje azok felhasználási lehetőségeit, árutulajdonságait, minőségmegőrzési lehetőségeit, forgalmazásuk szabályait.</p> <p>Tudja jellemezni a gabona-, malom-, sütő- és tésztaipari termékeket és felhasználási lehetőségeiket. Ismerje a gabonafajtákat és alkalmazásukat az emberi táplálkozásban.</p> <p>Tudja bemutatni a malomipari műveletek termékeit, a száraztésztákat, a kenyeret és a sütőipari fehértermékeket.</p>
<p>4.3. Édesítőszeres és édesipari termékek, koffeintartalmú élvezeti áruk</p>	<p>Tudja jellemezni a természetes- és a mesterséges édesítőszereseket, a kakaóport, a csokoládétermékeket és bevonó masszákat, valamint azok felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Ismerje a kávéfajtákat, pörkölési módjait és a kávé felhasználását.</p> <p>Ismerje a teafajtákat, azok felhasználását.</p>
<p>4.4. Fűszerek, ízesítők, zamatosítók és állományjavítók</p>	<p>Ismerje a fűszereket, az ízesítőanyagokat, a sót, az ecetet, az adalékanyagokat és azok felhasználási lehetőségeit.</p>
<p>4.5. Italok</p>	<p>Ismerje a természetes vizek, ásványvizek, gyógyvizek fogalmát, szerepüket a táplálkozásban.</p> <p>Legyen tisztában a gyümölcs- és zöldséglevek, szörpök élettani hatásával, alapanyagaikkal, a minőségi követelményeikkel.</p> <p>Tudja ismertetni a szénsavas üdítőitalok táplálkozási hatásait, minőségi követelményeiket, minőségmegőrzési időtartamukat.</p> <p>Tudja jellemezni az alkoholtartalmú italokat és azok felhasználását, ismerje az alkohol élettani hatását, a kulturált alkoholfogyasztás szabályait.</p> <p>Ismerje hazánk borvidékeit, a borok fogalmát, a borok minőségét meghatározó tényezőket, a borok típusait, jellemzését, tárolását. Legyen képes bemutatni a természetes és a szénsavas borokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Tudja ismertetni a pezsgő minőségi jellemzőit, fajtáit, minőségi követelményeit, érzékszervi tulajdonságait, választékát.</p> <p>Ismerje a sört, a minőségét meghatározó tényezőket, a sörök fő típusait.</p> <p>Tudja jellemezni a szeszipari készítményeket, azok minőségi követelményeit.</p> <p>Ismerje a párlatok, likőrök fogalmát, csoportosítását.</p> <p>Tudja jellemezni a pálinkát és minőségi követelményeit.</p>
4.6. Higiénia és fogyasztóvédelem	<p>Ismerje és tudja alkalmazni a konyha és a kapcsolódó helyiségeinek higiéniai, tűzrendészeti, minőségbiztosítási, munkavédelmi, környezetvédelmi és vagyonvédelmi szabályait.</p> <p>Tudja bemutatni a legfontosabb fogyasztóvédelmi szabályokat.</p>

5. Termelés elmélete

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Üzemi ismeretek	<p>Ismerje a termelés helyiségeit, helyiségkapcsolatait, gépeit, berendezéseit, eszközeit.</p> <p>Legyen tisztában a termelés technológiai folyamataival a beszerzéstől az értékesítésig.</p> <p>Ismerje a magyar konyha jellemzőit.</p>
5.2. Alapkészítmények	<p>Ismerje a konyhatechnológiai előkészítő- elkészítő és befejező műveletek formáit, jellemzőit.</p> <p>Ismerje a főzelékek, köretek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát, felhasználási lehetőségüket. Ismerje a saláták és öntetek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a levesek, levesbetétek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a mártások fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a meleg előételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a hideg előételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p>

6. Értékesítés elmélete

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Az értékesítés alapjai	<p>Ismerje az értékesítés fajtáit, jellemzőit. Legyen képes a gépek, berendezések, eszközök és felszerelések használatával kapcsolatos szabályok alkalmazására.</p> <p>Ismerje az értékesítést előkészítő, végrehajtó és befejező műveletek formáit, jellemzőit. Legyen tisztában az értékesítés etikett és protokoll szabályaival.</p> <p>Tudja bemutatni a vendégtípusokat és alkalmazni a legcélszerűbb bánásmódokat a vendégekkel. Legyen képes a külföldi vendégek tájékoztatására és tudja alkalmazni a legcélszerűbb bánásmódokat a külföldi vendégekkel.</p> <p>Ismerje a hazai és nemzetközi étkezési szokásokat, valamint azok alkalmazási lehetőségeit.</p>
6.2. Az értékesítés higiéniaja, üzleti áruekezelés	<p>Ismerje az áruk minőségi jellemzőinek meghatározási lehetőségeit, az üzleti étel-, sütemény- és fagyaltválaszték bemutatásának, tárolásának szabályait az eltarthatóság és a minőségmegóvás szempontjából.</p> <p>Ismerje a sütemények, hidegkonyhai és egyéb készítmények csomagolásának eszközeit, tudja alkalmazni a csomagolás szabályait.</p> <p>Legyen tisztában a hűtővitrinek, pultok rendezésének, feltöltésének szabályaival, azok gyakorlati alkalmazásával.</p> <p>Tudja ismertetni és betartani az értékesítés és kapcsolódó helyiségeinek higiéniai, tűzrendészeti, minőségbiztosítási, munkavédelmi, környezetvédelmi és vagyonvédelmi szabályait.</p>

6.3. Ételek, italok értékesítése	<p>Ismerje az alkoholos és az alkoholmentes italok fajtáit, jellemzőit, készítésüket és értékesítésük folyamatát. Ismerje a reggeli- és uzsonnaitalok fajtáit, jellemzőit, tudja alkalmazni készítésük szabályait.</p> <p>Ismerje és legyen képes alkalmazni a kávéfőzés, a reggeli italok készítésének, kiszolgálásának és felszolgálásának szabályait.</p> <p>Tudja ismertetni és alkalmazni az italtárolás szabályait, az italkészítés folyamatát.</p> <p>Ismerje az árcímkék, ártáblák, árlapok tartalmának elemeit, tudja alkalmazni a termékek ajánlásának szabályait.</p>
----------------------------------	--

A vizsga formája

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességének magas szintű mérése.

A vendéglátóipar ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- ismeri-e a gazdálkodás elemeit, a vendéglátás alapjait,
- képes-e jellemezni a vendéglátó üzletköröket és üzlettípusokat, azok tárgyi és személyi feltételeit,
- rendelkezik-e az alapvető adózási ismeretekkel, ismeri-e az adózással kapcsolatos alapfogalmakat, a finanszírozás formáit,
- rendelkezik-e a szakmai számításokhoz szükséges ismeretekkel, meg tudja-e oldani az alapvető szakmai számításokat,
- tisztában van-e a viszonyszámokkal,
- képes-e az árképzéssel, a bevételekkel, a készletgazdálkodással, az elszámoltatással, a létszám- és bérgazdálkodással és a jövedelmezőséggel kapcsolatos ismeretek alkalmazására, feladatok megoldására,
- ismeri-e a piac elemzésének módszereit, az eredmények gyakorlati alkalmazásának lehetőségeit, a marketing-mix meghatározását, a marketingkommunikáció jelentőségét, a vendéglátásban alkalmazandó viselkedéskultúrát,
- elsajátította-e az élelmiszer ismerettel kapcsolatos tudnivalókat, mint például ismeri-e az állati és a növényi eredetű élelmiszereket, az édesítőszeret és édesipari termékeket, a

koffeintartalmú élvezeti árukat, a fűszereket és ízesítőket, az italokat, valamint a higiéniai és fogyasztóvédelmet,

- be tudja-e mutatni a termelés üzemi ismereteit, a magyar konyha jellemzőit,
- ismeri-e konyhatechnológiai műveleteket, a főzelékek, köretek, saláták, levesek, mártások, meleg- és hideg előételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát,
- ismeri-e az értékesítés fajtáit, eszközeit, folyamatát, be tudja-e mutatni a vendégtípusokat, a célszerű bánásmódokat, a hazai és nemzetközi étkezési szokásokat,
- elsajátította-e az értékesítés higiénijával, az üzleti árkezeléssel kapcsolatos ismereteket, ismeri-e a pultosként kiszorgálandó termékek értékesítésének folyamatát, szabályait,
- rendelkezik-e az alapfogalmak, a folyamatok és a jelenségek integrálási képességével a vendéglátásra vonatkozóan,
- képes lenne-e az elsajátított ismereteket a gyakorlatban alkalmazni.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi képességekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- rendszerező képesség,
- logikus gondolkodás,
- gyakorlatias feladatelemzés képessége,
- elemi számolási készség.

Tartalmi követelmények

EMELT SZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.
1.3. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Elvonatkoztatás képessége	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.
2.2. Lényegkiemelés	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmai szempontok alapján.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Konvertáló képesség	A meglévő tudás átalakításával új ismeretek alkalmazása.
3.2. Logikai képesség	A meglévő információk közötti összefüggések felismerése.
3.3. Kombinatív képesség	A meglévő információk alapján a lehetőségek számbavétele.

4. Gyakorlatias feladatelemzés képessége

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Ismereteit alkalmazza a gyakorlatban	Képes a különböző elméleti tantárgyaknál tanult ismeretek gyakorlati alkalmazására.
4.2. Gyakorlatias problémamegoldás	Az esetlegesen felmerült szakmai gyakorlati problémát az elméleti ismeretei alkalmazásával hatékonyan képes megoldani.

5. Elemi számolási készség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Becslés	Rendelkezzen a becslés képességével a gyors számolás és a gazdálkodási feladatok pontos elvégzése érdekében.
5.2. Egyszerű számolási feladatok elvégzése	Legyen képes a gazdálkodáshoz kapcsolódó egyszerű számolási feladatok végrehajtására.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Vendéglátó gazdálkodás

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A gazdálkodás elemei	<p>Ismerje a gazdálkodás alapjait, a gazdálkodás környezetét és környezeti tényezőit.</p> <p>Tudja bemutatni a gazdálkodás alapfogalmait, ezen belül a szükségletet és igényt, a szükségletek csoportosítását, jellemzőit, kielégítését, a gazdálkodás fogalmát és körforgását (a termelés fogalmát és a termelés tényezőit, az elosztást, a cserét és formáit, a fogyasztást és formáit, az újratemelést).</p> <p>Legyen tisztában a gazdálkodás piaci környezetével: a piac fogalmával, formáinak csoportosításával és azok jellemzésével, szereplőivel, tényezőivel (kereslet, kínálat, ár) és azok kapcsolatával (piaci egyensúly).</p> <p>Legyen képes bemutatni a gazdálkodás alapegységeit, ezen belül a háztartásokat és a vállalkozásokat.</p> <p>Ismerje a vállalkozás fogalmát, jellemzőit, környezetét, gazdálkodásának célját, szereplőit, működésének feltételeit.</p>
1.2. A vendéglátás alapjai	<p>Ismerje a vendéglátás rövid történetét, a magyar vendéglátás történetét, kiemelkedő személyiségeit.</p> <p>Legyen tisztában a vendéglátás fogalmával, jellemzőivel, feladataival, gazdasági és társadalmi jelentőségével, ágazati besorolásával.</p>
	<p>Legyen képes bemutatni a vendéglátás fő tevékenységeit, ezen belül a beszerzést, az áruátvétel fajtáit, a raktározás jellemzőit, a termelés jellemzőit és részfolyamatait, az értékesítés jellemzőit, folyamatát.</p> <p>Tudja jellemezni a szolgáltatásokat, bemutatni azok formáit.</p> <p>Ismerje a vendéglátást kiegészítő tevékenységeit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.3. A vendéglátó üzletkörök és üzlettípusok, azok tárgyi és személyi feltételei	<p>Legyen képes bemutatni a vendéglátó üzletköröket.</p> <p>Tudja jellemezni a vendéglátó üzlettípusokat, az üzlet kialakításának sajátosságait, jellemző választékát (étel- és italkínálat, szolgáltatások), a választékközlés eszközeit és vendégkörét.</p> <p>Tudja bemutatni a vendéglátó üzletek tárgyi feltételeit, ezen belül a helyiségeit, jellemző berendezéseit, felszerelési tárgyait.</p> <p>Ismerje a vendéglátás személyi feltételeit, a munkaköröket, a munkaköri leírásokat és az alkalmassági feltételeket.</p>
1.4. Adózási ismeretek	<p>Tudja jellemezni a központi költségvetést és az államháztartást.</p> <p>Ismerje az adó fogalmát, az adózás alapelveit, az adóztatás funkcióit.</p> <p>Legyen tisztában az adózással kapcsolatos alapfogalmakkal, az adók csoportosításával, ismerje a főbb adófajták jellemzőit (SZJA, ÁFA, jövedéki adó, társasági adó, osztalékadó, helyi adók).</p>
1.5. Finanszírozás	<p>Ismerje a vállalkozás eszközeit és forrásait, ezen belül a finanszírozási formákat, a pénzforgalom és a fizetési kötelezettségek formáit, gyakorlati teendőit.</p>

2. Szakmai számítások

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Alapvető ismeretek	<p>Tudja alkalmazni az alapvető matematikai készségeket (törtek, egyenletrendezés, arányos osztás, feladatmegoldás, becslés).</p> <p>Legyen tisztában és tudja alkalmazni a mértékegységátváltást, a kerekítés szabályait és a százalékszámítást.</p>
2.2. Alapvető vendéglátó szakmai számítások	<p>Tudja megoldani a tömegszámítással, a veszteségszámítással és az anyaghányad-számítással kapcsolatos feladatokat.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.3. A statisztika alapjai és a viszonyszámok	<p>Rendelkezzen az alapvető statisztikai ismeretekkel, ezen belül ismerje a statisztikai alapfogalmakat és a statisztikai időszakokat.</p> <p>Tudja elemezni és értékelni az időbeli változás mutatóit, feltárni az összefüggéseket, kiszámolni a dinamikus viszonyszámokat (bázis- és</p>
	<p>láncvizonyszám), a megoszlási viszonyszámot, valamint a tervfeladat és a tervteljesítési viszonyszámot.</p>
2.4. Árképzés	<p>Legyen tisztában az árkialakítás szempontjaival, az áfa szerepével az árképzésben (bruttó és nettó ár, áfa és áfakulcs).</p> <p>Ismerje a nettó és a bruttó ár fogalmát, valamint az áfa kiszámításának módját.</p> <p>Ismerje a termékek árkialakításának sajátosságait, a vendéglátás árainak felépítését, tudja kiszámolni az árképzéssel kapcsolatos mutatókat és felismerni a köztük lévő összefüggéseket (haszonkulcs, anyagfelhasználási-szint, árrés-szint).</p> <p>Legyen tisztában az árengedmény-számítás módszerével, azt alkalmazni is tudja.</p>
2.5. Bevételszámítás	<p>Tudja ismertetni a bevétel fogalmát, fajtáit és csoportosítását, a bevétel nagyságát és összetételét befolyásoló tényezőket.</p> <p>Ismerje a bevétel szerkezetét és szerkezetének elemeit (anyagfelhasználás, árrés, nettó ár, bruttó ár).</p>
2.6. Készletgazdálkodás	<p>Legyen tisztában a készletgazdálkodás fogalmával, jellemzőivel.</p> <p>Ismerje az átlagkészlet fogalmát, fajtáit, kiszámításának módszereit.</p> <p>Tudja kiszámítani az áruforgalmi mérlegsort, a készletgazdálkodási mutatókat (Fsn, Fsf), valamint legyen képes változásuk vizsgálatára.</p> <p>Tudja bemutatni a leltározás fogalmát, a leltározás bizonylatait, a leltározás menetét (előkészítés, elvégzés, ellenőrzés, értékelés), a dolgozók leltárfelelősségét.</p>
2.7. Elszámoltatás	<p>Ismerje a standolás fogalmát, menetét, tudjon standívet elkészíteni, tudjon elszámoltatni.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.8. Létszám- és bérgazdálkodás	<p>Ismerje a munkaerő-gazdálkodás és a létszámgazdálkodás fogalmát, a termelékenység fogalmát, tudjon termelékenységet kiszámolni.</p> <p>Ismerje a bérgazdálkodás fogalmát, legyen képes annak elemzésére, tudjon munkabért, átlagbért, bérköltséget, valamint bérköltséget közteherrel kiszámolni.</p>
2.9. Jövedelmezőség	<p>Ismerje a költség fogalmát, fajtáit és azok csoportosítását.</p> <p>Legyen tisztában a költséggazdálkodással és a költségelemzéssel (költségszint).</p> <p>Ismerje az eredmény fogalmát, az eredmény-kimutatás menetét, a jövedelmezőségi táblát, legyen képes az adózott és az adózatlan eredmény kiszámítására.</p>

3. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. A piac elemzésének módszerei és az eredmények gyakorlati alkalmazásának lehetőségei a vendéglátásban	<p>Ismerje a marketing fogalmát, kialakulását, fejlődési szakaszait. Legyen tisztában a marketingorientáció lényegével.</p> <p>Legyen képes bemutatni a marketingtevékenység részfolyamatait: a piacszegmentálás és a piaci csoportok jellemzőit, a piackutatás módjait és azok jellemzőit, a marketing-mix elemeit és jellemzőit, a végrehajtást és az ellenőrzést.</p> <p>Ismerje a különböző üzlettípusokra vonatkozó piacszegmentálás sajátosságait.</p> <p>Ismerje és egyszerűbb feladatoknál tudja alkalmazni a szekunder adatgyűjtést és feldolgozást.</p> <p>Ismerje és egyszerűbb feladatoknál tudja alkalmazni a primer adatgyűjtést (megkérdezéses vizsgálatok) és feldolgozást.</p> <p>Ismerje és egyszerűbb feladatoknál tudja alkalmazni a SWOT-analízist.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.2. A marketing-mix meghatározása</p>	<p>Tudja bemutatni a termék és szolgáltatásfejlesztést a vendéglátásban. Legyen képes a marketing-szempon-tú ár meghatározására. Tudja bemutatni az elosztási csatornákat. Ismerje a marketingkommunikáció eszközeit. Ismerje a reklám feladatát, céljait, formáit, fogalmát, a reklámüzenetet, a reklámeszköz fogalmát, csoportjait, a reklámhordozó fogalmát, csoportjait, a vendéglátásban alkalmazott üzleten belüli és üzleten kívüli reklámeszközöket és reklámhordozókat. Ismerje a személyes eladás, a közönségkapcsolatok, az eladásösztönzés fogalmát, eszközeit, valamint az egyéb piacbefolyásoló eszközöket.</p>
<p>3.3. A marketingkommunikáció a vendéglátásban</p>	<p>Tudja bemutatni a külső és a belső reklámot, valamint a DM-et. Ismerje a külső és a belső PR tényezőit és az arculati elemeket. Legyen képes javaslatot tenni egy vendéglátóipari cég PR és arculati elemeire. Legyen tisztában az eladásösztönzés lehetőségeivel a vendéglátásban. Legyen képes javaslatot tenni egy vendéglátóipari cég eladásösztönzési lehetőségeire. Tudja alkalmazni a személyes eladás módszereit és lehetőségeit a vendéglátásban.</p>
<p>3.4. Viselkedéskultúra vendéglátásban</p>	<p>Ismerje és tudja alkalmazni a kommunikációs kapcsolatok formáit, a kapcsolatfelvételt (köszönés, bemutatkozás, illetve bemutatás, megszólítás), a kapcsolattartást (beszélgetés, ismertetés) és a kapcsolat lezárását (elköszönés). Ismerje a személyiség- és vendégtípusokat, ismereteit tudja hasznosítani a gyakorlatban. Tudja alkalmazni a kommunikáció különböző formáit a vendég és a dolgozó között.</p>

4. Élelmiszerismeret

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Állati eredetű élelmiszerek	<p>Tudja jellemezni az állati eredetű zsiradékokat (vaj, sertészsír, baromfiszír, háj, tepertő, állati eredetű olajak), ismerje azok felhasználását.</p> <p>Tudja jellemezni a tejet, tejkészítményeket, tejtermékeket (tej, túró, joghurt, sajt, vaj, ízesített tejkészítmények, tejkonzervek, sűrített tej, stb.), ismerje azok felhasználását. Legyen tisztában a tej és tejkészítmények, tejtermékek tárolásával, eltarthatóságával, vendéglátóipari felhasználásával.</p> <p>Ismerje a tojás felépítését, összetételét, a tojássárgája és a fehérje technológiai alkalmazását, a tojás minősítését. Legyen tisztában a tojás tárolásával, eltarthatóságával, a vendéglátóipari felhasználás lehetőségeivel.</p> <p>Tudja jellemezni a húst és a húsipari termékeket, ismerje azok táplálkozástani jelentőségét, felhasználását. Tudja jellemezni a tartós és nem tartós húsipari termékeket, darabos árukat, vörös árukat, pácolt, főtt, füstölt, szárított készítményeket. Ismerje a húsipari termékek eltarthatóságát, tárolását és vendéglátóipari felhasználását.</p> <p>Ismerje a húsfeldolgozó-ipar nyersanyagait, az alap-, segéd- és járulékos anyagokat.</p> <p>Ismerje a hús feldolgozóipari műveleteit. Tudja jellemezni a húsfeldolgozó-ipar termékeit, legyen képes azokat csoportosítani, minőségi követelményeit bemutatni.</p> <p>Ismerje a hőkezeléssel és hőkezelés nélkül készült töltelékes árukat, a darabos húskészítményeket, étkezési szalonnákat, húskonzerveket.</p> <p>Ismerje a halfeldolgozó-ipar termékeit, a halkonzerveket.</p> <p>Legyen tisztában a baromfiipari termékekkel, vágott baromfikkal, táplálkozástani jelentőségükkel, felhasználási lehetőségeikkel. Ismerje a háziszárnyasok (tyúk, liba, kacs, pulyka, stb.) feldolgozását. Legyen</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>képes bemutatni a baromfi húsból készült húsipari termékek tárolását, eltarthatóságát.</p> <p>Tudja jellemezni a vadakat, ismerje azok felhasználási lehetőségeit a vendéglátásban. Ismerje a vadhúsok táplálkozástani jelentőségét, a vadhúsok kezelését, feldolgozását. Tudja a vadakat csoportosítani.</p> <p>Tudja jellemezni a halakat és a hidegvérűeket, ismerje azok felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Tudja jellemezni az egyéb hidegvérű állatokat, ismerje azok táplálkozástani jelentőségét, felhasználási lehetőségeit (halak, puhatestűek, rákok, kagylók, étkezési csigák).</p>
<p>4.2. Növényi eredetű élelmiszerek</p>	<p>Tudja jellemezni a növényi eredetű zsiradékokat, ismerje azok felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Tudja meghatározni a zsírok, olajok fogalmát. Ismerje a növényi olajok, zsírok jellemzőit, alapanyagait, előállításuk fő lépéseit. Ismerje növényi eredetű zsírok jellemzőit, előállításuk módját, a zsírok-olajok minőségértékelésének szempontjait, a termékcsoport áruinak minőségmegőrzési szabályait.</p> <p>Tudja jellemezni a zöldségeket és gyümölcsöket, ismerje azok felhasználási lehetőségeit, árurendszerét, árutulajdonságait, minőségmegőrzési lehetőségeit, forgalmazásuk szabályait.</p> <p>Tudja jellemezni a gabona-, malom-, sütő- és tésztaipari termékeket és felhasználási lehetőségeiket. Ismerje a gabonafajtákat és alkalmazásukat az emberi táplálkozásban. Tudja bemutatni a malomipari műveleteket és azok termékeit, a száraztésztákat, a kenyeret és a sütőipari fehértermékeket.</p>
<p>4.3. Édesítőszeres és édesipari termékek, koffeintartalmú élvezeti áruk</p>	<p>Tudja jellemezni a természetes- és a mesterséges édesítőszereseket, a kakaóport, a csokoládétermékeket és bevonó masszákat, valamint azok felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Ismerje a kávéfajtákat, a kávé feldolgozását, pörkölési módjait és a kávé felhasználását.</p> <p>Ismerje a teafajtákat, a tea feldolgozását, összetételét, felhasználását.</p>
<p>4.4. Fűszerek, ízesítők, zamatosítók és állományjavítók</p>	<p>Tudja jellemezni a fűszereket, az ízesítőanyagokat, a só, az ecetet, az adalékanyagokat, valamint az</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>ételkészítési és cukrászati kényelmi anyagokat és ismerje azok felhasználási lehetőségeit.</p>
4.5. Italok	<p>Ismerje a természetes vizek, ásványvizek, gyógyvizek fogalmát, biológiai hatásukat, szerepüket a táplálkozásban.</p> <p>Legyen tisztában a gyümölcs- és zöldséglevek, szörpök élettani hatásával, alapanyagaikkal, minőségi követelményeikkel.</p> <p>Tudja ismertetni a szénsavas üdítőitalok táplálkozási hatásait, kereskedelmi jelentőségüket, minőségi követelményeiket, minőségmegőrzési időtartamukat.</p> <p>Tudja jellemezni az alkoholtartalmú italokat és azok felhasználását, ismerje az alkohol élettani hatását, a kulturált alkoholfogyasztás szabályait.</p> <p>Ismerje hazánk borvidékeit, a borok fogalmát, a borok minőségét meghatározó tényezőket, a borok típusait, jellemzését, készítését, kezelését és gondozását, palackozását, tárolását. Legyen képes bemutatni a természetes és a szénsavas borokat.</p> <p>Tudja ismertetni a pezsgő gyártását, minőségi jellemzőit, fajtáit, minőségi követelményeit, érzékszervi tulajdonságait, választékát, palacktípusait.</p> <p>Tudja jellemezni a sört, annak készítési módszerét, a minőségét meghatározó tényezőket. Ismerje a sörök fő típusait, a forgalomba hozatal feltételeit.</p> <p>Tudja jellemezni a szeszipari készítményeket, a készítés módjait, minőségi követelményeit, kereskedelmi jelentőségüket.</p> <p>Ismerje a párlatok, likőrök fogalmát, csoportosítását.</p> <p>Tudja jellemezni a pálinkát, annak készítését, minőségi követelményeit, kereskedelmi jelentőségét.</p>
4.6. Higiénia és fogyasztóvédelem	<p>Ismerje és tudja alkalmazni a konyha és a hozzá kapcsolódó helyiségek higiéniai, tűzrendészeti, minőségbiztosítási, munkavédelmi, környezetvédelmi és vagyonvédelmi szabályait.</p> <p>Tudja bemutatni a hazai és EU-s fogyasztóvédelmi szabályokat.</p>

5. Termelés elmélete

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Üzemi ismeretek	<p>Ismerje a termelés helyiségeit, helyiségkapcsolatait, gépeit, berendezéseit, eszközeit.</p> <p>Legyen tisztában a termelés technológiai folyamataival a beszerzéstől az értékesítésig.</p> <p>Tudja bemutatni a magyar konyha jellemzőit.</p>
5.2. Alapkészítmények I.	<p>Ismerje a konyhatechnológiai előkészítő, elkészítő és befejező műveletek formáit, jellemzőit.</p> <p>Ismerje a főzelékek, köretek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát, felhasználási lehetőségüket.</p>
	<p>Ismerje a saláták és öntetek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a levesek, levesbetétek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a mártások fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a meleg előételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a hideg előételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p>
5.3. Alapkészítmények II.	<p>Ismerje a reggeli és uzsonna ételek és italok fajtáit, készítésük folyamatát.</p> <p>Ismerje a gyorséttermi ételek fajtáit, jellemzőit, készítésük folyamatát.</p>

6. Értékesítés elmélete

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
6.1. Az értékesítés alapjai	<p>Ismerje az értékesítés fajtáit, jellemzőit.</p> <p>Legyen képes a gépek, berendezések, eszközök és felszerelések használatával kapcsolatos szabályok alkalmazására.</p> <p>Ismerje az értékesítést előkészítő, végrehajtó és befejező műveletek formáit, jellemzőit.</p> <p>Legyen tisztában az értékesítés etikett és protokoll szabályaival.</p> <p>Tudja bemutatni a vendégtípusokat, és tudja alkalmazni a legcélszerűbb bánásmódot a vendégekkel.</p> <p>Legyen képes a külföldi vendégek tájékoztatására, és tudja alkalmazni a legcélszerűbb bánásmódot a külföldi vendégekkel.</p> <p>Ismerje a hazai és nemzetközi étkezési szokásokat, a vallási előírásokat, valamint azok alkalmazási lehetőségeit.</p>
6.2. Az értékesítés higiénája, üzleti árkezelés	<p>Ismerje az áruk minőségi jellemzőinek meghatározási lehetőségeit, az üzleti étel-, sütemény- és fagyaltválaszték bemutatásának, tálalásának szabályait az eltarthatóság és a minőségmegóvás szempontjából.</p> <p>Ismerje a sütemények, hidegkonyhai és egyéb készítmények csomagolásának eszközeit, tudja alkalmazni azok szabályait.</p> <p>Legyen tisztában a hűtővitrinek, pultok rendezésének, feltöltésének szabályaival, azok gyakorlati alkalmazásával.</p> <p>Tudja ismertetni és betartani az értékesítés és kapcsolódó helyiségeinek higiéniai, tűzrendészeti, minőségbiztosítási, munkavédelmi, környezetvédelmi és vagyonvédelmi szabályait.</p>

6.3. Ételek, italok értékesítése	Ismerje az alkoholos és az alkoholmentes italok fajtáit, jellemzőit, készítésüket és értékesítésük folyamatát. Ismerje a reggeli- és uzsonnaitalok fajtáit, jellemzőit, tudja alkalmazni készítésük szabályait. Ismerje és legyen képes alkalmazni a kávéfőzés, a reggeli italok készítésének, kiszolgálásának és felszolgálásának szabályait. Tudja ismertetni és alkalmazni az italtárolás szabályait, az italkészítés folyamatát. Ismerje az árcímkék, ártáblák, árlapok tartalmának elemeit, tudja alkalmazni a termékek ajánlásának szabályait.
----------------------------------	---

ERDÉSZET ÉS VADGAZDÁLKODÁS ISMERETEK ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA ÁLTALÁNOS KÖVETELMÉNYEI

Az erdészet és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXII. Erdészet és vadgazdálkodás ágazat alábbi szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul: - 54 623 01 Erdészeti és vadgazdálkodási technikus, - 54 521 02 Erdészeti gépésztechnikus.

A vizsga formája

Középszinten: írásbeli és szóbeli.

Az erdészet és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

Az erdészet és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

Az erdészet és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgára jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességének középszintű mérése.

Az erdészet és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó:

– rendelkezik-e

- az erdőben élő vadászatiilag jelentős nagyvadfajok jellemzőinek ismeretével,
- az erdőben élő vadászatiilag jelentős apróvadfajok jellemzőinek ismeretével,
- a szőrmés ragadozók jellemzőinek ismeretével,

- a ragadozó madarak jellemzőinek ismeretével,
 - a fészekrabló madarak jellemzőinek ismeretével,
 - a fenyők jellemzőinek ismeretével,
 - a állományalkotó lombos fafajok jellemzőinek ismeretével,
 - a fontosabb lombos kísérő fafajok jellemzőinek ismeretével,
 - a gépészetben használt jelentősebb anyagok tulajdonságainak ismeretével,
 - a belsőégésű motorok működésének ismertetéséhez szükséges ismeretekkel,
- tudja-e alkalmazni
- a meteorológiai ismereteit,
 - a gépészetben használt fontosabb gépelemekre jellemző ismereteit,
 - a vállalkozási és szervezési ismeretek alapelveit.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség,
- rendszerező képesség,
- logikus gondolkodás.

Tartalmi követelmények

KÖZÉPSZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédkészség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Az előadás tartalma logikusan felépített, következetes. Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A témával kapcsolatosan feltett kérdések megértése, pontos, lényegre törő válaszadás.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. Lényegkiemelés	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmai szempontok alapján.
2.2. Elvonatkoztatás képessége	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás átalakításával új ismeretek létrehozására.
3.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.
3.3. Kombinatív képesség	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Állattan

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Vadászatiilag jelentős nagyvadfajok	Legyen képes ismertetni a vadgazdászatiilag jelentős nagyvad fajokat (gímszarvas, dámszarvas, őz, muflon, vaddisznó).
1.2. Vadászatiilag jelentős apróvadfajok	Legyen képes ismertetni a vadgazdászatiilag jelentős apróvad fajokat (mezei nyúl, üregi nyúl, fácán, fogoly, erdei szalonka, tőkés réce, ludak, galambok).
1.3. Szórmés ragadozók	Legyen képes ismertetni a szórmés ragadozókat (róka, aranyakál, borz, vidra, vadmacska, menyét, görény, nyest, nyuszt)

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.4. Ragadozó madarak	Legyen képes ismertetni a ragadozó madarakat (héja, egerészölyv, kékes rétihéja, barna rétihéja, rétisas, parlagi sas, sólymok).
1.5. Fészekrabló madarak	Legyen képes ismertetni a fészekrabló madarakat (dolmányos varjú, vetési varjú, szarka, szajkó).

2. Növénytan

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. A fenyők	
2.1.1. Kéttűs fenyők	Legyen képes ismertetni kéttűs fenyők a csoportjába tartozó fajokat.
2.1.2. Egytűs fenyők	Legyen képes ismertetni egytűs fenyők az csoportjába tartozó fajokat.
2.1.3. Soktűs fenyők	Legyen képes ismertetni soktűs fenyők a csoportjába tartozó fajokat.
2.2. Állományalkotó lombos fafajok	
2.2.1. Tölgyek	Legyen képes ismertetni a tölgy fajokat.
2.2.2. Bükk, akác	Legyen képes ismertetni a bükköt, akácot.
2.2.3. Nyarak	Legyen képes bemutatni a nyár fajokat.
2.2.4. Fűzek	Legyen képes bemutatni a fűz fajokat.
2.3. Fontosabb lombos kísérő fafajok	
2.3.1. Gyertyán, hársak	Legyen képes ismertetni a gyertyánt, a hárs fajokat.
2.3.2. Juharok	Legyen képes bemutatni a juhar fajokat.
2.3.3. Szilek, kőrisek	Legyen képes ismertetni a szil és kőris fajokat.
2.3.4. Szelídgesztenye, madárcseresznye, mézgás éger, bibircses nyír	Legyen képes bemutatni a szelídgesztenyét, madárcseresznyét, mézgás égert, bibircses nyírt.

3. Termőhely-ismerettan

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Meteorológia	
3.1.1. Meteorológiai alapfogalmak	Legyen képes értelmezni a meteorológiai alapfogalmakat.
3.1.2. Az időjárás elemei	Tudja meghatározni az időjárás elemet, szerepüket a mező- és erdőgazdálkodásban.
3.1.3. Éghajlattípusok, Magyarország éghajlata	Legyen képes ismertetni az éghajlattípusokat, Magyarország éghajlatának sajátosságait.
3.1.4. Az erdő éghajlata, az erdészeti klímaosztályozás	Legyen képes ismertetni az erdő éghajlatát, tudja bemutatni a klímaváltozás erdőre gyakorolt hatásait.

4. Műszaki alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
4.1. Anyagismeret	
4.1.1. Vas és ötvözetei	Tudja a vas és a vasötvözetek jelentőségét és azok jellemzőit. Legyen képes ismertetni a nyersvas- és az acélgyártás folyamatát. Ismerje a hőkezelések eljárásokat és azok hatását az acélok tulajdonságaira.
4.1.2. Réz és ötvözetei	Legyen képes ismertetni a réz és ötvözeteinek jelentőségét és azok jellemzőit.
4.1.3. Alumínium és ötvözetei	Legyen képes ismertetni az alumínium és ötvözeteinek jelentőségét és azok jellemzőit.
4.1.4. Nem fémes anyagok	Legyen képes ismertetni a fa, szigetelő, tömítő és műanyagok jelentőségét és azok jellemzőit.
4.1.5. Tüzelő, kenő- és korrózióvédő anyagok	Legyen képes ismertetni a tüzelőanyagok, kenőanyagok, korrózió elleni védőanyagok jellemzőit.
4.2. Gépelemek	
4.2.1. Mértékegységek, mérés	Legyen tisztában a mérési módokkal, mértékegységekkel, a mérések eszközeivel.
4.2.2. Roncsolás nélkül oldható kötőelemek	Legyen képes ismertetni a csavar, ék, retesz, bordás és kúpos kötések csoportosítását, kialakítását és alkalmazását.
4.2.3. Roncsolással oldható kötőelemek	Legyen képes ismertetni a szegecs, forrasztott és hegesztett kötések csoportosítását, kialakítását és alkalmazását.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.2.4. Forgást átszarmaztató gépelemek	Tudja a tengelyek, csapágyak, szíj-, lánc- és fogaskerék-hajtások jellemzőit és alkalmazási területeit.
4.3. Motorok szerkezeti felépítése	Legyen képes bemutatni a motorok fő szerkezeti egységeit, azok feladatait. Tudja ismertetni a motorok kenési és hűtési rendszereit.
4.4. Motorok működése	Legyen képes ismertetni két- és négyütemű belsőégésű motorok működését, a motorok jellemző paramétereit.

5. Vállalkozási és szervezési ismeretek

TÉMAKÖRÖK	KÖZÉPSZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Gazdasági alapfogalmak	
Gazdálkodás, szükséglet. A termelés tényezői.	Legyen képes értelmezni a gazdasági alapfogalmakat. Legyen képes bemutatni a termelés tényezőit.
5.2. Árugazdaság, piac	
5.2.1. A piac elemei	Ismerje a piac elemeit, típusait, összefüggéseit, a piackutatás módszereit, marketingstratégiákat.
5.2.2. Költség, hozam, termelési érték	Legyen képes értelmezni a költségekkel kapcsolatos fogalmakat. Tudjon számítási feladatokat elvégezni a költség, hozam, termelési érték mutatóival kapcsolatban.
5.2.3. Gazdasági számítások	Legyen képes a rendelkezésre álló és kiszámított adatokból, mutatókból statisztikai táblázatokat, grafikonokat készíteni és értelmezni.
5.3. Vállalkozások, gazdasági társaságok	
5.3.1. Egyéni vállalkozás	Ismerje az egyéni vállalkozások indításának feltételeit, működését, megszűnéseinek, megszüntetéseinek lehetőségeit, módjait.
5.3.2. Gazdasági társaságok	Ismerje az gazdasági társaságok jellemzőit, indításának feltételeit, működését, megszűnéseinek, megszüntetéseinek lehetőségeit, módjait.
5.3.3. Cégnyilvántartás, kamara	Ismerje a cégnyilvántartás rendszerét és a kamara szerepét.
5.3.4. Csődeljárás, felszámolás, végelszámolás	Ismerje a csődeljárás, felszámolás, végelszámolás fogalmát és következményeit.

A vizsga formája

Emelt szinten: írásbeli és szóbeli.

Az erdészeti és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja

Az erdészeti és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy követelményei részét képezik az ágazati szakképzési kerettanterv által előírt ismereteknek, készségeknek és képességeknek.

Az erdészeti és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga feladataira jellemző az ismeretek alkalmazási és integrálási képességének magas szintű mérése.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Az erdészet és vadgazdálkodás ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga célja annak megállapítása, hogy a vizsgázó

- megfelelően tájékozott-e
 - az állattani ismereteket,
 - növényteni ismereteket,
 - termőhely-ismereteket,
 - műszaki ismereteket,
 - gazdasági és szervezési ismereteket illetően, valamint
 - kellően felkészült-e ahhoz, hogy gyakorlatban részt tudjon venni az erdészet és vadgazdálkodás munkáinak szakszerű és szabályos lebonyolításában,
 - képes-e követni az erdészet és vadgazdálkodás szakmai változásait, képes-e a folyamatos fejlődésre,
- tudja-e alkalmazni munkája során az erdészetet és vadgazdálkodást érintő jogszabályokat.

A fent felsoroltak tudásmérése során szükséges meggyőződni arról, hogy a vizsgázó rendelkezik-e az alábbi szakmai készségekkel, kompetenciákkal:

- szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség,
- rendszerező képesség,
- megbízhatóság.

Tartalmi követelmények

EMELT SZINT

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Az előadás tartalma logikusan felépített, következetes. Önálló előadásmód a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A témával kapcsolatosan feltett kérdések megértése, pontos, lényegre törő válaszadás.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
-------	----------------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.1. Lényegkiemelés	Lényeges és kevésbé lényeges szempontok megkülönböztetése. Információk szétválogatása szakmai szempontok alapján.
2.2. Elvonatkoztatás képessége	Tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerése, alkalmazása.

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Önállóság, pontosság	Alkalmasnak kell lennie az önálló munkavégzésre, törekednie kell a pontosságra.
3.2. Felelősségtudat, szabálykövetés	A felelősségteljes és biztonságos munkavégzéshez tisztában kell lennie a cselekedetek következményeivel, és elengedhetetlen a szabályok maradéktalan betartása.
3.3. Határozottság, ismeretek helyén való alkalmazása	A biztonságos és eredményes munkavégzéshez szükséges megfelelő határozottsággal, alapossággal és az ismeretek helyén való alkalmazásával kell rendelkeznie.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Állattan

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
1.1. Ízeltlábúak törzse	Legyen képes ismertetni az ízeltlábúak törzsének jellemzőit.
1.1.1. Rákok osztálya	Legyen képes bemutatni a rákok osztályának jellemzőit, az alacsonyabb rendű és magasabb rendű rákfajokat.
1.1.2. Pókok osztálya	Legyen képes ismertetni a pókszabásúak osztályának jellemzőit, a pók és atka fajokat.
1.2. Rovarok osztálya	Legyen képes ismertetni a rovarok osztályának jellemzőit.
1.2.1. Egyenesszárnyúak rendje	Legyen képes ismertetni az egyenesszárnyúak rendjének jellemzőit, a sáska, a szöcske és tücsök fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.
1.2.2. Kabócák rendje	Legyen képes ismertetni a kabócák rendjének jellemzőit, a kabóca, a levélbolha és a levéltetű fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.2.3. Poloskák rendje	Legyen képes ismertetni a poloskák rendjének jellemzőit, a poloska fajokat, kártételeiket, emberre vonatkozó jelentőségüket.
1.2.4. Bogarak rendje	Legyen képes ismertetni a bogarak rendjének jellemzőit, a bogár fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.
1.2.5. Kétszárnyúak rendje	Legyen képes ismertetni a kétszárnyúak rendjének jellemzőit, a szúnyog és a légy fajokat, kártételeiket a vadgazdálkodásban, jelentőségüket az emberre vonatkozóan.
1.2.6. Lepkék rendje	Legyen képes ismertetni a lepkék rendjének jellemzőit, a lepke fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban.
1.2.7. Hártáásszárnyúak rendje	Legyen képes ismertetni a hártáásszárnyúak rendjének jellemzőit, a darázs, a méh és a hangya fajokat, kártételeiket a mező- és erdőgazdaságban, jelentőségüket az emberre vonatkozóan.
1.3. Gerincesek törzse	Legyen képes ismertetni a gerincesek törzsének jellemzőit.
1.3.1. Halak osztálya	Legyen képes ismertetni a halak osztályának jellemzőit, a jelentősebb hal fajokat.
1.3.2. Kétéltűek osztálya	Legyen képes ismertetni a kétéltűek osztályának jellemzőit, a farkos és farkatlan kétéltűek rendjének jellemzőit, a farkos és farkatlan kétéltű fajokat.
1.3.3. Hüllők osztálya	Legyen képes ismertetni a hüllők osztályának jellemzőit, a jelentősebb hüllő fajokat.
1.4. Madarak osztálya	Legyen képes ismertetni a madarak osztályának jellemzőit.
1.4.1. Gólyaalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a gólyaalkatúak rendjének jellemzőit, a gémféléket és a gólyaféléket.
1.4.2. Lúdalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a lúdalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos lúd és récefajokat.
1.4.3. Sólyomalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a sólyomalkatúak rendjének jellemzőit, a vágómadárféléket és a sólyomféléket.
1.4.4. Tyúkalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a tyúkalkatúak rendjének jellemzőit, a fácánfélék családjának jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos képviselőit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.4.5. Daru-, lile-, sirályalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a daru-, lile-, sirályalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett, és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.4.6. Galamb-, kakukk-, szalakótaalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a galamb-, kakukk-, szalakótaalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.4.7. Harkályalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a harkályalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.4.8. Bagolyalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a bagolyalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.4.9. Verébalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a verébalkatúak rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.5. Emlősök osztálya	Legyen képes ismertetni az emlősök osztályának jellemzőit.
1.5.1. Rovarevők rendje	Legyen képes ismertetni a rovarevők rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.5.2. Denevérek rendje	Legyen képes ismertetni a denevérek rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.5.3. Rágcsálók rendje	Legyen képes ismertetni a rágcsálók rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.5.4. Nyúlalkatúak rendje	Legyen képes ismertetni a nyúlalkatúak rendjének jellemzőit, a vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.5.5. Ragadozók rendje	Legyen képes ismertetni a ragadozók rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.
1.5.6. Páratlanujjú patások rendje	Legyen képes ismertetni a páratlanujjú patások rendjének jellemzőit, a jelentősebb fajokat.
1.5.7. Párosujjú patások rendje	Legyen képes ismertetni a párosujjú patások rendjének jellemzőit, a jelentősebb védett és vadgazdálkodási szempontból fontos fajokat.

2. Növénytan

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
2.1. A fenyők	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.1.1. Kéttűs fenyők	Legyen képes ismertetni a kéttűs fenyők csoportjába tartozó fajokat.
2.1.2. Egytűs fenyők	Legyen képes ismertetni az egytűs fenyők csoportjába tartozó fajokat.
2.1.3. Soktűs fenyők	Legyen képes ismertetni a soktűs fenyők csoportjába tartozó fajokat.
2.1.4. Parkok, kertek fenyői	Legyen képes ismertetni a parkokban, kertekben előforduló fenyő fajokat.
2.2. Állományalkotó lombos fajok	
2.2.1. Tölgyek	Legyen képes ismertetni a tölgy fajokat.
2.2.2. Bükk, akác	Legyen képes ismertetni a bükköt, akácot.
2.2.3. Nyárok	Legyen képes bemutatni a nyár fajokat.
2.2.4. Fűzek	Legyen képes bemutatni a fűz fajokat.
2.3. Fontosabb lombos kísérő fajok	
2.3.1. Gyertyán, hársak	Legyen képes ismertetni a gyertyánt, a hárs fajokat.
2.3.2. Juharok	Legyen képes bemutatni a juhar fajokat.
2.3.3. Szilek, kőrisek	Legyen képes ismertetni a szil és kőris fajokat.
2.3.4. Szelídgesztenye, madárcseresznye, mézgás éger, bibircses nyír	Legyen képes bemutatni a szelídgesztenyét, madárcseresznyét, mézgás égert, bibircses nyírt.
2.4. Egyéb kísérő fajok	
2.4.1. Berkenyék	Legyen képes ismertetni a berkenye fajokat.
2.4.2. Diók, vadalma, vadkörte	Legyen képes bemutatni a vadalmát, vadkörte, a dió fajokat.
2.4.3. Lepényfa, platánok, bálványfa, fehér eper, keskenylevelű ezüstfa	Legyen képes bemutatni a lepényfát, bálványfát, fehér eper fát, keskenylevelű ezüstfát, a platán fajokat.
2.5. Cserjék	
2.5.1. Sóskaorbolya, erdei iszalag	Legyen képes ismertetni a sóskaorbolyát, erdei iszalagot.
2.5.2. Kőkény, galagonyák, vadrózsa, málna, szedrek	Legyen képes ismertetni a kőkényt, vadrózsa, málnát, szedreket, galagonyákat.
2.5.3. Meggyek	Legyen képes bemutatni a meggy fajokat.
2.5.4. Kecskerágók, bengék, somok	Legyen képes bemutatni a kecskerágó, benge, som fajokat.
2.5.5. Bodzák, bangiták, aranyeső, fagyal	Legyen képes ismertetni a bodzákat, bangitákat, aranyesőt, fagyalt.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.5.6. Borostyán, cserszömörce, mogyorós hólyagfa, közönséges mogyoró, fagyöngyök	Legyen képes ismertetni a borostyánt, cserszömörécét, mogyorós hólyagfát, közönséges mogyorót, fagyöngyöket.
2.6. Társulástani alapfogalmak	Legyen képes értelmezni a társulástani alapfogalmakat. Tudja bemutatni a társulások térbeli és időbeli szerkezetét, a zonációt és a szukcessziót, Magyarország növényföldrajzi sajátosságait.
2.7. A fontosabb erdőtársuláscsoportok	
2.7.1. Klímazonális erdők	Legyen képes ismertetni a klímazonális erdőket.
2.7.2. Mészkerülő erdők	Legyen képes ismertetni a mészkerülő erdőket.
2.7.3. Mészkedvelő erdők	Legyen képes ismertetni a mészkedvelő erdőket.
2.7.4. Erdősztyepp-erdők	Legyen képes ismertetni az erdősztyepp-erdőket.
2.7.5. Nem természetszerű erdők	Legyen képes ismertetni a nem természetszerű erdőket.
2.7.6. Erdőtípus, típusjelző növények	Legyen képes bemutatni az erdőtípus és a típusjelző növények összefüggéseit.

3. Termőhely-ismerettan

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
3.1. Meteorológia	
3.1.1. Meteorológiai alapfogalmak	Legyen képes értelmezni a meteorológiai alapfogalmakat.
3.1.2. Az időjárás elemei	Tudja meghatározni az időjárás elemet, szerepüket a mező- és erdőgazdálkodásban.
3.1.3. Éghajlattípusok, Magyarország éghajlata	Legyen képes ismertetni az éghajlattípusokat, Magyarország éghajlatának sajátosságait.
3.1.4. Az erdő éghajlata, az erdészeti klímaosztályozás	Legyen képes ismertetni az erdő éghajlatát, tudja bemutatni a klímaváltozás erdőre gyakorolt hatásait.
3.2. A talajok képződése és a talajok tulajdonságai	
3.2.1. A talajképződés	Legyen képes ismertetni a talajképződés folyamatait, közeit.
3.2.2. A talajok fizikai és kémiai tulajdonságai	Tudja bemutatni a talajok tulajdonságait, vizsgálati módszereit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2.3. A talajok levegő-, hő- és vízgazdálkodása	Legyen képes ismertetni a talaj vízformáit, hatásukat a talaj vízgazdálkodására. Tudja bemutatni a talaj levegő- és hőgazdálkodását.
3.2.4. A talajok élőlényei	Tudja bemutatni a talajok élőlényeit, hatásukat a talajéletre.
3.2.5. A talajok szervesanyag-tartalma, a humuszképződés. A talajok tápanyaggazdálkodása	Legyen képes ismertetni a talaj szervesanyag-tartalmát, a humuszképződést, a humusz szerepét, a talaj tápanyaggazdálkodását.
3.3. A talajok osztályozása	
3.3.1. A talajtípusok genetikai kialakulása	Legyen képes ismertetni a talajtípusok genetikai kialakulásának folyamatait.
3.3.2. A romtalajok	Tudja ismertetni a romtalajtípusok jellemzőit.
3.3.3. A klímahatásra kialakult talajok	Legyen képes ismertetni a klímahatásra kialakult talajtípusok jellemzőit.
3.3.4. A vízhatásra kialakult talajok	Legyen képes ismertetni a vízhatásra kialakult talajtípusok jellemzőit.
3.4. A termőhely	
3.4.1. A termőhely fogalma, a termőhelyi tényezők	Legyen képes ismertetni a termőhely fogalmát, tudja bemutatni a termőhelyi tényezőket és ezek hatásait.
3.4.2. A termőhelyosztályozás rendszere	Legyen képes bemutatni a termőhely osztályozás szempontjait.
3.4.3. Magyarország erdőgazdasági tájai	Legyen képes ismertetni Magyarország erdőgazdasági tájait.

4. Műszaki alapismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
------------------	-----------------------------------

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.1. Műszaki rajz	<p>Legyen képes ismertetni a szabvány fogalmát, rajztechnikai szabványokat, előírásokat, méretarányokat.</p> <p>Tudja bemutatni a rajzkészítés alapszabályait, mértani szerkesztéseket, az ábrázolások típusait, módjait.</p> <p>Legyen képes bemutatni a géprajzok, metszetek típusait, fajtáit.</p> <p>Legyen képes értelmezni a méretarányokat, ábrázolási módokat, alkatrészeket, szerkezeti egységeket, folyamatábrákat, diagramokat.</p> <p>Tudja bemutatni a rajzkészítés-rajzolás szabályait.</p>
4.2. Anyagismeret	<p>Legyen képes ismertetni a műszaki életben használt fémes és nemfémes anyagokat, ezek jellemzőit, vizsgálatait, felhasználásukat, kialakításukat, megmunkálásukat, a hőkezelés eljárásait. Legyen képes ismertetni a tüzelőanyagokat, kenőanyagokat, korrózió elleni anyagokat.</p>
4.3. Gépelemek	<p>Tudja bemutatni a mérési módokat, mértékegységeket, a mérések eszközeit, dokumentumait, a mérési hibákat, műszerhibákat.</p> <p>Legyen képes ismertetni és értelmezni a mechanikai alapfogalmakat, összetevőket. Tudja bemutatni a gépelemeket, kötéstípusokat, hajtástípusokat.</p>
4.4. Motorok szerkezeti felépítése	<p>Legyen képes bemutatni a motorok szerkezeti elemeit, szerepüket, feladataikat, beállításait. Tudja ismertetni a motorok kenési és hűtési rendszereit, módjait.</p>
4.5. Motorok működése	<p>Legyen képes ismertetni a hőtani alapfogalmakat, a motorok méreteit, az égés jellemzőit, motorok hatásfokát, égéstereinek kialakítását. Tudja bemutatni a különleges motorok tulajdonságait, jellemzőit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.6. Motorok tüzelőanyagellátása	<p>Legyen képes értelmezni a tüzelőanyag és a gázkeverék fogalmát, fajtáit, jellemzőit. Legyen képes bemutatni az Otto- és dízelmotorok tüzelőanyag-ellátó rendszereit, a keverékképzést, az égés folyamatait, javítás-karbantartás lehetőségeit. Tudja ismertetni a belsőégésű motorok levegőellátó rendszerének felépítését, működését és karbantartását. Legyen képes ismertetni a motorok működése során kibocsátott káros anyagokat, a káros anyagok csökkentésének módszereit, a kipufogó-rendszereket.</p>
4.7. Erőgépek teljesítményátviteli rendszerei	<p>Legyen képes értelmezni a mechanikus teljesítményátviteli rendszerek szerkezeti felépítését, működését. Legyen képes ismertetni a tengelykapcsolók feladatát, az átvihető nyomaték nagyságát, a tengelykapcsolók kialakítását, működését, típusait. Legyen képes ismertetni a nyomaték-váltóművek feladatát és csoportosításukat. Tudja bemutatni a sebességváltók típusait, felépítését, működését, a kiegyenlítőműveket, kerék-hajtást, teljesítményleadást. Legyen képes ismertetni az erőgépeken alkalmazott különleges mechanikus teljesítmény-átviteli rendszerek felépítését, működését.</p>
4.8. Erőgépek kerekes járószerkezete és kormányzása	<p>Legyen képes értelmezni az erőgépek járószerkezetének feladatát, jellemző méreteit, a kerék és a talaj kapcsolatát, a vontatás feltételeit. Tudja bemutatni a járószerkezetek csoportosítását, a kerekes járószerkezetek szerkezeti felépítését, az alkalmazott rugózási és kerék-felfüggesztési rendszereket. Legyen képes ismertetni a gumiabroncsok szerkezetét, jellemző méreteit. Legyen képes értelmezni az</p>
	<p>abroncsokon található jelöléseket. Ismerje a gumiabroncs szerelését, használatát, hibáit, javítását. Ismerje a kerekes, féllánctalpas és lánctalpas járművek járószerkezeteit, kormány szerkezeteit, kormánytípusait, kormányzásuk módjait.</p>

4.9. Erőgépek hidraulika rendszere, vonó- és függesztő szerkezete	Ismerje a vonókészülékek feladatát, megoldásait, a függesztő készülékek feladatait, megoldásait és kezelésüket. Tudja bemutatni a hidraulikus emelő berendezés szerkezetét, működését, a függesztő, vonószerkezetre kapcsolt szabályozó-berendezések felépítését, működését, alkalmazását, üzemeltetését.
4.10. Erőgépek alváza és felépítménye	Legyen képes értelmezni az alváz és felépítmény szerepét, feladatát, az erőgépek alváz megoldásait, az alvázak kialakítását, az egyes kivitelek jellemzését, az üzemeltetésre gyakorolt hatásukat. Ismerje az erőgépek felépítményeinek jellemzőit, hatásukat a gépek üzemeltetésére, az egyéb kiegészítő berendezéseket, a gépeken alkalmazott klímaberendezések kialakítását és üzemeltetését.
4.11. Erőgépek fékezése	Legyen képes értelmezni a fékezéssel kapcsolatos alapfogalmakat és összefüggéseket. Legyen képes csoportosítani és jellemezni a féktípusokat rendeltetésük, fékezőelemek kivitele és működtetés módja szerint. Legyen képes ismertetni a fékrendszereket felépítésük, szerkezeti elemeik, működésük, kezelésük, karbantartásuk szerint.
4.12. Erdészeti erőgépek elektromos berendezése	Ismerje az erőgépeken alkalmazott elektromos berendezéseket, az áramkörök kialakítását, elemeit, elektromos jellemzők méréseit. Legyen képes ismertetni az agrárműszaki erőforrások áramellátó rendszereinek felépítését, működését és jellemzőinek mérését. Ismerje az erőforrások akkumulátorainak szerkezetét, működését, üzemét, kezelését. Tudja bemutatni a belsőégésű motorok indítási feltételeit, az indítási teljesítményszükségletet, az indítómotorok felépítését, működését, jellemzőit, paramétereit. Legyen képes ismertetni a gyújtóberendezés feladatát, a gyújtószikra előállítását, a különböző típusú gyújtóberendezések szerkezeti felépítését, működését. Ismerje az erőgépek jelző és világítóberendezéseit, vezetékeket, biztosítókat, kapcsolókat, dugós csatlakozókat, ablaktörlő és ablakmosó berendezéseket, fűtő, hűtő és szellőzőberendezéseket

	Legyen képes értelmezni az erőgépek elektromos rendszerének kapcsolási rajzait.
4.13. Erdészeti erőgépek karbantartása	Ismerje a karbantartás szükségességét, karbantartási módszereket, jellemzőiket, az agrárműszaki erőgépek karbantartási rendszereit, az egyes karbantartási fokozatokban elvégzendő műveleteket, a karbantartáshoz használt anyagokat és eszközöket. Legyen képes értelmezni és alkalmazni a kezelési és karbantartási utasításokat, alkatrész-katalógusokat. Legyen képes gépalkatrészek rendelésére, tartalékolására.

5. Vállalkozási és szervezési ismeretek

TÉMAKÖRÖK	EMELT SZINTŰ KÖVETELMÉNYEK
5.1. Gazdasági alapfogalmak	
Gazdálkodás, szükséglet A termelés tényezői Befektetett- és forgóeszközök Munkaerő, munkamegosztás Gazdasági koordináció	Legyen képes értelmezni a gazdasági alapfogalmakat. Legyen képes bemutatni a termelés tényezőit, eszközeit, gazdasági értékelésüket, koordinációját.
5.2. Árugazdaság, piac	
A piac elemei Kereslet, kínálat, ráfordítás, költség, hozam, termelési érték Gazdasági számítások	Ismerje a piac elemeit, típusait, összefüggéseit, a piackutatás módszereit, marketingstratégiákat. Legyen képes értelmezni a költségekkel kapcsolatos fogalmakat. Tudjon számítási feladatokat elvégezni a költség, hozam, termelési érték mutatóival kapcsolatban. Legyen képes a rendelkezésre álló és kiszámított adatokból, mutatókból statisztikai táblázatokat, grafikonokat készíteni és értelmezni.
5.3. Vállalkozások, gazdasági társaságok	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

Egyéni vállalkozás Gazdasági társaságok Cégnyilvántartás, kamara Csődeljárás, felszámolás, végelszámolás	Ismerje az egyéni és társas vállalkozások indításának feltételeit, szervezetét, működését, megszűnéseinek, megszüntetéseinek lehetőségeit, módjait.
--	---

5.4. Pénzügyek	
Pénz, pénzügyi közvetítő rendszer Pénzügyi termékek, szolgáltatások, pénzforgalom Értékpapírok, pénzügyi piac, tőzsde	Ismerje a pénz szerepét, a pénzügyi rendszereket, pénzforgalmat, hitelezést, az értékpapírok és a tőzsde jelentőségét, szerepét.
5.5. Üzleti terv	
Az üzleti terv jelentősége, felépítése A fedezeti pont elemzése	Ismerje az üzleti terv jelentőségét, összeállításának szempontjait. Legyen képes üzleti tervet készíteni. Legyen képes a fedezeti pont értelmezésére elemzésére.

ÉLELMISZERIPARI ISMERETEK 2020

ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK KÖZÉPSZINTEN

Az élelmiszeripari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXXVI. Élelmiszeripar ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 541 01 Élelmiszeripari analitikus technikus, -
- 54 541 02 Élelmiszeripari technikus.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Tudjon szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon alkalmazni. Legyen képes a fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetésére.	
1.2. A szakmai fogalmakkal az ismeretanyag bemutatása, értelmezése	Legyen képes a téma tartalmának logikus felépítésére, a szakmai kifejezések helyesen alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtésére.	

2. Elemi számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Számítási feladatok megoldása	Tudjon megoldási lépéseket felsorolni az egyszerű számítási feladatoknál. Legyen képes az eredményt meghatározni a tanult képletek alkalmazásával.	
2.2. Mértékegységek	Tudjon SI mértékegységrendszert használni.	

3. Megbízhatóság

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Élelmiszeripari technológiák	Legyen képes a technológiai folyamatokat, előírásokat meghatározni.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2. Laboratóriumi alapismeretek	Legyen képes a laboratóriumi műveletek, folyamatok, vizsgálatok menetét meghatározni.	
----------------------------------	---	--

4. Önállóság, rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes felismerni és alkalmazni a tények és törvényszerűségek közötti összefüggéseket.	
4.2. Lényegkiemelés	Legyen képes különbséget tenni a lényeges és kevésbé lényeges szempontok között. Tudjon szétválogatni az információkat szakmai szempontok alapján.	

5. Analitikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Elemzőképesség	Legyen képes megérteni és elemezni az adott szituációt.	
5.2. Koncentráció képesség, fontossági sorrend felállítása	Legyen képes a szisztematikus problémamegoldásra. Tudjon felismerni oksági kapcsolatokat.	
5.3. Döntések következményének felmérése	Legyen képes az előrelátásra.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. Laboratóriumi alapismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Középszint	Emelt szint
1.1. Laboratóriumi alapfogalmak		
1.1.1. Laboratóriumi alapok	Ismerje a laboratóriumban használt anyagokat, eszközöket. Tudja alkalmazni az SI mértékegységeket, SI mértékegységeken kívüli mértékegységeket, átváltásokat, alkalmazási területüket.	
1.2. Tömeg-, térfogat-, sűrűségmérés		
1.2.1. Mérés elméleti alapjai, mérés menete	Tudja a mérés menetét, a mérési hibákat a lemérés, bemérés, visszamérés fogalmát és végzését. Legyen képes alkalmazni a térfogatmérés és sűrűségmérés elvi alapjait. Ismerje a térfogatmérést és a sűrűségmérést befolyásoló tényezőket.	
1.2.2. Mérőeszközök	Ismerje a különböző típusú mérlegeket (pl. táramérleg, analitikai mérleg), tudja az érzékenység, terhelhetőség fogalmát. Ismerje a térfogatmérő és sűrűségmérő eszközöket.	
1.3. Homogenizáló, szétválasztó műveletek		
1.3.1. Homogenizáló, szétválasztó műveletek elvi alapjai	Tudja az oldatok, oldószerek, oldhatóság fogalmát. Tudja az oldatkészítés elméletét, legyen képes számítási feladatok megoldására az oldatkészítéssel kapcsolatban.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.3.2. Homogenizáló, szétválasztó műveletek menete</p>	<p>Tudja az alábbi műveletek végzésének menetét: extrakció, lecsapás, ülepités, dekantálás, centrifugálás, kristályosítás. Ismerje az egyszerű desztillálás folyamatát.</p>	
<p>1.4. Érzékszervi, reológiai vizsgálatok</p>		
<p>1.4.1. Érzékszervi vizsgálatok</p>	<p>Ismerje az érzékszervi bírálatot végzőkkel szemben támasztott követelményeket (íz, szín, illat vizsgálata). Tudja az érzékszervi bírálat menetét, körülményeit.</p>	
<p>1.4.2. Reológiai vizsgálatok</p>	<p>Tudja alkalmazni a reológia elméleti alapjait. Ismerje a viszkozitás mérésének alapelvét, ismerje a viszkozimétereket.</p>	
<p>1.5. Gravimetria</p>		
<p>1.5.1. Gravimetriai vizsgálati eljárások</p>	<p>Legyen képes alkalmazni a szárazanyag-tartalom, homoktartalom, hamutartalom, extrakttartalom meghatározásának menetét.</p>	
<p>1.6. Titrimetria</p>		
<p>1.6.1. Titrimetria alapjai</p>	<p>Tudja a faktor fogalmát, faktorozás menetét. Ismerje a sav és a lúg mérőoldatokat. Tudja alkalmazni a lúgtartalom, savtartalom meghatározásának menetét.</p>	

2. Élelmiszeripari anyagismeret

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Növényi eredetű nyersanyagok		
2.1.1. Zöldségfélék jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk.	Tudja a zöldségfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Káposztafélék, gyökérzöldségek, hagymafélék, levélzöldségek, hüvelyesek, kabakosok, burgonyafélék, egyéb zöldségek.)	
2.1.2. Gyümölcsök jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásuk	Tudja a gyümölcsfélék csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Almatermésűek, csonthéjas magvúak, bogyós termésű gyümölcsök, héjas termésűek, déli gyümölcsök.)	
2.1.3. Gabonafélék jellemzői és élelmiszeripari feldolgozásukból származó élelmiszerek	Tudja a gabonafélék, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Búza, rozs, árpa, zab, kukorica, köles.)	
2.1.4. Ipari növények jellemzése az élelmiszeripari feldolgozás szempontjából	Tudja az ipari növények, csoportosítását, jellemzőit, táplálkozási jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Cukorrépa és más cukorforrások, növényi zsírforrások, dohány.)	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2. Állati eredetű nyersanyagok		
2.2.1. Állati eredetű nyersanyagok csoportosítása és jellemzése a feldolgozás szempontjából	Tudja az állati eredetű nyersanyagok csoportosítását, jellemzőit, táplálkozástani jelentőségüket és a feldolgozásukból származó élelmiszereket. (Sertés, marha, juh, baromfifélék, nyúl, hal, vad,	
	tojás és termékei, tej és termékei.)	

3. Élelmiszeripari technológiák

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Malomipar		
3.1.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Ismerje a gabonátárolás, gabonaszárítás, a gabona malmi tisztítása, előkészítése őrlésre és malmi őrlés műveleteit és berendezéseit.	
3.2. Sütőipar, cukrászipar		
3.2.1. Sütőipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a sütőipari nyersanyagok előkészítését. Ismerje a kenyérfélék, péksütemények, finompékárak előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari termékek fagyasztását a kelesztés késleltetését, a diétás és különleges táplálkozási igényű termékek előállításának technológiáját. Ismerje a sütőipari technológiában alkalmazott alaptervezéseket.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2.2. Cukrászipari technológia, műveleti lépések, gépek, berendezések	Tudja a cukrásztechnológiai alapl műveleteket. Ismerje a cukrászipari termékek előállításának technológiáját és az előállítás berendezéseit.	
3.3. Tartósítóipar		
3.3.1. Zöldség- és főzelékkészítmények	Tudja a hőkezeléssel, hőelvonással tartósított, zöldségkészítmények, zöldségpürék, krémek, levesek, savanyúságok, saláták, ételízesítők technológiáját és ismerje a feldolgozás gépeit.	
3.3.2. Gyümölcskészítmények	Tudja a befőttek, gyorsfagyasztott gyümölcskészítmények, gyümölcshitalok,	
	levek, szörpök, lekvárféleségek, szárított gyümölcsök, különleges gyümölcskészítmények technológiai folyamatát és ismerje a berendezéseit.	
3.3.3. Állati eredetű termékek	Tudja a húskonzervek, húskrémek, pástétomok, ételkészítmények, halfeldolgozás, reformételek, bébi-konzervek, félkész- és konyhakész ételek technológiai folyamatait, ismerje a berendezéseket.	
3.3.4. Szárítottésztagyártás	Tudja a tésztakészítés, formázás és szárítás technológiáját és ismerje a gépeit.	
3.4. Tejipar		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.4.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az alapanyagok elsődleges kezelését, a friss fogyasztói tejtermékek, a natúr termékek, az ízesített termékek, a vaj, túró, sajt, a savanyított termékek, a tartós és tartósított termékek gyártásának technológiáját és ismerje az előállításnál alkalmazott berendezéseket.	
3.5. Bor- és pezsgőgyártás		
3.5.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a szőlőfeldolgozás, mustkezelés technológiáját, a tisztító, stabilizáló eljárásokat, a borok javítását, házasítását. Ismerje a különböző borok előállításának technológiáját. Ismerje a palackozás műveletét és gépeit. Tudja a pezsgő előállításának technológiai folyamatát.	
3.6. Cukorgyártás, édesipar		
3.6.1. Cukorgyártási technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a cukorgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.	
3.6.2. Édesipari technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja az édesipari termékek csoportosítását, a termékgyártás technológiai lépéseit és ismerje a berendezéseket.	
3.7. Erjedésipar		
3.7.1. Maláta és sörgyártás	Tudja a sörgyártás technológiai műveleteit és ismerje a berendezéseket.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.7.2. Gyümölcspálinka, likőripar, víztelenszesz gyártás</p>	<p>Tudja a pálinkagyártás alapanyagainak előkészítését és a pálinka-előállítás technológiáját, ismerje az előállítás berendezéseit. Tudja a likőripari termékek előállítását és a víztelenszesz gyártás technológiáját.</p>	
<p>3.7.3. Üdítőital-, szikvízgyártás</p>	<p>Tudja az üdítőital és szikvíz gyártás technológiai lépéseit, ismerje az alkalmazott berendezéseket.</p>	
<p>3.7.4. Élesztő- és ecetgyártás</p>	<p>Tudja az élesztő előállítás technológiai folyamatát, ismerje a gyártás során alkalmazott berendezéseket. Tudja az ecetgyártás folyamatát és a palackozás módját.</p>	
<p>3.7.5. Keményítő és keményítő hidrolizátum gyártás</p>	<p>Tudja a keményítő és a keményítő hidrolizátum előállításának technológiáját és ismerje az alkalmazott berendezéseket.</p>	
<p>3.8. Húsipar és baromfiipar</p>		
<p>3.8.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések</p>	<p>Tudja az elsődleges feldolgozás (élőállat átvétel, előkészítés vágásra, kábítás, szúrás, véreztetés, testtisztítás, bontás, zsigerelés, hasítás, előhűtés, darabolás, csontozás: húsrészek, osztályozás, csomagolás) és másodlagos feldolgozás (húskészítmények gyártása, hűtés, fagyasztás, sózás, pácolás, hőkezelési eljárások, füstölés, étkezési szalonna, sertézsír,</p>	
	<p>tepertő előállítás) technológiáját és ismerje gépeit.</p>	
<p>3.9. Növényolajipar</p>		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.9.1. Technológia, műveleti lépések, technológiai gépek, berendezések	Tudja a növényolaj-gyártás alapanyagainak előkészítését és a növényolaj-előállítás technológiáját, ismerje az előállítás berendezéseit.	
3.10. Élelmiszerek csomagolása		
3.10.1. Csomagolás funkciói, csomagolási módok, csomagoló anyagok, környezetvédelmi hatások	Ismerje az élelmiszerek csomagolásának szerepét, célját megvalósítását. Tudja az élelmiszeriparban használt csomagolási módokat. Ismerje az élelmiszeriparban alkalmazott leggyakoribb csomagoló anyagok tulajdonságait, velük szemben támasztott követelményeket, környezeti kölcsönhatásukat.	

4. Élelmiszerkémia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Víz		
4.1.1. Víz szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentősége	Ismerje a víz legfontosabb jellemzőit. Tudja a víz szerepét az emberi szervezetben. Ismerje a víz kémiai és fizikai tulajdonságait. Ismerje a természetes vizek összetételét. Tudja jellemezni a vízkötését az élelmiszerekben.	
4.2. Fehérjék		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.2.1.	Fehérjék szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentőségük	<p>Tudja meghatározni a fehérjék felépítését, a koaguláció, denaturáció az esszenciális aminosav fogalmát.</p> <p>Tudja csoportosítani a fehérjéket, ismerje tulajdonságaikat.</p> <p>Tudja értékelni a fehérjék táplálkozás-élettani szerepét.</p>
		Tudja összehasonlítani a növényi és állati eredetű fehérjéket.
4.3.	Enzimek	
4.3.1.	Enzimek szerkezete, tulajdonságai, élelmiszeripari jelentőségük	<p>Tudja a biokatalizátorok fogalmát, az enzimműködés mechanizmusát, az enzimek fogalmát, tulajdonságait, az élelmiszeriparban fontos enzimeket.</p> <p>Ismerje az enzimek működésének optimális feltételeit.</p>
4.4.	Szénhidrátok	
4.4.1.	A szénhidrátok fogalma, csoportosításuk, fizikai, kémiai tulajdonságaik	<p>Tudja definiálni a szénhidrát fogalmát, csoportosítani a szénhidrátokat, jellemezni a szénhidrátok tulajdonságait. Ismerje a szőlőcukor, gyümölescukor, tejcukor, répacukor, malátacukor, glikogén, cellulóz, keményítő szerkezetét és tulajdonságait. Ismerje a szénhidrátok táplálkozásban betöltött szerepét, a túlzott fogyasztás hatásait.</p>
4.5.	Lipidek és élelmiszeripari változásaik	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.5.1. A lipidek fogalma, jelentősége, csoportosításuk, kémiai, fizikai tulajdonságaik, a zsiradékok kémiai változásai	Tudja definiálni a zsírok fogalmát, jellemezni a tulajdonságait, a lipidek csoportosítását, a lipoidok és zsiradékok közötti különbséget. Tudja jellemezni a zsiradékok száradását, romlását, a növényi olajok keményítésének élelmiszeripari jelentősége. Ismerje a zsírok táplálkozásban betöltött szerepét.	
4.6. Vitaminok		
4.6.1. Vitaminok jellemzői, élettani hatása, felosztása	Tudja a vitaminok csoportosítását, ismerje jellemzőiket és élettani hatásukat.	
4.7. Élelmiszertechnológia i adalékok		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.7.1. Élelmiszertechnológiai adalékanyagok fogalma, szerepük, felhasználási területük, jelentőségük az élelmiszeriparban</p>	<p>Ismerje az élelmiszeradalékok felhasználhatóságát az élelmiszertörvény alapján. Tudja az adalékanyagok csoportosítását, ismerje jellemzőiket, alkalmazásuk módját (élelmiszer- színezékek, antioxidánsok, antioxidáns szinergisták, tartósítószer, állományjavítók, savak és sók, aromaanyagok, ízfokozók, édesítőszer, csomósodás- és tapadásgátlók, oldószer és egyéb élelmiszer-adalékok). Ismerje a mikroelemeket, az ásványi anyagok szerepét. Táblázatokat, statisztikákat tudjon használni.</p> <p>Ismerje az emberi felelősség szerepét az adalékanyagok kiválasztásában és alkalmazásában.</p>	
--	--	--

5. Mikrobiológia

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. A mikroorganizmusok hasznos tevékenységei		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.1.1. A mikrobák okozta hasznos elváltozások, az iparban használt hasznosítási eljárások ismertetése		Ismerje az irányított erjedések, enzimszintézis, vitaminszintézis, antibiotikum-termelés, élesztőgyártás, starterkultúra esetén a mikroorganizmusok szerepét. Példákkal illusztrálja az egyes iparágak mikrobás élelmiszer előállítását (pl. tej, sütő, élesztő, sör, szesz, bor, savanyított termékek esetén).
---	--	---

5.2. A mikroorganizmusok káros tevékenységei		
5.2.1. Mikroorganizmusok káros tevékenységeinek ismertetése, jellemzése		<p>Ismerje az érzékszervileg megfigyelhető romlásos jelenségeket a mikroorganizmusok szerepét a technológiai folyamatok megzavarásában.</p> <p>Ismerje az élelmiszermérgezések és élelmiszerfertőzések közötti különbséget. Ismerje a mikrobák káros tevékenységének gazdasági és közegészségügyi következményeit, a bacilusgazdák veszélyét az élelmiszer-előállítás folyamatában.</p>

6. Élelmiszeripari vállalkozások működtetése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
6.1. Élelmiszeripari vállalkozások		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.1.1. Vállalkozás létrehozása	<p>Tudja a vállalkozás létrehozásának lépéseit a lehetőségek felmérését, a piackutatást, az üzleti terv fogalmát, jelentőségét, a készítéséhez szükséges alapismereteket.</p> <p>Legyen képes az erőforrások felmérésére, a pályázati lehetőségek felkutatására. Tudja kiválasztani a vállalkozás működtetéséhez szükséges telephelyet, meghatározni az eszköz- és munkaerőigényt. Tudja milyen engedélyek szükségesek a vállalkozás indításához, melyek az indítást engedélyező hatóságok, a szükséges iratok és dokumentumok.</p>	
6.1.2. Vállalkozás működtetése	<p>Tudja a gazdálkodási, pénzügyi, társadalombiztosítási, adózási, leltározási, munkajogi alapismereteket.</p> <p>Ismerje a leltározási, árképzési, bizonylatolási alapismereteket.</p> <p>Legyen képes szerződést kötni ismerve a szerződés fogalmát, formáit, a szerződéskötés alapvető szabályait.</p> <p>Tudjon számlát kiállítani, ismerve a számlakiállítás és számlakiegyenlítés alapvető szabályait.</p> <p>Tudja a fontosabb bizonylatok kitöltésének szabályait.</p>	

KERESKEDELMI ISMERETEK 2020

ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A kereskedelmi ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsgatárgy részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXVI. Kereskedelem ágazat következő szakképesítéseinek közös szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 341 01 Kereskedő,
- 54 345 02 Kereskedelmi képviselő.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	A szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazása. A fogalmak jelentésváltozatainak megkülönböztetése.	
1.2. Az ismeretek bemutatása és értelmezése megfelelő szakmai fogalmak használatával	A téma tartalmának logikus felépítése, a szakmai kifejezések helyes alkalmazásával.	
1.3. Kommunikáció szakmai nyelven	A téma pontos, szabatos, lényegre törő kifejtése.	

2. Rendszerben való gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Az áruforgalom tervezése, elemzése	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges egyszerű számolási feladatok kijelölésére, végrehajtására.	Legyen képes a gazdasági elemzésekkel kapcsolatos feladatokhoz szükséges számolási, elemzési feladatok kijelölésére, végrehajtására.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2. Bizonylatkitöltés	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő egyszerű számítások elvégzésére.	Legyen képes a bizonylatoláshoz kötődő számítások elvégzésére.
---------------------------	---	--

3. Információk kezelése, keresése

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Munka-, baleset- és tűzvédelem	Legyen képes a megfelelő jogszabályok megkeresésére, az előírások értelmezésére.	

B) TÉMAKÖRÖK

1. A marketing alapjai

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. Marketing alapismeretek		
1.1.1. A marketing fogalomköre	Legyen képes bemutatni a marketing kialakulását, fejlődési szakaszait. Legyen képes ismertetni a vállalat mikro- és makrokörnyezetének elemeit. Legyen képes ismertetni a marketing-mix fogalmát, eszközeit termékek esetén.	Legyen képes bemutatni alkalmazási területeit, a marketingstratégiák típusait és megvalósításuk elemeit, a marketing sajátosságait a kereskedelemben és a szolgáltatásban.
1.1.2. Piaci fogalmak	Legyen képes ismertetni a piaci alapfogalmakat, piaci formákat.	Legyen képes ismertetni a piaci szereplők és piactípusok fajtáit jellemzőiket. Legyen képes ismertetni a marketing stratégiák típusait és megvalósításának elveit.

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.1.3. A fogyasztói magatartás tényezői</p>	<p>Legyen képes bemutatni a fogyasztói magatartás modelljét, a vásárlói magatartást befolyásoló tényezőket, megfigyelésének jelentőségét. Legyen képes bemutatni a vásárlói típusokat. Legyen képes ismertetni a vásárlás indítékait, a vásárlási döntés folyamatát.</p>	<p>Legyen képes bemutatnia vásárlói magatartásokat. Legyen képes bemutatni a szervezeti vásárlói magatartás sajátosságait.</p>
<p>1.1.4. Célpiaci marketing, piacszegmentálás</p>	<p>Tudja a célpiaci marketing lényegét, kialakulását, a piacszegmentálás lényegét, ismérveit, a célpiac választást és a pozícionálást.</p>	<p>Legyen képes ismertetni a differenciálatlan és a differenciált marketing jellemzőit. Tudja a szervezeti vásárlók piac szegmentációját, a célpiac választást és a pozícionálást.</p>
<p>1.1.5. A piackutatás</p>		<p>Legyen képes ismertetni a piackutatás funkcióit, fajtáit, módszereit, folyamatát, felhasználási területét. Ismerje az adatforrások típusait, a piackutatáshoz szükséges információk beszerzésének módjait, a kutatási tervet, kutatási jelentést. Legyen képes bemutatni a kérdéstípusokat, a kérdőív szerkesztés szempontjait, a primer és szekunder piackutatási módszereket.</p>
<p>1.1.6. A termékpolitika és termékfejlesztés elemzése</p>	<p>Legyen képes ismertetni a termék, termékpolitika fogalmát, osztályozását, a termékfejlesztés folyamatát, a termék piaci életgörbéjét, a szakaszok rövid jellemzőit.</p>	<p>Legyen képes ismertetni a termékpiaci stratégiát, annak elemeit, jellemzőiket.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.1.7. Az árpolitika és árstratégia elemzése</p>	<p>Legyen képes meghatározni az ár fogalmát, szerepét, az árképzési rendszereket, az árpolitika, árstratégia és ártaktika fogalmát, lényegét.</p>	<p>Legyen képes meghatározni a fedezeti pont fogalmát. Legyen képes bemutatni az árelfogadást és az árérzékenységet befolyásoló tényezőket.</p> <p>Legyen képes bemutatni az árdifferenciálás, árdiszkrimináció lényegét.</p>
<p>1.1.8. Értékesítéspolitiká, értékesítési csatornák kiválasztása</p>	<p>Legyen képes bemutatni a beszerzési és értékesítési csatorna szereplőit és ezek funkcióit, a kereskedelem helyét és szerepét a piacgazdaságban, a marketing és az elosztási csatornák közötti összefüggést.</p>	<p>Legyen képes részletesen bemutatni a szolgáltatásmarketinget (+3P), a franchise lényegét, jellemzőit.</p>
<p>1.2. Marketingkommunikáció</p>		
<p>1.2.1. A kommunikációs politika</p>	<p>Legyen képes ismertetni a kommunikációs politika fogalmát, jelentőségét, a kommunikáció fogalmát, fajtáit, a kommunikációs folyamatot.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.2.2. A marketingkommunikáció eszközszerrendszere</p>	<p>Legyen képes bemutatni a marketingkommunikáció eszközeit, lényegét, a kommunikációs mix elemeit: a reklám fogalmát, szerepét, fajtáit, a reklámeszközök fogalmát, fajtáit.</p>	<p>Legyen képes bemutatni az eladásösztönzés fogalmát, funkcióit, az SP módszereket, a személyes eladás fogalmát, jellemzőit, előnyeit, az PS területeit, a kereskedővel szemben támasztott követelményeket, eladási magatartást.</p> <p>Legyen képes bemutatni a POS eszközöket és alkalmazásukat, az akciókat, a direkt marketinget, a PR fogalmát, jellemzőit, területeit, a szponzorálást, az image lényegét, fajtáit, az arculat fogalmát, tartalmi elemeit, az arculattervezést, a vállalati honlapot.</p>
---	---	--

2. Kereskedelmi gazdaságtan

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Statisztikai alapismeretek		
2.1.1. Statisztikai alapismeretek	<p>Tudja ábrázolni a statisztikai adatokat. Tudja kiszámítani és értelmezni a különböző viszonyszámokat (megoszlási, dinamikus, bázis, lánc, tervfeladat, tervteljesítés és ezek összefüggései). Legyen képes értelmezni és kiszámítani a sokaságot jellemző középértékeket. Ismerje az indexek fajtáit.</p>	<p>Legyen képes a statisztikai adatok ábrázolására. Tudja a különböző viszonyszámok alkalmazásának feltételeit, a kapott eredmények értelmezését. Ismerje a térben összehasonlító és koordinációs viszonyszámokat,</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

		<p>alkalmazásukat, értelmezésüket. Legyen képes a megfelelő középérték számítás kiválasztására, alkalmazására, a kapott eredmények értelmezésére. Ismerje az indexek fajtáit, alkalmazásukat, értelmezésüket.</p>
<p>2.2. Az áruforgalom tervezése, elemzése</p>		
<p>2.2.1. A beszerzés</p>	<p>Tudja bemutatni az áruforgalmi folyamat szakaszait, a beszerzés fogalmát, helyét az áruforgalom folyamatában. Tudja ismertetni a beszerzendő termékkör meghatározásának, a beszerzési források kiválasztásának szempontjait.</p> <p>Tudja jellemezni a kereskedelemben használt szerződéseket, a szerződéskötéshez kapcsolódó szabályokat, előírásokat. Legyen képes bemutatni az árrendelés módjait, az árrendelést befolyásoló tényezőket, az árrendelés eszközeit.</p> <p>Tudja meghatározni az áruforgalmi mérleg sor alkalmazásával a beszerzés mennyiségét és értékét.</p>	<p>Legyen képes összefüggések feltárására, javaslatok tételére, az adatok szöveges elemzésére.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.2.2. A készletgazdálkodás</p>	<p>Tudja meghatározni és ismertetni a készletgazdálkodás fogalomkörét, szerepét, hatását a gazdálkodás eredményére. Tudja ismertetni és alkalmazni a készletezési döntéseket megalapozó számítási módszereket (átlagkészlet, forgási sebesség és ezek változása), az áruforgalmi mérlegsort, a leltározás célját, leltár fogalmát,</p>	<p>Tudja meghatározni a készletvonzat értékét és értelmezni a kapott eredményt. Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, a mutatókat rendszerezni, összefüggésükben értelmezni, a mutatókból szöveges elemzést alkotni, következtetéseket levonni a</p>
	<p>fajtaát, a leltáreredmény megállapításának menetét. Legyen képes statisztikai mutatószámokkal elemezni a készletgazdálkodást, azokat egy mondattal értelmezni, a mutatókból egyszerű következtetéseket levonni a vezetői döntések előkészítéséhez.</p>	<p>vezetői döntések előkészítéséhez.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.2.3. Az értékesítés</p>	<p>Tudja bemutatni az árkialakítás jogszabályi hátterét. Ismerje a fogyasztói árak kialakításának lépéseit, az árak felépítését, az áfa beépülését a beszerzési és a fogyasztói árba. Ismerje az áfa bevallásának és megfizetésének szabályait. Legyen képes egyszerűbb feladatokat megoldani az árképzés területén. Legyen képes egyszerűbb feladatokat megoldani a forgalom alakulása, a gazdálkodás értékelésének témakörében statisztikai elemzési módszerekkel, jövedelmezőségi kimutatás segítségével.</p>	<p>Tudja bemutatni az árak kialakításánál felmerülő árpolitikai és árstratégiai döntéseket, az árkialakítás szabályait, jogszabályi hátterét. Legyen képes feladatokat megoldani az árképzés területén. Ismerje az áfa elszámolásának lényegét. Legyen képes a forgalomalakulása, a gazdálkodás értékelésének statisztikai elemzési feladatait elvégezni. Legyen képes összefüggő feladatokat megoldani. Tudjon következtetéseket levonni, javaslatot tenni, szöveges elemzést készíteni.</p>
<p>2.3.Jövedelmezőség tervezése, elemzése</p>		
<p>2.3.1.Költség-gazdálkodás</p>	<p>Ismerje a költségek fogalmát, fajtáit, legyen képes ismertetni a költségek csoportosítását. Ismerje a költségekre ható tényezőket. Legyen képes a költségek vizsgálatára, elemzésére: abszolút és relatív mutatókkal (dinamikus, tervfeladat, tervteljesítés, megoszlási viszonyszám, színvonal mutató, költségszínvonal változása). Legyen tisztában az élőmunka fogalmával, a</p>	<p>Legyen képes a költségek vizsgálatára, összefüggő elemzésére. Legyen képes a létszám és bér-gazdálkodás összefüggő elemzésére.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>létszámgazdálkodás (átlagos állományi, dolgozói létszám, váltás, váltás intenzitása, létszám megoszlása) és létszám hatékonysági mutatók (termelékenység, leterheltség, minőségi mutató) tartalmával, alkalmazásukkal, értelmezésükkel. Ismerje a bér-gazdálkodás lényegét, a kapcsolódó bérezési mutatók kiszámítását és értékelését (bérösszeg, bérhányad, átlagbér). Legyen képes a létszám és bér-gazdálkodás egyszerűbb elemzésére.</p>	
--	---	--

3. Kereskedelmi ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Áruforgalom		
3.1.1. Az áruforgalom	<p>Legyen képes a kereskedelmi tevékenység jellemzésére, szerepének, tagozódásának bemutatására. Tudja bemutatni a nagykereskedelem tevékenységét, formáit, a kiskereskedelem tevékenységét, formáit. Tudja ismertetni az áruforgalmi folyamat elemeit.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.1.2. Árubeszerzés	Legyen képes ismertetni a beszerzés helyét, szerepét az áruforgalomban. Legyen képes bemutatni a beszerzés fogalmát, folyamatát (a beszerzendő áruk mennyiségének és összetételének meghatározása, a szállító partnerek kiválasztása, az áruk megrendelése, az áruk átvétele, a beszerzett áruk ellenértékének kiegyenlítése).	Legyen képes bemutatni a leggyakoribb szerződéstípusok jellemzőit.
	Legyen képes bemutatni az áruátvétel előkészítését, (a lebonyolítás személyi és tárgyi feltételei, a visszáru és a visszaszállítandó göngyölegek előkészítése), az áruátvétel lebonyolításának folyamatát; az áru fogadásának feladatait, az áruátvétel módjait (mennyiségi, minőségi), szervezését, igazolását, a kifogások érvényesítésének lehetőségeit.	

<p>3.1.3. Készletezés</p>	<p>Ismerje a készlet és készletgazdálkodás fogalmát és jelentőségét, a készlet-szükségletet meghatározó tényezőket, a készletek nyilvántartásának, számbavételének jelentőségét és módjait.</p> <p>Tudja ismertetni az áruk raktári elhelyezésénél, tárolásánál figyelembe veendő szempontokat (az állagvédelem, az áttekinthetőség, a hozzáférhetőség, a kedvező helykihasználás, a vagyon-, tűz-, balesetvédelmi és a közegészségügyi szabályok betartásával), és a tárolási módokat (tömb és soros, állványos és állvány nélküli tárolás), és a tárolási rendszereket (statikus és dinamikus).</p> <p>Ismerje a legfontosabb árumozgató gépeket, eszközöket.</p> <p>Ismerje a leltár, leltározás fogalmát, a leltár céljait (elszámoltató leltár, vagyonmegállapító leltár, ellenőrző leltár, átadó-átvevő leltár, rendkívüli leltár).</p> <p>Legyen képes ismertetni a leltározás megszervezését, menetét (előkészítése, lebonyolítása, tényleges készletérték megállapítása), módjait, bizonylatait és a leltáreltérés lehetséges okait.</p>	
<p>3.1.4. Értékesítés</p>	<p>Ismerje az áruk értékesítésre történő előkészítésének feladatait (az áruk kicsomagolása, előre csomagolása), az árucímkék elhelyezésére és a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, az áruk eladótéri elhelyezésének</p>	

	<p>szempontjait.</p> <p>Ismerje az eladóval szemben támasztott követelményeket (külső megjelenés, személyiségjegyek). Tudja bemutatni az értékesítés folyamatát: a vevő fogadása (személyes és személytelen), az áru bemutatása (személyes és személytelen), az ellenérték elszámolása készpénzzel és készpénzkímélő fizetési eszközökkel.</p> <p>Ismerje az eladói feladatokat az értékesítéshez kapcsolódó szolgáltatásokban. Tudja jellemezni az értékesítési módokat.</p> <p>Legyen képes az alapvető értékesítési módok - a hagyományos, az önkiszolgáló, az önkiválasztó, a minta utáni és egyéb bolt nélküli értékesítési formák - megkülönböztetésére a jellemzők, az előnyök, a hátrányok, az alkalmazásuk, a személyi és tárgyi feltételeik és az eladó feladatai szerint.</p> <p>Ismerje az e-kereskedelemre vonatkozó jogszabályokat, a weblapok tartalmi és formai követelményeit: szerződési feltételek, regisztráció. Ismerje a fogyasztóvédelmi jogok biztosítását az e-kereskedelemben</p> <p>Ismerje és tudja bemutatni a kereskedelmi egységekben használatos gépek, berendezések (pénztárgépek, hűtőberendezések, mérlegek, szeletelő-, aprító- és csomagológépek) fajtáit, jellemzőiket. Tudja bemutatni az áru- és vagyónvédelmi eszközök fajtáit, főbb jellemzőiket, ezen belül az elektronikus áruvédelmi rendszerek jellemzőit, működésüket (jelzőcímkék fajtái, elhelyezésük a termékeken). Tudja ismertetni az üzlet biztonságát befolyásoló tényezőket, a lopás módjait, az ilyenkor kötelező</p>	
--	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	eljárási alapelveket. Tudja bemutatni a rendkívüli események fajtáit, kezelésüket.	
3.2. Munka-, baleset- és tűzvédelem		
3.2.1. Munkavédelem	<p>Ismerje a munkavédelem fogalomrendszerét, szabályozását, a biztonságos munkavégzés feltételeit: munkáltató kötelezettségei, felelőssége, a munkavállaló kötelességei.</p> <p>Ismerje a munkahelyek kialakításának alapvető szabályait: közlekedő utakra, árutárolásra vonatkozó szabályok, előírások, jelölések.</p> <p>Legyen tisztában az üzlet tisztántartásával kapcsolatos higiéniai, kémiai biztonsági előírásokkal.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.2.2. Balesetvédelem</p>	<p>Ismerje a legfontosabb veszélyforrásokat, és kockázati tényezőket a munkahelyen: kézi- és gépi anyagmozgatásra vonatkozó szabályok, helyes és helytelen munkaruha-, lábbeli-, ékszer használat. Ismerje az anyagmozgató gépek fajtáit, használati szabályait. Legyen tisztában a zsámolyokra, fellépőkre, létrákra vonatkozó használati szabályokkal, a kések, szikék, ollók használati szabályaival, a gépek, berendezések használati szabályaival (szeletelő-, aprító gépek, csomagoló gépek). Ismerje a balesetek, munkabalesetek és foglalkozási megbetegedések fogalmát, a munkabalesetek kivizsgálását, bejelentését, adminisztrációját.</p>	
<p>3.2.3. Tűzvédelem</p>	<p>Ismerje a legfontosabb tűzvédelmi szabályokat: a tűz és égésvédelmi alapfogalmakat, a tűzvédelmi szabályzat, tűzveszélyességi osztályba</p>	
	<p>sorolás lényegét, csoportjait, a tűzoltó készülékekre vonatkozó szabályokat. Ismerje a tűzriadó terv célját, tartalmát, a tűz jelzését, oltását, a tűzoltó készülékek használatára vonatkozó előírásokat, a tűzoltási út, kiürítési útvonal lényegét.</p>	
<p>3.3. Fogyasztóvédelem</p>		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.3.1. Fogyasztóvédelem alapjai</p>	<p>Ismerje a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos jogszabályokat, a fogyasztóvédelem intézményrendszerét. Legyen tisztában a fogyasztóvédelem alapfogalmaival: fogyasztó, vállalkozás, forgalmazó, tudatos fogyasztó, termék és szolgáltatás, eladási ár és egységár, online adásvételi és szolgáltatási szerződés. Ismerje a fogyasztókat megillető alapjogokat. Tudja meghatározni a minőség fogalmát. Ismerje a minőséget meghatározó tényezőket, objektív és szubjektív minőségi jellemzőket, a minőségtanúsítás formáit, eszközeit.</p>	
<p>3.3.2. Szabványosítás, minőségbiztosítás</p>	<p>Legyen tisztában a szabvány, a szabványosítás fogalmával, feladataival, a szabványok fajtáival. Ismerje a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket. Ismerje termékcímke adattartalmát, a fogyasztói ár feltüntetésére vonatkozó előírásokat, a csomagolásra vonatkozó előírásokat, a gyermek- és fiatalkorúak védelmét szolgáló előírásokat. Tudja, melyek a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok. Ismerje a szavatosság, szavatossági idők, kellékszavatosság, jóállás,</p>	<p>Legyen tisztában az Európai Unióban alkalmazott harmonizált szabványokkal. Tudja meghatározni a minőség fogalmát, értelmezni a minőséghez kapcsolódó kifejezéseket. Ismerje a minőségtanúsítás eszközeit, a minőségi osztályba sorolás szabályait, a minőség objektív és szubjektív jellemzőit, a kereskedők és a vásárlók számára használatos minőségtanúsítást, megkülönböztető minőségi jeleket, jelzéseket.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>kiterjesztett jótállás, fogalmát, alkalmazásukat, a jótállási jegy alkalmazásának és kitöltésének szabályait. Ismerje a fogyasztói panaszok kezelésének szabályait, az ügyfélszolgálat célját. Ismerje a vásárlók könyvével kapcsolatos szabályokat.</p> <p>Tudja, mire szolgál a Békéltető testület.</p> <p>Legyen tisztában a kereskedelmi egységek hatósági ellenőrzését végző hatóságok tevékenységével, módszereikkel, határozataikkal, jogkövetkezményeikkel.</p> <p>Tudja ismertetni a kereskedelmi törvény fogyasztóvédelmi rendelkezéseit: a méret, súly, használhatóság ellenőrzését, az üzlet nyitva tartásáról szóló tájékoztatást, a bolt nyitása, nyitva tartása, működési engedély szükségessége, megszerzésének menete, az üzlethelyiségen kívüli és távollevők közötti ügyletekhez (ekereskedelemhez) kapcsolódó fogyasztóvédelmi előírásokat.</p>	
3.4. Általános áruismeret alkalmazása		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.4.1. Árurendszerek	Tudja ismertetni az árurendszerezés feladatát, a hagyományos árurendszereket, a kódolás fogalmát, a kódok fajtáit, a kódtípusú árurendszerek lényegét, alkalmazásuk területeit, előnyeit. Ismerje és jellemezze az EPOS rendszer felépítését, előnyeit, hátrányait, a belső cikkszámozás jelentőségét, alkalmazását. Legyen képes ismertetni az élelmiszerbiztonsági rendszer kialakítását a kereskedelmi egységekben, a HACCP lényegét.	Tudja ismertetni a vonalkód szerepét a kereskedelemben, a vonalkódok fajtáit: egydimenziós, kétdimenziós kódok, EAN (GTIN) kód bevezetését, felépítését EAN13, EAN8, EAN5, felépítését, előnyeit, hátrányait a belső cikkszámozás jelentőségét, alkalmazását.
3.4.2. csomagolás	A Ismerje a csomagolás fogalmát, funkcióit, a csomagolás anyagait, jellemzőit, az egyes anyagok és csomagolási módok előnyös és hátrányos tulajdonságait, a csomagolóeszközök fajtáit, alkalmazásukat, a csomagolóeszközökön feltüntetett áruvédelmi, és veszélyességi jelölések fajtái, értelmezésüket, a reverz logisztika (csomagolóeszközök összegyűjtése, környezetvédelem) jellemzőit.	
3.5. Pénztár és pénzkezelés		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.5.1. Pénztár és pénzkezelés</p>	<p>Ismerje a pénztárgépek szerepét a kereskedelemben, a pénztárgépekkel kapcsolatos előírásokat, követelményeket.</p> <p>Legyen tisztában a pénztárnyitás feladataival, az ellenérték elszámolásának mozzanataival, szabályaival.</p> <p>Ismerje a készpénzt átvételére vonatkozó szabályokat, a készpénzkímélő eszközök fajtáit, elfogadásuk, kezelésük szabályait, a pénzvisszaadás szabályait.</p> <p>Legyen képes ismertetni a nyugtaadási, számlaadási kötelezettség lényegét, a gépi nyugta adattartalmát.</p> <p>Ismerje a gépi és kézi készpénzfizetési számla adattartalmát, a példányok kezelését. Tudja felsorolni és ismertetni a pénztárzárás feladatait.</p> <p>Tudja ismertetni a pénztáros elszámoltatásának menetét. Ismerje a pénzfeladás és bizonylatait.</p>	<p>Ismerje a pénztárgépek fajtáit és szerepét a kereskedelemben, a pénztárgépekkel kapcsolatos előírásokat és követelményeket.</p>
--------------------------------------	--	--

4. Kereskedelmi gyakorlat és levelezés

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Bizonylatkitöltés		

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

4.1.1. Bizonylatkitöltés	<p>Ismerje a bizonylat, bizonylati elv, bizonylati rend, bizonylati fegyelem fogalmát, lényegét. Legyen képes a bizonylatok csoportosítására, jellemzőik ismertetésére, a bizonylatok nyilvántartási szabályainak ismertetésére.</p> <p>Ismerje a bizonylatok kiállításával kapcsolatos szabályokat (alaki és tartalmi kellékek). valamint a bizonylatok javításának szabályait.</p> <p>Ismerje és tudja kitölteni a pénzforgalomhoz kapcsolódó (nyugta, készpénzfizetési számla, átutalási megbízás, árucser utalvány), valamint az áruforgalomhoz kapcsolódó fontosabb bizonylatokat (árumegrendelés bizonylata, szállítólevél, számla, leltárfelvételi jegy, leltárfelvételi ív, jótállási jegy, visszáru jegyzék, jótállási jegy).</p> <p>Ismerje a bizonylatok kitöltésére és kezelésére vonatkozó előírásokat.</p> <p>Ismerje és tudja kitölteni a pénztáros elszámolásának bizonylatait (Pénztárjelentés, Pénztárelszámolás, Pénztárzárás kézi/gépi, Kiadási-, bevételi pénztárbizonylat, Üvegviszaváltó jegy, Címletjegyzék, Készpénzfeladási utalvány).</p> <p>Ismerje és legyen képes kitölteni a leltározás bizonylatait (Leltárfelvételi ív, árváltozási</p>	<p>Ismerje és tudja kitölteni a pénzforgalom bizonylatait, az átutalási megbízást.</p>
-----------------------------	--	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>leltárív, árcsökkenés-, áremelés jelentés).</p> <p>Ismerje a jegyzőkönyvek tartalmát, alkalmazásukat: (jegyzőkönyvek szállítói mennyiségi-, minőségi kifogásról, jegyzőkönyv vásárlói minőségi kifogás elintézéséről, jegyzőkönyv pénztár többlet vagy hiány esetén, árultulajdonítási jegyzőkönyv, selejtezési jegyzőkönyv, készlet mintavételi jegyzőkönyv).</p>	
4.2. Üzleti levelezés		

4.2.1. Üzleti levelezés	<p>Ismerje az arculati elemek szerepét a levelezésben.</p> <p>Ismerje a hivatalos levelek elkészítésének (hagyományos és elektronikus) szabályait, jellegzetes formáit.</p> <p>Legyen tisztában szerződések alapvető tartalmi és formai követelményeivel, a szerződésfajták jellemzőivel.</p> <p>Ismerje a bemutatkozó levél célját, tartalmát, az árajánlatok tartalmát, az ajánlatkérés és adás szabályait.</p> <p>Ismerje az ajánlat értékelésének szempontjait. Ismerje a megrendelés, megrendelés-visszaigazolás, szállítási értesítés tartalmát. Ismerje a reklamáció intézésének folyamatát, szempontjait, a panaszkezelési rendszer működését.</p> <p>Legyen képes a reklamáció intézésére, fizetési felszólítás készítésére.</p> <p>Ismerje a készpénzes, a készpénzkímélő, a készpénz nélküli pénzforgalom és a számlázás szabályait, bizonylatait, kitöltésük szabályait.</p>	
	<p>Ismerje a jegyzőkönyv formai elemeit, a jegyzőkönyv szerkezeti elemeit, a jegyzőkönyv készítésének szabályait.</p>	

VENDÉGLÁTÓIPARI ISMERETEK 2020

ÁGAZATI SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

I. RÉSZLETES ÉRETTSÉGI VIZSGAKÖVETELMÉNYEK

A vendéglátóipari ismeretek ágazati szakmai érettségi vizsga részletes érettségi vizsgakövetelményei a XXVII. Vendéglátóipar ágazat következő szakképesítésének szakmai tartalmát veszik alapul:

- 54 811 01 Vendéglátásszervező.

A) KOMPETENCIÁK

1. Szakmai nyelv- és szóhasználat, beszédképesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A szakmai fogalmak helyes használata	Legyen képes a szakmai fogalmak megfelelő helyen és módon történő alkalmazására.	Tudja a szakmai fogalmakat megfelelő helyen és módon történő alkalmazni. Legyen képes a fogalmak jelentés-változatainak megkülönböztetésére.
1.2. Kommunikáció szakmai nyelven	Legyen képes a témakör pontos, lényegre törő kifejtésére.	Legyen képes a témakör pontos, lényegre törő kifejtésére. Tudjon rá példákat mondani.
1.3. Az ismeretanyag bemutatása szakmai fogalmak, kifejezések alkalmazásával	Önálló előadásmódban tudja alkalmazni a szakmai fogalmakat, kifejezéseket.	Önálló előadásmódban tudja alkalmazni a szakmai fogalmakat, kifejezéseket. Tudjon példákat felsorolni.

2. Rendszerező képesség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.1. Elvonatkoztatás képessége	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére.	Legyen képes a tények és törvényszerűségek közötti összefüggések felismerésére, azok alkalmazására.
2.2. Lényegkiemelés	Tudja megkülönböztetni a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat.	Tudja megkülönböztetni és rangsorolni a lényeges és kevésbé lényeges szempontokat.

3. Logikus gondolkodás

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Konvertáló képesség	Legyen képes a meglévő tudás alapján az új ismeretek megértésére.	Legyen képes a meglévő tudás alapján az új ismeretek megértésére, azok bemutatására.
3.2. Logikai képesség	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére.	Legyen képes a meglévő információk közötti összefüggések felismerésére, azokból következtetések levonására.
3.3. Kombinatív képesség	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére.	Legyen képes a meglévő információk alapján a lehetőségek számbavételére, a lehetőségek mérlegelésére.

4. Gyakorlatias feladatértelmezés képessége

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
4.1. Az ismeretek alkalmazása gyakorlatban	Legyen képes az elméleti ismeretek a gyakorlatba történő átültetésére.	
4.2. Gyakorlatias problémamegoldás	Tudja az esetlegesen felmerült szakmai gyakorlati problémákat megoldani, az elméleti ismeretek alkalmazásával.	

5. Számolási készség

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	Középszint	Emelt szint
5.1. Becslés	Rendelkezzen a becslés képességével.	Rendelkezzen a becslés képességével, a gyors számolási és a gazdálkodási feladatok pontos elvégzése érdekében.
5.2. Számolási feladatok elvégzése	Legyen képes a gazdálkodáshoz kapcsolódó számolási feladatok végrehajtására.	Legyen képes a gazdálkodáshoz kapcsolódó számítási feladatok végrehajtására, a hiányzó adatok kiszámításával is.

B) TÉMAKÖRÖK

1. Vendéglátó gazdálkodás elmélete

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
1.1. A gazdálkodás elemei	<p>Ismerje a gazdálkodás alapfogalmait, összefüggéseit (a gazdálkodás fogalma, körfolyamata).</p> <p>Legyen képes meghatározni a szükségletek fogalmát, tudja megszerezni (csoportosítani) és jellemezni azokat.</p> <p>Tudja jellemezni a gazdálkodás piaci környezetét, definiálja a piac fogalmát.</p> <p>Ismerje a piactípusokat (termékek és szolgáltatások, erőforrások), tudja bemutatni azokat.</p> <p>Ismerje, és tudja jellemezni a piac alapkategóriáit (kereslet, kínálat, ár), és a piaci egyensúly kialakulásának feltételeit (keresletkínálati görbe).</p> <p>Ismerje a gazdálkodás alapegységeit (háztartások, állam, vállalkozások).</p>	<p>Tudjon rövid áttekintést adni a piac történeti fejlődéséről (tisztá piacgazdaság, tervgazdaság, vegyes piacgazdaság).</p> <p>Legyen tájékozott a piaci verseny területeiről, feltételeiről, korunk piaci helyzetéről.</p> <p>Ismerje a nemzetgazdaság fogalmát, tagozódását (ág, ágazat, alágazat, szakágazat, szektorok), valamint a gazdálkodás alapegységeit (háztartások, állam, vállalkozások).</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>1.2. A vendéglátás fogalma, fő tevékenységei</p>	<p>Legyen képes meghatározni a vendéglátás feladatát, jelentőségét (gazdasági, kulturális, társadalmi, politikai).</p> <p>Tudja csoportosítani és jellemezni a vendéglátás fő- és melléktevékenységeit, így a beszerzést (pl. beszállítók kiválasztása, szerződéskötés, árrendelés), raktározást (pl. áruátvétel kritériumai, áruátvétel bizonylatai, raktárak típusai, kialakításuk szabályai, helyiségek kapcsolatai, útvonalak), termelést (pl. áruvételezés szabályai, bizonylatai, szakosított előkészítés, a termelés helyiségei),</p> <p>- értékesítést (az értékesítés előkészítése, lebonyolítása, a vendég távozásával összefüggő teendők, a zárás műveletei).</p> <p>Tudja meghatározni a vendéglátóipari szolgáltatás fogalmát, mutasson be a vendéglátásban jellemző szolgáltatásokat.</p> <p>Ismerje a fő folyamatokat kiegészítő, támogató tevékenységeket (pl. takarítás, mosogatás, hulladékkezelés; veszélyes hulladékok).</p>	<p>Tudja definiálni a vendéglátás fogalmát, meghatározni helyét a nemzetgazdaság ágazati osztályozási rendszerében.</p> <p>Legyen képes meghatározni a vendéglátás feladatát, jelentőségét (gazdasági, kulturális, társadalmi, politikai).</p>
<p>1.3. A vendéglátás tárgyi feltételei</p>	<p>Legyen képes meghatározni a vendéglátó üzletkörök, üzlettípusok fogalmát, ismerje a vendéglátás szervezeti egységeit (üzem, üzlet, üzlethálózat, üzletkör).</p> <p>Tudja csoportosítani és jellemezni a nyílt és zárt értékesítésű vendéglátóhelyek üzletköreit és üzlettípusait.</p> <p>Legyen képes bemutatni a különböző üzlettípusokat pl. elhelyezkedés, kialakítás, berendezés, választék, befogadóképesség, vendégkör, árak, szolgáltatások oldaláról.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

1.4. A vendéglátás személyi feltételei	Tudja meghatározni a vendéglátás személyi feltételeit, jellemezni munkaköreit (a termelés, értékesítés és szolgáltatás dolgozói). Ismerje a munkaköri alkalmasság feltételeit, a munkavállaló és munkáltató jogait és kötelességeit).	
--	--	--

2. Vendéglátó gazdálkodás gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
2.1. Adózás és ügyvitel a vendéglátásban	Ismerje az adó fogalmát, az adózás alapelveit, az adóztatás funkcióit, az adók csoportosítását, a főbb adófajták jellemzőit (személyi jövedelemadó, társasági adó, általános forgalmi adó, jövedéki adó, osztalékadó, nyereségadó, helyi adók). Tudja meghatározni az ügyvitel, a gazdasági esemény és a bizonylat fogalmát. Legyen képes különböző számviteli nyomtatványok (nyugta, számla) kitöltésére. Legyen képes az elszámoltatással és készletgazdálkodással összefüggő bizonylatok kitöltésére (pl. szállítólevél, számla, bevételezési-kiadási bizonylat, vételezési jegy, selejtezési jegyzőkönyv).	Legyen képes az elszámoltatással és készletgazdálkodással összefüggő fogalmak értelmezésére (áruforgalmi mérleg és összetevői, készletgazdálkodási mutatószámok), valamint azok bizonylatainak kitöltésére (pl. szállítólevél, számla, bevételezési-kiadási bizonylat, vételezési jegy, selejtezési jegyzőkönyv).

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

2.2. Alap-, tömeg- és veszteségszámítás	Tudja alkalmazni az alapvető matematikai készségeket, különös tekintettel a mértékegység-átváltásokra, százalékszámításra, a kerekítés szabályaira, áruátvétellel összefüggő számításokra, tömegváltozással összefüggő számításokra (tömegvesztés és tömeggyarapodás).	
2.3. Viszonyszámok	Rendelkezzen az alapvető statisztikai ismeretekkel, ismerje a statisztikai alapfogalmakat és a statisztikai időszakokat - statisztikai alapok,	
	megoszlási viszonyszám (V_m), dinamikus viszonyszámok (V_d , V_{db} , V_{dl}), tervfeladat és tervteljesítési viszonyszám (V_{tf} , V_{tt}).	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>2.4. Árképzés és jövedelmezőség</p>	<p>Ismerje a termékek árkialakításának sajátosságait, a vendéglátás árainak felépítését, tudja kiszámolni az árképzéssel kapcsolatos mutatókat és felismerni a köztük lévő összefüggéseket (haszonkulcs, anyagfelhasználási-szint, árrésszint). Árképzés az árkialakítás szempontjai, áruk és szolgáltatások árának kialakítása, sajátosságai, felépítése, (bruttó és nettó ár, általános forgalmi adó, beszerzési ár, árrés, haszonkulcs), általános forgalmi adó- számítás, az árképzés, árkialakítás módszerei, árengedmény- és felárszámítás. Ismerje a költség fogalmát, fajtáit és azok csoportosítását.</p>	<p>Tudja elvégezni a költséggazdálkodással és a költségelemzéssel (dologi- és bérköltség-szint) összefüggő szakmai számításokat. Ismerje az eredmény fogalmát, az eredménykimutatás menetét, a jövedelmezőségi táblát, legyen képes az adózott és az adózás előtti eredmény kiszámítására. Jövedelmezőség ár- és bevételelemzés (árrésszint, anyagfelhasználásiszint, haszonkulcs), költséggazdálkodás, költségelemzés (költségszint), az eredmény fogalma (nyereség, veszteség, nullszaldó, fedezeti pont) az eredmény-kimutatás menete, jövedelmezőségi tábla készítése, az adózás előtti és az adózott eredmény kiszámítása, az eredmény elemzése (eredmény szint).</p>
<p>2.5. Készletgazdálkodás és elszámoltatás</p>	<p>Tudja meghatározni a készletgazdálkodás fogalmát, legyen képes meghatározni jellemzőit. Ismerje az átlagkészlet fogalmát, fajtáit, kiszámításának módszereit (számtani átlag, súlyozott átlag, kronologikus átlag). Tudja értelmezni és alkalmazni a készletgazdálkodási mutatószámokat (forgási sebesség napokban és fordulatokban), valamint legyen képes változásuk vizsgálatára.</p>	<p>Tudja alkalmazni az elszámoltatás során használt összefüggést (áruforgalmi mérlegsor). Ezek ismeretében legyen képes a raktár, a termelés, és az értékesítés üzleti szintű elszámoltatására, a leltárhiány, vagy többlet megállapítására.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>Ismerje a leltározás fogalmát, a leltározás bizonylatait, a leltározás folyamatát (előkészítés, leltározás, ellenőrzés, értékelés), valamint a dolgozók leltárfelelősségét.</p> <p>Ismerje a standolás fogalmát, menetét, tudjon standívet elkészíteni, legyen képes a pult elszámoltatására</p>	
2.6. A vendéglátásban jellemző vállalkozási formák	<p>Ismerje a vállalkozás fogalmát, jellemzőit, környezetét, gazdálkodásának célját, szereplőit, működésének feltételeit.</p>	<p>Tudja ismertetni és jellemezni a vállalkozási formákat, azok működési feltételei alapján (pl. alapítási dokumentumaik, tagjaik felelőssége, jogai, a vállalkozások vagyona, megszüntetésük módjai).</p>

3. Általános élelmiszerismeret és élelmiszerek a gyakorlatban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
3.1. Táplálkozástani ismeretek	<p>Legyen képes meghatározni a táplálkozás jelentőségét, ismerje az élelmiszerek összetevőit.</p> <p>Ismerje a táplálkozás szerepét, tudja meghatározni a szervezet tápanyag- és energiaszükségletét. Tudja ismertetni az emésztés, valamint a tápanyag felszívódásának folyamatát. Ismerje az élelmiszerek feldolgozásának tápanyagokra gyakorolt hatását, különös tekintettel az élelmiszerek tápértékének megőrzésére.</p>	<p>Ismerje az élelmiszerek tartósításának eljárásait.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.2. Környezetvédelmi ismeretek	Ismerje a vizek és a környezeti elemek védelmére, a zajvédelemre, valamint a veszélyes- és fertőző hulladékok kezelésére vonatkozó előírásokat különös tekintettel a vendéglátás tevékenységére,	Rendelkezzen környezettudatos gondolkodásmóddal. Ismerje a vizek és a környezeti elemek védelmére, a zajvédelemre, valamint a veszélyes- és fertőző hulladékok kezelésére vonatkozó előírásokat, különös tekintettel a vendéglátás tevékenységére.
---------------------------------	--	---

<p>3.3. Élelmiszerek csoportjai I.</p>	<p>Ismerje az alap-ízeket és az azokat befolyásoló anyagokat (édes, sós, keserű és savanyú ízt adó anyagok valamint az „ötödik íz”).</p> <p>Tudja jellemezni a természetes édesítőszereket (édesítőerejük, felhasználásuk, technológiai hatásuk alapján).</p> <p>Legyen képes jellemezni a sót, ismertetni felhasználását, meghatározni élettani hatását. Ismerje az ecetek fajtáit, gyakorlati felhasználásukat.</p> <p>Tudja jellemezni a fűszereket, ismerje azok felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Tudja értelmezni a tej fogalmát, ismerje a megnevezésének védelmében hozott előírásokat.</p> <p>Legyen képes a tej, a tejkészítmények (savanyított, dúsított, ízesített, tartósított), a tejtermékek (túrófélék, sajtok) csoportosítására, jellemzésére, a tárolási szabályaik ismertetésére, felhasználási lehetőségeik bemutatására.</p> <p>Ismerje a tojás felépítését, összetételét, a tojássárgája és a fehérje technológiai alkalmazását, a tojás minősítését.</p> <p>Rendelkezzen a tojás tárolásával, eltarthatóságával, előkészítésével összefüggő ismeretekkel, tudja részletezni a tojás vendéglátóipari felhasználásának lehetőségeit, élelmiszerbiztonsági kockázatait.</p> <p>Tudja jellemezni a malomipari termékek alapanyagait (gabonafélék), a lisztek fajtáit, a</p>	
--	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>minőségüket meghatározó tényezőket, felhasználási lehetőségeiket.</p> <p>Tudja bemutatni a malomipari műveleteket és azok termékeit (keményítők, darák, hántolt, pelyhesített, puffasztott, és egyéb termékek).</p> <p>Ismertesse és jellemezze a sütőipari termékeket (kenyerek, péksütemények, morzsák).</p> <p>Jellemezze és csoportosítsa a száraztésztákat, ismertesse jelentőségüket a táplálkozásban. Tudja jellemezni az állati eredetű zsiradékokat (vaj, sertészsír, baromfiszír, háj, tepertő, állati eredetű olajak), ismerje azok felhasználását.</p> <p>Legyen képes jellemezni a növényi eredetű zsiradékokat (kakaóvaj, étkezési olajak, margarinok, keményített zsiradékok), ismerje azok felhasználási lehetőségeit.</p>	
--	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>3.4. Élelmiszerek csoportjai II.</p>	<p>Tudja csoportosítani az emberi fogyasztásra alkalmas, húst szolgáltató állatokat.</p> <p>Ismertesse a húsok kémiai összetételét, táplálkozás-élettani jelentőségüket.</p> <p>Határozza meg a húsok minőségét meghatározó tényezőket, ismertesse az érés (érlelés) folyamatát, tudja jellemezni a különböző vágóállatokból származó húsokat és belsőségeket.</p> <p>Tudja csoportosítani és jellemezni a háziszárnyasokat. Ismerje a baromfiipari termékeket (vágott baromfi-félék, libamáj).</p> <p>Ismerje a vadak csoportosítását, tudja jellemezni a vadféléket. Legyen képes</p>	<p>Ismerje a húsfeldolgozó-ipar nyersanyagait (alap-, segéd- és járulékos anyagok).</p> <p>Tudja jellemezni a húsfeldolgozó-ipar termékeit, legyen képes azokat csoportosítani, minőségi követelményeit bemutatni. Tudja csoportosítani és jellemezni a háziszárnyasokat. Ismerje a baromfiipari termékeket (vágott baromfi-félék, libamáj), azok feldolgozását, táplálkozásélettani jelentőségét. Ismerje a vadak csoportosítását, tudja jellemezni a vadféléket. Legyen képes ismertetni a vadhúsok kezelését, tárolását, feldolgozását, táplálkozásélettani jelentőségét.</p>
---	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>ismertetni a vadhúsok kezelését, tárolását, feldolgozását.</p> <p>Tudja csoportosítani és jellemezni a halakat és az egyéb hidegvérűeket.</p> <p>Ismertesse a halak és egyéb hidegvérű állatok kezelését, tárolását, feldolgozását, táplálkozás-élettani jelentőségét. Tudja csoportosítani és jellemezni a zöldségféléket: (Burgonyafélék, kabakosok, káposztafélék, hüvelyes zöldségek, hagymafélék, gyökérzöldségek, levélzöldségek). Ismerje a termesztett és vadon termő (ehető) gombák ételkészítési gyakorlatban legelterjedtebb fajtáit és felhasználási lehetőségeit.</p> <p>Csoportosítsa és jellemezze a gyümölcsök fajtáit. (Hazai gyümölcsök: almatermésűek, csonthéjasok, bogyótermésűek, kabakosok, száraztermésűek. Déli gyümölcsök: friss és szárított déligyümölcsök.)</p>	<p>Legyen képes meghatározni táplálkozás-élettani jelentőségüket. (Burgonyafélék, kabakosok, káposztafélék, hüvelyes zöldségek, hagymafélék, gyökérzöldségek, levélzöldségek).</p> <p>Ismertesse a gyümölcsök táplálkozás-élettani jelentőségét.</p>
--	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

3.5. Élelmiszerek csoportjai III.	<p>Tudja jellemezni a kakaópor, csokoládétermékek (kakaóvaj, kakaómassza, ét-, tej-, fehér csokoládé), fajtáit, összetételüket. Ismerje a kávéfajtákat, a kávé feldolgozását, pörkölési módjait, a pörkölt kávé kémiai összetételét, és a kávé felhasználását, a tea feldolgozását, összetételét, felhasználását.</p> <p>Tudja csoportosítani és jellemezni az alkoholmentes italokat, a természetes és ásványvizeket, ismerje a gyógyvizek fogalmát, szerepüket a táplálkozásban.</p> <p>Legyen képes bemutatni a gyümölcs- és zöldséglevek, szörpök, szénsavas üdítőitalok fajtáit, előállításukat, minőségi követelményeiket, jellemző felhasználásukat.</p> <p>Tudja csoportosítani és jellemezni az alkoholtartalmú italokat. Ismertesse az alkoholtartalmú italok (borok, sörök, szeszesital-ipari készítmények: párlatok, pálinkák, likőrök) készítését, minőségi követelményeiket, felhasználásukat. Ismerje az alkohol élettani hatását.</p> <p>Legyen képes jellemezni a mesterséges édesítőszeres fajtáit, és felhasználásuk lehetőségeit a diétás étkezésben.</p>	<p>Tudja jellemezni a kakaópor, csokoládétermékek (kakaóvaj, kakaómassza, ét-, tej-, fehér csokoládé), fajtáit, összetételüket, felhasználásukat, tegyen különbséget a bevonó masszák és a csokoládé között. Tudja jellemezni az adalékanyagokat, értelmezni az E-számokat.</p> <p>Ismerje a legelterjedtebb ételkészítési és cukrászati kényelmi anyagokat, felhasználásuk lehetőségeit.</p>
-----------------------------------	---	---

4. Élelmiszerbiztonság alapjai és vendéglátás higiénije

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.1. Élelmiszerbiztonságról általában</p>	<p>Ismerje az élelmiszerlánc, élelmiszerbiztonság, élelmiszer minőség fogalmát, az élelmiszer higiénia (hús, tej, tojás, zöldség) fogalmát, az élelmiszer nyomon követhetőség fogalmát.</p>	<p>Tudja bemutatni az állam, az élelmiszer-vállalkozó és a fogyasztó felelősségét az élelmiszerbiztonság megteremtésében. Ismerje az élelmiszerlánc biztonsági stratégia legfontosabb elemeit.</p>
<p>4.2. Az élelmiszer mikrobiológia</p>	<p>Ismerje a mikroorganizmusok hasznos és káros tevékenységét (élesztők, penészek, fehérjebontók), az élelmiszer előállításban közreműködő mikroorganizmusokat. Be tudja mutatni az élelmiszer eredetű megbetegedéseket: az ételmérgezést, és az ételfertőzést. Ismerje az élelmiszer eredetű megbetegedések gyanúja esetében követendő eljárásokat, az ételminta eltevésének szabályait.</p>	<p>Legyen képes jellemezni a mikroorganizmusokat, azok életfeltételeit, csoportosításukat, szaporodásuk környezeti feltételeit. Ismerje a leggyakoribb élelmiszerrel is terjedő kórokozókat, az élelmiszerek romlásának okait, a romlást okozó mikrobákat.</p>
	<p>Ismerje a leggyakoribb élelmiszerrel is terjedő kórokozókat, az élelmiszerek romlásának okait. Ismerje a tartósítás fogalmát, az élelmiszer-tartósítás fizikai, fizikakémiai, kémiai és biológiai módszereit.</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>4.3. Kémiai/toxicológiai élelmiszerbiztonság</p>	<p>Ismerje az élelmiszerekben előforduló kémiai és biológiai szennyező anyagokat. Ismerje a zsírban, olajban sütés szabályait. Ismerje az élelmiszerek csomagolására alkalmas anyagokat és azok nemzetközi jelölését (piktogramok). Ismerje a vadon termő gombák felhasználásának előírásait a vendéglátásban.</p>	<p>Ismerje az élelmiszerekben előforduló kémiai és biológiai szennyező anyagokat az élelmiszerekben (állatgyógyászati szermaradékok, peszticid-maradékok, toxikus nehézfémek, dioxinok), a technológiai eredetű szennyezőanyagokat (nitrites pác sók, transz-zsírsavak). Ismerje a leggyakoribb biológiai eredetű szennyezőket (mikotoxinok, biotoxinok), az élelmiszerekben természetes módon előforduló mérgező anyagokat (mérgező állatok, mérgező növények, mérgező gombák), a hisztamin káros hatásait.</p>
<p>4.4. Élelmiszerekre vonatkozó jogszabályok</p>	<p>Tudja bemutatni az élelmiszer-előállításra és forgalmazásra vonatkozó legfontosabb jogszabályokat, a GHP helyét és szerepét a szabályozásban. Ismerje az élelmiszerekben található allergén anyagok csoportjait, és azt, hogy azokról milyen tájékoztatási kötelezettségek vannak a vendéglátásban.</p>	<p>Ismerje a Magyar Élelmiszerkönyv tartalmát, az élelmiszerekben található allergén anyagok csoportjait, és azt, hogy azokról milyen tájékoztatási kötelezettségek vannak a vendéglátásban.</p>
<p>4.5. Higiénia a vendéglátásban</p>	<p>Ismerje a vendéglátó egységek telepítésének alapfeltételeit, a helyiségek egyirányú kapcsolódását, a tiszta és szennyezett övezetek kereszteződésének tilalmát, az üzemi helyiségek, a vendégtér, és a szociális</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>helyiségek kialakításának alapvető követelményeit, a vendéglátó tevékenység, és az ételkészítés-előállítás személyi feltételeit, a dolgozókkal szemben támasztott képzési-, egészségügyi-, szakmai- és erkölcsi feltételeket.</p>	
4.6. Személyi higiénia	<p>Legyen képes bemutatni a személyi higiénia jelentőségét az ételkészítésbiztonságban, a munka- és védőruha használatára vonatkozó előírásokat, az egészségügyi alkalmasság kritériumait (egészségügyi könyv, érvényes orvosi alkalmassági vizsgálat, egészségügyi nyilatkozat, a munkába állást kizáró betegségeket, sérüléseket, a dolgozók helyes magatartásának szabályait az ételkészítés, és tálalás során. a látogatók, karbantartók belépésének szabályait az üzemi területekre.</p>	
4.7. HACCP, GHP	<p>Legyen képes kifejteni a HACCP minőségbiztosítási rendszer alappilléreit és alapelveit, a nyersanyagok beszerzési, átvételi, tárolási, előkészítési követelményeit, az üzemi, üzleti terméktárolás szabályait, a legfontosabb CCP-eket.</p>	<p>Legyen képes kifejteni - a GCP, GHP és a GMP lényegét.</p>

5. Felszolgálási alapok és felszolgáló szakmai ismeretek

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint
5.1. Higiénia, HACCP, munkavédelem	<p>Tudja bemutatni</p> <ul style="list-style-type: none"> - a HACCP rendszerben előírtak alkalmazását az értékesítésben, - az alapvető higiéniai előírások betartásának gyakorlati megvalósítását a vendéglátásban (vendégedény mosogatás, pohármosogatás, polírozás, sörcsapolás, kávéfőzés, takarítás), - az italok, göngyölegek, textíliák, fogyóeszközök szállításának, raktározásának helyes módját, - az élelmiszerek hűtve- és melegen tartásának szabályait. 	
5.2. Vendéglátás, értékesítés gépei, berendezései, eszközei	<p>Tudja felsorolni és bemutatni</p> <ul style="list-style-type: none"> - az értékesítés helyiségeit (hall, értékesítő tér, office/pincérforgó, söntés, bár, különterem, terasz, kert), és - berendezési tárgyait (bútorok, asztalok, székek, kisegítő asztalok, tálaló kocsik, szeletelő- és flambírkocsik, ital-kocsik, hűtőkocsik, tálmelegítők, tányérmelegítők). 	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

5.3. Eszközismeret	Tudja csoportosítani és jellemezni az értékesítés eszközeit anyaguk és rendeltetésük szerint (egyszerű és különleges evőeszközök, tányérok, tálak, tálalóedények, kannák, kancsók, csészék, aljak, poharak, tálalóeszközök, textíliák).	
--------------------	---	--

<p>5.4. Felszolgálási szakmai ismeretek az értékesítésben</p>	<p>Ismerje az étkezési időket és szokásokat</p> <ul style="list-style-type: none"> - a reggeli fajtákat, a brunch, az ebéd, az uzsonna és a vacsora jellemzőit, - az üzleti életben előforduló étkezéseket (üzleti reggeli, az üzleti ebéd, színházi vacsora, büfé-étkezések, a koktélpark), - azok sajátos étel- és ital kínálatát, valamint az azokhoz kapcsolódó értékesítési munkákat. <p>Ismerje és tudja jellemezni</p> <ul style="list-style-type: none"> - a felszolgálás általános szakmai szabályait (a vendégek életkorával, nemével, nemzetiségével, vallásával kapcsolatban), - az eszközök és ételek asztalra történő felhelyezésének szabályait, - az asztalról való „lerámolás”, valamint - az italok felszolgálásával kapcsolatos szabályokat. Tudja ismertetni - az üzletnyitás előtti előkészületeket (átöltözés, vételezés, takarítás, gépek indítása, feltöltések) terítés előkészítését, a terítés szabályait, - a felszolgálási módokat (svájci, angol, francia, orosz). Ismerje - az asztalfoglalás folyamatát, lehetőségeit, 	
---	---	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>adminisztrálását (szükséges információk: a vendégek száma, vannak-e idősek vagy gyerekek, egyedi kívánságok, van-e különleges alkalom, ételérzékenységek, allergiák, fizetés módja, ételsor esetleges előzetes kiválasztása),</p>	
--	--	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<ul style="list-style-type: none"> - a vendégek fogadásának előírásait, az ajánlási technikákat, a vendég segítésére, tanácsadására vonatkozó szakmai elvárásokat, - a vendég távozásával összefüggő tevékenységeket (számla kiegyenlítése, fizetési módok - nyugta, illetve számlaadás, fizetés hitelkártyával, átutalással), - a vendégek elégedettségének felmérésével, a panaszok kezelésével összefüggő eljárásokat, - a zárás utáni teendőket (az értékesítő tér rendbetétele, előkészítése a másnapi nyitásra, a napi forgalom elszámolása, tűz-, baleset- és vagyonvédelmi szabályok alkalmazása), - a standolás és elszámolás folyamatát. 	
5.5. Étlapszerkesztés, étrend összeállítás	<p>Ismerje és tudja jellemezni a(z)</p> <ul style="list-style-type: none"> - választékközlés eszközeit (étlap, itallap, árlap, borlap, koktéllap, napi-heti betétlap, ártábla, tábla), - étlap fajtáit (állandó, napi, alkalmi vagy szűkített), - alkalmi étrend összeállításának szempontjait, a menükártya szerkesztésének szabályait. <p>Legyen képes alkalmi étrendek összeállítására, az ételsorral harmonizáló italok ajánlására.</p>	<p>Ismerje és tudja jellemezni a(z)</p> <ul style="list-style-type: none"> - étlap szerkesztésének szabályait (sorrend, szélesség, mélység), - itallap/borlap szerkesztésének szabályai (sorrend, szélesség, mélység).

6. Értékesítés elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

<p>6.1. Az értékesítés alapjai</p>	<p>Tudja felsorolni, jellemezni az értékesítés munkaköreit (üzletvezető, teremfőnök, pincér, sommelier, pultos, bartender, vendéglátó eladó, kávéfőző/barista), az értékesítésben dolgozóktól elvárt szakmai és megjelenési követelményeket. Ismerje az értékesítési rendszereket, értékesítési formákat és módszereket, az értékesítésben használt gépeket, berendezéseket, eszközöket és felszereléseket, valamint azok használatának szabályait, az értékesítést előkészítő, végrehajtó és befejező műveletek formáit, jellemzőit. Rendelkezzen megfelelő ismeretekkel az értékesítés etikett és protokoll szabályairól. Legyen képes meghatározni és jellemezni a különböző vendégtípusokat, a vendégekkel kapcsolatban tanúsított magatartásformákat, a külföldi vendégek tájékoztatásával, valamint a bánásmódjukkal összefüggő szakmai elvárásokat, a hazai és nemzetközi étkezési szokásokat, vallási előírásokat.</p>
------------------------------------	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.2. Értékesítési ismeret	<p>Ismerje és tudja jellemezni az étkezési szokásokat, tradíciókat, a különböző fogyasztási alkalmakat, ünnepeket (nevezetes alkalmak, társasági események és ünnepek jellemző ételei és italai, gasztronómiai hagyományai: pl. Újév, Farsang, Húsvét, Márton nap, Karácsony, egyházi, családi, állami).</p> <p>Ismerje a magyar tájegységek fogyasztási szokásai, ételkínálatát.</p> <p>Legyen képes különleges alkalmi terítések és felszolgálási módok bemutatására, a vendég asztalánál végzett tevékenységek ismertetésére (pl. alapanyagok kiválasztása, előkészítése, szeletelés, trancsírozás, filézés, flambírozás, salátakeverés).</p> <p>Tudja ismertetni a vendég asztalánál végzett műveletek során betartandó személyi és tárgyi higiéniaira vonatkozó előírásokat, valamint a baleset- és tűzveszélyt jelentő kockázatokat, azok megelőzésének, módját.</p>	<p>Magyar tájegységek fogyasztási szokásai, ételkínálata.</p> <p>Tudja ismertetni a vendég asztalánál végzett műveletek során betartandó személyi és tárgyi higiéniaira vonatkozó előírásokat, valamint a baleset- és tűzveszélyt jelentő kockázatokat, azok megelőzésének, módját.</p> <p>Mutasson tájékozottságot napjaink gasztronómiai és felszolgálási trendjeiről, ételkészítési technológiáiról, azok alkalmazásának lehetőségeiről.</p> <p>Legyen képes reform-, vegetáriánus- és diétás étkezések étel- és italkínálatának összeállítására.</p>
---------------------------	--	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

6.3. Ételek, italok értékesítése	Legyen képes ismertetni az alkoholmentes és az alkoholtartalmú italok fajtáit, jellemzőit, készítésük és értékesítésük folyamatát, a reggeli- és uzsonnaitalok fajtáit, jellemzőit, készítésük szabályait, a kávéfőzés, valamint a reggeli italok készítésének, kiszolgálásának, felszolgálásának szabályait,	
	- az italok tárolásának szabályait és készítésük folyamatát.	
6.4. Rendezvényszervezés, szállodai értékesítés	Tudja ismertetni és jellemezni a rendezvények típusait, a rendezvényeken alkalmazott értékesítési módokat. Legyen képes beszámolni be a szobaszerviz általános szabályaira vonatkozó ismereteiről.	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>6.5. Értékesítés elszámoltatása, bizonylatai, értékesítési informatikai rendszerek</p>	<p>Tudja ismertetni a belső árumozgások (készletváltozások) nyomon követéséhez, valamint az értékesítés elszámoltatásához, illetve a standoláshoz használt bizonylatokat. Adjon tájékoztatást (az általa ismert, használt) értékesítési informatikai rendszer használatáról (éttermi számítógépes program, szállodai szoftver). Ismertesse, hogyan történik a rendelésvétel, a nyugtaadás, illetve számlázás, valamint a fizettetés az éttermi program használatával (fizetési módok, elektronikus fizetési módok).</p>	<p>Ismertesse a programok működésének alapjait</p>
<p>6.6. Kommunikáció, viselkedéskultúra</p>	<p>Ismerje az etikett és protokoll fogalmát, alapvető szabályait, így a köszönés, a megszólítás, a kézfogás formáit, az udvariassági szabályokat (nemek, kor és rang/beosztás szerint), a pincér és a vendég kapcsolatára vonatkozó elvárásokat (vendégfogadás, ültetés, ajánlás, felszolgálás, fizettetés, elköszönés). Ismertesse</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	<p>- a vendégekkel történő kommunikációt (általános kommunikációs szabályok, kommunikáció az „a la carte” értékesítés során, kommunikáció a társas étkezéseken, kommunikáció a büfé/koktélparti étkezéseken, kommunikáció a családi eseményeken és egyéb ünnepélyes eseményeken), a problémakezelés, reklamációk intézésének kommunikációját a napi tevékenység során, a munkatársi kapcsolatok kommunikációját (alkalmazott - vezető, azonos beosztású dolgozó).</p>	
--	---	--

7. Marketing és kommunikáció a gyakorlatban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>7.1. A piac elemzésének módszerei és az eredmények gyakorlati alkalmazásának lehetőségei a vendéglátásban</p>	<p>Legyen képes ismertetni a marketing fogalmát, kialakulását, fejlődési szakaszait, a marketingorientáció lényegét, valamint a marketingtevékenység részfolyamatait, így a piacszegmentálást és a piaci csoportok jellemzőit (piacszegmentálás üzlettípusokra), a piackutatás módjai és azok jellemzőit (primer és szekunder adatgyűjtés, feldolgozás), a marketing-mix elemeit és jellemzőit.</p> <p>Tudja ismertetni a SWOT és STEEP analízisek lényegét.</p>	
--	--	--

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>7.2. A marketing mix meghatározása</p>	<p>Tudja értelmezni a termék- és szolgáltatásfejlesztés alapfogalmait. Legyen képes meghatározni a marketingkommunikáció eszközeit, azon belül általánosan a reklámot (feladata, célja formái, fogalma; a reklámüzenet; a reklámeszköz fogalma, csoportjai; a reklámhordozó fogalma, csoportjai), a közönségkapcsolatokat (fogalma, feladatai, fajtái), az eladásösztönzést (fogalma, eszközei), valamint a személyes eladás fogalmát, jellemzőit.</p>	<p>Tudja értelmezni a termék- és szolgáltatásfejlesztés alapfogalmait. Legyen képes meghatározni a marketing-mix fogalmát, ismertetni és jellemezni a 4 P elemeit: a termékpolitikát, az árpolitikát, az elosztási csatornákat, a marketingkommunikáció eszközeit, azon belül általánosan a reklámot (feladata, célja formái, fogalma; a reklámüzenet; a reklámeszköz fogalma, csoportjai; a reklámhordozó fogalmát, csoportjait, a közönségkapcsolatokat (fogalma, feladatai, fajtái), az eladásösztönzést (fogalma, eszközei). Ismertesse a szolgáltatásmarketing lényegét (+1 P), valamint a személyes eladás fogalmát, jellemzőit.</p>
<p>7.3. Marketingkommunikáció a vendéglátásban</p>	<p>Tudja meghatározni és jellemezni a vendéglátásban alkalmazott marketingkommunikációs eszközöket, különös tekintettel az üzleten belüli és üzleten kívüli reklámeszközök és reklámhordozókra, a PR tevékenységre (külső, belső és az arculati elemek).</p>	<p>Ismertesse az eladásösztönzés és a személyes eladás lehetőségei a vendéglátásban.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

7.4. Viselkedéskultúra és a kommunikáció alapjai	<p>Legyen képes ismertetni a kommunikáció alapjait, különös tekintettel a kommunikáció fogalmára, formáira és csatornáira, a kommunikáció kódjaira (verbális és nem verbális jelek).</p>	
	<p>Tudja alkalmazni a szóbeli kommunikációt a társas kapcsolatainak során kapcsolatfelvétel (köszönés, bemutatkozás illetve bemutatás, megszólítás), kapcsolattartás (beszélgetés, ismertetés), a kapcsolat lezárása (elköszönés). Tudja jellemezni a különböző személyiség- és vendégtípusokat. Ismerje a kommunikációt segítő eszközök, így az üzenetrögzítő, a számítógép, a telefon és mobiltelefon használatának szabályait.</p>	
7.5. Az internetes marketing, a közösségi média szerepe	Tudjon tájékozódni, információkat gyűjteni internetes közösségi oldalakon, ismerje és tudja véleményezni az internetes marketing eszközöket.	

8. Termelés elmélete és gyakorlata

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

8.1. Üzemi ismeretek	<p>A HACCP szempontjainak figyelembe vételével be tudja mutatni a termelés helyiségeit, kialakításuk követelményeit (bejáratok, raktárak, előkészítők, konyhák, mosogatók), a termelés technológiai folyamatait (a beszerzéstől az értékesítésig), a termelőhelyiségek berendezési tárgyait, gépeit, eszközeit, az előkészítő helyiségekben használt gépeket, eszközöket,</p>	
	<p>a raktárakban, tárolásra szolgáló bútorokat, polcokat, a méréshez, áruátvételhez, anyagmozgatáshoz szükséges eszközöket, az élelmiszerek tárolására használt hűtőberendezéseket, hűtőkamrákat.</p>	
8.2. Alapkészítmények I.	<p>Tudja ismertetni a konyhatechnológiai előkészítő-elkészítő és befejező műveletek formáit, a főzelékek, köretek csoportjait, a saláták és öntetek fajtáit, a levesek csoportjait, fajtáit, a levesbetétek fajtáit, jellemzőit, a mártások fajtáit, a házi szárnyasokból készíthető ételek fajtáit, a halakból, egyéb hidegvérű állatokból készíthető ételek fajtáit.</p>	<p>Tudja ismertetni a konyhatechnológiai előkészítő-elkészítő és befejező műveletek formáit, jellemzőit, a főzelékek, köretek csoportjait, jellemzőit, a saláták és öntetek fajtáit, jellemzőit, a mártások fajtáit, jellemzőit, a házi szárnyasokból készíthető ételek fajtáit, a halakból, egyéb hidegvérű állatokból készíthető ételek fajtáit, jellemzőit.</p>

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

8.3. Alapkészítmények II.	Ismerje és legyen képes bemutatni a vágóállatok húsrészeinek, belsősegeinek felhasználhatóságát, a belőlük készíthető ételek fajtáit, a vadhúsokból készíthető ételek fajtáit, a meleg előételek fajtái, a hideg előételek fajtáit, a befejező fogások fajtáit, a reggeli és uzsonna ételek és italok fajtáit, a gyorséttermi ételek fajtáit.	Ismerje és legyen képes bemutatni a vágóállatok húsrészeinek, belsősegeinek felhasználhatóságát, a belőlük készíthető ételek fajtáit, jellemzőit, a vadhúsokból készíthető ételek fajtáit, jellemzőit, a meleg előételek fajtái, jellemzőit, a hideg előételek fajtáit, jellemzőit, a befejező fogások fajtáit, jellemzőit, a reggeli és uzsonna ételek és italok fajtáit, jellemzőit a gyorséttermi ételek fajtáit, jellemzőit.
------------------------------	---	--

9. Jogszabályok a vendéglátásban, szervezés és irányítás a vendéglátásban

TÉMÁK	VIZSGASZINTEK	
	Középszint	Emelt szint

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

<p>9.1. A vendéglátó üzlet elindítása</p>	<p>Ismeri a vendéglátó üzlet elindításának jogi hátterét, humánerőforrással kapcsolatos jogi szabályozásokat, panaszkezelés jogi kérdéseit, környezetvédelemmel, tűzvédelemmel, munka- és balesetvédelemmel összefüggő előírásokat, (munka- és tűzvédelmi oktatás jegyzőkönyve, tűzoltó készülékekre és tűzcsapra vonatkozó előírások, tűzvédelmi osztályok, tűzoltás módjai, tűzjelzés, tűz bejelentése, tűzvédelmi szabályzat, oktatások, nyilvántartások).</p>	<p>Tudja megszerezni a jogszabályok hierarchiáját, legyen képes megfogalmazni azok céljait. Legyen képes ismertetni a vendéglátó üzlet elindításának jogi hátterét, humánerőforrással kapcsolatos jogi szabályozásokat, panaszkezelés jogi kérdéseit, környezetvédelemmel, tűzvédelemmel, munka- és balesetvédelemmel összefüggő előírásokat, (munka- és tűzvédelmi oktatás jegyzőkönyve, tűzoltó készülékekre és tűzcsapra vonatkozó előírások, tűzvédelmi osztályok, tűzoltás módjai, tűzjelzés, tűz bejelentése, tűzvédelmi szabályzat, oktatások, nyilvántartások,) a tevékenységekkel összefüggő kötelezettségeket.</p>
<p>9.2. Vendéglátó üzlet működése</p>	<p>Ismeri a külső ellenőrzést végző hatóságok (Munkaügyi hatóság, NAV, NÉBIH, közegészségügyért felelős hatóság) jogköreit, tevékenységüket.</p>	<p>Tisztában van az adatkezelésre és adatbiztonságra vonatkozó, valamint az információs rendszerekkel és a médiával kapcsolatos jogi kérdésekkel.</p>
<p>9.3. Fogyasztóvédelem, a biztonság a vendéglátásban</p>	<p>Ismeri a fogyasztóvédelemért felelős hatóság tevékenységét és jogkörét. Legyen tájékozott a fogyasztói érdekvédelemmel, élelmiszerbiztonsággal, a vendéglátó üzlet biztonsági-, vagyonvédelmi- és</p>	

2. SZ. MELLÉKLET - SZAKMAI PROGRAM

	környezetvédelmi előírásaival kapcsolatban.	
9.4. Fogyasztóvédelem	<p>Megfelelő ismeretekkel rendelkezik a fogyasztók egészségének és biztonságának, valamint a fogyasztók gazdasági érdekeinek védelmét biztosító jogokkal kapcsolatban (tájékoztatás és oktatás, jogorvoslat és kárigény, annak érvényesítése, fogyasztói érdekek képviselése).</p> <p>Ismeri a Vásárlók Könyve használatának és az abba történt bejegyzések elintézésének szabályait, az azzal összefüggő fogyasztói jogokat, a Békéltető Testületek tevékenységét.</p>	<p>Ismeri a fogyasztói jogok érvényesítésében eljáró szervezeteket (állami, önkormányzati, társadalmi).</p>